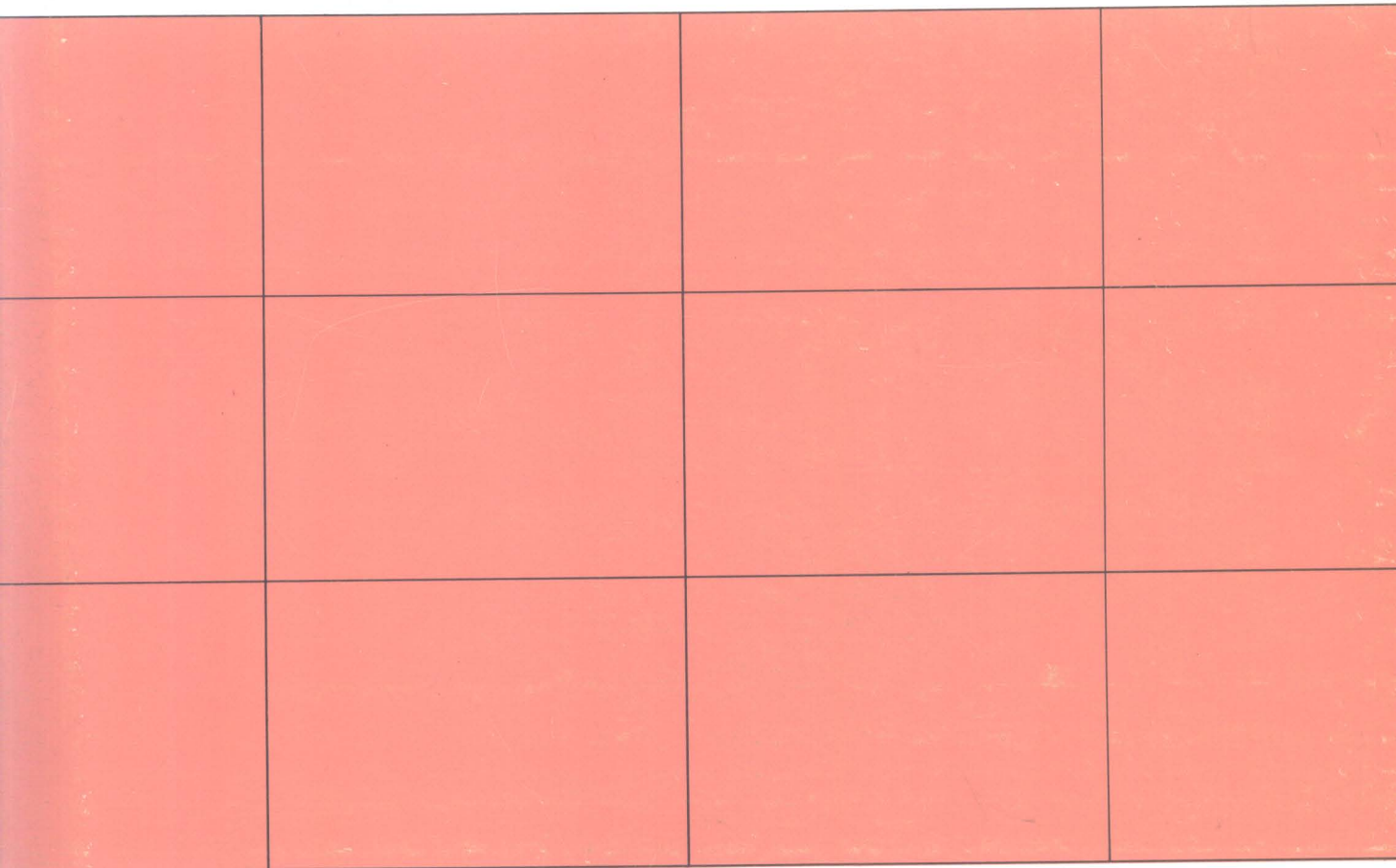

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม
ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

รายงานฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม
ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

เสนอ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

โดย

ฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

พฤษภาคม 2540

คณะกรรมการแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม
ในระยะแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8

กระทรวงอุตสาหกรรม

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นายเชิดพงศ์ สิริวิชัย	ผู้อำนวยการ	ประธานคณะกรรมการ
นายจำรูญ	มาลัยกรอง รองผู้อำนวยการ	คณะกรรมการ
นายวินัย	ชาวสำอาง หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน 1	คณะกรรมการ/เลขานุการ

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ผู้อำนวยการกองกลาง		
นางกาญจณี ชีระกุล	กองแผนงานและประสานราชการ	คณะกรรมการ

กรมทรัพยากรธรณี

ผู้อำนวยการกองวิชาการและวางแผน		
นายครรชิต ศิริภักดี	หัวหน้าฝ่ายแผนงาน กองวิชาการและวางแผน	คณะกรรมการ

กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้อำนวยการกองแผนงาน		
นางนงนุช จักรสินนท์	หัวหน้ากลุ่มแผนงาน	
นายประสงค์ นรจิตร	หัวหน้าส่วนควบคุมและตรวจโรงงาน 1	คณะกรรมการ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

นางสุมลมาลย์ กัลยาศิริ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาอุตสาหกรรม	
	ในครอบครัวและหัตถกรรม	คณะกรรมการ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ผู้อำนวยการกองวิชาการและการต่างประเทศ		
นางสาวสุพัตร์ ตั้งประสาทสุข	กองนโยบายและแผน	คณะกรรมการ

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ผู้ช่วยผู้ว่าการแผนและกลยุทธ์องค์กร

นางสมพร ศรีภิรมย์ ฝ่ายแผนและกลยุทธ์องค์กร

คณะทำงาน

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน

นางสาวหทัย โปร่งปลอด กองนโยบายและแผน

คณะทำงาน

ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะทำงาน

ผู้แทนสำนักงบประมาณ

คณะทำงาน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

ดร.นิพนธ์	พั้วพงศกร	หัวหน้าโครงการ
ดร.ณัฐพงศ์	ทองภักดี	ผู้เชี่ยวชาญ
ดร.สามารถ	เจียสกุล	ผู้เชี่ยวชาญ
ดร.สมเกียรติ	ตั้งกิจวานิชย์	ผู้เชี่ยวชาญ
อาจารย์นิรมล	สุธรรมกิจ	นักวิจัยอาวุโส
คุณนิภา	ศรีอนันต์	นักวิจัยอาวุโส
คุณปัทมา	กังคานนท์	นักวิจัย

บทคัดย่อ

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก นำความเจริญกระจายสู่ชนบทอย่างทั่วถึง ผู้ประกอบการมีความริเริ่ม มีทักษะในการจัดการ มีการวิจัยและพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง มีหลักประกันด้านคุณค่าสินค้าความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วมในประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรมและทรัพยากรธรรมชาติ มีกลไกควบคุมมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมไม่ให้ เป็นภัยต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน ใช้ระบบสารสนเทศเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจและการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งจากที่กล่าวมาเราสามารถสรุปวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยออกเป็นวิสัยทัศน์หลัก 2 ประการ คือ

1. การพัฒนาให้อุตสาหกรรมไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ นั่นคือ ต้องมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาที่มั่นคง และมีความสามารถในการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นี้ได้ กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยให้มีขีดความสามารถในการจัดหา ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีด้วยตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆของประชาชน

2. การพัฒนาให้อุตสาหกรรมไทยสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน นั่นคือ ต้องให้เกิดการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการกระจายแหล่งอุตสาหกรรมตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ควบคู่ไปกับการสร้างส่วนร่วม และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

แผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับนี้ชี้แนะแนวทางในการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยเน้นการสร้างอุตสาหกรรมที่มีรากฐานอยู่บนการใช้เทคโนโลยี (technology-based) โดยไม่กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย (target industry) เนื่องจาก มีหลักฐานว่า การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งรัฐเข้าไปคุ้มครองอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมไม่สามารถยกระดับขึ้นมาแข่งขันกับตลาดโลกได้และกลายเป็น “อุตสาหกรรมทารก” ตลอดไป นอกจากนี้ รัฐยังไม่ใช่ผู้ที่รู้ดีที่สุดเกี่ยวกับอนาคตอุตสาหกรรมทำให้มีโอกาสผิดพลาดสูงในการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย แนวทางที่เหมาะสมกว่าคือ การให้ผู้ประกอบการ หรือ “ตลาด” เป็นผู้เลือกอุตสาหกรรมที่จะลงทุนแทน

แม้แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการฉบับนี้จะปฏิเสธบทบาทของรัฐในการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นก็ตาม กระทรวงอุตสาหกรรมก็ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศในกรณีที่มีความล้มเหลวของกลไกตลาด เช่น บทบาทในการส่งเสริมขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก บทบาทในการพัฒนาดตลาดต่างประเทศด้วยการเผยแพร่ข้อมูลด้านการตลาด บทบาทในการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น และหน่วยงานต่างประเทศและบทบาทในการผ่อนคลายกฎระเบียบ (de-regulation) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ

ในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมมีบทบาทในการกำกับดูแลอุตสาหกรรมให้มีความปลอดภัย ไม่สร้างมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดเล็กเพื่อทำให้เกิดการกระจายรายได้ นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมกับภาคประชาชนอีกด้วย

กลยุทธ์ในการบรรลุวิสัยทัศน์ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ตั้งไว้มีอยู่ 6 ประการ ดังนี้ คือ กลยุทธ์ในด้านการยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี กลยุทธ์ในด้านการจูงใจและการให้บริการของรัฐ กลยุทธ์ในด้านกฎระเบียบ กลยุทธ์ในด้านการจัดองค์กรเพื่อการบริหาร กลยุทธ์ในด้านสารสนเทศและการศึกษา กลยุทธ์ในด้านการสร้างพันธมิตร/หุ้นส่วนร่วมในการพัฒนา

แผนปฏิบัติงานโดยรวมกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งสังเคราะห์ขึ้นจากแผนปฏิบัติการของหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 5 กลุ่มแผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมและ 1 กลุ่มแผนงานด้านการปรับองค์กร ดังนี้ คือ กลุ่มแผนงานกระจายอุตสาหกรรม กลุ่มแผนงานสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยี กลุ่มแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กลุ่มแผนงานด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มแผนงานด้านสารสนเทศ และกลุ่มแผนงานด้านการปรับองค์กรและกฎระเบียบ

ในการแก้ไขปัญหาที่กระทรวงอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมไทยประสบอยู่ได้มีการนำเสนอโครงการนำร่องบางส่วนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติม ดังเช่น โครงการเก็บค่าบริการน้ำบาดาลตามพื้นที่ โครงการเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามปริมาณมลพิษ โครงการยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โครงการส่งคายนาประกาศ กฎระเบียบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม และโครงการให้มีการประชาสัมพันธ์

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 ความเบื้องต้น

1. คำนำ	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. วิธีการจัดทำรายงาน	3
4. ลำดับความของรายงาน	4
5. นิยามศัพท์	4

บทที่ 2 วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม

1. โลกอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21	8
2. นโยบาย บทบาทและข้อจำกัดของรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม	16
3. วิสัยทัศน์ของกระทรวงอุตสาหกรรม	26
4. กลยุทธ์	28
5. หลักการในการปฏิบัติ	33

บทที่ 3 แผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม

3.1 ภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน	34
3.2 แผนปฏิบัติงานของกระทรวงอุตสาหกรรม	45

บทที่ 4 แผนงานในขั้นต่อไป

1. โครงการนำร่องการเก็บค่าบริการน้ำบาดาลตามพื้นที่	76
2. โครงการนำร่องการเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามปริมาณมลพิษ	78
3. โครงการยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม	79
4. โครงการนำร่องจัดทำประชาพิจารณ์	81
5. โครงการนำร่องเพื่อปฏิรูปกฎระเบียบที่ล้าสมัย	81

สารบัญตาราง / ภาพ

หน้า

ตารางที่ 1	กลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม.....	29
ตารางที่ 2	หลักในการปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามกลยุทธ์ต่างๆ.....	33
ตารางที่ 3.1	กำลังคนของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม	35
ตารางที่ 3.2	ความรู้ความสามารถของข้าราชการของแต่ละหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม	36
ตารางที่ 3.3	กำลังคนในส่วนภูมิภาคของแต่ละหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม	37
ตารางที่ 3.4	แผนงานและโครงการ / งานหลักของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม	39
ตารางที่ 3.5	กฎระเบียบที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและหน่วยงานที่รับผิดชอบ	72
ภาพที่ 1	ความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานของกรมทรัพยากรธรณี	128
ภาพที่ 2	ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงานด้านการบริหาร ทรัพยากรธรณี.....	134
ภาพที่ 3	ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงานด้านการส่งเสริม การสำรวจและการผลิต	141
ภาพที่ 4	ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงาน S&T&R และ IT	162

สารบัญภาคผนวก

หน้า

ภาคผนวกที่ 1 แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของ 8 หน่วยงานสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม83
- กรมทรัพยากรธรณี.....116
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม.....173
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.....196
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.....230
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม247
- การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย267
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย287

ภาคผนวกที่ 2

- บทสัมภาษณ์314
- สรุปประเด็นการวิจารณ์จากการสัมมนา (วันที่ 4 ธันวาคม 2539).....330

บรรณานุกรม.....332

บทที่ 1

ความเบื้องต้น

1. คำนำ

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยมีได้มีนโยบายอุตสาหกรรมที่ชัดเจนเช่นประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน (Christensen, et.al. 1993)¹ นโยบายที่สำคัญที่สุดของไทย คือ นโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่พยายามรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ โดยการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลังที่เคร่งครัดแบบอนุรักษ์นิยม นอกจากนี้ รัฐบาลยังทุ่มเทการลงทุนด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับประถมศึกษาจนพลเมืองกว่าร้อยละ 97 มีการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนนโยบายการลงทุนในสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการลงทุนของผู้ประกอบการ ส่วนนโยบายที่มีผลต่อการสนับสนุนการส่งออกมากที่สุด ได้แก่ มาตรการคืนภาษีศุลกากรแก่ผู้ส่งออก และมาตรการยกเว้นภาษีขาเข้าให้นักลงทุน เพราะไทยมีภาษีขาเข้าสูงมาก รวมทั้งการลดค่าเงินบาทในปี 2524 และ 2525

แต่ในปัจจุบัน ภาคอุตสาหกรรมของไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติ ขณะที่ต้นทุนการผลิตในประเทศสูงขึ้น คู่แข่งรายใหม่กลับมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทยค่อนข้างมาก ภาวะดังกล่าวทำให้สินค้าส่งออกของไทยที่เคยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ กับเริ่มมีความได้เปรียบลดลง หรือในบางกรณีกลายเป็นสินค้าที่สูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขัน

การเปลี่ยนแปลงของความได้เปรียบในการแข่งขันทำให้ผู้ประกอบการไทยเริ่มปรับตัว ดังนั้น ตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่เป็นสินค้าใช้ความรู้และเทคโนโลยีเริ่มมีมูลค่าสูงกว่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่ใช้แรงงานหนาแน่น

อย่างไรก็ตาม ปรากฏหลักฐานว่าสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีปานกลางและสูงนั้น ยังมีลักษณะการผลิตแบบประกอบที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้สูง หรือเป็นสินค้าที่ผลิตโดยนักลงทุนชาวต่างประเทศ ผู้ประกอบการชาวไทยยังขาดขีดความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยี แรงงานในภาคอุตสาหกรรมกว่าร้อยละ 70 มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของไทยยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยี ยิ่งกว่านั้นในปี 2539 อัตราการเติบโตของมูลค่าส่งออกชะลอตัวเหลือเพียงร้อยละ 2.8 ซึ่งต่ำที่สุดในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา การชะลอตัวของการส่งออกส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ไทยเริ่มสูญเสียตลาดสินค้าที่ใช้แรงงานหนาแน่นให้คู่แข่ง หากไม่มีการปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมอย่างเร่งด่วนและจริงจัง ประเทศไทยอาจประสบปัญหาเศรษฐกิจชะงักงันในเวลาไม่นาน

¹ อย่างไรก็ดี มีนักวิชาการบางคนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ และพยายามให้เหตุผลว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมที่ชัดเจน (ดู Michael Rock 1995) ในบทที่ 2 เราจะแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งดังกล่าวเกิดจากคำนิยามของนโยบายอุตสาหกรรม

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ได้แก่ ปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมจำนวนมากเริ่มก่อให้เกิดปัญหามลภาวะต่อสังคม การย้ายฐานอุตสาหกรรมบางประเภทออกสู่ต่างจังหวัดก็เสมือนการย้ายอุตสาหกรรมสกปรกไปสู่ชนบท ปัญหานี้หากไม่มีแผนป้องกันและแก้ไขก็จะลุกลามจนกลายเป็นวิกฤตการณ์ในไม่ช้า

กระทรวงอุตสาหกรรมได้ตระหนักถึงปัญหาสำคัญดังกล่าว จึงได้ว่าจ้างให้สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในประเทศ ศึกษาแผนแม่บทของการพัฒนาอุตสาหกรรม และแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต การศึกษาได้เสร็จสิ้นไปแล้ว กระทรวงฯจึงต้องการนำแผนแม่บทดังกล่าวมาแปลงเป็นแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม

การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรมจะช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นภาพรวมของแผนปฏิบัติการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้บริหารจะสามารถบอกได้ว่าแผนปฏิบัติการเดิมมีจุดอ่อนอย่างไร การจะปฏิบัติงานให้ได้ผลตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์และมาตรการต่างๆอย่างไร นอกจากนี้ แผนกลยุทธ์นี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการวางกรอบการกำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่าย ซึ่งจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรจากเงินภาษีประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม นอกจากนั้น จะมีการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของหน่วยราชการระดับกรม 8 หน่วยงานด้วย

ในการจัดทำแผนกลยุทธ์นั้น จะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของกระทรวงอุตสาหกรรม และของหน่วยราชการต่างๆในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

3. วิธีการจัดทำรายงาน

รายงานฉบับนี้เรียบเรียงจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- (ก) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8
- (ข) แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม จัดทำโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- (ค) รายงานวิจัยเรื่องทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จัดทำโดยคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (ง) แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2539-2543 ของคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ
- (จ) แผนปฏิบัติการของหน่วยราชการสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมทั้ง 8 หน่วยงาน
- (ฉ) สมุดปกขาว ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.)
- (ช) วิสัยทัศน์ 2020 ซึ่งจัดทำโดย สศช. และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- (ซ) แผนแม่บทกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540-2544)

นอกจากเอกสารอ้างอิงและเอกสารวิชาการอื่น ๆ แล้ว เพื่อให้รายงานฉบับนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คณะผู้จัดทำรายงานจึงได้ขอเข้าสัมภาษณ์อธิบดี และหัวหน้าหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมทั้ง 8 หน่วยงาน (ดูบทสัมภาษณ์ในภาคผนวกที่ 2) นอกจากนั้น ยังได้ขอความเห็นจากคณะทำงาน และเนื้อหาส่วนใหญ่ในแผนปฏิบัติการนั้นจะเรียบเรียงโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยราชการทั้ง 8 หน่วยงาน ประการสุดท้าย คณะผู้จัดทำร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรมจัดสัมมนาระดมสมองเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก ซึ่งรวมทั้งข้าราชการจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการซึ่งเป็นกรรมการของสภาอุตสาหกรรมหรือตัวแทนของสมาคมอุตสาหกรรม สมาคมธนาคาร และหอการค้า ตลอดจนนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้แผนปฏิบัติการนี้ได้รับฉันทมติจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจะประกอบขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการนำแผนดังกล่าวไปปฏิบัติให้เกิดผลตามต้องการ

4. ลำดับความของรายงาน

หลังจากบทที่ 1 แล้ว บทที่ 2 จะเป็นวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม บทที่ 3 ประกอบด้วย ภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรม ภาพรวมแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม บทที่ 4 เป็นการนำเสนอแผนงานในขั้นต่อไป และภาคผนวกที่ 1 เสนอแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงาน ภาคผนวกที่ 2 เป็นบทสัมภาษณ์

5. นิยามศัพท์

เพื่อให้การจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการมีความสอดคล้องกันในแง่เนื้อหา จึงมีความจำเป็นต้องใช้รูปแบบรายงาน และศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

- เป็นการมองภาพระยะยาวของเหตุการณ์ต่างๆ ภายใต้กรอบแห่งภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวความคิดของบุคลากรภายในองค์กรหนึ่งๆ
- การสร้างวิสัยทัศน์จะต้องประกอบด้วยความลึกและความกว้างของภาพ ทำให้เกิดความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ วิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นไปของสังคม ซึ่งต่างฝ่ายจะมีแนวคิดต่อการเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์ร่วมของหน่วยงานนั้น

วัตถุประสงค์ (objectives)

- เป็นความมุ่งมั่นของหน่วยงานในการสร้างภาพลักษณ์ แนวคิด และรูปแบบ (Style) ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความแตกต่างกับหน่วยงานอื่น การมีวัตถุประสงค์คือ กำหนดเป้าหมายอย่างกว้าง ๆ ไม่มีการผูกมัดเรื่องงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร และบุคลากร ที่จะใช้อย่างแน่นอน เราสามารถใช้วัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานมาเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิด และการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานได้

- ลักษณะของวัตถุประสงค์ที่กระทรวงอุตสาหกรรม อาจใช้อ้างอิง มีดังนี้
 - (ก) จะเป็นหน่วยงานที่สร้างความเป็นกลางในการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม
 - (ข) จะเป็นหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของระบบตลาด เพื่อสร้างอัตราเติบโตของภาคอุตสาหกรรม
 - (ค) จะประสานงานกับภาคเอกชนในการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมและรายสาขา

- ความคล้ายคลึงของวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์คือ มองการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อกำหนดบทบาทขององค์กร ทำให้องค์กรมีภาพลักษณ์ (images) ในสังคมตามที่ต้องการ วิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ จะไม่มีการกำหนดกรอบเวลา และงบประมาณและจำนวนบุคลากร

เป้าหมาย (goals)

- เป็นการแปลงวัตถุประสงค์ให้เป็นรูปธรรม สามารถวัดในเชิงปริมาณและประเมินผลให้เกิดการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน จึงเป็นเสมือนข้อผูกมัดที่จะต้องจัดเตรียมทรัพยากร บุคลากร ไว้อย่างชัดเจน แน่นนอน
 - เป้าหมายจะต้องมีกรอบเวลา เพื่อจะได้เห็นผลในระยะเวลาไม่นานนัก ตัวอย่างเช่น
 - (ก) เป้าหมายการรักษาอัตราเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมการผลิต ร้อยละ 11 ต่อปี ในช่วงแผน 8
 - (ข) เป้าหมายการผลิตรถยนต์ทุกประเภทจำนวน 1 ล้านคันในปี ค.ศ. 2000
 - (ค) เป้าหมายการเพิ่มรายจ่ายด้านวิจัยและพัฒนา (R&D) ให้เป็นร้อยละ 3 ของงบประมาณแผ่นดินเมื่อสิ้นแผน 8

นโยบาย (Policy)

- หมายถึง วิธีการดำเนินการ
- เป็นกลุ่มทางเลือกในทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน
- นโยบายเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของหน่วยงาน เช่น นโยบายอุตสาหกรรมจะไปในทิศทางใด สามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องคาดการณ์กับผลที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น นโยบายกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคเพื่อการจ้างงาน และเพิ่มมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรกรรมในท้องถิ่น เป็นต้น

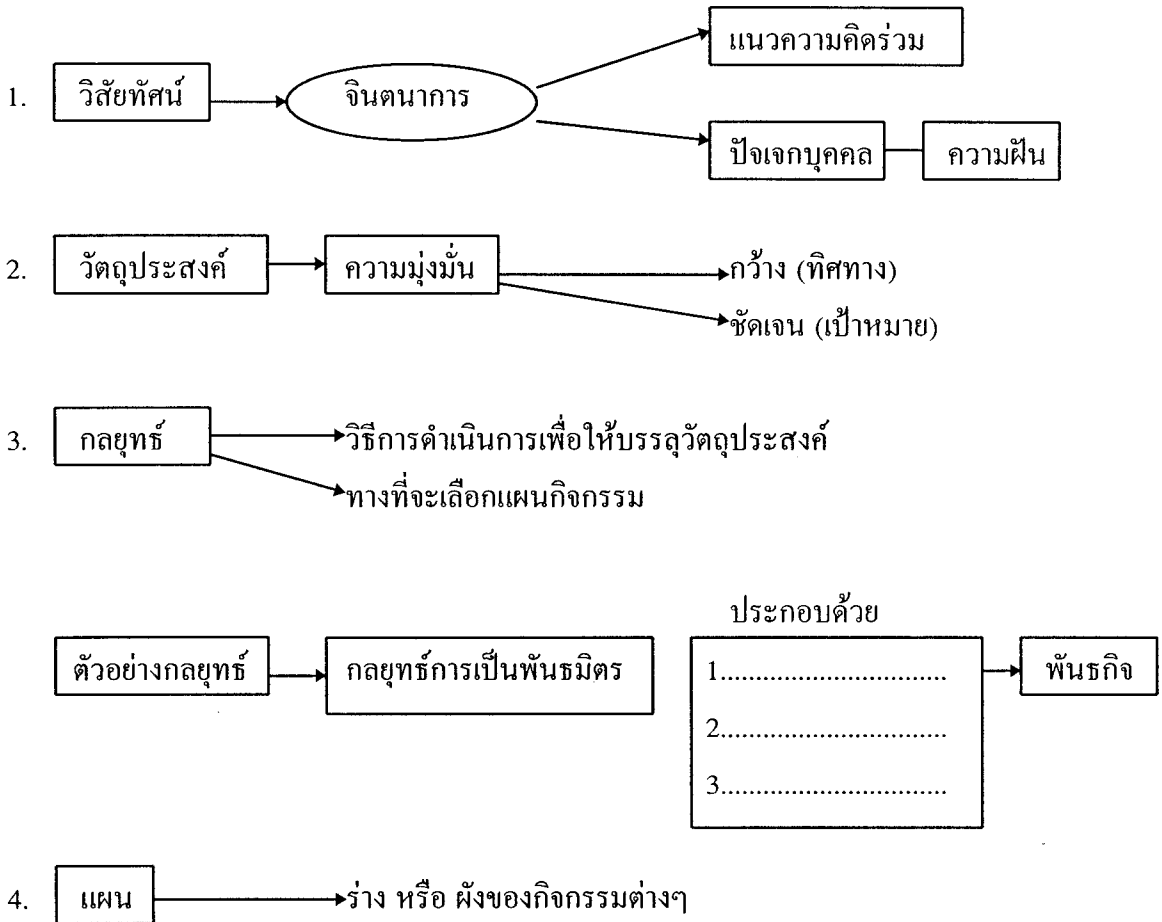
พันธกิจ (Mission)

- เป็นการสร้างกลุ่มหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้ลุล่วงไปได้ ภายใต้เงินเวลาและงบประมาณที่กำหนดขึ้น ตามความเหมาะสม
- พันธกิจ จะต้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย วิเคราะห์ และดำเนินการในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว

กลยุทธ์ (Strategy)

- เป็นวิธีเลือกใช้แผนในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การเลือกวิธีปฏิบัติ จะเน้นความถนัดในการแก้ปัญหา เนื่องจากความจำเป็นด้านเวลาและทรัพยากร
- กลยุทธ์เป็น mean ไม่ใช่ end ของการปฏิบัติ
- การกำหนดกลยุทธ์จะต้องคำนึงหลักสำคัญดังต่อไปนี้
 - (1) จุดแข็ง จุดอ่อน ของหน่วยงานนั้นๆ
 - (2) โอกาส และข้อจำกัด (มีความเป็นไปได้ที่จะสำเร็จหรือไม่)
 - (3) สร้างความเด่นชัดให้เกิดขึ้นในหน่วยงานนั้นๆ ว่ากลยุทธ์นั้นๆ สอดคล้องกับนโยบายหรือทางเลือกที่ต้องการ

สรุป : คำนิยามศัพท์และความสัมพันธ์

บทที่ 2

วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม

1. โลกอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของรายงานฉบับนี้ คือ การจัดทำแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ของการดำเนินนโยบาย และกำหนดโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในเวลา 5 ปีข้างหน้า แต่การจัดทำแผนกลยุทธ์ภายใต้ข้อจำกัดของเงื่อนไขเวลาเพียง 5 ปี อาจทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมไม่เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก เราจึงจำเป็นต้องพิจารณากระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม

● กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization)²

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 เป็นปรากฏการณ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยโลก กระแสดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อระบบการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนระบบการเมืองของโลก พัฒนาการดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมือง อย่างน้อย 5 กระแส กล่าวคือ การค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นเป็นประวัติการณ์ อันเนื่องจากระบบเศรษฐกิจของโลกมีการค้าเสรีมากขึ้น กระแสการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีการขนส่ง เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการค้า การลงทุน และช่วยให้สารสนเทศแพร่หลายอย่างรวดเร็ว กระแสการเคลื่อนไหวเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแสวงหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของโลกสู่ระบบประชาธิปไตยแบบมีพรรคการเมืองหลายพรรค และการล่มสลายของระบบคอมมิวนิสต์ ตลอดจนกระแสการเคลื่อนไหวเพื่อพิทักษ์สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรีและเด็ก เป็นต้น

การที่ระบบเศรษฐกิจของโลกมีค้าเสรีมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเจรจาการค้าแบบพหุภาคี 8 รอบ ซึ่งทำให้อุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศอุตสาหกรรมลดลงอย่างมหาศาล อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประเทศกำลังพัฒนาปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ และใช้นโยบายเศรษฐกิจเสรีมากขึ้น (liberalization policy) การปฏิรูประบบเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนและฐานการผลิตมายังประเทศกำลังพัฒนา ในทศวรรษ 2530 เงินทุนที่เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศเป็นเงินทุนภาคเอกชน ซึ่งต่างจากเดิมที่เงินทุนส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของรัฐบาลและองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 ก็ประสบปัญหาสำคัญบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขัดแย้งทางการค้า กระแสการคุ้มครองการค้าที่รุนแรงขึ้น และปัญหาวิกฤตการณ์หนี้ต่างประเทศในทศวรรษ 2520

² Globalization มีคำแปลหลายคำ เริ่มต้นจากโลกาภิวัตน์ คำแปลที่ตรงตัวที่สุด คือ โลกสังวาส แต่ไม่มีผู้นิยมใช้ศัพท์คำหลังนี้

ลักษณะสำคัญของระบบการค้าและการผลิตที่เกิดขึ้นใหม่ในศตวรรษที่ 20 ได้แก่ ความเป็นนานาชาติของการผลิตและการค้า ระบบการผลิตสินค้าแบบ Just-in-time การควบคุมคุณภาพการผลิต Quality Control ซึ่งพัฒนาไปเป็น Total Quality Control และ TQM การผลิตแบบ mass customization ที่ค่อยๆ เข้ามาแทนระบบ mass production การมีทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช่ว่าได้เปรียบที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม โลกให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้า มาตรฐานสินค้า และกระบวนการผลิตที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต่อชีวิตและความปลอดภัยของมนุษย์ สัตว์ และพืชมากขึ้น ประเทศพัฒนาแล้วเริ่มใช้แนวคิดเรื่องผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความปลอดภัยจากการใช้สินค้า การค้าและการผลิตในทวีปเอเชียเริ่มมีความสำคัญ และมีขนาดใกล้เคียงกับปริมาณการค้าและการผลิตในทวีปอเมริกาเหนือและสหภาพยุโรป ความขัดแย้งด้านการค้า และการเจรจาการค้าทำให้ชุมชนนานาชาติตกลงก่อตั้งองค์การการค้าโลกขึ้น เพื่อวางระเบียบและดูแลการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปตามกติกาที่แน่นอนและโปร่งใส

- **ความเป็นนานาชาติของการผลิตและการค้า (internationalization of production and trade)**

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ระบบเศรษฐกิจโลกมีความสลับซับซ้อนและพึ่งพากันมากขึ้น เดิมการผลิตของโลกเป็นระบบที่ประเทศพัฒนาแล้ว ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมออกจำหน่ายทั่วโลก ส่วนประเทศอื่นๆ ส่งวัตถุดิบและอาหารป้อนประเทศอุตสาหกรรม และเป็นตลาดให้กับสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าเกือบทุกชิ้นตอนจะเกิดขึ้นภายในประเทศหนึ่งๆ แล้วจึงนำสินค้าที่ผลิตออกจำหน่ายในตลาดโลก นับตั้งแต่ทศวรรษ 2490 เป็นต้นมา ระบบการผลิตของโลกเริ่มเปลี่ยนไป ชายแดนของแต่ละประเทศที่เคยเป็นอุปสรรคกีดขวางการเคลื่อนย้ายสินค้า เริ่มหมดความหมายลง เพราะประเทศอุตสาหกรรมมีข้อตกลงลดอัตราภาษีนำเข้าระหว่างกัน และความก้าวหน้าของระบบการคมนาคมขนส่ง ปัจจุบันมีอุตสาหกรรมเพียงไม่กี่ประเภทที่ผลิตสินค้าขึ้นมาขายเฉพาะตลาดในท้องถิ่นหรือเฉพาะตลาดในประเทศ เราไม่อาจบอกได้ว่าสินค้าที่ใช้กันอยู่ในเวลานี้ผลิตจากประเทศใดอีกต่อไปแล้ว ตัวอย่างเช่น โทรทัศน์อาจประกอบที่มาเลเซีย แต่ชิ้นส่วนต่างๆ ภายในโทรทัศน์จะมาจากหลายสิบประเทศ แม้แต่เสื้อผ้าที่เย็บในฮ่องกง ก็อาจใช้ผ้าและวัตถุดิบจากหลายๆ ประเทศ สาเหตุเพราะต้นทุนการคมนาคมขนส่งลดลง การผลิตสินค้าสามารถกระจายการผลิตขึ้นส่วนไปยังแหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำสุดหลายๆ แหล่ง แต่สามารถรวบรวมชิ้นส่วนต่างๆ มายังโรงงานประกอบภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการสต็อกวัตถุดิบและชิ้นส่วนจำนวนมากๆ และเมื่อประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปแล้ว ก็สามารถนำออกจำหน่ายในตลาดโลกได้ด้วยราคาที่ต่ำที่สุด ระบบการผลิตใหม่นี้เกิดจากการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่ โดยแต่ละแหล่งผลิตจะมีความชำนาญเฉพาะอย่าง และขนาดการผลิตต้องมีขนาดใหญ่พอจะสนองตลาดโลกได้

● สภาวะแวดล้อมและอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21

การพยากรณ์ลักษณะของอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องยาก อย่างไรก็ตาม เราสามารถคาดคะเนสภาวะแวดล้อมในอนาคตที่จะเป็นตัวกำหนดลักษณะของอุตสาหกรรมใหม่ๆได้ สภาวะแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้ความรู้กลายเป็นอาวุธสำคัญของการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการลงทุนและการเลือกฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติ ตลอดจนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

กระแสวิภังค์ และข้อถกเถียงการก้าวกระโดดทางเทคโนโลยี ตลอดจนการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ย่อมมีผลให้การแข่งขันรุนแรงขึ้น ความได้เปรียบของประเทศ หรือบริษัทใดบริษัทหนึ่ง จะอยู่ได้ไม่นาน ไม่ว่าจะเป็นความได้เปรียบด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะข่าวสารที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้คู่แข่งสามารถลอกเลียนแบบประเทศผู้นำ หรือบริษัทผู้นำได้รวดเร็วขึ้น (Leslie Hannah 1996) นั่นคือ ประเทศ และบริษัทที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีขีดความสามารถในการเรียนรู้สูง ปรับตัวได้รวดเร็ว เลียนแบบได้ไว ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอนาคตจะไม่ขึ้นกับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ แต่จะขึ้นกับฐานความรู้และทักษะในการผลิต

การที่ประเทศหรือบริษัทผลิตสินค้าออกจำหน่ายทั่วโลก จนมีส่วนแบ่งตลาดสูง มิได้เป็นเรื่องประกันว่าประเทศหรือบริษัทดังกล่าวจะครองความเป็นอันดับหนึ่งตลอดไป เพราะในที่สุด ความต้องการของสินค้าดังกล่าวก็จะลดลง (product life cycle) หนทางเดียวที่บริษัทจะแก้ปัญหาข้อจำกัดของขนาดตลาดได้ ก็คือ การประดิษฐ์สินค้าชนิดใหม่ออกสู่ตลาด (product innovation)

แต่การมีเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ไม่ใช่ความได้เปรียบที่ถาวร เพราะประเทศคู่แข่งและบริษัทคู่แข่งสามารถลอกเลียนแบบได้อย่างรวดเร็วด้วยกระบวนการที่เรียกว่า reverse engineering ดังนั้นความได้เปรียบในอนาคตจะขึ้นอยู่กับนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิต ทั้งนี้เพราะกระบวนการผลิตเป็นการทำสิ่งต่างๆ นานาอย่างถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ไม่อาจใช้เงินซื้อหาได้ แต่ต้องใช้เวลาและมันสมองในการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าคู่แข่ง

การแข่งขันจะบังคับให้บริษัทต้องลดต้นทุนการผลิต โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต กระบวนการผลิตที่เกิดขึ้นใหม่มี 3 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการขยายกระบวนการผลิตเป็นหลายงาน ทำให้สามารถเพิ่มระดับความชำนาญ (degree of specialization) ให้กับกระบวนการผลิตแต่ละงานได้มากขึ้น ต้นทุนการผลิตจะต่ำลงอีก ลักษณะที่สองคือ ในงานผลิตแต่ละสายงาน กระบวนการผลิตจะมีมาตรฐานและกลายเป็นงานที่สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนการทำงานประจำได้ (standardization and routinization) ผลก็คือ งานลักษณะนี้สามารถนำแรงงานไร้ฝีมือ หรือ แรงงานกึ่งฝีมือมาใช้ได้ อุตสาหกรรมเช่นนี้มักเป็นสินค้าที่อยู่ในขั้นอิ่มตัวแล้ว (mature stage of a product's life cycle) จึงสามารถโยกย้ายอุตสาหกรรมเหล่านี้บางส่วนไปยังประเทศที่มีแรงงานราคาถูกได้ กระบวนการผลิตลักษณะสุดท้าย คือ flexible

automation ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตที่อาศัยหุ่นยนต์ หรือ คอมพิวเตอร์เป็นตัวควบคุมกระบวนการผลิต ลักษณะสำคัญของการผลิตคือ ความสามารถในการผลิตสินค้าหลายแบบได้ในสายการผลิตเพียงสายเดียว โดยต้นทุนต่อหน่วยมิได้ต่างจากการผลิตสินค้าชนิดเดียว เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยให้สามารถเปลี่ยนวิธีการผลิตได้รวดเร็ว โดยมีต้นทุนเพิ่มน้อยมาก ตัวอย่างแรกของกระบวนการผลิตอัตโนมัติแบบยืดหยุ่นรุ่นแรกๆ คือ การออกแบบระบบจิ๊ก (Jig) ของบริษัทประกอบรถยนต์ญี่ปุ่น ทำให้สายการผลิตสายหนึ่งสามารถเปลี่ยนแม่พิมพ์โลหะ (mould) ได้รวดเร็วจนสามารถผลิตชิ้นส่วนรถได้หลายๆรุ่น เป็นต้น กระบวนการผลิตแบบนี้ ช่วยให้ผู้ผลิตขนาดเล็กสามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายใหญ่ได้ เพราะผู้ผลิตรายเล็กสามารถผลิตสินค้าหลายๆชนิดตามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ (market niche) โดยมีปริมาณการผลิตน้อย แต่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ

ความตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนกระแสการคุ้มครองการค้าจะมีผลกระทบต่องานกระบวนการผลิตสินค้า ชนิดสินค้า และเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าในศตวรรษหน้า ในอนาคตการผลิตสินค้าจะต้องมีมาตรฐานสากล และก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยลง

การเลือกฐานการผลิตจะขึ้นกับต้นทุนการผลิต มากกว่าขึ้นกับตลาด บริษัทข้ามชาติจะเลือกซื้อชิ้นส่วนต่างๆจากฐานการผลิตที่มีต้นทุนต่ำที่สุด ฐานการผลิตที่มีต้นทุนสูงจะสูญเสียความได้เปรียบอย่างรวดเร็ว ชิ้นส่วนจากทั่วมุมโลกจะถูกนำมาประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปในประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด จากนั้นจึงนำออกจำหน่ายทั่วโลก เพราะตลาดการค้าโลกจะเป็นตลาดที่ไม่มีอุปสรรคขัดขวางการค้า การผลิตสินค้าต่างๆจะมีความเป็นนานาชาติมากกว่าในศตวรรษที่ 20

นอกจากการผลิตและการค้าสินค้าจะมีความเป็นนานาชาติแล้ว การค้าภาคบริการก็จะเป็นความเป็นนานาชาติมากขึ้นเช่นกัน ในศตวรรษที่ 20 กิจกรรมธนาคาร สถาบันการเงิน โรงแรม และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ เป็นกิจกรรมที่มีความเป็นนานาชาติก่อนกิจกรรมอื่นๆ กิจกรรมเหล่านี้ยังถูกรองรับโดยประเทศพัฒนาแล้ว แต่ในปลายศตวรรษที่ 20 ประเทศอุตสาหกรรมใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ผลิตบริการเหล่านี้ ในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่จะมีความเป็นนานาชาติมากขึ้น จนอาจมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสถาบันการเงิน ได้แก่ กิจกรรมโทรคมนาคม กิจกรรมก่อสร้าง กิจกรรมภัตตาคาร กิจกรรมที่ปรึกษาด้านต่างๆ เป็นต้น

ในตอนปลายศตวรรษที่ 20 จะเกิดการรวมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจขึ้น จนปัจจุบันโลกประกอบด้วยกลุ่มเศรษฐกิจ 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สหภาพยุโรป เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และเอเปค ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเหล่านี้อาจวิวัฒนาการไปได้ 3 รูปแบบ รูปแบบแรกคือกลุ่มความร่วมมือที่ถูกครอบงำโดยประเทศมหาอำนาจ (imperial harmonization) ประเทศต่างๆ จะถูกประเทศมหาอำนาจบีบบังคับให้ปรับนโยบายภายในประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศมหาอำนาจ รูปแบบที่สอง เป็นการถอยหลังเข้าคลอง กล่าวคือ สังคมโลกจะแตกเป็นกลุ่มความร่วมมือ

ระดับภูมิภาคหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะกีดกันสินค้าและบริการจากประเทศนอกกลุ่ม รูปแบบสุดท้ายได้แก่ การที่ชุมชนทุกประเทศของโลกรวมตัวกันเป็นชุมชนโลก (global community of nations) โดยมีการปรับนโยบายภายในประเทศให้สอดคล้องกันบนพื้นฐานของระบบราคา (Lawrence et.al. 1996) การรวมตัวรูปแบบที่สามนี้จะทำให้มวลมนุษยชาติดีขึ้น เพื่อให้ชุมชนโลกก้าวไปสู่การร่วมมือในรูปแบบที่สาม นายลอเรนซ์และคณะเสนอว่าผู้กำหนดนโยบายของประเทศต่างๆควรร่วมมือกันสร้างชมรมความร่วมมือ 3 ประเภท (trinity clubs) ได้แก่ ชมรมความร่วมมือในนโยบายเฉพาะด้าน (functional club) เช่น นโยบายการค้า นโยบายต่อต้านการผูกขาด นโยบายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชมรมความร่วมมือภูมิภาค ซึ่งร่วมมือกันในงานนโยบายเฉพาะหลายๆด้านซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมของประเทศในภูมิภาค และชมรมนานาชาติ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชมรมความร่วมมือด้านนโยบายเฉพาะกับชมรมภูมิภาค

นอกจากนั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีก 2 ประการ ได้แก่ ทรัพยากรน้ำมัน เดิมแหล่งน้ำมันใหญ่ของโลกอยู่ในตะวันออกกลาง โดยมีซาอุดีอาระเบียเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก แต่หลังจากล่มสลายของสหภาพโซเวียต รัสเซียและประเทศอิสระใหม่ๆเริ่มเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก ทำให้ประเทศกลุ่มนี้จะเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดของโลก นั่นหมายความว่า ถ้าบริษัทน้ำมันสามารถนำน้ำมันจากแหล่งดังกล่าวออกสู่ตลาดโลกได้ ตลาดน้ำมันของโลกก็จะถูกกระทบกระเทือนกระแสดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประชากรของโลกจะแก่ตัวขึ้น รวมทั้งประชากรในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น การที่ประชากรแก่ตัวลงย่อมมีผลกระทบทั้งด้านสังคมวิทยา ค่าใช้จ่ายของรัฐ (ในด้านสวัสดิการต่างๆ) ตลอดจนผลกระทบทางการเมือง เป็นต้น

การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ต่างเชื่อว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมในอนาคตมิได้ขึ้นกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสัดส่วนของทุนเทียบกับแรงงาน (factor proportion) แต่ขึ้นอยู่กับอำนาจแห่งความรู้ (brainpower industries) อุตสาหกรรมเหล่านี้ได้แก่ micro-electronics, biotechnology, new material science industry, telecommunication, civil aviation, robotics and machine tools และ computer hardware and software ลักษณะที่สำคัญของอุตสาหกรรมเหล่านี้ คือ สามารถตั้งอยู่ที่ใดในโลกก็ได้ที่มีต้นทุนต่ำสุด เช่น เมือง Bangalore ในประเทศอินเดียเป็นศูนย์กลางการผลิต software ที่ใหญ่ที่สุดของโลก ซึ่งสามารถแข่งขันกับ Silicon Valley ได้ เป็นต้น (Thurrow 1995)

นอกจากนั้น บริการที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ (ก) บริการกำจัดขยะและ recycle ซึ่งจะประกอบด้วยบริษัทเล็กๆจำนวนมาก ซึ่งสามารถให้บริการสอดคล้องกับกฎระเบียบของรัฐที่เข้มงวดขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็สามารถนำวิธีการจัดการสมัยใหม่เข้ามาบริหารงานได้ (ข) การให้บริการด้านการส่งอาหารแก่ลูกค้าตามบ้าน และสถานที่ทำงาน (ค) บริการซ่อมบำรุงและดูแลอาคารและที่อยู่อาศัย (ง) บริการร้านค้าปลีกซึ่งมีเครือข่ายกว้างขวาง ทำให้ต้นทุนค่าบริการต่อหน่วยต่ำ และเน้นการขายสินค้าที่สนองความต้องการอันหลากหลายของลูกค้า (จ) บริการรักษาพยาบาล และ (ฉ)

multimedia ซึ่งจะเป็นผู้มีบทบาทการพัฒนา software ตลอดจนการให้บริการด้านข่าวสารข้อมูลต่างๆ (Kobayashi, Fujinaka and Takahashi, 1994)

● อุตสาหกรรมไทยในศตวรรษที่ 21

ถ้าหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทิศทางนโยบายอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจไทยเติบโตตามแบบแผนการเติบโตในอดีต สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยคาดคะเนว่าใน 5 ปีข้างหน้า (2540-2549) ภาคอุตสาหกรรมจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 8.2-18.49 ต่อปี และจะชะลออัตราการขยายตัวมาอยู่ที่ร้อยละ 6.96 ต่อปี ในระหว่างปี 2550-2554 นั้นหมายความว่าในปี 2555 ภาคอุตสาหกรรมจะมีส่วนแบ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ซึ่งใกล้เคียงกับโครงสร้างการผลิตของญี่ปุ่นในปี 2513 หรือเกาหลีใต้ในปี 2535

แม้อุตสาหกรรมจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังจะกระจุกตัวอยู่รอบๆ กรุงเทพฯ และปริมณฑล จังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันออกและภาคตะวันตกที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 200 กิโลเมตร รวมทั้งหัวเมืองหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ และเริ่มมีการกระจายอุตสาหกรรมไปในหมู่บ้าน ในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างทองและอัญมณี เซรามิกส์ แปรรูปยาง ขึ้นต้นมากขึ้น

อย่างไรก็ดี การขยายตัวของภาคเศรษฐกิจ ยังมีผลทำให้เกิดแรงกดดันต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง โดยมีปริมาณมลพิษระหว่างปี 2533-43 ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าครั้ง ซึ่งจะทำให้ไทยจัดเป็นประเทศที่มีมลพิษเพิ่มเร็วที่สุดในเอเชีย ยกเว้นประเทศเกาหลีใต้

การเปิดประตูการค้ามากขึ้น ทำให้ไทยมีมูลค่าการค้าต่างประเทศเพิ่มจาก 46% ของรายได้ในปี 2525 เป็น 85% ในปี 2536 และการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศสังคมนิยมจะทำให้ไทยมีตลาดสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น ขณะเดียวกันประเทศคู่ค้าที่พัฒนาแล้ว อาจจะใช้มาตรฐานสินค้าและการผลิตเป็นเครื่องมือเข้มงวดกับสินค้าจากประเทศด้อยพัฒนา

ในภาคเกษตรกรรมจะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ คือ มีแนวโน้มการใช้เครื่องจักรมากขึ้น ฟาร์มมีขนาดใหญ่ขึ้น พืชไร่อาจกลับมาเป็นพืชหลักหากมีเครื่องจักรทดแทน ผักผลไม้จะขยายตัวแต่ถูกจำกัดด้วยปัญหาแรงงานและน้ำ อุตสาหกรรมป่าไม้อาจกลับมาเป็นทางเลือกใหม่ เมื่อปัญหาที่ดินภาคเกษตรลดลง ปศุสัตว์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจะใหญ่ขึ้น อุตสาหกรรมแปรรูปบางประเภทจะสำคัญขึ้น เช่น แปรรูปแป้ง อุตสาหกรรมไขมันและโปรตีน การบรรจุภัณฑ์ สินค้าเกษตรจะซับซ้อนขึ้น

ปัญหาหลักของภาคอุตสาหกรรมในขณะนี้ คือ ความต้องการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ เพื่อให้ไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุผลที่ภานี้นำเข้าสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอ ค่าแรงงานสูงขึ้นมาก และขาดแคลนแรงงานทุกระดับ ปัญหามลพิษ และอุบัติเหตุในโรงงานเพิ่มขึ้น การกีดกันการค้า โดยใช้ข้ออ้างด้านแรงงาน มาตรฐานสินค้า และกระบวนการผลิตและมลพิษ

● ปัญหาท้าทายภาคอุตสาหกรรมไทย

ขณะนี้อุตสาหกรรมไทยก้าวมาถึงบริเวณทางสามแพร่ง ทางเลือกทางแรกคือ การเลือกเส้นทางการพัฒนาแบบเดิม โครงสร้างอุตสาหกรรมและปัญหาต่างๆ ในอนาคตจะไม่แตกต่างไปจากปัจจุบันมากนัก อุตสาหกรรมไทยจะมีโครงสร้างแบบทวิลักษณ์ (dualistic)³ อุตสาหกรรมหลายประเภทยังคงเน้นการใช้แรงงานราคาถูกเพราะมีการอพยพของแรงงานต่างชาติจำนวนมาก อุตสาหกรรมจำนวนมากจะยังคงได้รับการคุ้มครองด้านภานีในอัตราที่ค่อนข้างสูง ผลที่ตามมาคือ ภาคอุตสาหกรรมจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกอย่างรวดเร็ว ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง เส้นทางเลือกที่สอง คือ เลือกให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศมากขึ้น โดยการใช้มาตรการคุ้มครองที่ไม่ใช่ภานีศุลกากร และใช้กฎหมายป้องกันการทุ่มตลาด เส้นทางการพัฒนาแบบนี้นอกจากจะทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำแล้ว การกระจายรายได้จะยิ่งกลายเป็นปัญหารุนแรงขึ้นถึงขั้นวิกฤติ เส้นทางสุดท้ายได้แก่ การเลือกเปิดเสรีระบบเศรษฐกิจเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจเชื่อมโยงเข้ากับระบบทุนนิยมโลกที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลกจะมีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น เพราะความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคม ตลอดจนข้อตกลงการค้าทั้งระดับพหุภาคี และการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นนี้ทำให้อุตสาหกรรมไทยต้องเร่งปรับตัวเพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ต้องผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และต้องผลิตสินค้าชนิดใหม่สนองความต้องการของตลาด ความสามารถในการปรับตัวดังกล่าวขึ้นอยู่กับขีดความสามารถด้านการตลาด การจัดการ และความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีของผู้ประกอบการไทย ตลอดจนความสามารถของรัฐในการส่งเสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย

³ กล่าวคือ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่เน้นตลาดส่งออก อุตสาหกรรมเล็กและกลางเน้นตลาดในประเทศ ผู้ประกอบการต่างชาติและบริษัทที่มีหุ้นต่างชาติใช้เทคโนโลยีทันสมัย ผู้ประกอบการไทยใช้เทคโนโลยีล้าสมัย

ปัญหาท้าทายอุตสาหกรรมไทยที่สำคัญที่สุด เกิดจากปัจจัยภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น แรงงานกว่าร้อยละ 70 ในภาคอุตสาหกรรมมีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ และโครงสร้างภาษีศุลกากรที่ทำให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศในอัตราที่สูงกว่าการคุ้มครองในประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าสินค้าส่งออกของไทยจะมีความหลากหลายมากขึ้น และสัดส่วนสินค้าส่งออกที่ใช้เทคโนโลยีปานกลางจะมากกว่าสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น ตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา แต่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น และใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติ ยังมีการปรับตัวที่เชื่องช้าจนทำให้เริ่มสูญเสียส่วนแบ่งในตลาดโลกอย่างรวดเร็ว

ปัญหาท้าทายในประเทศอีกสองปัญหา ได้แก่ ปัญหาอุตสาหกรรมแบบทวิลักษณ์และการเมืองกับการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ผู้ประกอบการรายเล็กของไทยจำนวนมากที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะต้องเลิกกิจการไป ปัญหาท้าทายคือ รัฐจะมีมาตรการอย่างไรในการสนับสนุนให้กิจการของคนไทยปรับตัวได้ภายใต้สิ่งแวดล้อมใหม่ เช่น เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี และการตลาด ฯลฯ การปรับตัวของกิจการขนาดเล็กของคนไทยจะมีผลสำคัญยิ่งต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจการขนาดใหญ่⁴ เพราะกิจการขนาดเล็กมีความเป็นพลวัตสูง ในปัจจุบันกิจการขนาดใหญ่จำนวนมากก็เติบโตมาจากกิจการขนาดเล็ก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ กลุ่มบริษัทชินวัตร ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล ฯลฯ การส่งเสริมขีดความสามารถของกิจการขนาดเล็กจะช่วยแก้ปัญหาความรุนแรงของปัญหาที่เกิดจากทวิลักษณ์ของอุตสาหกรรมไทยได้ไม่มากนักน้อย

ปัญหาการเมืองอันเกิดจากการจัดตั้งรัฐบาลผสมของหลายพรรคการเมืองบนพื้นฐานของการแบ่งโควตารัฐมนตรี ตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบางคนและบางอุตสาหกรรมจะยังคงเรียกร้องให้รัฐให้การคุ้มครองหรือให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่กิจการหรืออุตสาหกรรมของตน ปัญหาท้าทายของรัฐคือการสร้างกฎเกณฑ์และนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนที่ชัดเจน โปร่งใส และเป็นกลางเพื่อหลีกเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือพิเศษแบบเลือกปฏิบัติ

การที่มนุษย์โลกตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และความปลอดภัยของสินค้า ทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับกระบวนการผลิตตอบสนองความต้องการของมนุษย์และสังคม ปัญหานี้จะกลายเป็นปัญหารุนแรงสำหรับผู้ประกอบการไทย และรัฐบาล ขณะที่ผู้ประกอบการต้องการย้ายฐานอุตสาหกรรมไปสู่จังหวัดที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบางประเภทจะต้องเผชิญกับกระแสด้านโรงงานที่ก่อให้เกิดมลภาวะ นอกจากนั้น สินค้าส่งออกที่มี

⁴ งานศึกษาของ Leslie Hannah (1996) พบว่า บริษัทเล็กมีองค์กรและวิธีการบริหารงานที่สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศมากกว่าบริษัทใหญ่

กระบวนการผลิตที่เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม ก็จะประสบปัญหาการกีดกันการค้ารุนแรงขึ้นในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเคยเป็นตลาดหลักของสินค้าออกของไทย

2. นโยบาย บทบาทและข้อจำกัดของรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

ในโลกของการแข่งขัน และเทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงอุตสาหกรรมมีความจำเป็นต้องทบทวนแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรม จากเดิมที่เคยเน้นการให้การคุ้มครองพิเศษแก่อุตสาหกรรมบางประเภท มาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้อุตสาหกรรมไทยพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อการแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศ เพื่อให้ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ทันเหตุการณ์และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

• ข้อจำกัดของรัฐ

การกำหนดบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรม เราจำเป็นต้องพิจารณาข้อจำกัดของกระทรวงอุตสาหกรรมก่อน ข้อจำกัดประการแรก คือ รัฐไม่ใช่ “คุณพ่อรู้ดี” อีกต่อไปแล้ว ในโลกของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ข้าราชการส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เรื่องอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ความไม่รู้ดังกล่าวทำให้รัฐไม่สามารถทำหน้าที่ “ควบคุม” และกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมได้อีกต่อไป ข้อจำกัดที่สอง คือ รัฐเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ที่มีขนาดเล็ก และมีผลประโยชน์ร่วมกันอย่างชัดเจนจะสามารถผลักดันให้รัฐกำหนดนโยบายเพื่อกลุ่มของตนได้ นโยบายและมาตรการเหล่านี้ อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ข้อจำกัดที่สาม คือ ภาคราชการมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียบุคลากรระดับกลางให้แก่ภาคเอกชน ข้อจำกัดที่สี่ คือ รัฐไทยขาดอำนาจการบริหารนโยบายอุตสาหกรรมที่เป็นระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลัก (christensen, et.al.,1993) การกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมไม่มีความเป็นเอกภาพ ในระดับรัฐบาลผู้ประกอบการรายใหญ่ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองของพรรคการเมืองจะมีอิทธิพลต่อทิศทางการกำหนดนโยบายของรัฐ ขณะเดียวกันโครงสร้างกฎหมายไทยก็เอื้ออำนวยให้กระทรวงและกรมต่าง ๆ มีอำนาจค่อนข้างสูงในพันธกิจหลักของตน ขณะที่สำนักงานส่งเสริมการลงทุนมีกฎหมายที่สามารถใช้ส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกได้ กระทรวงการคลังก็มีอำนาจที่กำหนดโครงสร้างภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ โดยไม่สัมพันธ์กับทิศทางการส่งเสริมการส่งออก กระทรวงอุตสาหกรรมเองยังมีข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายส่งเสริมการส่งออก เพราะไม่ว่าจะเป็นกฎหมายหรือโครงสร้างของการจัดหน่วยงานในกระทรวงก็ล้วนมีลักษณะของการเน้นการควบคุมและคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ ในอดีตกระทรวงอุตสาหกรรมจะมีบทบาทหลักเฉพาะกิจกรรมบางประเภทที่เรียกว่า “5 น้ำ” ได้แก่ การควบคุมโรงงานสุรา (น้ำเหล้า) โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานน้ำตาล การใช้ น้ำบาดาล และการให้สัมปทานแร่(น้ำแร่) แม้ว่าในภายหลังกกระทรวงอุตสาหกรรมจะหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้

เทคโนโลยีสูง แต่ก็เป็นเรื่องของการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี โรงกลั่นน้ำมัน และโรงงานเหล็ก เป็นต้น

ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว คำถามคือกระทรวงอุตสาหกรรมควรมีบทบาทเชิงรุกอย่างไร จึงจะสามารถให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในได้สภาวะการทำนายทั้งภายในและภายนอกได้ ก่อนที่จะตอบคำถามนี้ ขอให้เราพิจารณานิยามของนโยบายอุตสาหกรรมก่อน

- **นโยบายอุตสาหกรรม**

ในความหมายกว้างแล้ว เราอาจถือว่า นโยบายอุตสาหกรรม คือ การแทรกแซงอย่างเป็นทางการของรัฐต่อภาคอุตสาหกรรม โดยนัยนี้ นโยบายอุตสาหกรรมจึงอาจรวมถึง นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบายการค้า และ นโยบายการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งนโยบายเหล่านี้อาจมีส่วนที่ซ้อนเหลื่อมกันอยู่ และ อาจจะเป็นเอกภาพ หรือ ไม่เป็นเอกภาพก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่า นโยบายเหล่านั้นหนุนเสริม หรือ ขัดแย้งกัน ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (market economy) แต่ละประเทศ อาจมีนโยบายอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก ต่อไปนี้คือตัวอย่างของนโยบายอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ ที่รัฐบาลแต่ละประเทศสามารถเลือกนำมาปฏิบัติได้

1) การจูงใจในการลงทุน เช่น การจูงใจด้านเงินทุน เช่น การให้เงินช่วยเหลือ (grants) การให้เงินกู้ (loan) เพื่อการลงทุนในด้านเครื่องจักร หรือ การจูงใจด้านภาษีอากร เช่น การยกเว้นภาษี (tax exemption) การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีในช่วงเวลาหนึ่ง (tax holiday) การอนุญาตให้หักค่าเสื่อมราคาได้เร็วเกินอัตราปกติ (accelerated depreciation)

2) การจ้างงานและนโยบายแรงงาน เช่น การให้ความช่วยเหลือในโครงการฝึกอบรมบุคลากร การอนุญาตให้แรงงานผ่านเข้าออกประเทศ และ นโยบายด้านสภาพแรงงาน เป็นต้น

3) นโยบายการเป็นเจ้าของวิสาหกิจ เช่น รัฐบาลผูกขาดการให้บริการเอง หรือ เปิดส่วนร่วมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ

4) นโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาล ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมขยายตัวได้

5) โครงสร้างสถาบัน เช่น การจัดตั้งสถาบันเฉพาะทางที่มีหน้าที่ด้าน เทคโนโลยี การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

6) กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และ สุขภาพอนามัย เช่น กฎระเบียบในการควบคุมมลพิษ การป้องกันอันตราย การควบคุมสภาพการทำงานของแรงงาน การควบคุมความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

นโยบายอุตสาหกรรมเหล่านี้ อาจถูกนำมาประยุกต์ใช้โดยทั่วไป หรือ ถูกประยุกต์ใช้แบบมีการเลือกเป้าหมาย (target) ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ได้

1) เน้นอุตสาหกรรมรายสาขาบางสาขา (targeting industry) โดยอาจมีเป้าหมายเพื่อ

- เพื่อปกป้องประกอบอุตสาหกรรมที่กำลังอยู่ในช่วงเสื่อมถอย
- เพื่อกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่
- เพื่อรักษาอุตสาหกรรมที่เป็นยุทธศาสตร์บางสาขา

ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และมาเลเซีย นิยมนโยบายเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมาย เหตุผลที่ต้องเลือกพัฒนาบางอุตสาหกรรมมีหลายประการ เช่น infant industry argument , strategic industry argument ซึ่งได้แก่ economies of scale และ spill-over effects

2) เน้นบริษัทบางประเภท โดยอาจมีเป้าหมายเพื่อ

- กระตุ้นการประกอบและการก่อตั้งบริษัทใหม่ๆ
- ดึงดูดบริษัทต่างประเทศ
- ช่วยให้บริษัทในประเทศสามารถแข่งขันกับบริษัทต่างประเทศได้
- ส่งเสริมบริษัทขนาดกลาง และขนาดเล็ก

เกาหลีใต้นิยมวิธีนี้ โดยให้การสนับสนุนบริษัทใหญ่ ส่วนการส่งเสริมอุตสาหกรรมของไทย ใช้วิธีส่งเสริมกิจการขนาดเล็ก เหตุผลสนับสนุนเช่น ผู้ประกอบการในประเทศขาดเงินทุนและความรู้ จึงต้องให้การส่งเสริม การส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติ เพราะเป็นผู้ที่มีเงินทุนและเทคโนโลยี

3) เน้นพื้นที่บางพื้นที่ โดยอาจมีเป้าหมายเพื่อ

- พื้นที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจ
- พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเติบโต

วิธีการส่งเสริมที่สำคัญ เช่น การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เหตุผลสำคัญของการเน้นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม คือ การควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม และการประหยัดเงินลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure)

ตารางต่อไปนี้จะเปรียบเทียบนโยบายอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นบางด้านของประเทศในอาเซียน

นโยบาย	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์
การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ/ปานกลาง	ต่ำ/ปานกลาง	ต่ำ/ปานกลาง
ขอบเขตอุตสาหกรรมเป้าหมาย	กว้าง	กว้าง	กว้าง	กว้าง	แคบ
ทิศทางการตลาด	ส่งออกและทดแทนการนำเข้า*	ผสมผสาน	ส่งออกและทดแทนการนำเข้า*	ส่งออกและทดแทนการนำเข้า*	ส่งออก
การประกอบกิจการโดยรัฐ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
การคุ้มครองทางการค้า	สูง*	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
การให้แรงจูงใจด้านการเงินสำหรับการทำวิจัยและพัฒนา	มีบ้าง	ไม่มี	มี	ไม่ทราบ	มี
การจัดซื้อของภาครัฐ	ปานกลาง*	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
การควบคุมการลงทุนของต่างประเทศ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ
การทำวิจัยและพัฒนาโดยภาครัฐ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ที่มา : ดัดแปลงจาก Arief Karseno, Faculty of Economics, Gadjah Mada University, Indonesia

หมายเหตุ : * ความเห็นของนักวิจัยต่างจาก Kaseno

ปัญหาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการผู้กำหนดนโยบายอุตสาหกรรมมาเป็นเวลานาน คือ การเลือกระหว่างแนวทางของ นโยบายอุตสาหกรรมที่มีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย (target industry) หรือ ที่เรียกว่านโยบายแบบรายสาขา (sectoral approach) และ นโยบายอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งเสริมตามหน้าที่โดยไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชังแก่อุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า นโยบายแบบตามหน้าที่ (functional approach) เช่น การเน้นบรรษัทบางประเภท หรือ พื้นที่ที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมบางพื้นที่

นโยบายอุตสาหกรรมแบบมีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้รับความนิยมจากความสำเร็จในการพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างรวดเร็วของประเทศเกาหลีใต้ และ ไต้หวัน ทั้งๆ ที่เริ่มจากการขาดแคลนปัจจัยเพื่อพัฒนา ทั้งด้านเงินทุนและเทคโนโลยี มีผู้อธิบายว่า เหตุผลหนึ่งที่ประเทศดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้อย่างรวดเร็วนั้น เป็นผลมาจากการมี “อุตสาหกรรมเป้าหมาย” บางสาขา ที่ได้รับการส่งเสริมในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยได้รับสิทธิ

พิเศษด้านต่างๆ เช่น เงินกู้ การยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับความสำคัญของอุตสาหกรรมแต่ละสาขา ตามนัยนี้ นโยบาย อุตสาหกรรมแบบมีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย จึงเป็นนโยบายที่มีการเลือกอุตสาหกรรมผู้ชนะ (Picking Winner) หรืออุตสาหกรรมที่ผู้กำหนดนโยบายปรารถนาให้เกิด แล้วทำการปกป้อง หรือ ให้ การอุดหนุนมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่นักอุตสาหกรรมนิยมกันมาก ใน ประเทศไทยเองก็มีการใช้แนวนโยบายนี้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในอดีต หรือ การปกป้องอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในปัจจุบัน

ส่วนนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมแบบตามหน้าที่นั้น เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลจากวิชาเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (mainstream economics) ที่เห็นว่า รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงกลไกตลาด นอกจากกรณีที่เกิดความล้มเหลวของตลาด (market failure) เช่น อุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อภายนอก (extremality) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ทำให้เอกชนขาดแรงจูงใจในการลงทุน ในประเทศไทยมีการใช้แนวนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมแบบตามหน้าที่ ในด้านต่างๆ เช่นกัน เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล ด้านการตลาด การช่วยเหลือในการฝึกอบรมผู้ประกอบการและคนงาน เป็นต้น ในแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทยได้หลีกเลี่ยงการใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายตามรายสาขา โดยเลือกใช้นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมตามสภาพของอุตสาหกรรม เช่น นโยบายอุตสาหกรรมสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่ออนาคต นโยบายอุตสาหกรรมสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมสากล นโยบายอุตสาหกรรมสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมสนับสนุน และ นโยบายอุตสาหกรรมสำหรับอุตสาหกรรมเพื่อชุมชนและชนบทไทย เป็นต้น

รายงานผลการศึกษาเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมนี้ก็ยึดแนวทางในการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยไม่กำหนดเป้าหมายรายสาขาเช่นเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บท และด้วยความเชื่อเกี่ยวกับข้อจำกัดในการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายรายสาขาดังต่อไปนี้

1) นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (World Bank 1994) เสนอหลักฐานว่าแท้จริงแล้วทุกประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมมีการดำเนินนโยบายจัดการเศรษฐกิจมหภาคที่ดี มีเศรษฐกิจแบบเปิดและรัฐแทรกแซงกลไกราคาในระดับต่ำ และมีการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ในระดับสูง ประกอบกับมีระดับการออมที่สูงด้วย

2) ความหวังที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมตามรายสาขา โดยหวังว่า รัฐจะสามารถเลือกส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใดสาขาหนึ่งเติบโต หรือ ไม่นั้น เป็นความหวังที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากผู้ที่มีส่วนกำหนดอย่างแท้จริงว่า อุตสาหกรรมสาขาใดจะเกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นคือ บริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะบริษัทญี่ปุ่น และ บริษัทของสหรัฐอเมริกา นั่นเอง บริษัทเหล่านี้เลือกลงทุนในประเทศไทย โดยการพิจารณายุทธศาสตร์ทั้งโลก (global strategy) ของตน

3) มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่า การคุ้มครองอุตสาหกรรม ทำให้อุตสาหกรรมไม่สามารถแข่งขันในระยะยาวได้ เนื่องจาก การคุ้มครองทำให้อุตสาหกรรมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ และ ไม่มีความพยายามปรับปรุงตัวเอง อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหลายอุตสาหกรรมจึงมีลักษณะเป็น “อุตสาหกรรมทารก” (infant industry) ซึ่งต้องการการโอบอุ้มตลอดไป ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Peter Warr and Bhanupong Nidhiprabha (1996) พบว่า (ก) อุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองจากสินค้านำเข้า และ (ข) อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม ต่างมีอัตราการส่งออกต่ำกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ ยิ่งเวลาผ่านไปอุตสาหกรรมที่ไม่ได้รับการส่งเสริมกลับมีอัตราการส่งออกดีขึ้น ขณะเดียวกัน การคุ้มครองทำให้อุตสาหกรรมได้รับค่าเช่าทางเศรษฐกิจสูง จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการวิ่งเต้นเพื่อรักษาค่าเช่าทางเศรษฐกิจดังกล่าว

4) มีตัวอย่างชัดเจนว่า รัฐไม่สามารถเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริงได้บ่อยครั้ง แม้ในประเทศที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในการใช้นโยบายอุตสาหกรรมดังกล่าว เช่น ญี่ปุ่น มีหลักฐานว่า กระบวนการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมญี่ปุ่น (MITI) เคยไม่ให้การส่งเสริม อุตสาหกรรมรถยนต์ของบริษัทฮอนด้า ด้วยนโยบายแบบเลือกที่รักมักที่ชัง หรือ ให้ความสำคัญสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายบางสาขา เช่น อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ ตามโครงการคอมพิวเตอร์ยุคที่ห้า (Fifth Generation Computer) ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

● บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรม

เหตุผลที่ผู้วิจัยไม่เสนอให้รัฐบาลกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายมีดังนี้ ประการแรก ในโลกปัจจุบัน ข้าราชการไทยไม่ใช่ผู้มีความรู้ที่ดีที่สุดเกี่ยวกับอนาคตของอุตสาหกรรม เพราะขณะนี้สถานการณ์ต่างๆเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประการที่สอง ถ้าหากข้าราชการคาดคะเนอนาคตอุตสาหกรรมผิดพลาด ข้าราชการจะไม่ใช่ผู้รับภาระความผิดพลาด ผู้ที่รับภาระคือ ประชาชนผู้เสียภาษี แต่ถ้าผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกลงทุนผิดพลาด ผู้ประกอบการย่อมต้องรับผลพวงทั้งหมด ข้าราชการจึงไม่ต้องรับผิดชอบ (accountable) ต่อการกระทำของตน ประการที่สาม การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายก็จะต้องมีการให้แรงจูงใจพิเศษ ให้การอุดหนุน และการคุ้มครองพิเศษ เป็นต้น เมื่อข้าราชการมีอำนาจในการแจกเงิน เราจะต้องมีระบบราชการที่ป้องกันการทุจริตได้ เหตุผลเหล่านี้แสดงว่าไม่ควรมีการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมาย แต่สมควรให้เอกชนเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะเลือกลงทุนในอุตสาหกรรมใด โดยให้กลไก

ราคาเป็นเครื่องกำหนดและรัฐทำหน้าที่ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล ตลอดจนจัดหาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสะดวกต่อการลงทุน

อย่างไรก็ตาม การปฏิเสบทบบาทของรัฐในการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมาย มิได้แปลว่ารัฐไทยไม่จำเป็นต้องมีนโยบายอุตสาหกรรม แท้จริงแล้วรัฐควรมีนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน มีมาตรการที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ รัฐยังควรมีบทบาทในการแก้ไขข้อบกพร่องของระบบตลาด เพื่อให้กลไกราคาสามารถสะท้อนมูลค่าแท้จริงของการใช้ทรัพยากรได้ รัฐควรกำหนดบทบาทของตนในกิจกรรมที่เอกชนไม่มีแรงจูงใจที่จะลงทุน บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงควรมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก การส่งเสริมให้อุตสาหกรรมส่งออกของไทยพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี พร้อมๆกับการสนับสนุนการตลาดของผู้ประกอบการไทย โดยเน้นการให้การส่งเสริมแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางในประเทศ เพื่อให้ปรับตัวและยกระดับความสามารถในการผลิต การจัดการ และการตลาด นโยบายและมาตรการส่งเสริมต่างๆควรสอดคล้องกับกลไกตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถตัดสินใจลงทุนบนพื้นฐานของกลไกราคา อย่างไรก็ตาม กลไกราคาอาจไม่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีบางอย่าง และการเติบโตของอุตสาหกรรมบนพื้นฐานของระบบราคาอาจก่อให้เกิดผลขัดแย้งกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของกระทรวงอุตสาหกรรม คือ การหามาตรการแก้ไขข้อบกพร่องของระบบตลาด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืนได้

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กระทรวงอุตสาหกรรมควรมีบทบาทเชิงรุก 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการลงทุน เพราะโครงสร้างพื้นฐานเป็นหน้าที่หลักของรัฐที่ต้องจัดหาให้ประชาชน (แต่วิธีการจัดหา อาจครอบคลุมถึงการให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนให้ก่อนก็ได้) การสร้างนิคมอุตสาหกรรมจึงถือเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งในนโยบายอุตสาหกรรม

2) บทบาทด้านการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและการฝึกอบรมทักษะความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์กับทุกอุตสาหกรรม ส่วนความรู้และทักษะเฉพาะที่เป็นประโยชน์เฉพาะกับนายจ้างบางรายโดยเฉพาะ ควรเป็นเรื่องที่นายจ้างและลูกจ้างร่วมกันลงทุนเอง รัฐจะให้การอุดหนุนถ้าพิสูจน์ได้ว่าการลงทุนในการพัฒนาความรู้และทักษะดังกล่าวก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว (หรือสร้างผลกระทบภายนอก externality)

3) ระบบตลาดมีความล้มเหลว ทำให้กลไกราคาไม่อาจทำงานได้เต็มที่ นอกจากปัญหาผลกระทบภายนอกดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีตลาดสินค้าบางอย่าง ปัญหา technological spillovers, marketing spillovers, returns to scale, coordination failures และ strategic negotiations (ดูคำอธิบายใน Stiglitz 1996) เราจะกล่าวถึงบทบาทสำคัญบางประการ ดังนี้

(ก) บทบาทในการส่งเสริมขีดความสามารถทางเทคโนโลยี สำหรับกระทรวงอุตสาหกรรม หากพิจารณาจากข้อจำกัดของอำนาจทางกฎหมายของกระทรวงอุตสาหกรรม และข้อจำกัดของการให้เงินอุดหนุนหรือการคุ้มครองพิเศษแก่อุตสาหกรรมเป้าหมายแล้ว หนทางที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะดำเนินมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การเลือกเทคโนโลยีเป้าหมาย (target technology) ของอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อให้การส่งเสริม เหตุผลคือ เทคโนโลยีเป็นสินค้ามหาชน (public goods)⁵ และก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกทางบวก (externalities)⁶ ถ้าปล่อยให้เอกชนลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีเอง เอกชนจะลงทุนในระดับที่ต่ำกว่าที่จะเกิดประโยชน์สุทธิสูงสุดต่อสังคม

บทบาทการส่งเสริมเทคโนโลยีมีหลายประการดังนี้

- บทบาทส่งเสริมให้โรงงานขนาดเล็กและขนาดกลางร่วมลงทุนกับต่างประเทศ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมทำหน้าที่ให้ข้อมูลของแต่ละฝ่ายแก่ผู้ประกอบการไทย และนักลงทุนต่างชาติ พร้อมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสีย เกี่ยวกับการลงทุนกับต่างชาติ

- บทบาทการให้แรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือลงทุนศึกษาวิจัย โดยการร่วมมือกับหน่วยราชการ (กระทรวงการคลัง หรือกระทรวงวิทยาศาสตร์) ที่มีอำนาจในการให้สิทธิพิเศษทางภาษีเงินได้ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมน่าจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการรับสิทธิพิเศษ ข้อมูลเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงมาตรการส่งเสริมเทคโนโลยีให้มีประสิทธิผลขึ้น

- ส่งเสริมให้สมาคม และสภาอุตสาหกรรมมีบทบาทในการฝึกอบรม ให้ข้อมูล และถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างบริษัทสมาชิก

⁵ สินค้ามหาชน มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เมื่อผลิตขึ้นมาแล้ว ผู้ผลิตไม่สามารถกีดกันผู้บริโภคที่ไม่จ่ายเงินซื้อสินค้าดังกล่าว และเมื่อผลิตขึ้นมาแล้ว ผู้บริโภคทุกคนจะได้บริโภคในปริมาณเท่ากัน ตัวอย่างเช่น การป้องกันประเทศ หรือ คลื่นโทรทัศน์ เป็นต้น นี่คือสาเหตุที่ต้องมีกฎหมายสิทธิบัตรคุ้มครองผู้ลงทุนทางเทคโนโลยีให้มีแรงจูงใจในการลงทุนวิจัยค้นคว้า

⁶ ผลกระทบภายนอกทางบวกเกิดจากการที่การลงทุนทางเทคโนโลยีให้ผลตอบแทนต่อสังคมสูงกว่าผลตอบแทนแก่นักลงทุน นักลงทุนไม่สามารถดูซับผลประโยชน์ที่เกิดต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้ แม้ว่าจะมีกฎหมายสิทธิบัตรก็ตาม

- ให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผ่านสถาบันอิสระต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางที่ไม่มีกำลังทรัพยากรในการลงทุนวิจัย ทั้งนี้ กระทรวงควรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการวิจัย การเผยแพร่ผลวิจัย ตลอดจนการขายเทคโนโลยีที่ค้นพบ โดยการศึกษาดูงานสถาบันวิจัยในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้หวัน

(ข) บทบาทด้านการพัฒนาตลาดต่างประเทศ เหตุผลที่สนับสนุนให้รัฐมีบทบาทด้านนี้ เพราะประโยชน์ที่เกิดจาก marketing spillovers ประเด็นสำคัญ คือ รัฐจะมีบทบาทด้านการตลาดนำหน้าเอกชน เหมือนกับบทบาทของ JETRO ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าของญี่ปุ่นได้หรือไม่ อันที่จริงการพัฒนาอุตสาหกรรมจะต้องทำควบคู่กับการส่งเสริมการส่งออก แต่ในกรณีของไทย หน้าที่ส่งเสริมการส่งออกอยู่กับกระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงมีปัญหาท้าทาย 2 ประการ ปัญหาแรก คือ การมีบทบาทนำภาคเอกชน ปัญหาข้อนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมน่าจะมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กและกลาง โดยการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ปัญหาที่สองคือ การแสวงหารูปแบบของการส่งเสริมการตลาดร่วมกับกระทรวงพาณิชย์

(ค) บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน แม้ว่าในปัจจุบัน มาตรการส่วนใหญ่ของกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นมาตรการที่มีไว้เพื่อแก้ปัญหามลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม แต่มาตรการดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก กระทรวงอุตสาหกรรมยังขาดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่จะใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน ในปัจจุบันเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการด้านแรงจูงใจ มาตรการด้านภาษีมลภาวะ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบที่ล้าสมัย ตลอดจนการเปลี่ยนบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมจากผู้ควบคุม มาเป็นผู้ให้การสนับสนุน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเลือกใช้กระบวนการผลิตหรือเลือกตั้งโรงงาน ในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

(ง) บทบาทในการสร้างพันธมิตรกับหน่วยราชการอื่น กับภาคเอกชนและต่างประเทศ ข้อจำกัดที่สำคัญในปัจจุบันคือ การกำหนดมาตรการต่างๆ ของรัฐมีลักษณะแบบสั่งจากเบื้องบน โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นๆ นอกจากนั้น รัฐยังมีข้อจำกัดเรื่องข่าวสารข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมใหม่ๆ ดังนั้น การดำเนินมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ได้ผลจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากหน่วยราชการอื่นๆ ภาคเอกชน และต่างประเทศ

4) บทบาทการลดเงื่อนไขการควบคุม (de-regulation) ในการใช้นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมที่อาศัยกลไกตลาดเป็นพื้นฐานการตัดสินใจบนพื้นฐานการแข่งขันกันนั้น ผู้ประกอบการไทยต้องไม่เสียเปรียบผู้ประกอบการในประเทศอื่น (level playing field) โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนการทำธุรกิจจะต้องไม่

สูงกว่าคู่แข่ง ต้นทุนเหล่านี้มี อาทิเช่น ดอกเบี้ยเงินกู้ ต้นทุนค่าใช้บริการขนส่งและคมนาคม เป็นต้น แต่ในปัจจุบันตลาดการเงิน ตลาดโทรคมนาคมและขนส่ง ตลาดประกันภัย ฯลฯ ยังเป็นตลาดที่มีการควบคุมและผูกขาด ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีต้นทุนการทำธุรกิจสูงกว่าคู่แข่ง

นอกจากนั้น โครงสร้างภาษีศุลกากรของไทยก็ยังมีอัตราเฉลี่ยสูง มีลักษณะแบบ tariff escalation ทำให้อุตสาหกรรมชนิดต่างๆ ได้รับการคุ้มครองไม่เท่าเทียมกัน การที่รัฐจะพัฒนาอุตสาหกรรมโดยยึดกลไกราคา รัฐจำเป็นต้องปฏิรูประบบภาษีนำเข้าเพื่อให้โครงสร้างภาษีเข้าใกล้ระบบภาษีอัตราเดียวมากที่สุดภายในช่วงเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไป (uniform tariff rate)

● ขอบเขตความรับผิดชอบของกระทรวงอุตสาหกรรม

ในหลายกรณีบทบาทข้างต้นของกระทรวงอุตสาหกรรมอาจไปซ้ำซ้อนกับบทบาทของกระทรวงและกรม กองอื่นๆ ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบที่ชัดเจนในงานบางด้านดังต่อไปนี้

1) บทบาทด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและที่ตั้งโรงงาน (หรือ ปัจจัยด้านที่ดิน และ infrastructure) กระทรวงอุตสาหกรรมควรมีบทบาทจำกัดเฉพาะการสร้างนิคมอุตสาหกรรม และสร้างระบบสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายในนิคมอุตสาหกรรม ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานนอกเขตนิคม ควรเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้ประสานงาน

2) ด้านแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมควรมีบทบาทเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการโรงงาน ส่วนการฝึกอบรมแรงงานควรเป็นหน้าที่ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันการศึกษา และสถานฝึกอบรมต่างๆ

3) ด้านเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรมจะมีบทบาท ซ้ำซ้อนกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับผิดชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิต ส่วนด้านการวิจัยพื้นฐานควรเป็นงานหลักของกระทรวงวิทยาศาสตร์และสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ ในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม (โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม) ควรทำหน้าที่การเชื่อมโยงระหว่างบริษัทใหญ่ และสถาบันในต่างประเทศกับบริษัทเล็กและกลางในประเทศ เช่น กรณีการเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการรายใหม่กับผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทย เป็นต้น ส่วนกระทรวงวิทยาศาสตร์จะเป็นตัวกลางในกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากสถาบันการศึกษาสู่ผู้ประกอบการ ในลักษณะใดก็ตาม

4) ด้านการค้า ควรเป็นงานหลักของกระทรวงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมควรมีมติการค้าแฝงอยู่ในนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายการส่งเสริมการส่งออก เช่น การหามาตรการกำจัดหรือลดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

5) ด้านเงินทุน ควรเป็นหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย และสถาบันการเงินอื่นๆ กระทรวงอุตสาหกรรมจะมีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะการก่อตั้งกองทุน หรือสถาบันต่างๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยดำเนินนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ และเลี้ยงตนเองได้

6) ด้านวัตถุดิบ กระทรวงคงมีบทบาทไม่มากนัก ยกเว้นบทบาทของกรมทรัพยากรธรณีในการจัดหาแร่และเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง ตัวอย่างเช่น การเจรจาซื้อขายแร่หรือพลังงานกับต่างประเทศ หากรัฐเข้ามามีบทบาทสนับสนุน การเจรจาย่อมเป็นไปได้มากขึ้น

3. วิสัยทัศน์ของกระทรวงอุตสาหกรรม

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ประมวลได้จากเอกสารที่กล่าวถึงในบทที่ 1 โดยเฉพาะ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม จัดทำโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (แหล่งข้อมูลเอกสาร ข) และ รายงานวิจัยเรื่องทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จัดทำโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (แหล่งข้อมูลเอกสาร ค) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) การที่อุตสาหกรรมมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก (เอกสาร ข และ ค)
- 2) การที่อุตสาหกรรมนำความเจริญกระจายสู่ชนบทอย่างทั่วถึง (เอกสาร ข และ ค)
- 3) การที่ผู้ประกอบการมีความริเริ่ม การจัดการทักษะ การวิจัยและพัฒนา ทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง (เอกสาร ข และ ค)
- 4) การมีหลักประกันด้านคุณค่าสินค้า ความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม (เอกสาร ข)
- 5) การที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรม และทรัพยากรธรรมชาติ (เอกสาร ข)
- 6) การมีกลไกควบคุมมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมไม่ให้เป็นภัยต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม (เอกสาร ข)
- 7) การที่อุตสาหกรรมไทยมีความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน (เอกสาร ข)
- 8) การที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ระบบสารสนเทศเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ (เอกสาร ข)

- 9) การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (เพิ่มเติมโดยข้อเสนอของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม)

จากวิสัยทัศน์ข้างต้นนี้ เราอาจสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยกำลังมุ่งไปสู่ การพัฒนาให้อุตสาหกรรมมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ (วิสัยทัศน์ที่ 1, 2, 3, 7, 8 และ 9) และ มีความสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (วิสัยทัศน์ที่ 2, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9) กล่าวคือ

- อุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันได้จะต้องมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาที่มั่นคง และ มีความสามารถในการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ แนวทางหนึ่งซึ่งจะช่วยสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด คือ การส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีขีดความสามารถในการจัดหา ผลิต และ พัฒนาเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ของประชาชน
- อุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการกระจายแหล่งอุตสาหกรรมตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น แนวทางหนึ่งในการพัฒนาให้อุตสาหกรรมเอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การใช้เทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ มีความเหมาะสมกับสภาพสังคม ควบคู่ไปกับการสร้างส่วนร่วม และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป วิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยของกระทรวงอุตสาหกรรมคือ การสร้างอุตสาหกรรมที่มีรากฐานอยู่บนการใช้เทคโนโลยี (technology-based industry)⁷ เพื่อความสามารถในการแข่งขัน และ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

⁷ Technology-based มีความหมายครอบคลุมไปถึงการมีความรู้การจัดการ การจัดการ และการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตลอดทั้งกระบวนการ

4. กลยุทธ์

เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ และมีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน กระทรวงอุตสาหกรรมควรวางกลยุทธ์ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) กลยุทธ์ในด้านการยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี (technological capability building strategy)
- 2) กลยุทธ์ในด้านการจูงใจ (incentive strategy) และการให้บริการของรัฐ (service provision strategy)
- 3) กลยุทธ์ในด้านกฎระเบียบ (regulatory strategy)
- 4) กลยุทธ์ในด้านการจัดองค์กรเพื่อการบริหาร (organization strategy)
- 5) กลยุทธ์ในด้านสารสนเทศและการศึกษา (information strategy)
- 6) กลยุทธ์ในด้านการสร้างพันธมิตร/หุ้นส่วนร่วมในการพัฒนา (partnership strategy)

กลยุทธ์หลัก 6 ข้อนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์รองที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายหลักของการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรม กลยุทธ์รองมีรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : กลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
การยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี	- พัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของผู้ประกอบการ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ - ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี - เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม	- ส่งเสริมและเป็นตัวกลางสนับสนุนให้มีการใช้หรือจัดหาเทคโนโลยีที่สะอาดและเทคโนโลยีในการกำจัดมลพิษในอุตสาหกรรม และนิคมอุตสาหกรรม - ส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตที่มีผลิตภัณฑ์ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (green products) - กระจายอุตสาหกรรมสู่ชนบทเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
การจูงใจ	- ใช้มาตรการทางการเงิน ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี เช่น จัดตั้งกองทุนพัฒนาการจัดการและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่ให้เงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยต่ำ ในกรณีที่อุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลแพร่หลายไปสู่สังคม (spillovers) หรือ - ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม - สนับสนุนให้ธุรกิจที่ต้องลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เพียงใช้ประโยชน์สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด	- ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการจูงใจในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม - สร้างระบบภาษี/ค่าปรับสำหรับอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษ โดยใช้เครื่องมือต่างๆเช่นค่าปรับระบบวางพันธบัตรค้ำประกัน ฯลฯ - การใช้มาตรการทางการเงินและทางภาษีในการย้ายฐานอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
กฎระเบียบ	- แก้ไขระเบียบขั้นตอนทางราชการเพื่อให้กระทรวงมีบทบาทด้านการกำกับ และสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมแทนการควบคุมภาคอุตสาหกรรม - ทบทวน ผ่อนปรนและยกเลิกกฎระเบียบต่างๆที่ก่อให้เกิดปัญหาการผูกขาดและการบิดเบือนกลไกตลาด และความล่าช้าในการดำเนินงานของรัฐ - สนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎระเบียบและขั้นตอนการพิจารณาและการดำเนินงานที่ก่อปัญหาแก่ผู้ลงทุนและผู้ขอรับสัมปทานให้สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส - ควบคุมดูแลและสนับสนุนหน่วยงานเอกชน ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้ดำเนินการแทนในด้านต่างๆ เช่นการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม - สนับสนุนให้มีระบบการประเมินราคา ตลอดจนกฎระเบียบในการประเมินราคาเครื่องจักร - ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการให้เอกชนเข้ามา มีส่วนในการควบคุมการดำเนินงานของกิจการอุตสาหกรรม เช่น การตรวจและรับรองหม้อน้ำ	- กำหนดเป้าหมายด้านเวลาที่เหมาะสมในการกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมเล็กผลิตผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลภาวะตามข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ - รมรค์แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วย ความรับผิดชอบของผู้ผลิตต่อความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (product liability law) และสนับสนุนให้มีการออกกฎหมายดังกล่าวในเวลาอันเหมาะสมทันกับสถานการณ์ - ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและพลังงาน - จัดทำมาตรฐานน้ำทิ้งและอากาศเสียรายอุตสาหกรรม - จัดทำแนวทางการจัดการสารอันตราย การป้องกันและรับมือกับอุบัติเหตุและปัญหาอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม - ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และการรับช่วงการผลิต

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
การจัดองค์กรเพื่อการบริหาร	- รื้อปรับระบบองค์กร หรือ พัฒนาองค์กรอิสระที่สามารถพึ่งตัวเองได้ โดยให้มีภารกิจหลักในการยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม - หน่วยงานต่างๆของกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมดำเนินโครงการบางประเภทที่ต้องการทรัพยากรและกำลังคนจำนวนมาก - เปลี่ยนแปลงและพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านต่างๆให้ภาคอุตสาหกรรมได้ - พัฒนานุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี (technology literacy) - ยกระดับสมรรถนะของบุคลากรในการตรวจสอบศูนย์รับรองมาตรฐาน - ปรับปรุงระบบความคิดความชอบเพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการสาขาวิชาการเติบโตได้ในสายงานของตน เพื่อเป็นการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขา	- พัฒนางค์กรอิสระที่พึ่งตัวเองได้โดยให้มีภารกิจหลักในการดูแลการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน - พัฒนานุคลากรให้มีจิตสำนึกและสมรรถนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตของราษฎรที่ดีขึ้น
สารสนเทศและการศึกษา	- จัดเก็บสถิติพื้นฐานของอุตสาหกรรมและจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเพื่อเผยแพร่ - จัดทำหรือปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้ราชการมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้น - สนับสนุนให้มีการวิจัยในด้านต่างๆ รวมทั้งการวิจัยด้านนโยบาย ที่ส่งเสริมต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความสามารถทางเทคโนโลยี - ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาอุตสาหกรรม และ วางระบบในการติดตามประเมินผลการทำงาน - การสนับสนุนอุตสาหกรรมจะต้องอาศัยข้อมูลและการวิเคราะห์ผลกระทบโดยส่วนรวมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ	- พัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการประเมินความเสี่ยงของโครงการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม และสถานที่กำจัดสารพิษ - สร้างระบบสารสนเทศเพื่อป้องกันภัยจากอุตสาหกรรมและกากอุตสาหกรรม - สนับสนุนให้มีการวิจัยในด้านต่างๆ รวมทั้งการวิจัยด้านนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
การสร้างพันธมิตรหรือหุ้นส่วนร่วมพัฒนา	การสร้างส่วนร่วมกับหน่วยราชการอื่น - ร่วมมือกับหน่วยราชการต่างๆ ในการทบทวน ปรับปรุง ขกเลิก หรือ กำหนด กฎระเบียบ อัตรา ภาษีศุลกากร ภาษีมลพิษ มาตรการจูงใจ และ มาตรการอื่นๆ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม - ร่วมมือกับหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดท่าทีในการเจรจา ระหว่าง ประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม - ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในโครงการเขต เศรษฐกิจระหว่างประเทศและการร่วมใน กิจกรรมเฉพาะด้าน การสร้างส่วนร่วมกับภาคเอกชน - ส่งเสริมบทบาทของเอกชนในด้านการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม - ร่วมมือกับเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรม ชุมชน - ร่วมมือกับองค์กรตัวแทนของภาคเอกชนใน การวางแผนนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมบนพื้นฐานของความเป็นกลาง - ร่วมกับเอกชนและหน่วยราชการอื่นในการจัดตั้ง องค์กร / สถาบัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาขีด ความสามารถทางเทคโนโลยีของภาคอุตสาหกรรมไทย และเพื่อให้มีการร่วมกันใช้เครื่องมือ ทดสอบบางอย่างที่ต้องมีการลงทุนสูง เช่น เครื่องมือทดสอบคุณสมบัติของโลหะ เป็นต้น การสร้างส่วนร่วมกับต่างประเทศ - ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่าง ประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสาร และการร่วมกิจกรรมเฉพาะด้านอันเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน - ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อ ก่อให้เกิดการลงทุนระหว่างประเทศที่เป็น ประโยชน์ต่อไทย	การสร้างส่วนร่วมระหว่างราชการ-เอกชน - สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการแทนรัฐ ในกิจกรรมที่สามารถแข่งขันเองได้ และ เอกชนมีขีดความสามารถในการดำเนินการ ได้ดีกว่า เช่น ศูนย์รับรองมาตรฐาน ISO 14000 ของเอกชน เป็นต้น การสร้างส่วนร่วมกับประชาชน - สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัยของโรงงาน - ร่วมกับประชาชนรณรงค์ แนวคิดเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตต่อความปลอดภัย ของผลิตภัณฑ์ - สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น มี ส่วนร่วมในอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อความยั่งยืน ของหน่วยผลิตของชุมชน การสร้างส่วนร่วมกับต่างประเทศ - ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่าง ประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสาร และการร่วมกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้มีขีด ความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และ การแข่งขันในตลาดการค้าโลก

5. หลักการในการปฏิบัติ

เพื่อให้การดำเนินการตามกลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ มีความเป็นธรรมต่อฝ่ายต่างๆ กระทรวงอุตสาหกรรมจะยึดหลักในการปฏิบัติ 4 หลักการ ได้แก่

(ก) หลักการส่งเสริมอุตสาหกรรมบนพื้นฐานของกลไกตลาดที่มีการแข่งขัน โดยการลดหรือตัดทอนระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากหรือบิดเบือนกลไกราคา และใช้มาตรการที่เหมาะสมแก้ไขความบกพร่องของระบบตลาดเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

(ข) หลักการเป็นกลาง และ โปร่งใส ได้แก่ การใช้มาตรการต่างๆ โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ควรจะใช้กลไกด้านกฎระเบียบ หรือ มาตรการจูงใจที่จูงใจใช้กับอุตสาหกรรมบางสาขาเท่านั้น ยกเว้นในกรณีพิเศษที่พิสูจน์ได้ว่ามาตรการลำเอียงจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม หรือ จะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม

(ค) หลักการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อประชาชนและตรวจสอบได้ และ

(ง) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตารางที่ 2 แสดงหลักในการปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามกลยุทธ์ต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน

ตารางที่ 2 แสดงหลักในการปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามกลยุทธ์ต่างๆ

กลยุทธ์	หลักปฏิบัติ
การยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี	การส่งเสริมการยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม จะต้องใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพ และ รัฐมีความพร้อมในการดำเนินการเท่านั้น
การจูงใจ	การใช้มาตรการจูงใจต่างๆ จะต้องส่งเสริมกลไกตลาด หรือแก้ไขข้อบกพร่องของระบบตลาด และต้องมีความโปร่งใส และเป็นกลาง กล่าวคือ ไม่เลือกที่รักมักที่ชังต่ออุตสาหกรรมบางสาขา
กฎระเบียบ	กฎระเบียบที่จะกำหนดขึ้นใหม่ต้องมีความโปร่งใสไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และตรวจสอบได้
การจัดองค์กรเพื่อการบริหาร	องค์กรหรือสถาบันอิสระที่จะก่อตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของรัฐ จะต้องมีประสิทธิภาพ เลี้ยงตัวเองได้ในระยะยาว และมีระบบการทำงานที่มีรับผิดชอบต่อประชาชนและสามารถตรวจสอบได้ (accountable)
การจัดทำระบบสารสนเทศ	การลงทุนในด้านสารสนเทศควรสอดคล้องและเหมาะสมกับขีดความสามารถของหน่วยราชการในการใช้สารสนเทศนั้น และต้องมีระบบการเปิดเผยสารสนเทศต่อสาธารณะ
การสร้างพันธมิตร/หุ้นส่วนเพื่อร่วมพัฒนาอุตสาหกรรม	การส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจโดยใช้กลไกที่มีอยู่ ควรได้รับความสำคัญสูงกว่า การสร้างกลไก หรือ องค์กรขึ้นมาใหม่

บทที่ 3

แผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยจะวิเคราะห์ถึงจุดอ่อน จุดแข็งต่างๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรม สรุปแผนปฏิบัติการโดยรวมของกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งสังเคราะห์ขึ้นจากแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานระดับกรมในสังกัดทั้ง 8 หน่วยงาน ตลอดจน กล่าวถึงปัญหาการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีขอบเขตเกินกว่าความรับผิดชอบของกระทรวงอุตสาหกรรมกระทรวงเดียว จำเป็นจะต้องได้รับการพิจารณาและร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นๆ

3.1 ภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

ภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรมที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้ประกอบไปด้วย ภาพรวมด้านกำลังคน งบประมาณ กฎระเบียบและมาตรการจูงใจ สารสนเทศและระบบสารสนเทศ ตลอดจน การสร้างส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยในแต่ละด้านนั้น คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงลักษณะเด่น ทั้งที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง และจะเสนอแนะแนวทางในการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นของกระทรวงอุตสาหกรรม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

ภาพรวมด้านกำลังคน

จากการวิเคราะห์ สภาพกำลังคนของกระทรวงอุตสาหกรรม คณะผู้วิจัยได้พบลักษณะเด่นทางด้านกำลังคนดังต่อไปนี้

จำนวนกำลังคน ถ้าไม่นับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) กรมที่ใหญ่ที่สุด 4 กรม มีกำลังคนเฉลี่ยกรมละเกือบ 1,000 คน (ดูตารางที่ 3.1) ได้แก่ กรมทรัพยากรธรณี กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมโรงงาน และสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมขนาดกลางได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ส่วนสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจัดเป็นกรมขนาดเล็กที่สุดซึ่งมีกำลังคนเพียง 140 คน ถ้าหากเปรียบเทียบกับพันธกิจของกรม อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันกรมทรัพยากรธรณีมีกำลังคนเกินความต้องการ เพราะในปัจจุบันกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติลดลงอย่างมาก นอกจากนี้กทช. ยังมีกำลังคนสาย

ตารางที่ 3.1

กำลังคนของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วย : คน

หน่วยงาน	กำลังคนทั้งหมด ¹	ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการ ²	ข้าราชการด้านธุรการและอื่นๆ ³	สัดส่วนข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการต่อข้าราชการด้านธุรการและอื่นๆ
สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	1,340	287	476	60.29
กรมทรัพยากรธรณี	3,747	600	2,200	27.27
กรมโรงงาน	886	359	408	87.99
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	1,366	755	536	140.86
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	501	305	196	155.61
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	3,437	2,796	467	598.72
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	575	319	92	346.74
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	158	60	73	82.19

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

หมายเหตุ : ¹ กำลังคนทั้งหมด หมายถึง ข้าราชการ และลูกจ้างประจำ

² ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการ หมายถึง ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับสายงานวิชาการในสาขาต่างๆ รวมทั้งฝ่ายปฏิบัติงานซึ่งจะไม่รวมข้าราชการระดับบริหาร

³ ข้าราชการด้านธุรการและอื่นๆ หมายถึง ข้าราชการในสายงานบริหารงานทั่วไป บันทึกข้อมูล งานธุรการ พนักงานพิมพ์ดีด ฯลฯ

ตารางที่ 3.2

ความรู้ความสามารถของข้าราชการของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วย : คน

หน่วยงาน	ข้าราชการระดับปริญญาเอก (ร้อยละ)	ข้าราชการระดับปริญญาโท (ร้อยละ)	ข้าราชการระดับปริญญาตรี (ร้อยละ)	ข้าราชการระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	1 (0.1)	44 (4.3)	467 (45.7)	510 (49.9)	1,022 (100)
กรมทรัพยากรธรณี	24 (1.4)	178 (10.2)	712 (40.8)	831 (47.6)	1,745 (100)
กรมโรงงาน	3 (0.4)	79 (11.2)	396 (56.2)	227 (32.2)	705 (100)
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	3 (0.2)	45 (3.5)	339 (26.3)	904 (70.0)	1,291 (100)
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	0 (0.0)	61 (12.4)	327 (66.6)	103 (21.0)	491 (100)
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	13 (0.4)	450 (13.1)	1,336 (38.9)	1,638 (47.7)	3,437 (100)
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	3 (0.5)	43 (7.5)	273 (47.5)	256 (44.5)	575 (100)
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0 (0.0)	30 (22.6)	40 (30.1)	63 (47.4)	133 (100)
รวม	47 (0.5)	930 (9.9)	3890 (41.4)	4,532 (48.2)	9,399 (100)
สัดส่วน (%)	0.5	9.9	41.4	48.2	100

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.3

กำลังคนในส่วนภูมิภาคของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วยงาน	สำนักงานของหน่วยงานทั่วประเทศ (แห่ง)	เจ้าหน้าที่ (ไม่รวมเจ้าหน้าที่ธุรการ) (คน)	สัดส่วนเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคต่อทั่วประเทศ (ร้อยละ)
สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	79	140	10.4
กรมทรัพยากรธรณี	38	200	5.3
กรมโรงงาน	0	0	0.0
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	12	228	16.7
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	0	0	0.0
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	24	872	25.4
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	15	181	31.5
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	3	9	5.7
รวม	171	1,630	13.6
เฉลี่ยต่อจังหวัด	2.3	21.4	

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

ธุรการสูงมากเป็นพิเศษ ดังนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาให้มีการโยกย้ายกำลังคนไปยัง กรมที่ขาดแคลนกำลังคนตามความเหมาะสม ส่วนกรมโรงงาน และสำนักงานปลัดฯ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการออกใบอนุญาตโรงงาน น่าจะมีกำลังคนเพียงพอ หากมีการปรับระบบการบริหารบุคคลของทั้งสองกรม เพราะที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจะสังกัดสำนักปลัดฯ ขณะที่เจ้าหน้าที่ของกรมโรงงานฯ จะดูแลการออกใบอนุญาตของโรงงานในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในขนาดที่กระทรวงกำหนด อย่างไรก็ตามใน 5 - 10 ปีข้างหน้า หากกระทรวงอุตสาหกรรมต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการออกใบอนุญาตโรงงาน มาเป็นบทบาทด้านการดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ในปัจจุบันจะไม่เพียงพอ

กรมที่มีกำลังคนไม่เพียงพอกับการกิจ ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

หากพิจารณาในแง่สัดส่วนของเจ้าหน้าที่วิชาการต่อข้าราชการด้านธุรการและอื่นๆ จะพบว่ากรมทรัพยากรธรณีมีข้าราชการธุรการและช่างสำรวจสูงมาก สปอ. กรอ. และ สสอ. ก็มีสัดส่วนของข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการต่ำกว่าข้าราชการสายธุรการและอื่นๆ (ดูตารางที่ 3.1)

ขีดความสามารถของกำลังคน ในด้านขีดความสามารถของกำลังคน โดยประเมินจากวุฒิการศึกษาเพียงด้านเดียวดังตารางที่ 3.2 พบว่า โดยภาพรวมนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมมีสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก ต่อ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ตรี และ ต่ำกว่าตร้อยอยู่ในสัดส่วน 0.5 : 10 : 41 : 48 ซึ่งแสดงว่ากระทรวงฯ มีข้าราชการระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวนมากเกินไป ขณะที่ข้าราชการระดับปริญญาโทขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 10 ทำให้ขาดข้าราชการที่มีความรู้ความชำนาญระดับสูง ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ กรมทรัพยากรธรณี (กทช.) เป็นหน่วยงานที่มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกสูงที่สุด คือ มีถึง 26 คน ซึ่งอาจสะท้อนว่า หน่วยงานดังกล่าวมีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง (specialization) ค่อนข้างสูง กรมที่มีข้าราชการระดับปริญญาโทขึ้นไปในสัดส่วนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกระทรวง (10%) ได้แก่ สปอ. กสอ. และกนอ. จึงสมควรที่กรมทั้งสามจะมี นโยบายยกระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่ในกรมหรือขอรับโอนเจ้าหน้าที่จากกรมอื่น

กำลังคนในส่วนภูมิภาค เป็นที่น่าตกใจว่า แม้ว่าทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรม ต่างชี้ให้เห็นความจำเป็นของการกระจายความเจริญและกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ภูมินาที่นั้น การจัดสรรกำลังคนภายในของหน่วยงานต่างๆ ภายในกระทรวงอุตสาหกรรมกลับอยู่ในสภาพรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางอยู่ ดังจะเห็นได้ว่า จำนวนของข้าราชการสายวิชาการและปฏิบัติงาน (ไม่รวมเจ้าหน้าที่ธุรการ) ในภูมิภาคมีเพียงร้อยละ 30 ของข้าราชการสายเดียวกันทั่วประเทศ (ตารางที่ 3.3) เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป

ตารางที่ 3.4

แสดงแผนงานและโครงการ/งานหลักของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วย : ล้านบาท

หน่วยงาน/แผนงานหลัก โครงการ/งานที่สนับสนุนแผนงานหลัก	ปีงบประมาณ 2538		ปีงบประมาณ 2539		อัตรา เพิ่ม	งบประมาณ ต่อข้าราชการ
	งบประมาณ(ร้อยละ)		งบประมาณ(ร้อยละ)		%	(ล้านบาท/คน)
สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	644.0	(100)	720.1	(100)	11.8	0.54
แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม	127.8	(19.48)	123.6	(17.16)	-3.3	
- โครงการจัดตั้งสถาบันไทย-เยอรมัน	76.2	(11.83)	73.8	(13.88)		
- โครงการจัดตั้งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ	51.6	(8.01)	49.8	(6.91)		
กรมทรัพยากรธรณี	1925.5	(100)	2333.2	(100)	21.2	0.63
แผนงานสำรวจธรณีวิทยาและศักยภาพแหล่งแร่	148.9	(7.73)	149.3	(6.39)	0.3	
แผนงานผลิตปิโตรเลียม	114.8	(5.96)	116.2	(4.98)		
แผนงานพัฒนาชนบท	1134.1	(58.89)	1457.2	(62.45)		
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	546.2	(100)	637.3	(100)	16.7	0.72
แผนงานบริหารการอุตสาหกรรม	111.5	(20.41)	166.3	(26.09)	49.1	
- งานควบคุมและตรวจโรงงาน	66.4	(12.15)	83.5	(13.10)		
แผนงานควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	425.5	(77.9)	461.4	(72.39)	-7.07	
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	730.4	(100)	750.2	(100)	2.7	0.55
แผนงานส่งเสริมและกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค	322.8	(44.19)	333.2	(44.41)	3.2	
- โครงการสนับสนุนอุตสาหกรรมไปสู่ชนบท	-	-	27.5	(3.59)	-	
แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม	128.8	(17.63)	168.6	(22.47)	21.5	
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	228.9	(100)	384.6	(100)	68	0.77
แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม	179.8	(78.54)	235.6	(61.25)	31	
- โครงการจัดตั้งห้องปฏิบัติการทดสอบการป้องกัน และรบกวนคลื่นสนามแม่เหล็ก	14.5	(6.33)	55.0	(14.3)	-	
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	57.2	(100)	138.2	(100)	141.6	0.87
แผนงานบริหารการอุตสาหกรรม	57.2	(100)	138.2	(100)	141.6	
-งานนโยบายและแผนอุตสาหกรรม	30.0	(52.44)	59.5	(43.05)	-	
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (งบรัฐบาล)	31.6	(100)	51.0	(100)	61.4	0.09
แผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรม	31.6	(100)	51.0	(100)	61.4	
(งบฯรัฐวิสาหกิจ)	1540.7		1574.6		102.2	-
การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (งบฯรัฐวิสาหกิจ)	25500		22000		86.2	-

ที่มา : สำนักงบประมาณ , กระทรวงอุตสาหกรรม

จะพบว่า ในบรรดาหน่วยงานระดับกรมต่างๆ ในกระทรวงอุตสาหกรรมนั้น กรมที่มีเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคคิดเป็นสัดส่วนน้อยที่สุดคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม และ สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม โดยทั้งสองหน่วยงานไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ในส่วนภูมิภาคเลย (ตารางที่ 3.3) การที่หลายหน่วยงานมีเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคอยู่ในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ทั้งๆ ที่มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติอยู่ในภูมิภาคมาก ได้ทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ ค่าที่พักค่อนข้างสูง และ ทำให้การบริการภาคเอกชน และ ประชาชนไม่สามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

ภาพรวมด้านงบประมาณ

โดยทั่วไปกระทรวงฯ ใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 118 ในระหว่างปี 2538-39 กรมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มในอัตราสูงสุด ได้แก่ สศอ. สมอ. และ กนอ. ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการขยายงานตามพันธกิจหลัก ส่วนกรมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น น้อยที่สุด คือ กสอ. ทั้งนี้เพราะในอดีตเคยได้ใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นมาก มีข้อสังเกตว่างบแผนงานตามพันธกิจหลักของ สศอ. มีจำนวนลดลง

โดยทั่วไปกรมต่างๆ จะจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ (กว่าร้อยละ 40) ให้แก่ แผนงานตามพันธกิจหลักยกเว้น สศอ. แผนงานหลักได้งบประมาณเพียงร้อยละ 17 ซึ่งอาจต้องมีการทบทวนแผนการจัดสรรงบประมาณใหม่ (ตารางที่ 3.4)

หากเทียบงบประมาณต่อข้าราชการ 1 คน (ตารางที่ 3.4) จะพบว่า กนอ. มีอัตรางบประมาณต่อหัวต่ำสุด (คือ 0.09 ล้านบาทต่อคน) ถ้าสมมุติว่าทุกกรมมีผลงานเท่ากัน แสดงว่า กนอ. มีต้นทุนการดำเนินงานต่ำสุด (พิจารณาเฉพาะงบประมาณรัฐบาล) กรมที่มีงบต่อหัวสูงสุด ได้แก่ สศอ. สมอ. และกรอ. ตามลำดับ การมีงบต่อหัวสูงเกิดจากการที่กรมเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่ที่ความรู้สูงเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามกรมที่มีงบต่อหัวสูงควรพิจารณาหามาตรการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาพรวมด้านกฎระเบียบและมาตรการจูงใจ

เพื่อให้กฎระเบียบและมาตรการจูงใจของกระทรวงอุตสาหกรรม สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของข้าราชการ หรือ ใช้ในการกำกับ บังคับให้บรรลุดูฤกษ์ประสงค์ตามวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีการทบทวนกฎระเบียบ ตลอดจน มาตรการจูงใจที่มีอยู่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้น หรือ

ในกรณีจำเป็นก็สามารถสร้างกฎระเบียบ หรือ มาตรการจูงใจใหม่ได้ ทั้งนี้ การพิจารณาแก้ไขกฎระเบียบ และ มาตรการจูงใจควรวีคหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์ในการทบทวนกฎระเบียบ

1. กฎระเบียบนั้นยังมีความทันสมัย และ มีศักยภาพในการรับมือกับปัญหาในอนาคตหรือไม่
2. การใช้กฎระเบียบและมาตรการจูงใจนั้นมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้หรือไม่
3. กฎระเบียบนั้นมีแนวโน้มในการควบคุมที่แข็งตึงเกินไป และไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการของเอกชน โดยไม่จำเป็นหรือไม่¹
4. เจ้าหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมมีขีดความสามารถในการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือไม่

หลักเกณฑ์ในการทบทวนมาตรการจูงใจ

1. มาตรการจูงใจนั้นมีความจำเป็นมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่สังคมหรือไม่ เช่น มีความจำเป็นที่เกิดจากการมีผลกระทบภายนอก (externality) ทางเศรษฐกิจ มีความเป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) หรือมีเหตุผลในเชิงกระจายรายได้ อย่างหนักแน่นเพียงพอหรือไม่
2. มาตรการจูงใจนั้นมีความโปร่งใสในด้านหลักเกณฑ์การใช้หรือไม่

ตารางที่ 3.5 รวบรวมกฎระเบียบที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เสร็จสิ้นภายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ภาพรวมด้านสารสนเทศและระบบสารสนเทศ

จากการศึกษาแผนงานด้านสารสนเทศและระบบสารสนเทศของหน่วยงานทั้ง 8 แห่ง พบว่า แต่ละหน่วยงานมีความต้องการระบบสารสนเทศที่คล้ายคลึงกัน เช่น ระบบเครือข่ายภายในองค์กร (LAN) ระบบสารสนเทศด้านภูมิศาสตร์ (GIS) และระบบฐานข้อมูล อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าการจัดทำแผนงานระบบสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานดำเนินไปโดยเอกเทศ โดยไม่ได้มีความพยายามในการเชื่อมประสานการใช้สารสนเทศ และ การจัดวางระบบสารสนเทศต่างๆ ภายในกระทรวง ข้อเสนอของคณะผู้วิจัย คือ

¹ หน่วยงานกรมมักมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า กฎระเบียบที่เป็นมาตรการบังคับเป็นเครื่องมือในการควบคุมที่ได้ผล ในทางปฏิบัติแล้ว กฎระเบียบเหล่านี้อาจไม่มีความจำเป็น และ อาจสร้างภาระให้แก่ภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยไม่ได้ช่วยให้บรรลุเป้าหมายใดเลยก็ได้

1) เนื่องจากการจัดทำระบบสารสนเทศโดยทั่วไป มีต้นทุนสูง ทั้งต้นทุนของกระทรวง uthasakrromong ต้นทุนในการเก็บข้อมูล ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั้งที่อยู่ในรูปของ ฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ต่างๆ และ ต้นทุนของโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งรับภาระการเผยแพร่ข้อมูล การจัดเก็บ สารสนเทศของกระทรวงอุตสาหกรรม จึงควรเลือกดำเนินการเฉพาะ โครงการที่มีความสำคัญสูง

2) การเลือกใช้เทคโนโลยี และ การวางระบบสารสนเทศ จะต้องพยายามใช้มาตรฐานเดียวกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะการมีมาตรฐานเดียวกัน จะช่วยลดต้นทุนในการจัดหา ซอฟต์แวร์ การฝึกอบรมบุคลากร และ ที่สำคัญคือ จะช่วยให้แต่ละหน่วยงานสามารถใช้ระบบ สารสนเทศร่วมกันได้ (inter-operable) ทั้งนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ควรเป็น แกนกลางในการประชุมจัดวางมาตรฐานระบบสารสนเทศของกระทรวง

3) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ควรออกประกาศภายในกระทรวงอุตสาหกรรม ให้หน่วยงานระดับกรมแต่ละแห่งถือว่า ทุกหน่วยงานมีหน้าที่ที่จะต้องร่วมมือในการให้บริการ สารสนเทศที่จำเป็นแก่หน่วยงานอื่นในกระทรวง และ มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความสะดวกในด้านการ บริการสารสนเทศที่ไม่ได้เป็นความลับแก่หน่วยงานภายนอกกระทรวง และ ประชาชนทั่วไป

4) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมควรเป็นแกนกลางในการจัดทำแผนหลักระบบ สารสนเทศภายในกระทรวง โดยพิจารณาให้ครบถ้วนจากแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านการออกแบบระบบ การคัดเลือกอุปกรณ์ และ การฝึกอบรมบุคลากร โดยยึดหลักการให้แต่ละหน่วยงานร่วมกัน แบกรับค่าใช้จ่าย (Cost Sharing)

ภาพรวมด้านการสร้างความมีส่วนร่วม

การสร้างความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นๆ ปัญหาสำคัญของการสร้างความร่วมมือ กับหน่วยราชการต่างๆ ในปัจจุบันคือ มีโครงการความร่วมมือที่มีประสิทธิผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้น้อยมาก ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การร่วมมือกันในรูปแบบของคณะกรรมการ จากการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยพบว่า มีคณะกรรมการต่างๆ น้อยคณะซึ่งประสบความสำเร็จ เหตุผล ของความสำเร็จมี 3 ประการคือ มีประธาน และ เลขานุการที่มีความเป็นผู้นำ (leadership) คณะ กรรมการมีเป้าหมายในการดำเนินการชัดเจน และมีการติดตามผลงาน ตลอดจน ผู้เข้าร่วมในคณะ กรรมการเห็นว่าการดำเนินการของคณะกรรมการก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การที่คณะกรรมการใดๆ จะดำเนินการได้โดยประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้หมายความว่า

ประชาชนจะได้ประโยชน์เสมอไป หากตัวแทนของประชาชนไม่มีส่วนร่วมในคณะกรรมการนั้นๆ

การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ มีแนวโน้มที่หน่วยราชการหลายแห่งจะเปิดให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทั้งในการเข้าร่วมในคณะกรรมการ และการที่หน่วยราชการและเอกชนจะร่วมกันจัดตั้ง “สถาบันอิสระนอกระบบราชการ” ขึ้นมาเพื่อให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติการกิจ และการหนุนเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของภาคอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงอุตสาหกรรมเองได้มีการจัดตั้งแล้ว 4 สถาบัน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และสถาบันอาหาร และมีแผนการที่จะจัดตั้งสถาบันยานยนต์ สถาบันธรณีวิทยา และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000/14000 เป็นต้น ประเด็นที่สำคัญที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาเป็นพิเศษคือ ต้องมีการกำหนดบทบาทของสถาบันเหล่านี้ อย่างชัดเจนวางระบบการบริหารงานและบริหารบุคคลที่มีประสิทธิภาพวางระบบการเงินเพื่อให้สถาบันเหล่านั้นสามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณจากรัฐ ในเวลาที่กำหนด และ จะต้องมีการกลไกการวัดผลการดำเนินงานของสถาบันเหล่านี้จากภายนอก เพื่อให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นที่น่าเสียดายว่า แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศโดยให้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และ ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจนก็ตาม ในปัจจุบัน รูปธรรมในการเข้าร่วมของภาคประชาชนก็ยังจำกัด กระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาให้ภาคประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินของกระทรวงอย่างน้อยใน 4 รูปแบบคือ หนึ่ง ให้ตัวแทนของประชาชนที่มีการรวมกลุ่มอยู่แล้ว หรือ ตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมในคณะกรรมการต่างๆ ที่พิจารณาเรื่องที่จะมีผลกระทบถึงประชาชนโดยตรง สอง ให้มีการประชาพิจารณ์ (public hearing) ก่อนการออกประกาศกฎกระทรวงและระเบียบต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน สาม ให้เพิ่มบทบาทในการเข้าร่วมโดยตรง (direct participation) ของประชาชน โดยราชการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งนี้ การสร้างส่วนร่วมกับภาคประชาชนดังกล่าวจะสำเร็จเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อกระทรวงตระหนักว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมได้ก็ต่อเมื่อสิทธิได้รับทราบข้อมูลก่อน กระทรวงจึงมีภาระหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนได้รับรู้ โดยเฉพาะเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนต่างๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์กำจัดกากสารพิษ เป็นต้น

ความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยทั่วไปแล้ว เราอาจจำแนกรูปแบบของความร่วมมือของหน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรมกับต่างประเทศได้ใน 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. การเข้าร่วมในการเจรจาระหว่างประเทศ ที่ผ่านมา ปัญหาหลักของประเทศไทยก็คือ เรามักไม่มีจุดยืนที่ชัดเจนในการเจรจา แม้ว่า ในเวทีการเจรจาระหว่างประเทศในหลายเวที กระทรวงอุตสาหกรรมจะไม่ได้เป็นผู้เจรจาหลักก็ตาม กระทรวงก็ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดจุดยืนที่ชัดเจนเพื่อแจ้งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาโดยตรงทราบ ส่วนในเวทีที่กระทรวงเป็นผู้เจรจาหลักในฐานะตัวแทนของประเทศไทยนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ คุณภาพของผู้เข้าร่วมเจรจา กระทรวงจะต้องมีแผนการในการพัฒนาบุคลากรที่มีความเข้าใจเป็นอย่างดีในสภาพอุตสาหกรรมของประเทศไทย มีความสามารถและทักษะในด้านภาษาและการเจรจาต่อรอง และ มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน
2. การรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ที่ผ่านมา ปัญหาหลักในการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศของประเทศไทยคือ การมุ่งเน้นด้านปริมาณความช่วยเหลือที่ได้รับจากต่างประเทศ โดยมีความสนใจด้านคุณภาพและพิจารณาถึงผลประโยชน์ของประเทศที่แท้จริงค่อนข้างน้อย ทำให้มีโครงการร่วมมือระหว่างประเทศหลาย โครงการเกิดขึ้นจากแรงผลักดันของประเทศไทยผู้ให้มากกว่าความต้องการของประเทศไทยอย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีโครงการไม่น้อยที่ไม่สามารถดำเนินการต่อเนื่องได้ หลังจากที่ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือถอนตัวออกไป กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องมีแนวทางในการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ชัดเจนว่า โครงการความช่วยเหลือนั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยอย่างแท้จริง และ จะต้องสร้างระบบตลอดจนพัฒนากำลังคนในประเทศ เพื่อผลักดันให้โครงการนั้นเดินต่อไปได้ หลังจากที่มีการให้ความช่วยเหลือสิ้นสุดลง

3.2 แผนปฏิบัติงานของกระทรวงอุตสาหกรรม

กลุ่มแผนปฏิบัติงานของกระทรวงอุตสาหกรรมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งรวบรวมขึ้นจากแผนปฏิบัติงาน 8 หน่วยงานระดับกรมภายใต้สังกัด ประกอบด้วย 5 กลุ่มแผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ และ 1 กลุ่มแผนงานด้านการป้องกักรซึ่งเป็นแผนงานของกระทรวงโดยรวม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มแผนงานกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัด
2. กลุ่มแผนงานสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยี
3. กลุ่มแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. กลุ่มแผนงานด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
5. กลุ่มแผนงานด้านสารสนเทศ
6. กลุ่มแผนงานด้านการป้องกักรและกฎระเบียบ

1. กลุ่มแผนงานการกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัด

หลักการและเหตุผล

การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคเป็นนโยบายหลักนโยบายหนึ่งของรัฐบาล จากการพัฒนาที่ผ่านมาได้สร้างความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัด การกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัดจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะสร้างโอกาสในด้านการจ้างงาน การพัฒนาผู้ประกอบการ การเชื่อมโยงต่างจังหวัดเข้ากับพลวัตในการพัฒนาอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัด โดยจะต้องคำนึงด้วยว่าการกระจายอุตสาหกรรมสู่ต่างจังหวัดจะต้องพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และ จะต้องมีการกลไกในการสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชน

ทั้งนี้เครื่องมือของทางกระทรวงคือ การจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน การให้การอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการ การสร้างส่วนร่วมระหว่างราชการ เอกชนและชุมชนท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นที่จะให้แรงจูงใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด ทั้งนี้เครื่องมือควรจะเน้นที่การพัฒนาคนและการพัฒนาท้องถิ่น มากกว่าการกระตุ้นการลงทุนโดยมาตรการภาษี ซึ่งจะสร้างความเสียเปรียบแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม

วัตถุประสงค์

เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ต่างจังหวัดและชุมชน พัฒนาทักษะของผู้ประกอบการและแรงงาน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีทักษะในการประกอบการเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการกระจายความเจริญด้วยการกระจายอุตสาหกรรมโดยแท้จริง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สศอ. สปอ. กนอ. กรอ. กสอ. และ สมอ.

เป้าหมาย

1. จัดตั้งและร่วมกับเอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมรวม 29 โครงการใน 25 จังหวัดที่มีศักยภาพสูง (กนอ.)
2. เผยแพร่ความรู้ด้านมลพิษและอุบัติภัยจากอุตสาหกรรมได้ครบทุกจังหวัดภายในปี 2544 (กรอ.)
3. ให้มีศูนย์จดทะเบียนเครื่องจักรในส่วนภูมิภาครองรับการจดทะเบียนเครื่องจักรทั้ง 75 จังหวัด ในปี 2544 (กรอ.)

4. ให้มีเครือข่ายนำร่องด้านความปลอดภัยที่มีเอกชนและชุมชนมีบทบาทเข้าร่วมภายในปี 2544 (กรอ.)
5. มีศูนย์ประสานงานและป้องกันภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมและวัตถุอันตราย ตามโครงการเตรียมพร้อมรับภาวะฉุกเฉินจากโรงงานอุตสาหกรรมในระดับท้องถิ่นภายในปี 2544 โดยเริ่มจากเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลและเน้นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง (กรอ.)
6. ให้บริการข้อมูลความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมแก่สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี และ ระยอง ได้ภายในปี 2540 และเพิ่มอีกไม่น้อยกว่า 20 จังหวัดในปี 2544 โดยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (กรอ.)
7. มีศูนย์วิเคราะห์มลพิษกระจายในทุกภาคภายในปี 2542 และมีศูนย์บำบัดและฝังกากกระจายในทุกภาคภายในปี 2544 (กรอ.)
8. ดำเนินการให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปร่วมประชุม ร่วมแสดงนิทรรศการ ร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ และศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ 100 ครั้ง ภายในปี 2544 (กสอ.)
9. ฝึกอบรมด้านการผลิต การบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาอาชีพราษฎรในท้องถิ่นชนบท 8,000 ครั้งและมีผู้เข้าร่วมโครงการ 120,000 คน ภายในปี 2544 (กสอ.)
10. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการผลิตและการจัดการกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่นที่ร่วมกับธุรกิจเอกชนนำอุตสาหกรรมสู่ชนบทเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน 1,920 ครั้งและมีผู้เข้าร่วมโครงการ 38,400 คน ภายในปี 2544 (กสอ.)
11. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมในชุมชนและชนบท 480 แห่ง ราษฎรมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ 9,600 คน (กสอ.)
12. ฝึกอบรมธุรกิจอุตสาหกรรมในภูมิภาคให้มีความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ 75 ครั้ง 2,250 คน ภายในปี 2544 (กสอ.)
13. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ในส่วนภูมิภาค 875 ครั้ง 21,875 คน ภายในปี 2544 (กสอ.)

14. สนับสนุนเงินทุน สนับสนุนบริการปรึกษาแนะนำ เพื่อสมทบเป็นค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญ 250 ราย 50 ล้านบาท (กสอ.)

กลุ่มแผนงานย่อย

ประกอบด้วย 6 กลุ่มแผนงานย่อย คือ

1. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการกำหนดแผนงาน และประเมินผลงานในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

เป็นการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัดโดยเฉพาะ โดยจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการวางแผนพัฒนาศูนย์อุตสาหกรรมในจังหวัดหลัก ทั้งนี้จะเป็นการวางทั้งในด้านของกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการประเมินผลงานตามที่วางไว้ กลุ่มแผนงานย่อยนี้สำคัญ เพราะทำให้การดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัดของกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กสอ. และ สศอ. จะเป็นผู้นำร่วมกันในการจัดทำแผนนี้ เพื่อให้ผู้นำในการปฏิบัติคือ กสอ. ซึ่งมีประสบการณ์ในการศึกษา การวางแผนอุตสาหกรรมขนาดย่อมและชนบท ได้มีส่วนร่วม ส่วน สศอ. จะเป็นผู้ที่มีกลยุทธ์ในภาพรวมได้ดี โดยการวางแผนนี้จะเกี่ยวข้องกับ กรอ. และ กนอ. ด้วย ด้านการประเมินผล สปอ. ควรเป็นผู้กำหนดดัชนีประเมินผลงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีอุตสาหกรรมจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่เป็นผู้จัดเก็บข้อมูลที่จำเป็น กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

1.1 แผนงานกำหนดนโยบายและสร้างระบบในการนำเสนอนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติงาน (กสอ.)

1.2 แผนงานพัฒนาระบบข้อมูล เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย (สศอ.)

1.3 แผนงานกระจายอุตสาหกรรม เช่น การกำหนดประเภทอุตสาหกรรมที่จะย้ายฐานไปสู่พื้นที่กลุ่มจังหวัดเป้าหมาย การพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ประกอบกิจกรรมอุตสาหกรรม (สศอ.)

1.4 แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค (สปอ.)

1.5 แผนงานพัฒนาองค์กร เพื่อสร้างเครื่องชี้วัดผลงานตามแผนแม่บทให้สามารถติดตามและประเมินผลบริหาร (สปอ.)

2. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการจัดการเขตอุตสาหกรรม และให้บริการอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินกิจการอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงได้เปรียบจังหวัดอื่นที่มีโครงสร้างพื้นฐานพร้อมกว่า เพื่อให้การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทำให้การควบคุมมลภาวะเป็นไปได้ง่าย จึงน่าจะมีการกำหนดพื้นที่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด นอกจากนี้อุตสาหกรรมต่างจังหวัดต้องเดินทางมาติดต่อราชการที่กรุงเทพฯ ทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น

กนอ. เป็นหน่วยงานที่จะจัดตั้งนิคมทั้งในจังหวัดเป้าหมาย และนิคมอุตสาหกรรมสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม กรอ. เป็นผู้ดูแลประกาศเขตประกอบการอุตสาหกรรม (ในโครงสร้างใหม่จะเป็นผู้ให้บริการผู้ประกอบการต่างจังหวัด) และ สปอ. ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดชายแดน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งทำหน้าที่วางแผนประสานงานให้มีการกระจายคน กระจายอำนาจ เพื่อให้ความสะดวกแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

2.1 แผนงานจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.)

2.2 แผนงานจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (กนอ.)

2.3 แผนงานฟื้นฟูนิคมอุตสาหกรรม และการบริการครบวงจร โดยจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (กนอ.)

2.4 แผนงานพัฒนาการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงาน และการสร้างส่วนร่วมกับภาคเอกชนในการตรวจสอบโรงงาน (กรอ.)

2.5 แผนงานจดทะเบียนเครื่องจักร และให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการดูแลเครื่องจักร (กรอ.)

2.6 แผนงานจัดการด้านความปลอดภัยโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

2.7 แผนงานควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

2.8 แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค เช่น โครงการศึกษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเขตพื้นที่ชายแดนกับประเทศข้างเคียง (สปอ.)

3. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน

เป็นการสร้างอุตสาหกรรมในระดับท้องถิ่น ที่ชุมชนเป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้ควรมีความเชื่อมโยงกับบริษัทเอกชน เพื่อสร้างความมั่นใจในด้านตลาด โดยชุมชนทำการผลิตเพื่อจำหน่ายแก่บริษัทเอกชน ภาครัฐเป็นผู้ประสานงานและให้ความช่วยเหลือชุมชน การอบรมควรจะคุ้มทุน

กสอ. เป็นผู้ศึกษา วางแผนโครงการ ประสานงานภาคเอกชน ให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น สปอ. เป็นผู้ประสานงานพิจารณาชุมชนที่มีศักยภาพ ประสานงานในท้องที่ กรอ. และ สมอ. ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมความปลอดภัย การทำมาตรฐานอุตสาหกรรม กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

3.1 แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท (กสอ.)

3.2 แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค เช่น โครงการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่อุตสาหกรรม (สปอ.)

3.3 แผนงานจัดการด้านความปลอดภัยโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

3.4 แผนงานควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

3.5 แผนงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

4. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการพัฒนาผู้ประกอบการต่างจังหวัด

เป็นการให้การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการต่างจังหวัด ให้มีความทันสมัยวิทยาการใหม่ทั้งทางด้านการจัดการ เทคโนโลยี การรักษาสภาพแวดล้อม

กสอ. เป็นผู้นำในการให้การอบรมให้ความรู้ทั่วไป รวมทั้งให้คำปรึกษาทางเทคนิค เนื่องจากมีประสบการณ์ มีบุคลากรและหน่วยงานด้านนี้ และมี กนอ. เป็นผู้ให้ความรู้แก่อุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

4.1 แผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม แก่บุคลากรภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการ (กสอ.)

4.2 แผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค (กสอ.)

5. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมด้วยระบบแรงจูงใจ

ในการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ การช่วยเหลืออุตสาหกรรมต่างจังหวัด และอุตสาหกรรมชุมชน จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งน่าจะมีการพิจารณาจัดตั้งในลักษณะกองทุนที่มุ่งสนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้แก่ ด้านการวิจัย การฝึกอบรม การจัดหาผู้เชี่ยวชาญ การให้ข้อมูลด้านการตลาด การให้การอุดหนุนในกรณีที่เหมาะสมหรือพิสูจน์แล้วว่าจำเป็นต้องให้ เป็นต้น การกระทำข้างต้นนอกจากจะเป็นการสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปแล้วยังทำให้การบริหารมีความคล่องตัว สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อย่างไรก็ตาม กองทุนให้กู้ยืมที่จะจัดตั้งขึ้นควรเป็นไปในลักษณะที่ใช้อัตราดอกเบี้ยตลาดที่เป็นอัตราต่ำสุด โดยมีเงื่อนไขที่ผ่อนชำระมากกว่า เช่น grace period, collateral แต่ไม่ควรลดอัตราดอกเบี้ยให้เป็นอันตราย ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการได้ปรับตัว และยกระดับขีดความสามารถในการประกอบการให้ได้ผลตอบแทนที่สอดคล้องกับตลาดหรือต้นทุนที่แท้จริง

นอกจากนี้ เนื่องจากกระทรวงอุตสาหกรรมไม่มีเครื่องมือทางด้านภาษีในการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงควรจะมีการผลักดันที่จะให้มีแรงจูงใจทางด้านภาษีแก่อุตสาหกรรมในต่างจังหวัด หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม หรือยกเลิกภาษีที่สร้างความไม่เป็นธรรมสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม รวมทั้งควรสนับสนุนให้คนในชุมชนรวมกลุ่มเป็นนิติบุคคลได้

กสอ. ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งอุตสาหกรรมในชนบท ควรเป็นผู้มีบทบาทนำในการศึกษาและเสนอแนะนโยบายการสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งการลดอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้ ยังศึกษาโครงการจัดตั้งกองทุน เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างจังหวัด กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

5.1 แผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค (กสอ.)

5.2 แผนงานการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม (กสอ.)

6. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการสร้างฐานข้อมูล

ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งอุตสาหกรรมในต่างจังหวัด เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นระบบเดียวกัน ไม่มีความซ้ำซ้อน น่าจะมีหน่วยงานที่เป็นผู้ประสานงานจัดเก็บทำฐานข้อมูล ที่จะให้หน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์

สปอ. ซึ่งมีอุตสาหกรรมจังหวัดทุกจังหวัด ควรเป็นผู้จัดเก็บทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมต่างจังหวัด กสอ. เก็บข้อมูลผู้ประกอบการที่ใช้บริการของกรม ตลอดจนข้อมูลองค์กรธุรกิจและชุมชนที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายต่อไป กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

6.1 แผนงานพัฒนาระบบข้อมูล เพื่อสร้างเครือข่าย และเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศอุตสาหกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สปอ.)

6.2 แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (กสอ.)

2. กลุ่มแผนงานสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยี

หลักการและเหตุผล

ขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสามารถสร้างขึ้นได้ในหลายแนวทาง นับตั้งแต่ความได้เปรียบในด้านปัจจัยการผลิต ความได้เปรียบทางด้านเงินทุน ตลอดจนความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (innovation) อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ที่จะมีการแข่งขันกันอย่างหนักนั้น ความได้เปรียบในการแข่งขันที่จะยั่งยืนที่สุดคือ ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอย่างไม่หยุดยั้ง และ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างนวัตกรรมก็คือขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมนั่นเอง

กลุ่มอุตสาหกรรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรให้การสนับสนุนมากที่สุดนั้น คือ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ที่กล่าวเช่นนี้ก็เนื่องมาจากเหตุผลอย่างน้อยสามประการคือ ประการที่หนึ่ง ในเกือบทุกกรณี กระทรวงอุตสาหกรรมไม่มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ ประการที่สอง อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งยังไม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากนักนั้น เป็นหัวใจสำคัญของอุตสาหกรรมสนับสนุน (supporting industry) ที่จะทำให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตอกอยู่แก่ประเทศไทยอย่างแท้จริง สาม ที่ผ่านมานโยบายของรัฐบาล เช่นนโยบายส่งเสริมการลงทุน มักเน้นการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อยู่แล้ว

วัตถุประสงค์

เพื่อยกระดับให้อุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางของไทยมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อให้ มีประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สศอ. กสอ. สมอ. และ สถาบันอิสระต่างๆ ที่จะจัดตั้งขึ้น

เป้าหมาย

1. สามารถจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000 ตลอดจน สถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจน สถาบันทดสอบยานยนต์และชิ้นส่วน ได้ภายในปี 2541 และ สถาบันดังกล่าวสามารถดำเนินการได้โดยอิสระได้ตั้งแต่ปี 2542 ตลอดจน สามารถเลี้ยงตนเองทางการเงินได้ภายในปี 2544 (สมอ.)

2. สมอ.สามารถให้การรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง (Certification Body) ได้อย่างน้อย 10 แห่ง ภายในปี 2544 และ สามารถให้การรับรองห้องปฏิบัติการ (ISO/IEC Guide 25) ได้อย่างน้อย 200 แห่งภายในปี 2544 (สมอ.)
3. สามารถให้การรับรองมาตรฐาน ISO 9000 ให้แก่ผู้ประกอบการได้อย่างน้อย 3,500 ราย ภายในปี 2544 (ในกรณีที่มีการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000 ได้สำเร็จ) (สมอ.)
4. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารธุรกิจสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม ในส่วนกลาง 300 ครั้งให้ครอบคลุมบุคลากร 8,500 คนภายในปี 2544 (กสอ.)
5. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ ที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศรวม 8 สาขาอุตสาหกรรม คือ อัญมณีและเครื่องประดับ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักรกลและโลหะการ เฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน อุตสาหกรรมการเกษตร ไฟเบอร์กลาส และ บรรจุภัณฑ์ เพื่อยกระดับฝีมือ ความรู้ความสามารถด้านการผลิต 1,500 ครั้ง ให้ครอบคลุมบุคลากร 37,500 คนภายในปี 2544 (กสอ.)
6. ฝึกอบรมวิศวกร/ช่างเทคนิคระยะกลาง เพื่อยกระดับความชำนาญ 1,000 คน (กสอ.)
7. ให้คำปรึกษาแนะนำกับโรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุน 250 โรงงาน (กสอ.)

กลุ่มแผนงานย่อย

จากการที่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยที่อยู่ในข่ายที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรจะให้ความช่วยเหลือ มีจำนวนมากและมีความหลากหลาย กลยุทธ์ที่น่าจะมีประสิทธิผลที่สุดของกระทรวงอุตสาหกรรมในการให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรมเหล่านี้ คือ การสร้างส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอกและนักวิชาการที่มีขีดความสามารถสูง หรือใช้กลไกของสถาบันอิสระที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง โดยกระทรวงทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และ สร้างระบบให้การสร้างส่วนร่วมดังกล่าวดำเนินต่อไปได้

กลุ่มแผนงานสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีประกอบด้วย 3 กลุ่มแผนงานย่อย คือ

1. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการมาตรฐานอุตสาหกรรม

1.1 แผนงานด้านการกระจายงานด้านมาตรฐานให้แก่เอกชน และการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 (สมอ.) สถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และ สถาบันทดสอบยานยนต์และชิ้นส่วน (สมอ.)

1.2 แผนงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

2. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ

2.1 แผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม แก่ผู้ประกอบการ (กสอ.)

2.2 แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ และ อุตสาหกรรมการเกษตร (กสอ.)

2.3 แผนงานการรับช่วงการผลิตของอุตสาหกรรมสนับสนุน (กสอ.)

2.4 แผนงานส่งเสริม และ พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท (กสอ.)

2.5 แผนงานจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม (กสอ.)

2.6 แผนงานสร้างความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)

3. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการจัดตั้งสถาบันอิสระ

3.1 แผนงานจัดตั้งสถาบันยานยนต์ (สศอ.)

3.2 แผนงานจัดตั้งสถาบันอิเล็กทรอนิกส์ (สศอ.)

3.3 แผนงานจัดตั้งสถาบันอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง (สศอ.)

3.4 แผนงานจัดตั้งสถาบันปิโตรเคมี (สศอ.)

3.5 แผนงานจัดตั้งสถาบันปิหล็ก (สศอ.)

3. กลุ่มแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

หลักการและเหตุผล

สิ่งแวดล้อม และ อุบัติภัยเป็นผลกระทบภายนอก (externality) จากอุตสาหกรรม ซึ่งอาจสร้างความเดือดร้อนและเสียหายแก่ผู้อื่น นอกจากจะส่งเสริมให้อุตสาหกรรมของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศแล้ว กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการควบคุมดูแลให้การประกอบอุตสาหกรรมในประเทศไทยนำความยั่งยืนมาสู่การพัฒนาอีกด้วย กระทรวงจึงต้องมีบทบาทในการควบคุมดูแลให้การประกอบอุตสาหกรรมไทยมีความปลอดภัย และไม่ก่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจนไม่สามารถฟื้นคืนกลับมาได้

กลุ่มอุตสาหกรรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการรักษาสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัยคือ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีขีดความสามารถในการจัดการต่ำ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่อยู่ในข่ายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับสังคมได้ เช่น โรงงานหลอมเบตเตอรีเก่า โรงงานทำกระดาษจากเยื่อกระดาษเก่า เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การประกอบอุตสาหกรรมไทยนำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน และ คนรุ่นต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรอ. กนอ. สมอ. กสอ. และ สปอ.

เป้าหมาย

1. สามารถจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ได้ภายในปี 2541 และ สถาบันดังกล่าวสามารถดำเนินการได้โดยอิสระได้ตั้งแต่ปี 2542 ตลอดจน สามารถเลี้ยงตนเองทางการเงินได้ภายในปี 2544 (สมอ.)
2. สามารถให้การรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ให้แก่ผู้ประกอบการได้อย่างน้อย 1,000 ราย ภายในปี 2544 (ในกรณีที่มีการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ได้สำเร็จ) (สมอ.)
3. สามารถให้การรับรองฉลากเขียวแก่ผู้ประกอบการได้อย่างน้อย 400 ราย ภายในปี 2544 (สมอ.)

4. สามารถให้การรับรองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 3,000 รายภายในระหว่างปี 2540-2544 (สมอ.)
5. มีฐานข้อมูลของโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศทั้ง 130,000 โรงงาน เพื่อสนับสนุนการกำกับดูแลโรงงาน และมีเครือข่ายการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ภายในปี 2544 (กรอ.)
6. มีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม โดยสามารถเพิ่มข้อมูลโรงงานในระบบดังกล่าวอย่างน้อยปีละ 1,000 โรงงานตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา (กรอ.)
7. มีระบบตรวจวัดมลพิษโรงงานอุตสาหกรรมจากระยะไกล ซึ่งครอบคลุมถึงโรงงานที่มีปัญหามลพิษวิกฤติทุกแห่ง ภายในปี 2544 (กรอ.)
8. มีแผนหลักในการลดปัญหามลพิษอย่างซ้ำในปี พ.ศ. 2544 (กรอ.)
9. มีมาตรการที่เหมาะสมในการจูงใจหรือลงโทษทางด้านสิ่งแวดล้อมภายในปีพ.ศ. 2542 (กรอ.)
10. มีโครงการนำร่องเทคโนโลยีที่สะอาด ปีละ 1 โครงการ (กรอ.)
11. ให้บริการแบบบำบัดมลพิษ หรือให้คำแนะนำการจัดการปัญหามลพิษแก่เอกชนอย่างน้อยปีละ 250 รายและอบรมความรู้ด้านการควบคุมและลดมลพิษแก่เอกชนอย่างน้อยปีละ 300 ราย (กรอ.)
12. มีศูนย์วิเคราะห์มลพิษ และ ศูนย์บำบัดและฝังกากกระจายในทุกภาคภายในปี พ.ศ. 2544 (กรอ.)
13. มีสวนป่าในนิคมอุตสาหกรรมร้อยละ 10 ของพื้นที่ มีสวนป่ารอบสำนักงานร้อยละ 25 ของพื้นที่ และมีต้นไม้ใหญ่อย่างน้อย 1 ต้นต่อไร่ในบริเวณโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.)
14. มีศูนย์วิเคราะห์ทดสอบมลพิษจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ (Eco-Textile หรือ Green-Textile) เพื่อให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มุ่งผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการแข่งขันในตลาดการค้าโลก (ดำเนินงานโดย กสอ. และสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ)
15. มีแผนหลักของด้านความปลอดภัย ภายในปี 2544 (กรอ.)

16. สามารถปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายต่างๆ ด้านความปลอดภัยที่จำเป็นตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยโรงงานแล้วเสร็จภายในปี 2544 (กรอ.)
17. มีผลการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีความปลอดภัยด้านต่างๆ เช่น การบริหารความปลอดภัย เครื่องจักรอุปกรณ์ สารเคมี อาชีวอนามัย ที่เป็นฐานการพัฒนาเทคโนโลยีความปลอดภัยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต (กรอ.)
18. มีเครือข่ายนำร่องด้านความปลอดภัย ที่มีเอกชน และ ชุมชนมีบทบาทเข้าร่วมภายในปี 2544 (กรอ.)
19. มีศูนย์ประสานงานและป้องกันภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมและวัตถุอันตรายโดยมีกรอ. เป็นหน่วยงานหลัก (National Focal Point) ตามโครงการ APELL (Awareness and Preparedness for Emergency at Local Level) ภายในปี 2544 (กรอ.)
20. เก็บรวบรวมข้อมูลสารเคมีทุกชนิดที่นำเข้ามาใช้ในประเทศให้ได้อย่างซ้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 (กรอ.)
21. ตรวจสอบสถานที่ผลิตและเก็บวัตถุอันตรายอย่างน้อยปีละ 1,000 ราย โดยแต่ละแห่งจะต้องได้รับการตรวจสอบไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง (กรอ.)
22. มีข้อมูลการเคลื่อนย้ายวัตถุอันตรายที่สำคัญอย่างน้อย 50 ชนิด จากต้นทางถึงปลายทาง ภายในปี พ.ศ. 2544 (กรอ.)
23. มีเอกสารความปลอดภัยในการใช้วัตถุอันตรายในกิจการทุกแห่งภายในปี พ.ศ. 2544 (กรอ.)

กลุ่มแผนงานย่อย

กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ กลยุทธ์ด้านกฎระเบียบ เสริมด้วยมาตรการจูงใจ และกลยุทธ์ด้านการสร้างส่วนร่วมกับภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถสูงเสริมด้วยการสร้างส่วนร่วมกับภาคประชาชน

กลุ่มแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มแผนงานย่อย คือ

1. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม

- 1.1 แผนงานกระจายงานให้ภาคเอกชนในการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 (สมอ.)

1.2 แผนงานการจูงใจให้ลดมลพิษ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมประกอบกิจการโรงงาน โดยคิดค่าธรรมเนียมตามปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกมา และ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด (กรอ.)

1.3 แผนงานควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

1.4 แผนงานจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.)

1.5 แผนงานการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ในการร่วมมือรักษาสีสิ่งแวดล้อมระดับโลก เช่น การป้องกันชั้นโอโซน (กรอ.)

1.6 แผนงานด้านสารสนเทศ เช่น โครงการสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม และ โครงการตรวจวัดมลพิษระยะไกล (กรอ.)

2. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการรักษาความปลอดภัย

2.1 แผนงานด้านความปลอดภัยโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

2.2 แผนงานด้านความปลอดภัยในนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.)

2.3 แผนงานรณรงค์เรื่องกฎหมายความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ (สมอ.)

2.4 แผนงานก

2.5 แผนงานการพัฒนาการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงาน โดยการสร้างส่วนร่วมกับภาคเอกชนและประชาชนในการตรวจสอบโรงงาน (กรอ.)

4. กลุ่มแผนงานด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการและเหตุผล

เงื่อนไขในการพัฒนาอุตสาหกรรมประการหนึ่ง คือ การจัดหาและการใช้ทรัพยากรด้านวัตถุดิบให้เพียงพอกับความต้องการใช้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่กำลังดูแลการใช้ทรัพยากรแร่ ทรัพยากรเชื้อเพลิง และน้ำบาดาล ซึ่งจะต้องให้ความสนใจต่อบทบาทการสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านวัตถุดิบดังกล่าวให้แก่อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการเร่งรัดและส่งเสริมการสำรวจและการผลิตด้านทรัพยากรธรณีทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้อุตสาหกรรมไทยมีแหล่งทรัพยากรธรณีที่เพียงพอต่อการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการก่อสร้าง (เน้นเพื่ออุปโภคภายในประเทศ) อุตสาหกรรมเซรามิกส์ (เน้นเพื่อการส่งออก) และอุตสาหกรรมด้านพลังงาน (เน้นเพื่อการบริโภคภายในประเทศ)

ปัญหาที่กระทรวงอุตสาหกรรมต้องเผชิญกับการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านทรัพยากรธรณี คือ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2539)

- 1) ด้านทรัพยากรแร่ : การตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชนไม่ได้ประสิทธิผล เนื่องจาก
 - 1.1) การขาดข้อมูลและการประสานงานในระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ในการกำหนดแผนการใช้ทรัพยากรแร่ที่เหมาะสม
 - 1.2) การวางแผนพัฒนาและจัดการทรัพยากรแร่ไม่มีความเด่นชัด เนื่องจากความขัดแย้งในการเข้าไปใช้พื้นที่ระหว่างกรมทรัพยากรธรณี และหน่วยราชการเจ้าของพื้นที่
- 2) ด้านทรัพยากรเชื้อเพลิง : แหล่งสำรองภายในประเทศมีจำนวนน้อยลงเนื่องจาก
 - 2.1) แหล่งสำรองน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติในประเทศจะหมดไปในระยะเวลาประมาณ 26 และ 27 ปี ตามลำดับ
 - 2.2) แหล่งสำรองถ่านหินเริ่มลดลงอย่างรวดเร็ว เพราะอัตราการใช้ถ่านหินเพิ่มขึ้นสูงมาก โดยเฉพาะกิจการไฟฟ้าและปูนซีเมนต์

มาก โดยเฉพาะกิจการไฟฟ้าและปูนซีเมนต์

3) ด้านทรัพยากรน้ำบาดาล : การใช้น้ำบาดาลมากเกินไปจนเกินศักยภาพธรรมชาติที่จะรับได้จนเกิดปัญหาแผ่นดินยุบตัวหรือแผ่นดินทรุด เนื่องจากการใช้น้ำบาดาลในบางท้องที่สูงกว่าอัตราการทดแทน

กระทรวงอุตสาหกรรมสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ในระยะสั้น (5 ปี : 2540-2544) ด้วยการดำเนินการตามกลุ่มแผนงานด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรมทรัพยากรธรณี (กทธ.) และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เพื่อสร้างประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรณีและพลังงาน และเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านวัตถุดิบให้แก่ภาคเอกชนในการลงทุนด้านอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดระบบสารสนเทศทางทรัพยากรธรณีและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรณีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาทรัพยากรธรณีและรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนอำนวยความสะดวกและดูแลให้การเจรจาระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในอันที่จะเอื้อประโยชน์ต่อภาคเอกชนไทย โดยอยู่ภายใต้หลักการความเป็นธรรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กทธ. และ ปตท.

เป้าหมาย

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี โดยแบ่งออกเป็น 6 ระบบ ได้แก่ ระบบข้อมูลเรื่องแร่ น้ำบาดาล ปิโตรเคมี โลหกรรม ธรณีวิทยา และ MIS ภายในปี 2544 (กทธ.)
2. กำหนดกิจกรรมด้านส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ได้แก่ กระบวนการจัดหาสินเชื้อ (ทั้งภาคเอกชนในทุกภูมิภาค ภายในปี 2544) แผนที่ธรณีวิทยาสีสิ่งแวดล้อม (Local Resource) ในเมืองหลักทุกภูมิภาค (ภายในปี 2544) เป็นต้น (กทธ.)
3. การจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ในปี 2540 (ปตท.)

4. การขยายระบบท่อก๊าซธรรมชาติทุกโครงการโดยรวม 2,267 กม. และแผนงานก่อสร้างและปรับปรุงคลังน้ำมันเพิ่มเติม 175 แสตัน ในทุกภูมิภาค ภายในปี 2544 (ปตท.)
5. การจัดหาแหล่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบเพิ่ม ทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้าน (ปตท.)

กลุ่มแผนงานย่อย

ประกอบด้วย 4 กลุ่มแผนงานย่อยคือ

1. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี (ทั้งที่มาจากภายในประเทศและต่างประเทศ) อย่างประหยัด

กระทรวงอุตสาหกรรมต้องรณรงค์และผลักดันให้มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยในการพัฒนาทรัพยากรธรณี และขณะเดียวกันเทคโนโลยีนั้นก็ต้องสามารถรักษาสภาพแวดล้อมหรือให้เกิดมลพิษน้อยที่สุด (clean technology) ฉะนั้น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดจะต้องก่อให้เกิดความสมดุล (balance) โดยที่ความต้องการใช้ (use) ทรัพยากรธรณีจะต้องไม่เกินขีดความสามารถของธรรมชาติ (capacity) ที่จะรองรับได้ นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมควรผลักดันให้เกิดแผนและนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรณีแต่ละชนิดในแต่ละแหล่งให้ชัดเจน เพื่อให้การผลิตเป็นไปตามความต้องการใช้ และต้องมีการประสานและเกื้อหนุนกับแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง และยังเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

1.1 แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรณีอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ การอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ โครงการประเมินผลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี (กทธ.)

1.2 แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน เช่น การบริการข้อมูลสารสนเทศ การบริการด้านเทคนิคทรัพยากรธรณี การวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรณี โครงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านสินแร่ฯ (กทธ.)

1.3 แผนงานด้านวิทยาศาสตร์ - เทคโนโลยี - การวิจัย และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านธรณีวิทยา และสิ่งแวดล้อม (S&T&R และ IT) (กทธ.)

1.4 แผนงานด้านการค้นคว้าและวิจัยเพื่อการพัฒนา (ปตท.)

2. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีในต่างประเทศ

เพื่อเป็นแหล่งทรัพยากรแห่งใหม่ของอุตสาหกรรมไทยและภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมควรเป็นผู้บุกเบิกหรือผู้นำภาคเอกชนในการเจรจาระหว่างประเทศเพื่อให้ภาคเอกชนไทย (อาจร่วมกับภาครัฐหรือภาคเอกชนในต่างประเทศ) ดำเนินกิจการสำรวจหาแหล่งทรัพยากรใหม่ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมจัดทำมาตรการจูงใจต่างๆ เป็นการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนไทย (ทั้งด้านทรัพยากรธรณี และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง) ในประเทศใกล้เคียง กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

2.1 แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรณีฯ เช่น การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีแห่งใหม่) (กทธ.)

2.2 แผนงานด้านการส่งเสริมฯ เช่น โครงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านสินเชื้อฯ การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรณี การบริการข้อมูลสารสนเทศ (กทธ.)

2.3 แผนงานจัดหาแหล่งสำรองวัตถุดิบปิโตรเลียม (ปตท.)

3. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการประสานประโยชน์การใช้ทรัพยากรธรณีภายในประเทศ

เนื่องจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยมีความขัดแย้งเรื่องการใช้พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภทและมีผู้กำกับดูแลหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะกรณีสิทธิการใช้ประโยชน์ทรัพยากรบางประเภทไม่ชัดเจน เช่น การใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่ในพื้นที่ป่าสงวน เป็นต้น ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจำเป็นต้องประสานความร่วมมือในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี โดยการจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรณีให้สอดคล้องกับความต้องการใช้และการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กลุ่มแผนงานย่อยนี้ประกอบด้วย

3.1 แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรณีฯ เช่น การกำหนดพื้นที่ และปริมาณการใช้ประโยชน์ (กทธ.)

3.2 แผนงานด้านการส่งเสริมฯ เช่น การวางแผน และการประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี (กทธ.)

3.3 แผน S&T&R และ IT เช่น การวางแผนใช้ประโยชน์ที่ดินทั่วประเทศ การวางแผนผังเมือง และทำแผนที่ Local Resource การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อวางแผนทรัพยากรธรณี (กทธ.)

4. กลุ่มแผนงานย่อยด้านการกำหนดปริมาณสำรองทรัพยากรธรณี

เพื่อให้การใช้ทรัพยากรธรณีเป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว กระทรวงอุตสาหกรรมควรเร่งรัดให้มีการศึกษาสภาพและสำรวจแหล่งศักยภาพทรัพยากรธรณี (แร่ ปิโตรเลียม และน้ำบาดาล) ทั่วประเทศ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณตลอดจนส่งเสริมการสำรวจทรัพยากรธรณีที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัยเพื่อให้ได้ข้อมูลครบด้านและแม่นยำ ในกรณีที่แหล่งทรัพยากรธรณีอยู่ในเขตพื้นที่สงวนหรืออนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในแหล่งนั้นอาจจะชะลอไปได้ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดให้เป็นปริมาณสำรองของประเทศ (ถ้ามูลค่าและคุณภาพประโยชน์ที่จะได้รับจากการไม่ใช้ทรัพยากรธรณีในพื้นที่นั้นสูงมาก และมากกว่ามูลค่าของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี) อนึ่ง ถ้าเมื่อใดปริมาณทรัพยากรธรณีในแหล่งอื่นๆ (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ) เริ่มลดลงและจะเกิดภาวะขาดแคลน อีกทั้งเป็นทรัพยากรธรณีที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องเป็นผู้นำในการประสานและเจรจาเพื่อนำปริมาณสำรองในพื้นที่สงวนนั้นมาใช้ กลุ่มแผนงานนี้ประกอบด้วย

4.1 แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรณีฯ เช่น การกำหนดพื้นที่ และปริมาณ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี (กทธ.)

4.2 แผนงานด้านการส่งเสริมฯ เช่น การวางแผน และการประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี (กทธ.)

4.3 แผนงานด้าน S&T&R และ IT เช่น โครงการวิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี โครงการจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการวางแผนทรัพยากรธรณี (กทธ.)

4.4 แผนงานด้านความมั่นคงทางวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี เช่น การขยายระบบการขนส่งทางท่อ การสร้างโรงแยกก๊าซ การเพิ่มคลังผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (ปตท.)

แผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กลุ่มแผนงาน			
	การใช้้อย่างประหยัด	การแสวงหาแหล่งใหม่	การประสานประโยชน์	การกำหนดปริมาณสำรอง
กทธ. 1) แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 1.1 การกำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี ✓ 1.2 การอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี ✓ 1.3 โครงการประเมินผลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี ✓ 1.4 การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีแห่งใหม่ ✓ 2) แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน 2.1 การวางแผนด้านทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม ✓ 2.2 การประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี ✓ 2.3 การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรณี ✓ 2.4 การบริหารข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม ✓ 2.5 การบริหารด้านเทคนิคการผลิตทรัพยากรธรณี ✓ 2.6 โครงการศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการบริการสินเชื้อแก่ผู้ประกอบการด้านทรัพยากรธรณี ✓ 2.7 โครงการประเมินผลการผลิตเสริมการสำรวจและการผลิต				

5. กลุ่มแผนงานด้านสารสนเทศ

หลักการและเหตุผล

การจัดเก็บข้อมูลอุตสาหกรรมเป็นพันธกิจหลักของกระทรวงอุตสาหกรรมด้วยเหตุผลอย่างน้อย 4 ประการ หนึ่ง ข้อมูลมีลักษณะเป็นสินค้ามหาชน (public goods)¹ ทำให้เอกชนแต่ละรายไม่มีแรงจูงใจที่จะลงทุนจัดเก็บ หรือ ถ้ามีการรวบรวมก็จะไม่เผยแพร่ หรือเผยแพร่ในราคาสูง ทำให้สังคมไม่ได้รับประโยชน์ สอง กระทรวงเป็นองค์กรที่เป็นกลางจึงอยู่ในฐานะที่สามารถจัดเก็บข้อมูลบางอย่างที่เอกชนถือเป็นความลับได้ สาม ข้อมูลอุตสาหกรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้องช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย สี่ การเก็บข้อมูลบางอย่างมีลักษณะเป็นงานประจำ (routine work) ซึ่งถือเป็นงานที่หน่วยราชการมีทรัพยากรและความสามารถที่จะดำเนินการได้ดี

อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบันยังมีจุดอ่อนหลายประการ ดังจะเห็นได้จากการที่ไทยเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่ยังไม่มีข้อมูลอุตสาหกรรมแบบอนุกรมเวลา (time series) นอกจากนี้ ข้อมูลอุตสาหกรรมของเรายังไม่เป็นระบบ เนื่องจากจัดเก็บเป็นหย่อมๆ (lacunae) เช่น สปอ. และ กรอ. ไม่มีการแลกเปลี่ยนเพิ่มข้อมูลกัน ในขณะที่ กนอ. มีเฉพาะข้อมูลโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ส่วน กสอ. มีเฉพาะข้อมูลโรงงานขนาดเล็กที่ยังไม่เป็นระบบ นอกจากนี้ แต่ละหน่วยงานยังไม่มีหมายเลขโรงงาน (identification) ร่วมกัน ทำให้ไม่สามารถเห็นภาพรวมของอุตสาหกรรมไทยได้ ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลอุตสาหกรรมของเรายังล้าสมัย เพราะขาดระบบการจัดการข้อมูลที่ดีเนื่องจากข้อจำกัดด้านกำลังคนทั้งด้านจำนวน ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบข้อมูลและสถิติ ตลอดจน ขาดงบประมาณ และการให้ความสำคัญจากผู้บริหาร ในขณะที่ หน่วยงานบางแห่งพยายามจัดเก็บข้อมูลที่ละเอียดเกินขีดความสามารถในการวิเคราะห์ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการจัดเก็บได้เท่าที่ควร

แนวทางดำเนินการ

กระทรวงอุตสาหกรรมจำเป็นต้องเร่งปฏิรูประบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยอาศัยหลักดังต่อไปนี้คือ

1) หลักความสำคัญก่อนหลัง (priority) กระทรวงจะต้องกำหนดลำดับความสำคัญ (priority) ของข้อมูลที่จะจัดเก็บและเผยแพร่ เพราะการจัดเก็บข้อมูลมีค่าใช้จ่ายสูง ทุกกรมจะต้อง

¹ สินค้ามหาชน มี 2 ลักษณะคือ เมื่อผลิตแล้ว ผู้ผลิตไม่อาจกีดกันผู้บริโภคที่ไม่ยอมจ่ายเงินซื้อ และผู้บริโภคทุกคนจะได้บริโภคสินค้าจำนวนเท่ากัน เอกชนจะไม่สามารถทำกำไรจากการผลิตสินค้ามหาชนได้

ระบบข้อมูลที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะจัดเก็บในอนาคต โดยสอบถามผู้ใช้ข้อมูลจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ วงการวิชาการ นอกจากนี้ ควรจำแนกข้อมูลตามความถี่ของการจัดเก็บ เช่น ข้อมูลรายเดือน หรือ รายไตรมาส พร้อมกับวางระบบจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การเก็บโดยสุ่มตัวอย่างทางสถิติ เป็นต้น

2) หลักการใช้ร่วมกันได้ (compatibility) ของข้อมูลและระบบข้อมูล โดยผ่านการมีมาตรฐาน (standard) ร่วมกัน ระบบข้อมูลที่ใช้กันมากในปัจจุบันมี 3 ระบบใหญ่ๆ คือ ระบบ เครือข่ายท้องถิ่น (Local Area Network หรือ LAN) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographical Information System หรือ GIS) และระบบฐานข้อมูล (data base) สปอ. ควรเป็นแกนกลางในการประชุมเจ้าหน้าที่สารสนเทศของกรมต่างๆ ที่จะเลือกระบบดังกล่าวแบบไหน ถ้าจะใช้ระบบต่างกันจะทำให้สามารถใช้งานร่วมกันได้อย่างไร เช่น ควรตกลงกันว่าในระบบ LAN จะเลือกใช้ระบบ Winows NT ของ Microsoft หรือ ระบบ Netware ของ Novelle เป็นต้น ข้อดีของการมีระบบเดียวกันคือ เจ้าหน้าที่ของแต่ละกรมจะสามารถให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กันและกันได้ นอกจากนี้ การฝึกอบรมยังมีต้นทุนต่ำลงด้วย

3) ระบบสารสนเทศจะต้องเปิดเผย (open) และเผยแพร่ให้สาธารณะสามารถเข้าถึงได้ (accessible) กระทรวงต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูล อาทิ ต้องกำหนดประเภทข้อมูลต่างๆ ที่ต้องเผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งในแง่บวก เช่น การสร้างงาน และแง่ลบ เช่น ปัญหามลพิษ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ก่อนจะเชื่อเชิญโรงงานให้เข้าไปตั้งในบริเวณชุมชนของตน ทั้งนี้ ในการเปิดเผยข้อมูล กระทรวงอาจคิดค่าบริการได้ โดยไม่หวังผลกำไร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สปอ.

โครงการและกิจกรรม

5.1 โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการจัดการข้อมูล (data management) เพื่อให้เข้าใจการจัดการข้อมูลทั้งกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะมีความรู้เฉพาะด้านที่รับผิดชอบ เช่น การรวบรวมข้อมูล การทำสถิติ การประมวลผล แต่ยังขาดเจ้าหน้าที่ระดับผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูล และระดับกลาง (ซี 6) ที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการข้อมูลทั้งระบบ

การฝึกอบรมนี้ ควรเป็นโครงการต่อเนื่องที่ใช้เวลา 2-3 ปี โดยมีการฝึกอบรมและดูงานภายในประเทศก่อน เช่น ดูงานที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ บริษัทเอกชน หลังจากนั้นจึงเดินทางไปดูงานการบริหารข้อมูลอุตสาหกรรมในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และแคนาดา

5.2 โครงการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและวางมาตรฐานข้อมูล (prioritization and harmonization of data system) เพื่อให้ข้อมูลของแต่ละกรมมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพรวมได้ โครงการนี้จะเริ่มต้นด้วยการประชุมของผู้บริหารของแต่ละกรมเพื่อลำดับความสำคัญของข้อมูลที่จะจัดเก็บ ติดตามด้วยการประชุมเจ้าหน้าที่สารสนเทศเพื่อประสานข้อมูลให้สอดคล้องกัน เช่น ใช้หมายเลขโรงงานเดียวกันสำหรับทุกๆ กรม

5.3 โครงการกำหนดมาตรฐานระบบสารสนเทศ เพื่อให้ สามารถใช้งานร่วมกันได้ (compatible) โครงการนี้มี 2 กิจกรรมหลัก กิจกรรมในช่วงแรกคือการกำหนดมาตรฐานข้อมูลและมาตรฐานระบบที่เหมาะสม โดยกระทรวงอาจจ้างผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อคิดเห็นต่อจุดอ่อน จุดแข็งของระบบต่างๆ ของผู้ผลิตแต่ละราย จากนั้นจึงจัดประชุมภายในเพื่อเลือกมาตรฐาน กิจกรรมในช่วงที่สอง คือ การส่งเจ้าหน้าที่ระดับกลางและระดับล่างเข้าฝึกอบรมการใช้งานระบบต่างๆ และ จัดการอบรมเพิ่มเติมในกรณีที่ระบบมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการรับเจ้าหน้าที่ใหม่

เป้าหมาย

- กระทรวงมีแผนจัดระบบการบริหารข้อมูล ซึ่งรวมถึงแผนจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่จะจัดเก็บภายในปี 2540

- หน่วยงานระดับกรมแต่ละแห่งมีมาตรฐานซอฟต์แวร์เดียวกันสำหรับระบบข้อมูลแต่ละประเภทภายในปี 2540

- หน่วยงานระดับกรมแต่ละแห่งสามารถประสานระบบข้อมูลของทุกกรมได้ภายในปี 2541

6. กลุ่มแผนงานการปรับปรุงองค์กร

หลักการและเหตุผล

การปรับปรุงองค์กรของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดที่จะขาดเสียมิได้ ในการที่จะทำให้กระทรวงสามารถปฏิบัติพันธกิจตามกลยุทธ์ต่างๆ ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการนี้ ที่ผ่านมา แม้ว่า หน่วยงานระดับกรมหลายแห่งของกระทรวงได้ดำเนินการปรับปรุงองค์กร ตามแนวคิดของการรื้อปรับระบบ (reengineering) แล้วก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวก็ยังถูกจำกัดขอบเขตอยู่ ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการ (process) ในการทำงาน ในระดับหน่วยงานเหล่านั้นเท่านั้น กระทรวงอุตสาหกรรมเองยังต้องมีแผนในการปรับปรุงองค์กรที่มองภาพรวมของทั้งกระทรวงทั้งด้านกำลังคน และการปรับปรุงกฎระเบียบ ที่มีเอกภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงองค์กรให้หน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรม มีอัตรากำลังคนที่เหมาะสม มีขีดความสามารถในการดำเนินงานตามพันธกิจ และมีกฎระเบียบที่ทันสมัยสามารถแก้ไขปัญหาได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สปอ. และ หน่วยงานระดับกรมทุกหน่วยงาน

แผนงาน

กลุ่มแผนงานการปรับปรุงองค์กรในกระทรวงอุตสาหกรรมประกอบไปด้วยแผนงาน 3 แผนงานดังต่อไปนี้คือ แผนงานจัดสรรกำลังคน และ แผนงานการปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ

6.1 แผนงานการจัดสรรกำลังคน

จากที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 3.1 การกระจายกำลังคนของกระทรวงอุตสาหกรรมมีปัญหาหลักอยู่ 3 ประการคือ หนึ่ง การกระจายกำลังคนในบางหน่วยงานไม่สอดคล้องกับพันธกิจที่ต้องปฏิบัติ กล่าวคือ กรมทรัพยากรธรณี (กทธ.) มีจำนวนข้าราชการมากเกินไป ในขณะที่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) มีจำนวนข้าราชการน้อยเกินไป สอง การขาดเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการ และ เจ้าหน้าที่เฉพาะทางในหลายหน่วยงาน และ สาม การกระจายตัวของข้าราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม โดยมีการกระจุกตัวในส่วนกลางมากเกินไป

สำนักงานปลัดกระทรวง (สปอ.) มีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น นักวิชาการด้านแผนและนโยบาย วิศวกร ด้านสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่

ที่มีความชำนาญในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรม ดังเช่น กองอุตสาหกรรมน้ำมัน ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์และวิเคราะห์

แนวทางดำเนินการ

กระทรวงอุตสาหกรรมควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- 1) สปอ. ควรร่วมกับกทช. พิจารณาโยกย้ายข้าราชการบางส่วนของกทช. ไปยังกรมอื่นตามความเหมาะสม หรือโอนถ่ายงานบางอย่าง ซึ่งกทช. ไม่จำเป็นต้องดำเนินการเองให้แก่ภาคเอกชน หรือ จัดตั้งองค์กรอิสระที่เลี้ยงตัวเองได้เพื่อดำเนินงานบางอย่าง เช่น การสำรวจแร่ การวัดสภาพน้ำบาดาล แล้วรับโอนข้าราชการบางส่วนไป
- 2) สปอ. และ กรอ. ควรพิจารณาเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในระยะยาว โดยโอนจากหน่วยงานอื่น หรือ พิจารณาให้สถาบันการศึกษา หรือ ภาคเอกชนมีส่วนในการให้บริการตรวจโรงงานอย่างจริงจังด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมของทั้งสองหน่วยงาน
- 3) สปอ. ซึ่งรับผิดชอบสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ควรเป็นแกนกลางในการพิจารณาโยกย้ายข้าราชการในส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค เช่น ควรกระจายเจ้าหน้าที่ของ สมอ. ไปประจำอยู่อย่างน้อยทุกภาค และ โยกย้ายเจ้าหน้าที่ของ กสอ. ไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น นอกจากนี้ กทช. ควรพิจารณาจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรธรณีประจำท้องถิ่น เพื่อให้บริการสนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่น และ ควรโยกย้ายเจ้าหน้าที่บางส่วนไปยังภูมิภาค
- 4) กระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาหาแนวทางในการเพิ่มจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการใน สปอ. กรอ. และ สสอ. ทั้งนี้เนื่องจาก ในอนาคต หน่วยงานดังกล่าวต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น โดยอาจใช้วิธีให้ทุนชดเชยการศึกษา หรือให้ทุนศึกษาต่อปริญญาโท-เอก เพื่อเป็นสิ่งจูงใจบุคลากรในสาขาที่ขาดแคลน เช่น วิศวกร เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ นักวางแผน นักบริหารจัดการองค์กร เป็นต้น
- 5) กระทรวงอุตสาหกรรมควรมีโครงการพัฒนาข้าราชการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการยกระดับวุฒิการศึกษาของข้าราชการบางหน่วยงาน และเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญพิเศษของข้าราชการในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศ การส่งข้าราชการไปฝึกงานในบริษัทเอกชน หรือหน่วยราชการต่าง

ประเทศ เป็นต้น โดยจัดการฝึกอบรมตามระดับความรู้ ความชำนาญ และความรับผิดชอบ และมีการประเมินผลการฝึกอบรม

6) กระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาสร้างระบบการประเมินผลงานข้าราชการ ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมระบบการสร้างบุคลากรที่มีความชำนาญ เฉพาะด้าน

เป้าหมาย

- กระทรวงอุตสาหกรรม และ หน่วยงานในสังกัดมีแผนการปรับกำลังคนเสร็จภายในปี 2540 และ สามารถดำเนินงานโยกย้ายและปรับกำลังคนระหว่างหน่วยงานได้ตามแผนภายในปี 2544

- กระทรวงอุตสาหกรรมมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และ มีกฎเกณฑ์การสร้างแรงจูงใจในการปรับกำลังคนที่ชัดเจนภายในปี 2544

6.2 แผนงานการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ

การปรับองค์กรของกระทรวงอุตสาหกรรมจะไม่มีผลสมบูรณ์ หากไม่มีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่ให้มีความทันสมัย ในที่นี้ คณะผู้วิจัยขอรวบรวมกฎระเบียบต่างๆ ในความดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 กฎระเบียบ ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

กฎระเบียบ	เนื้อหาสาระของการแก้ไข	หน่วยงาน
มาตรา 30 แห่ง พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535	แก้ไขให้มีบทบัญญัติที่ระบุถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าของโครงการเขตอุตสาหกรรม และ จัดทำประกาศกระทรวง กำหนด แบ่งแยกความรับผิดชอบระหว่างเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการ ตลอดจน แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	กรอ.
พ.ร.บ. จดทะเบียนเครื่องจักร	ปรับปรุงแก้ไข ให้สามารถลดระยะเวลาในการประกาศของจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ลง และ ปรับปรุงกฎกระทรวงให้เครื่องจักรทุกชนิดสามารถจดทะเบียนได้	กรอ.
ระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536	ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้ต้องหาสามารถส่งผู้แทนมา รับฟังการเปรียบเทียบคดีแทนได้	กรอ.
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุน พ.ศ. 2525	เสนอคณะรัฐมนตรีให้แก้ไขให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นศูนย์บริการเพื่อการลงทุน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุญาตแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิจารณาคำอนุญาต เพื่อให้สามารถพิจารณาอนุญาตได้เสร็จสิ้นในระดับจังหวัด	กรอ.
ระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรม ว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายวัดอุณหภูมิตามกฎหมายวัดอุณหภูมิตาม	ออกระเบียบเพื่อให้ผู้ต้องหาสามารถมาเสียค่าปรับแก่ คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี โดยไม่ต้องดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม	กรอ.
ประกาศกระทรวงเรื่องประเภทของโรงงานที่ต้องขอความเห็นจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	เพิ่มประเภทของโรงงานที่เปิดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. มีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุญาตเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงาน	กรอ.
ประกาศกระทรวงเรื่องการควบคุมและการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้ว	กำหนดมาตรฐานการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านลักษณะของสิ่งปฏิกูล หรือ วัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ต้องดำเนินการเฉพาะ	กรอ.

กฎระเบียบ	เนื้อหาของการแก้ไข	หน่วยงาน
ประกาศกระทรวงเรื่องมาตรฐาน เสียงดังที่เกิดจากการประกอบ กิจการโรงงาน	กำหนดมาตรฐานเสียงดังที่เกิดจากการ ประกอบการโรงงาน	กรอ.
ประกาศกระทรวงเรื่องลักษณะ โรงงานที่ต้องมีผู้ควบคุมดูแล และ ผู้ปฏิบัติงานประจำสำหรับ ระบบป้องกันสิ่งแวดล้อม	กำหนดลักษณะโรงงานที่ต้องมีผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกัน สิ่งแวดล้อม	กรอ.
ประกาศกระทรวงเรื่องมาตรฐาน การป้องกันและระงับอุบัติเหตุ	กำหนดมาตรฐานการป้องกันและระงับอุบัติเหตุ	กรอ.
กฎหมายความรับผิดชอบใน ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law)	รณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อเตรียมการ ออกกฎหมายความรับผิดชอบในความปลอดภัย ของผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการกีดกัน ทางการค้า โดยใช้กฎหมายในประเทศอื่นเป็น แบบอย่างประกอบ	สปอ.
พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ.2527 และระเบียบต่างๆที่ เกี่ยวข้อง	แก้ไข ปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อ ความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และให้มี ความสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ WTO รวมทั้งออก ประกาศและระเบียบให้ครบตามความใน พรบ. นี้	สปอ.
พ.ร.บ. แร่ พศ. 2510, พ.ร.บ. พิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. 2509, พ.ร.บ.ควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. 2514	กระจายอำนาจการบริหารจัดการ ให้ท้องถิ่น มากขึ้น เปลี่ยนระบบการขอสัมปทานซึ่งต้อง พิจารณา 2 ขั้นตอน สํารวจและทำเหมือง เป็น ขั้นตอนต่อเนื่องกัน ผสมผสานระบบค่าภาค หลวงและระบบภาษีให้เกิดเป็นกลไกในการ บริหารนโยบาย เช่น ชักจูงให้เกิดลงทุนการ พัฒนา และการจัดการที่ดี ปรับ/เพิ่ม หลัก การของกฎหมายจากกำกับ ควบคุม ไปเป็น การบริหารจัดการให้มีทรัพยากรใช้อย่างยั่งยืน	กทธ.

กฎระเบียบ	เนื้อหาสาระของการแก้ไข	หน่วยงาน
พ.ร.บ. น้ำบาดาล พ.ศ. 2514	ปรับ/เพิ่มให้ครอบคลุมการดูแลน้ำที่อยู่ใต้ผิวดินทั้งหมด	กทช.
พ.ร.บ. ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514, พ.ร.บ. ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และ พ.ร.บ. องค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ. 2533	ปรับ/เพิ่ม นำระบบ PSC (production sharing contract) เข้ามาใช้ร่วมในระบบสัมปทาน โดยอาศัยแนวทางตาม พรบ. องค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย	กทช.
พ.ร.บ. ปตท. มาตรา 52	ปรับปรุงแก้ไขให้ ปตท. มีความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้น ด้วยการขยายวงเงินด้านการลงทุนและการเงินที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหรือให้มอบอำนาจเห็นชอบแก่หน่วยงานกำกับดูแลเช่น กระทรวงการคลัง หรือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแทน	ปตท.
พ.ร.บ. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	แก้ไข พ.ร.บ. ให้มีการผ่อนคลायกฎระเบียบเดิม เป็นลักษณะของการสนับสนุนและกระจายงานให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรองมาตรฐาน	สมอ.

บทที่ 4

แผนงานในขั้นต่อไป

ในการศึกษาเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์วิสัยทัศน์กำหนดภารกิจหลัก วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของกระทรวง วางกลยุทธ์ และ รวบรวมและจัดระบบแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม และ หน่วยงานระดับกรมในสังกัด โดยใช้วิธีการในการวิจัยหลายวิธีผสมผสานกัน เช่น การศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรม และ เอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรายละเอียดกับคณะทำงานจากกรมและหน่วยงานระดับกรมทั้งหลาย และ การรับฟังความคิดเห็นจากภาคเอกชน และ นักวิชาการในการจัดสัมมนาระดมสมอง

แม้คณะผู้วิจัย โดยความร่วมมือของคณะทำงานจากกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ใช้วิธีการวิจัยดังกล่าวข้างต้น และ ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ก็ตาม แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับนี้ก็ยังไม่สามารถให้คำตอบต่อปัญหาสำคัญทุกปัญหาที่อุตสาหกรรมไทย และ กระทรวงอุตสาหกรรมประสบอยู่ได้ ในบรรดาปัญหาที่ไม่ได้กล่าวถึงอย่างละเอียดในแผนฉบับนี้ คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาการจัดการน้ำบาดาล ปัญหาการเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามมลพิษที่ปล่อยออกมา ปัญหาการยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีความสามารถแข่งขันกับต่างประเทศ ปัญหาการขาดเครื่องมือในการสร้างส่วนร่วมกับภาคประชาชน และ ปัญหาการละเลยล้ำสมัย เป็นปัญหาที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่นำไปสู่การปฏิบัติได้ภายในช่วงเวลาของแผนฉบับนี้ ทางคณะผู้วิจัยจึงใคร่เสนอแนะให้มีการศึกษาปัญหาดังกล่าวในรูปของโครงการนำร่อง (pilot project) 5 โครงการ ดังต่อไปนี้

1. โครงการนำร่องการเก็บค่าบริการน้ำบาดาลตามพื้นที่

ปัญหาการใช้ น้ำบาดาลเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการทรัพยากรของประเทศไทย จากตัวเลขประมาณการเมื่อปี 2532 ภาคอุตสาหกรรมใช้น้ำทั้งหมดปีละ 1.4-2.1 พันล้านลูกบาศก์เมตร และ โรงงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของโรงงานทั้งประเทศนั้นใช้น้ำประปาซึ่งผลิตโดยการประปานครหลวงเพียงร้อยละ 0.5 ส่วนที่เหลือนั้นเป็น

การใช้น้ำบาดาลหรือน้ำใต้ดิน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 95 และ น้ำจากแม่น้ำลำคลองร้อยละ 4.5

เหตุผลที่โรงงานอุตสาหกรรมนิยมน้ำบาดาลนั้น ไม่ใช่เพราะการประปานครหลวงและการประปาภูมิภาคไม่สามารถผลิตน้ำประปาได้ทันต่อความต้องการของชุมชนเมือง แต่เป็นเพราะต้นทุนของน้ำประปาสูงถึงประมาณลูกบาศก์เมตรละ 7.68 บาท ในขณะที่ต้นทุนการสูบน้ำบาดาลของภาคเอกชนอยู่ในระดับประมาณลูกบาศก์เมตรละ 1-2 บาทเท่านั้น นอกจากนี้ การควบคุมการใช้น้ำบาดาลโดยหน่วยงานรัฐก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง อัตราการบริโภคน้ำบาดาลจึงสูงกว่าอัตราการผลิตของน้ำใต้ดิน ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนทางสังคม (social cost) สูงมาก เนื่องจากพื้นที่บางแห่ง เช่น ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครมีอัตราการทรุดตัวลงจากการสูบน้ำบาดาลถึงปีละ 5-10 เซนติเมตรต่อปี ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายจากน้ำท่วมครั้งละหลายพันล้านบาท ในปี 2538 รัฐบาลจึงได้เริ่มควบคุมการใช้น้ำบาดาลอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้เอกชนที่ใช้น้ำบาดาลลึกกว่า 30 เมตรขึ้นไปต้องติดมิเตอร์และเสียค่าน้ำบาดาลในอัตราซึ่งขึ้นอยู่กับท้องที่แต่ไม่เกินลิตรละ 3.50 บาท อย่างไรก็ตาม การเก็บค่าน้ำบาดาลดังกล่าวเป็นเพียงก้าวแรกของการแก้ไขปัญหาการทรุดตัวของดิน และการใช้น้ำธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยเท่านั้น เนื่องจาก อัตราค่าน้ำบาดาลดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับหลักการแบกรับต้นทุนอย่างครบถ้วนในการก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมทรัพยากรธรณีควรดำเนินการศึกษาหรือจัดให้มีการศึกษาในลักษณะโครงการนำร่องเพื่อทดลองเก็บค่าบริการน้ำบาดาลตามหลักเศรษฐศาสตร์ คือ ให้ผู้ได้ประโยชน์จากน้ำบาดาล ซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดแผ่นดินทรุดเป็นผู้แบกรับค่าใช้จ่าย (Polluter Pays Principle) ที่เกิดขึ้นให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้การคิดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นควรแตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่ และ สะท้อนถึงความเสียหายแก่สังคมจากการสูบน้ำบาดาลดังกล่าวด้วย เช่น ในท้องที่และฤดูกาลที่ไม่มีปัญหาควรพิจารณาเว้นการเก็บค่าน้ำบาดาล และ พื้นที่ที่มีแผ่นดินทรุดมากควรพิจารณาห้ามการสูบน้ำบาดาลไปเลย ส่วนพื้นที่ที่มีปัญหาการทรุดตัวเล็กน้อย ควรพิจารณาเก็บค่าน้ำบาดาลตามปริมาณการสูบน้ำที่สัมพันธ์กับระดับที่ทำให้เกิดแผ่นดินทรุด นอกจากนี้ กรมทรัพยากรธรณีควรพิจารณาแก้ไข พรบ. น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 เพื่อให้สามารถเก็บค่าน้ำบาดาลตามหลักการดังกล่าว

ในปัจจุบัน เราทราบระดับน้ำบาดาลในพื้นที่หนึ่งๆ และ ความต้องการใช้น้ำบาดาลของโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่แล้ว อย่างไรก็ตาม เรายังขาดข้อมูลที่จำเป็นในการเก็บค่าน้ำบาดาลให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวข้างต้นซึ่งกรมทรัพยากรธรณีควรดำเนินการศึกษา คือ

อัตราการเพิ่มปริมาณน้ำบาดาล และ ระดับน้ำบาดาลที่เป็นจุดอันตรายในแต่ละพื้นที่ ตลอดจน ค่าความยืดหยุ่นของราคา (price elasticity) ต่อปริมาณการใช้ ซึ่งจะช่วยให้ทราบราคาของการใช้น้ำบาดาลที่เหมาะสม ทั้งนี้ พื้นที่ซึ่งอาจใช้เป็นเป้าหมายในโครงการนำร่องคือ พื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ประสบปัญหาแผ่นดินทรุดเกินกว่าปีละ 10 เซนติเมตร เช่น เขตมีนบุรี หรือ เขตดอนเมือง หรือ จังหวัดที่มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมาก หรือ กำลังจะได้รับความนิยมนในการท่องเที่ยว

หากโครงการนำร่องนี้ประสบความสำเร็จ กรมทรัพยากรธรณีควรร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและธรณีวิทยาอุตสาหกรรม ซึ่งมีพันธกิจดังจะกล่าวถึงในโครงการต่อไป

2. โครงการนำร่องการเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามปริมาณมลพิษ

ปัญหาของการจัดการมลพิษเกิดจากการที่ตลาดล้มเหลว (market failure) กล่าวคือ การปล่อยมลพิษเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่น โดยผู้ปล่อยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากการก่อมลพิษนั้น และ ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าชดเชยผ่านกลไกราคาตามปกติได้ การแก้ปัญหาจากวิธีการกำหนดบังคับ (command and control) ในปัจจุบันมีข้อจำกัดสูง และ ไม่ใช่วิธีการในการกำจัดมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ทางหนึ่งในการแก้ไขข้อจำกัดนั้นก็คือ การนำเอาเครื่องมือเชิงเศรษฐศาสตร์มาใช้

ในปัจจุบัน กรมโรงงานอุตสาหกรรมใช้วิธีเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานอุตสาหกรรม โดยวัดตามแรงม้าของเครื่องจักร ในแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับนี้ กรมโรงงานจะปรับปรุงกฎกระทรวงเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ให้สามารถคิดค่าธรรมเนียมตามค่าความสกปรกที่ปล่อยออกมา เช่น คิดตามค่า BOD ของน้ำทิ้ง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นเพียงก้าวแรกของการลดมลพิษโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น เพราะการเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมไม่ควรจะพิจารณาเฉพาะค่าความสกปรกของมลพิษที่ปล่อยออกมาเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาปริมาณสุทธิของมลพิษที่ปล่อยออกมาด้วย นอกจากนี้ มาตรฐานการปล่อยมลพิษยังควรขึ้นกับพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ที่มีขีดความสามารถในการรองรับมลพิษแตกต่างกัน ควรมีมาตรฐานการปล่อยมลพิษที่แตกต่างกันไปด้วย

กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรจัดทำโครงการนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามปริมาณสุทธิ และ ค่าความสกปรกของมลพิษที่ปล่อยออกมา โดยพิจารณาถึงขีดความสามารถในการรองรับในแต่ละพื้นที่ ทั้งในและนอกนิคมอุตสาหกรรม โดยอาจเริ่มโครงการในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งกรมมีความพร้อมสูงก่อน ในการนี้ ทางกรมจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาสภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ เช่น สภาพการไหลของน้ำในแม่น้ำ เพื่อคำนวณค่ามลพิษที่สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถรองรับได้ และ พิจารณาวิธีในการวัดปริมาณมลพิษที่แต่ละโรงงานปล่อยออกมา

หากโครงการนำร่องเก็บค่าบริการน้ำบาดาลตามสภาพพื้นที่ และ การเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานตามปริมาณมลพิษที่ปล่อยและตามพื้นที่ประสบความสำเร็จ กรมทรัพยากรธรณีควรร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและธรณีวิทยาอุตสาหกรรม ซึ่งจะรับผิดชอบในการเก็บข้อมูลต่อเนื่องเรื่องน้ำบาดาล และ ศึกษาสภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ เพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมโรงงาน โดยจัดทำแผนศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันดังกล่าวแล้วเสร็จภายในปี 2542 และ ดำเนินการจัดตั้งสถาบันดังกล่าวได้ภายในปี 2544 หากโครงการนำร่องประสบความสำเร็จ

3. โครงการนำร่องยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ปัจจัยที่จะมีผลต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนที่สุด ไม่ใช่การมีต้นทุนในด้านค่าจ้างแรงงานต่ำ การมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ การได้รับเงินช่วยเหลือหรือการจูงใจจากรัฐบาล หากแต่คือ ความสามารถในการด้านเทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรม (innovation) อย่างไม่หยุดยั้งของอุตสาหกรรมนั้นนั่นเอง อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน (supporting industry) ให้แก่อุตสาหกรรมดาวรุ่ง (promising industry) ของไทยไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และ อุตสาหกรรมอื่นๆ ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเหล่านี้ จึงเป็นปัจจัยชี้ขาดถึงความสำเร็จของอุตสาหกรรมไทยโดยรวมในอนาคต

ที่ผ่านมา กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีบทบาทในการส่งเสริมการสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยในขอบเขตที่ค่อนข้างจำกัด การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้

เป็นอุตสาหกรรมที่อยู่บนรากฐานของการมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยี (technology-based industry) ที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ จำเป็นต้องอาศัยบทบาทในเชิงรุกของกระทรวงอุตสาหกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมมากกว่ารูปแบบการให้ความอุดหนุนอุตสาหกรรมครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมชนบท ที่มุ่งเน้นให้การผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ โครงการนำร่องเพื่อยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ เป็นแนวทางหนึ่งในการที่กระทรวงอุตสาหกรรม โดยการดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะสามารถช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศให้แข่งขันกับต่างประเทศได้

โครงการย่อยที่เป็นไปได้ในโครงการนำร่องนี้มีได้หลายรูปแบบ อาทิ

1) โครงการคลินิกอุตสาหกรรมสำหรับอุตสาหกรรมสนับสนุนชิ้นส่วนยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการนำผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้าตรวจเยี่ยมโรงงานที่ต้องการความช่วยเหลือ และ “สั่งยา” ด้วยการให้คำแนะนำทางเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิต (production technology) ต่างๆ ซึ่งได้แก่ การออกแบบ การวางแผนหล่อขึ้นรูป การติดตั้งจิ๊ก (jig) และเครื่องมือต่างๆ การวางแผนและการควบคุมการผลิต การใช้เครื่องจักร การรักษาความปลอดภัย การลดชิ้นส่วนที่เสีย และการควบคุมคุณภาพ ตลอดจน การทำมาตรวัด (benchmark) เทียบกับอุตสาหกรรมเดียวกันในต่างประเทศ เป็นต้น

2) โครงการสร้างต้นแบบ (prototype) การผลิต โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมนำเทคโนโลยีการผลิตที่พิสูจน์ว่าได้ผลแล้วในต่างประเทศมาทดลองในประเทศไทย โดยกรมเป็นแกนกลางในการดูดซับเทคโนโลยีนั้น และ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งานในประเทศไทย ก่อนที่จะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าวออกสู่ภาคเอกชน ดังตัวอย่างของได้หวนที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว

หลักการในการดำเนินการตามโครงการนำร่องทั้งสองกรณีนี้คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมควรเป็นผู้ประสานงานในการถ่ายทอดเทคโนโลยี (technology coordinator) โดยอาศัยการสร้างส่วนร่วมกับนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญและภาคเอกชน ให้เกิดเป็นส่วนร่วมในลักษณะไตรภาคี นอกจากนี้ การดำเนินการดังกล่าวควรเน้นการสร้างองค์ความรู้ (body of knowledge) เพื่อนำไปขยายผลแก่โรงงานอื่นที่ไม่ได้อยู่ในกรณีศึกษาโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น คู่มือ โดยทางกรมอาจใช้การถ่ายทอดเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นช่องทางหนึ่งในการหารายได้บางส่วนเพื่อให้โครงการเหล่านี้เลี้ยงตัวเองได้ในระยะยาว

4. โครงการนำร่องจัดทำประชาพิจารณ์

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยที่ผ่านมา มักถูกริเริ่มโดยภาครัฐ และ ภาคเอกชน โดยมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในฐานะหุ้นส่วนน้อยมาก ดังปรากฏว่าแทบไม่มีตัวแทนของภาคประชาชนเข้าร่วมในคณะกรรมการต่างๆ ของภาครัฐเลย การขาดส่วนร่วมของประชาชนนี้ ทำให้ประชาชนไม่ยอมรับการพัฒนาดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อการพัฒนานั้นส่งผลกระทบในด้านลบต่อประชาชน การทำประชาพิจารณ์ (public hearing) เป็นกระบวนการที่รัฐสามารถเปิดให้ประชาชนเป็นหุ้นส่วนร่วมในการพัฒนา อันจะนำมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางได้

ในปัจจุบัน การตั้งศูนย์กักตุนพิษของกรมโรงงานอุตสาหกรรมประสบความยากลำบาก เนื่องจากได้รับการต่อต้านจากประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากความไม่มั่นใจในความปลอดภัย ทำให้แผนการจัดตั้งศูนย์กักตุนพิษในภาคต่างๆ ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมต้องล่าช้าออกไป การทำประชาพิจารณ์จะเป็นช่องทาง (channel) ที่ช่วยให้กระทรวงอุตสาหกรรมสามารถชี้แจงข้อเท็จจริงและสามารถรับความคิดเห็นจากประชาชนได้ว่า ในกรณีที่ประชาชนไม่ยอมให้มีการตั้งศูนย์กักตุนพิษนั้น สาเหตุที่แท้จริงคืออะไร และ ถ้าจะทำให้ประชาชนยอมรับ กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องดำเนินการอย่างไร

อีกเรื่องหนึ่งที่กระทรวงอุตสาหกรรมโดยสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมควรดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์คือ การออกกฎกระทรวง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้มีการรับฟังความเห็นของทั้งภาคเอกชน และ ประชาชนที่มีส่วนได้เสียซึ่งจะทำให้กฎกระทรวงที่ออกมาได้รับการยอมรับ และ ไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ

กระทรวงอุตสาหกรรมควรทดลองทำประชาพิจารณ์สำหรับการจัดตั้งศูนย์กักตุนพิษ และ การออกกฎกระทรวงที่มีความสำคัญ อย่างน้อยอย่างละครั้งภายในปี 2542 โดยมีกระบวนการประเมินผล และ หาแนวทางในการปรับปรุงการทำประชาพิจารณ์ต่อไป

5. โครงการนำร่องเพื่อปฏิรูปกฎระเบียบที่ล้าสมัย

กฎระเบียบที่ล้าสมัยที่มีอยู่มากมายเป็นปัญหาสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาอุตสาหกรรมมิให้เป็นไปตามนโยบาย นอกจากนี้ กฎระเบียบซึ่งเก่าแก่ล้าสมัย จนแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็ไม่ทราบว่าเมื่ออยู่ อาจก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายหรือเป็นโมฆะได้ในภายหลัง อย่างไรก็ตาม

ตาม การแก้ไขกฎระเบียบดังกล่าว โดยเฉพาะพระราชบัญญัติมักเป็นกระบวนการที่กินเวลามาก เนื่องจากจะต้องผ่านขั้นตอนของกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งต้องกินเวลาโดยธรรมชาติอยู่แล้ว นอกจากนี้ กระบวนการนิติบัญญัติไทยยังมีปัญหาจากการไร้เสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งทำให้เกิดการยุบสภาบ่อยครั้ง ทำให้ร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในวาระต้องตกไป

อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่ส่งผลกระทบมากกว่าพระราชบัญญัติและสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ง่ายกว่าคือ กฎหมายในระดับกระทรวงอันได้แก่ กฎกระทรวง ระเบียบกระทรวง และ ประกาศกระทรวง ซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ภายในกระทรวง โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมควรพิจารณาดำเนินการสังคายนา และ ปฏิรูปกฎระเบียบดังกล่าวที่มีอยู่มากมายนี้ โดยหน่วยงานด้านการวางแผนของแต่ละกรมควรรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกรมไว้ให้เป็นระบบก่อน และ ควรจัดลำดับความสำคัญของกฎหมายเหล่านี้ตามความจำเป็นที่ต้องแก้ไข หลังจากนั้น ควรจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และ ประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแก้ไขกฎหมายเหล่านี้ให้ทันสมัยต่อไป

เป้าหมายในการดำเนินการของโครงการนำร่องนี้คือ กระทรวงอุตสาหกรรมควรสามารถรวบรวมกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ภายในสิ้นปี 2540 และ สามารถดำเนินการแก้ไขกฎระเบียบที่สำคัญๆ ได้ทั้งหมดอย่างน้อยภายในปี 2544

ภาคผนวกที่ 1

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

วิสัยทัศน์

ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.) มีวิสัยทัศน์ที่จะมุ่งมั่นในการพัฒนาตัวเองให้เป็นศูนย์กลางในการสร้างความสัมพันธ์กับองค์การอุตสาหกรรมในต่างประเทศ เพื่อแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้สินค้าอุตสาหกรรมไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ในยุคโลกาภิวัตน์และการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค พัฒนาอุตสาหกรรมย่อยและน้ำตาทรายให้มีผลผลิตและคุณภาพสูง รวมทั้งสนับสนุนอุตสาหกรรมโรงงานน้ำมันให้สามารถผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมยังเน้นที่การพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการมีบทบาทเป็น Technology Coordinator เพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมไทย

ภารกิจหลัก

แบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้

1) ด้านการต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือในเขตเศรษฐกิจต่างๆ ร่วมประชุมในองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการเจรจาต่อรองและเป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ(IT) เทคโนโลยี โดยประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศ

2) ด้านสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศ โดยประสานงานกับภาครัฐและเอกชนในการกำหนดเขตประกอบการอุตสาหกรรม อำนาจความสะดวกและให้บริการด้านต่างๆ แก่อุตสาหกรรมใหม่และอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว กำกับดูแลการประกอบกิจการอุตสาหกรรม โดยยึดแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและอุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท

3) ด้านอุตสาหกรรมย่อยและน้ำตาทราย โดยกำหนดมาตรการ วางแผนและดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก จัดระบบการแบ่งปันผลประโยชน์และการกำหนดราคา วิเคราะห์และติดตามความเคลื่อนไหวพันธกรณีเกี่ยวกับความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ตลอดจนควบคุม กำกับ ดูแลให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527

4) ด้านอุตสาหกรรมน้ำมัน โดยกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทโรงกลั่นน้ำมันให้เป็นไปตามสัญญา สนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินการและการลงทุนโรงกลั่นน้ำมัน เสนอแนะแผนการผลิต การลงทุน การขยายโรงกลั่นน้ำมันให้ผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการในประเทศและการส่งออก รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยศึกษาภาวะการใช้วัตถุดิบระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมันและปิโตรเคมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์ข้างต้น อนาคตบทบาทของ สปอ. จำเป็นต้องมีความเป็นสากล ทันสมัย จับใจ ทันต่อเหตุสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงของโลก สปอ. จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ตามภารกิจหลักในเชิงรุก มีข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ ทันสมัย มีหลักฐานทางวิชาการ เอกสารสรุปกวางที่พร้อมนำมาใช้ในสภาวะต่างๆ

การจะไปให้ถึงจุดดังกล่าวข้างต้น สปอ. จำเป็นต้องดำเนินแผนกลยุทธ์ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร มีโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อการแข็งแกร่ง แต่ยืดหยุ่น ทางด้านแผนงานมีการติดตามประเมินผลงาน ด้านข้อมูล ข่าวสารระดับประเทศและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด มีการปรับปรุงโครงสร้าง การพัฒนาระบบงานและมีการใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย โดยเน้นที่การพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการจูงใจ การแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ การพัฒนาด้านสารสนเทศและความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

ในการพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจูงใจ สปอ. ควรสนับสนุนให้มีการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ที่สะอาดและมีประสิทธิภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชนในขณะเดียวกัน เพื่อให้สินค้าอุตสาหกรรมของไทยสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ นอกจากนั้นควรสนับสนุนผู้ประกอบการในการแสวงหาแหล่งเงินทุนและแหล่งผลิตวัตถุดิบจากต่างประเทศเพื่อลดต้นทุนการผลิต พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อีกทั้งควรสร้างมาตรการแรงจูงใจให้ภาคอุตสาหกรรมตระหนักถึงการผลิตสินค้าอย่างมีคุณภาพ (Quality Products) และรักษาสิ่งแวดล้อม (Green Products)

ในด้านกฎระเบียบ สปอ. ควรเร่งรัดให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินการที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อผู้ลงทุน เช่น การประกอบกิจการโรงกลั่นน้ำมัน รวมทั้งการผลักดันให้มีการออกกฎระเบียบบังคับให้รัดกุมยิ่งขึ้น ดังเช่น ในกรณีการกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการพัฒนาสารสนเทศและความร่วมมือนั้น สปอ.ควรให้ความสำคัญต่อการจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ (IT) เทคโนโลยี โดยประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรม ในต่างประเทศ เพิ่มบทบาทการเป็น Technology Co-ordinator เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีและการศึกษาด้านต่างๆ

สำหรับด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและภายในประเทศนั้น สปอ.ควรขยายขอบเขตความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมกับต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้ เข้มแข็งและแข่งขันได้ ตัวอย่างเช่น ความร่วมมือในเขตเศรษฐกิจต่างๆเพื่อก่อให้เกิดการร่วมลงทุนและขยายตลาดสินค้า นอกจากนี้ สปอ.ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง อุตสาหกรรม ทั้งอุตสาหกรรมหลักและต่อเนื่องภายในประเทศให้สอดคล้องเกื้อหนุนกันและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการ พัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน (Sustainable Development)

กรอบแผนกลยุทธ์ที่สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมจะดำเนินการในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พอจะสรุปได้ ดังในตารางต่อไปนี้

กรอบแผนกลยุทธ์สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	• สนับสนุนให้มีการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สินค้าอุตสาหกรรมของไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ * สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา R&D ขึ้นในภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการดูดซับเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Technology Transfer Development) • รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์เทคโนโลยีการผลิต การออกแบบ และการคิดแปลง ปรับปรุง เทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมให้เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น อุตสาหกรรมน้ำมัน ปิโตรเคมี อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ฯลฯ ให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	* ควรสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมของประเทศมีการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและมีประสิทธิภาพที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และความปลอดภัยของประชาชนทั้งในอุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมถึงอุตสาหกรรมเกิดใหม่
ด้านการจูงใจ	• สนับสนุนให้มีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การประกอบอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน และการย้ายฐานการผลิตไปสู่พื้นที่ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ • อำนวยความสะดวกและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อุตสาหกรรมใหม่ และอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว โดยบุคลากรของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด • ส่งเสริมและจูงใจการพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เพื่อให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท • สนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยในการแสวงหาแหล่งเงินทุนและแหล่งวัตถุดิบจากต่างประเทศ เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต * สนับสนุนให้อุตสาหกรรมมีการแข่งขันอย่างเสรี เพื่อให้ราคาสินค้าอุตสาหกรรมสะท้อนถึงต้นทุนอย่างแท้จริง	• จัดระเบียบการประกอบการอุตสาหกรรมด้วยการควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน • สร้างมาตรการแรงจูงใจให้ภาคอุตสาหกรรมตระหนักถึงการผลิตสินค้าอย่างมีคุณภาพ (Quality Products) และรักษาสิ่งแวดล้อม (Green Product) • มีมาตรการแรงจูงใจเพื่อช่วยให้อุตสาหกรรมย้ายฐานการผลิตจากเขตชุมชนหนาแน่น • ใช้ระบบภาษี/แรงจูงใจแก้ไขปัญหาสีเขียวและมลภาวะ

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านกฎระเบียบ	• ควบคุม กำกับ ดูแล อุตสาหกรรมภาคต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ที่กำหนด เช่น พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาลทราย ฯลฯ • สนับสนุน เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎ ระเบียบ และขั้นตอนในการดำเนินการที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อผู้ลงทุน เช่น การประกอบกิจการโรงกลั่นน้ำมัน	* ผลักดันให้มีการออกกฎระเบียบ บังคับให้รัดกุมในการกำจัดกากเสีย อุตสาหกรรม และการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านสถาบันและการบริหาร	• สนับสนุนการเพิ่มสมรรถภาพของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และเร่งพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง • จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาลทราย • บริหาร กำหนด และเสนอแนะแผนการผลิต การลงทุน การขยายการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ และการส่งออก	* ควรทำแผนระยะยาวในการผลิตภาคอุตสาหกรรมของประเทศในภาพรวม (Master Plan) บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์ในการให้ความสนับสนุน และให้เกิดเสถียรภาพในการพัฒนา • สนับสนุนให้เกิดแนวร่วมในการเฝ้าระวังมลพิษและอุบัติเหตุ
ด้านสารสนเทศและการศึกษา	• จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ (IT) เทคโนโลยี โดยประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศ • ขยายความร่วมมือทางวิชาการและสารสนเทศด้านอุตสาหกรรมกับองค์กรระหว่างประเทศและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีศักยภาพในการปรับตัวรองรับกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว * กำหนดหลักเกณฑ์และวางแนวทางการพัฒนาดัชนีวัดผลตอบแทนผลการดำเนินงาน (Performance Index) ของกระทรวงฯ เพื่อปรับปรุงการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	* เพิ่มบทบาทการเป็น Technology Co-ordinator เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลทางด้านเทคโนโลยี และการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านการสร้างพันธมิตร	• ร่วมมือในเขตเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น เขตสามเหลี่ยม / สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เขตเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือลงทุนและขยายตลาดสินค้า • กำหนดแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมัน และ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องเกื้อหนุนกัน และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด • ความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศภายในกลุ่มอาเซียน * ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และ สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนา R&D ขึ้นในภาคอุตสาหกรรม	* สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน (Sustainable Development) • ร่วมกับองค์กรเอกชนและชุมชนในการพัฒนาอุตสาหกรรม ภูมิภาค โดยการเชื่อมโยง การรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรม

หมายเหตุ :

1. ส่วนที่แรเงาหมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ของสำนักงานปลัดกระทรวง
2. * เป็นกลยุทธ์เสนอแนะ

สรุปแผนงานและโครงการของ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

แผนงานหลักของ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.) ประกอบด้วย 10 แผนงาน โดยแยกตามหน่วยงานและกลยุทธ์ดังนี้

กองวิเทศสัมพันธ์ :

กลยุทธ์ด้านการสร้างพันธมิตร สารสนเทศและการจูงใจ

- 1) แผนงานความร่วมมือในกรอบอาเซียนและในระดับภูมิภาค รวมทั้งอนุภูมิภาคต่างๆ
- 2) แผนงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
- 3) แผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในลักษณะทวิภาคี
- 4) แผนงานความร่วมมืออื่นๆ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง :

กลยุทธ์ด้านสถาบันและการจูงใจ

- 5) แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค

กลยุทธ์ด้านสถาบันและเทคโนโลยี

- 6) แผนงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ด้านสถาบัน

- 7) แผนงานพัฒนาองค์กร

กลยุทธ์ด้านสารสนเทศ

- 8) แผนงานพัฒนาระบบข้อมูล

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน :

กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้านกฎระเบียบ และด้านการสร้างพันธมิตร

- 9) แผนงานพัฒนาและกำกับดูแลอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย :

กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎระเบียบ และด้านการสร้างพันธมิตร

- 10) แผนงานพัฒนาและกำกับดูแลอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย

1. แผนงานความร่วมมือในกรอบอาเซียนและในระดับภูมิภาค รวมทั้งอนุภูมิภาคต่าง ๆ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีส่วนร่วมในเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ อาเซียน เอเปค โครงการเหลื่อมเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าวได้ขยายเพิ่มขึ้นและเกี่ยวข้องกับงานความรับผิดชอบของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกอุตสาหกรรมหลายหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวนโยบายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย

สำหรับโครงการด้านอุตสาหกรรมภายใต้ความร่วมมืออาเซียน ที่ประเทศไทยทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยมาเป็นเวลากว่า 10 ปี ได้แก่ โครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (AIJV) 13 โครงการ โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เฉพาะยี่ห้อและรุ่น (BBC) ของบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ 10 บริษัท โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (AIP) 3 โครงการ นอกจากนี้ยังมีโครงการใหม่ คือ โครงการความร่วมมือทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (AICO) ซึ่งเริ่มเปิดให้ภาคเอกชนขอรับสิทธิประโยชน์เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2539 จึงจำเป็นจะต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขอุปสรรคการดำเนินการและประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการใหม่ดังกล่าวให้ภาคเอกชนใช้ประโยชน์จากโครงการได้ทันตามกรอบเวลา

วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ AIP AIJV และ BBC รวมทั้งเพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค อาทิ อาเซียน เอเปค และโครงการเหลื่อมเศรษฐกิจต่างๆ ตลอดจนประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

เป้าหมาย

- ติดตาม/ประสานงานบริษัทที่ร่วมโครงการ AIJV, BBC และ AIP เพื่อรวบรวมข้อมูล/ปัญหาอุปสรรคการดำเนินการอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี
- กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการ AIJV, BBC และ AIP
- จัดทำเอกสารแผ่นพับเผยแพร่โครงการ AICO จำนวน 5,000 ฉบับ รวมทั้งจัดประชุมสัมมนาผู้ประกอบการ 4 ครั้ง/ปี มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 400 คน
- กำหนดแนวนโยบายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เพื่อใช้เป็นแนวทางทำทีในการดำเนินงานฝ่ายไทย

โครงการ/กิจกรรม

1. การประสานงานและการดำเนินการโครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมต่างๆ ของอาเซียน ได้แก่ โครงการ AIJV, BBC, AIP และ AICO

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร จากความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศภายในกลุ่มอาเซียน

- งาน
- 1.1 ประสานงานกับบริษัทผู้เข้าร่วมโครงการ AIJV และ BBC ขอทราบผลการดำเนินโครงการ
 - 1.2 ประเมินผลและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อคณะกรรมการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมต่างประเทศ เพื่อพิจารณาทบทวนและแก้ไขปัญหาอุปสรรค
 - 1.3 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ AIP และจัดทำรายงานการประชุม แล้วแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งเสนอความเห็นในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ต่อคณะกรรมการบริหาร
 - 1.4 ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติคำขอโครงการ BBC ที่ขอแก้ไขรายการแลกเปลี่ยนรถยนต์ที่ได้รับอนุมัติไปแล้ว
 - 1.5 ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติคำขอโครงการ AICO
 - 1.6 จัดทำเอกสารข้อมูลเผยแพร่โครงการ AICO และจัดประชุมสัมมนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อเผยแพร่โครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือภูมิภาค กว.สปอ., บริษัทผู้เข้าร่วมโครงการ AIJV, กระทรวงการคลัง, กระทรวงการต่างประเทศ และบริษัทผู้บริหารโครงการ

2. กำหนดนโยบายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาค และอนุภูมิภาค

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร โดยการศึกษาจัดเตรียมทำที่ฝ่ายไทยในกรอบความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค

- งาน
- 2.1 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนอุตสาหกรรมในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค รวมทั้งประเทศคู่เจรจาของอาเซียน และนำเสนอคณะกรรมการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับต่างประเทศ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือทำที่ในการเจรจา
 - 2.2 เข้าร่วมประชุมเจรจาจัดทำแผนความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมในอาเซียนในระดับภูมิภาค และอนุภูมิภาค รวมทั้งประเทศคู่เจรจาของอาเซียน

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือภูมิภาค กว.สปอ. และหน่วยงานต่างๆในกระทรวงอุตสาหกรรม

2. แผนงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

หลักการและเหตุผล

แผนงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านนี้ ได้วางมาตรการด้านการทำให้ประเทศเพื่อนบ้านยอมรับในขีดความสามารถของประเทศไทย และความเป็นผู้นำในกลุ่มประเทศแถบอินโดจีน การสนับสนุนให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน และการชักชวนนักลงทุนจากประเทศเพื่อนบ้านมาลงทุนในประเทศไทย ตลอดจนการเตรียมข้อมูลด้านการผลิต และวัตถุดิบ เพื่อประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน

วัตถุประสงค์

เพื่อการสร้างงาน การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและการขยายตลาดทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต และให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในภูมิภาคนี้

เป้าหมาย

- เพิ่มผลผลิต
- ขยายตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ
- เพิ่มจำนวนนักลงทุนที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ

โครงการ/กิจกรรม

1. การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตในภูมิภาคอินโดจีนในอุตสาหกรรมบางประเภท

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ ให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในไทย ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการขยายตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

งาน : ให้ข้อมูลโดยผ่านกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อการจูงใจแก่นักลงทุนจากต่างประเทศ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงแรงงาน, กระทรวงการต่างประเทศ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

2. การส่งเสริมผู้ประกอบการในการแสวงหาวัตถุดิบจากต่างประเทศ และย้ายฐานการผลิตโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศต่างๆ

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ ในการสนับสนุนให้มีการย้ายฐานการผลิตไปสู่พื้นที่ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ

งาน : ประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้มีการพบปะกับนักลงทุนจากต่างประเทศ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงการต่างประเทศ, สถานทูตประเทศต่างๆ ในประเทศไทย, สภาอุตสาหกรรม และโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ

3. การให้ความร่วมมือทางด้านการวิชาการแก่ประเทศในอินโดจีน

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร ในการปูทางให้ภาคเอกชนไทยได้เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศอินโดจีน

งาน : ประสานงานกับกรมวิเทศสหการ จัดโปรแกรมดูงาน และฝึกอบรมให้ประเทศในอินโดจีน

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., โรงงานอุตสาหกรรม, สภาอุตสาหกรรม กรม และ BOI

4. โครงการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอุตสาหกรรมแก่ประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร ในการปูแนวทางให้ภาคเอกชนไทยได้เข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน

งาน : การจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน และการทำการศึกษาเพื่อวางแผนและจัดเตรียมโครงการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยจะมีส่วนได้รับประโยชน์

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายงานสนเทศเศรษฐกิจ กว.สปอ., สำนักงบประมาณ, UNIDO Country Director (UCD), กรมทรัพยากรธรณี, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวง และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

3. แผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะทวิภาคี

หลักการและเหตุผล

ขยายขอบเขตความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ให้มากขึ้น ด้วยการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทจัดทำความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน การร่วมมือทางวิชาการ การจัดการฝึกอบรม คุงงาน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญของแต่ละประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและจูงใจให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในไทย เพื่อพัฒนาทรัพยากรแรงงานด้านอุตสาหกรรม ให้พร้อมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการขยายตลาดที่เกิดจากการขยายตัวด้านการลงทุนภายในประเทศ นอกจากนี้ ยังเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และป้องกันมลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมกับประเทศต่างๆ โดยที่การดำเนินแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมข้างต้นนั้นจะมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมด้วย

เป้าหมาย

- เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- เพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร
- ขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

โครงการ/กิจกรรม

1. การเจรจาและจัดทำ ความตกลง เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนกับประเทศต่างๆ ในลักษณะทวิภาคี

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ ให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในไทย

งาน : ติดต่อประสานงานกับประเทศที่ต้องการมีข้อตกลงกับประเทศไทย โดยร่างข้อตกลงขึ้นและร่วมกันพิจารณาทั้งสองฝ่าย

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงการคลัง, กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงยุติธรรม

2. การร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในลักษณะผู้รับความช่วยเหลือ และผู้ให้ความช่วยเหลือ

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร ในการปูทางให้ภาคเอกชนไทยได้เข้าไปลงทุน

งาน : ประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ กรมวิเทศสหการ สถานทูตประเทศต่าง ๆ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกโครงการ และทุนที่จะจัดสรรให้หน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงการต่างประเทศ, สำนักนายก, สถานทูตประเทศต่างๆ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

3. การประสานงานความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมทั้งประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท ตามแนวนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร

งาน : ประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ รวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดบทบาทและทำทึของกระทรวงอุตสาหกรรม ในเวทีการประชุมระหว่างประเทศ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ. และกระทรวงเศรษฐกิจทุกกระทรวง

4. การประสานงานในการจัดสรรทุนฝึกอบรม และดำเนินงานด้านอุตสาหกรรม จากแหล่งความช่วยเหลือต่างๆ

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

งาน : คัดเลือกบุคลากร และโครงการที่เหมาะสมเพื่อขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนของประเทศต่างๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงการต่างประเทศ, กรมวิเทศสหการ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

5. การประสานงานการให้/รับความช่วยเหลือด้านวิชาการ สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์พลังงานกับประเทศต่างๆ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศและการศึกษา

งาน : จัดการประชุมระหว่างประเทศไทย และญี่ปุ่น เพื่อพิจารณาโครงการจากหน่วยงานต่างๆ ที่ขอรับความช่วยเหลือ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงวิทยาศาสตร์, กระทรวงการต่างประเทศ, สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น, JETRO และ BOI

6. การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือด้านวิชาการในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านอุตสาหกรรม การศึกษาจัดเตรียมข้อมูลเพื่อกำหนดทำที่ฝ่ายไทยในกรอบความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร

งาน : เป็นผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมในการร่วมประชุมคณะกรรมการร่วมกับประเทศต่างๆ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงการต่างประเทศ, กระทรวงการคลัง และกระทรวงเกษตรฯ

7. การประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษา ด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

งาน : ติดต่อประสานงานในฐานะเป็นหน่วยงานกลาง และให้ข้อมูลตามที่สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมประเทศต่างๆ ต้องการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายความร่วมมือกับประเทศอื่น กว.สปอ., สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐฯ

4. แผนงานความร่วมมืออื่นๆ

หลักการและเหตุผล

จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องของพันธกรณีขององค์การการค้าโลก ที่ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดตลาดให้แก่กันมากขึ้น และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ทั้งสองประเด็นส่งผลให้ตลาดโลกมีการแข่งขันรุนแรงยิ่งขึ้น เศรษฐกิจไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัว โดยการดำเนินนโยบายการค้าและอุตสาหกรรมหลายประการจะไม่สามารถกระทำได้โดยปราศจากการคำนึงถึงสถานะแวดล้อมภายนอกประเทศ ดังนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบัน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง พร้อมกับมีเครือข่ายความสัมพันธ์อันดีกับประเทศอื่น นับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

สำหรับแผนงานความร่วมมือนี้ จะอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายงานองค์การระหว่างประเทศ และฝ่ายงานสนเทศเศรษฐกิจ กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (กว.สปอ.) แผนนี้จะเน้นการขอรับความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจาก UNIDO ในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกองค์การนี้ และการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอุตสาหกรรมแก่ประเทศเพื่อนบ้าน ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานงานการให้/รับความช่วยเหลือระหว่างไทยกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ในด้านวิชาการ และข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแก่หน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในไทย นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนไทยได้เข้าไปลงทุนและสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ กับประเทศเพื่อนบ้าน

เป้าหมาย

- ช่วยเหลือในการส่งเสริมและเร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ โดยการประสานงานการให้/รับความช่วยเหลือด้านวิชาการ และกระจายข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมในสาขาต่าง ๆ
- ปูแนวทางสำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านให้กับภาคเอกชนไทย
- มีข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการดำเนินงานของหน่วยราชการและผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

โครงการ/กิจกรรม

โครงการที่สำคัญของแผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศ มี 5 โครงการ แบ่งเป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยฝ่ายงานองค์การระหว่างประเทศ และฝ่ายงานสนเทศเศรษฐกิจ จำนวน 2 และ 3 โครงการตามลำดับ ดังนี้

1. โครงการความช่วยเหลือทางด้านอุตสาหกรรม ร่วมกับองค์ การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNIDO)

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศและการศึกษา จากการขยายความร่วมมือทางวิชาการ และข้อมูลข่าวสาร ด้านอุตสาหกรรมกับองค์การระหว่างประเทศ UNIDO ซึ่งจะทำได้ รับประโยชน์ในด้านการศึกษา วิจัย การฝึกอบรม ที่จำเป็นต่อการเพิ่มพูนทักษะด้านเทคโนโลยี การจัดการ และการปรับปรุงคุณภาพการผลิตทางอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือด้านการวางแผน การเก็บข้อมูลทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีโดยใช้ข่าวประสานงานทั่วโลก

งาน	1.1 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการแผนงานและงบประมาณของ UNIDO
	1.2 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมของ UNIDO
	1.3 ร่วมมือในการดำเนินงานกับสำนักงาน UNIDO Country Director ในการกำกับดูแลกิจกรรมที่ประเทศไทยได้รับประโยชน์ เช่น ภายใต้โครงการ Rural Income Opportunities การจัดตั้ง Industrial Business Council ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และการจัดตั้งสำนักงาน Investment Promotion Services ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายงานองค์การระหว่างประเทศ กว.สปอ., สำนักงบประมาณ, กระทรวงการต่างประเทศ, กรมวิเทศสหการ, สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสำนักงานอุตสาหกรรม

2. โครงการพัฒนาข้อมูลจาก Internet และวารสารเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ ในการพัฒนาช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม

- งาน 2.1 จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
2.2 เผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและใช้ประโยชน์

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายงานสารสนเทศเศรษฐกิจ กว.สปอ., หน่วยงานเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ, องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

3. โครงการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไปสู่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในไทยให้ได้ทราบกฎ ระเบียบ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

- งาน 3.1 รวบรวม กฎ ระเบียบ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการอุตสาหกรรมและจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่
3.2 จัดทำเอกสารคู่มือ ซึ่งรวบรวมสถิติทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทย เพื่อใช้อ้างอิง

หน่วยงานรับผิดชอบ

ฝ่ายงานสารสนเทศเศรษฐกิจ กว.สปอ., กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และภาคเอกชน

5. แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค

หลักการและเหตุผล

แผนงานกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค ของสำนักงานอุตสาหกรรมกลาง สำนักงานปลัดอุตสาหกรรม (สอก. สปอ.) ได้รวมเอา 4 แผนงานเข้าด้วยกันคือ เริ่มจาก (1) แผนงานกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ที่มุ่งให้การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมในภูมิภาค ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะแผนของกระทรวงอุตสาหกรรม (2) แผนงานสนับสนุนผู้ประกอบการในส่วนภูมิภาค ซึ่งจะเป็เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรม (3) แผนงานกำหนดนโยบายและแผนการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค เป็นแผนที่ส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพในแต่ละพื้นที่ของชนบทและชุมชนนั้นๆ และ (4) แผนงานกำหนดนโยบายงบประมาณในส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง เป็นแผนงานที่จะทำให้การจัดหางบประมาณมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อม และอุตสาหกรรมสนับสนุนให้มีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม โดยเฉพาะการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมข้างต้นให้เหมาะสมกับพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค และเพื่อให้ผู้ประกอบการในส่วนภูมิภาคได้มีความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และเทคโนโลยีสูงขึ้น เพื่อพร้อมรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค

เป้าหมาย

- ให้มีกรอบและแนวทางในการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
- เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรอุตสาหกรรม
- มีการปรับปรุงเทคโนโลยีและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง
- สร้างโอกาสด้านรายได้และการจ้างงานสำหรับผู้ประกอบการและแรงงานท้องถิ่น
- อุตสาหกรรมไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น
- ให้มีการนำแผนและนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลได้

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และโครงการจัดทำแผนส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบท

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร ด้วยการจัดทำแผนระยะยาวในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมของประเทศในภาพรวม

- งาน
- 1.1 ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของจังหวัด
 - 1.2 ประเมินทางเลือกการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และกรมทรัพยากรธรณี

2. โครงการศึกษา และวิเคราะห์ การให้ความสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการในส่วนภูมิภาค

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร โดยการสนับสนุนการพัฒนานุเคราะห์ให้พร้อมรับแผนการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค

- งาน :
- กำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, สภาอุตสาหกรรมจังหวัด, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและหน่วยงานราชการอื่นๆ

3. โครงการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่อุตสาหกรรม โครงการศึกษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเขตพื้นที่ชายแดนกับประเทศข้างเคียง และโครงการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ จากการสนับสนุนให้มีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การประกอบการอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน และยังเป็นมาตรการจูงใจที่ช่วยให้อุตสาหกรรมย้ายฐานการผลิตจากเขตชุมชนหนาแน่น

- งาน
- 3.1 รวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งในระดับภาคและพื้นที่เฉพาะ
 - 3.2 ศึกษาความก้าวหน้าของโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท

หน่วยงานรับผิดชอบ

หอการค้าจังหวัด, สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
กลาง

**4. โครงการศึกษาแนวทางการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม
ตามแผนและนโยบายที่กำหนด**

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

งาน : สร้างรูปแบบและแผนงานเพื่อสะดวกในการจัดทำงบประมาณ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง และสำนักงบประมาณ

6. แผนงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

แผนงานนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ และการมีประสิทธิภาพของธุรกิจอุตสาหกรรม โดยเน้นที่บุคลากรอุตสาหกรรมด้านความปลอดภัยและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นสากล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแบบยั่งยืน คือไม่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

- ประชาชนมีความปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนรักษาสমดุลของสิ่งแวดล้อม
- ให้ภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และความปลอดภัย

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการให้มีความรู้ด้านความปลอดภัย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร จากการสนับสนุนให้เกิดแนวร่วมในการเฝ้าระวังมลพิษและอุบัติเหตุ ด้านเทคโนโลยี จากการสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมของประเทศมีการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและมีประสิทธิภาพที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชนทั้งในอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งอุตสาหกรรมเกิดใหม่

งาน	1.1 จัดทำแผนการอบรม/สัมมนา ด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นบทบาทของชุมชนในการสอดส่องดูแลและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้
	1.2 ศึกษากำหนดวิธีการป้องกันอุบัติเหตุจากโรงงาน หรือก่อมลพิษอย่างรุนแรง

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, กรม
โรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทเอกชนที่จำหน่ายเครื่องมือวิทยาศาสตร์

2. โครงการให้ความรู้และศึกษาเรื่องการรับผิดชอบต่อคุณภาพของสินค้า(ข้อเสนอ TDRI)

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ เป็นการให้มีความตระหนักว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อ
คุณภาพของสินค้าโดยเฉพาะด้านความปลอดภัย เป็นการวางพื้นฐานที่อาจจะ
ออกเป็นลักษณะกฎหมายในอนาคต

- งาน
- 2.1 ศึกษาประสบการณ์ของประเทศที่มีการใช้กฎหมาย หรือมีการควบคุม
ในลักษณะต่างๆให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อคุณภาพสินค้า พิจารณาวี
การปฏิบัติ ผลกระทบ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ
 - 2.2 รณรงค์ให้ผู้ผลิตมีจิตสำนึกที่จะรับผิดชอบต่อสินค้าที่ผลิตและให้ผู้
บริโภคได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและองค์กรที่มีอยู่
 - 2.3 พิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการออกกฎหมายให้ผู้
ผลิตรับผิดชอบต่อคุณภาพสินค้า

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, กรม
โรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทเอกชนที่จำหน่ายเครื่องมือวิทยาศาสตร์

7. แผนงานพัฒนาองค์กร

หลักการและเหตุผล

แผนงานพัฒนาองค์กร ได้รวมเอา 2 แผนงานเข้าไว้ด้วยกันคือ แผนงานกำหนดหลักเกณฑ์ และวางแนวทางพัฒนาดัชนีผลการดำเนินงาน กับแผนงานพัฒนานุคลากร จึงเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการบริหารการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นไปตามแผนและนโยบายอย่างมีหลักเกณฑ์ รวมถึงด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนในงานอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนากำลังคนทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับงานอุตสาหกรรม

เป้าหมาย

- มีเครื่องชี้วัดผลงานตามแผนแม่บทให้สามารถติดตามและประเมินผลบริหาร
- มีระบบการพัฒนานุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการจัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางพัฒนาดัชนีผลการดำเนินงาน (Performance Index) (ข้อเสนอแนะของ TDRI)

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร เป็นการให้มีหน่วยงานกลางที่ประเมินผลงานของแต่ละกรม เพื่อเป็นการประเมินผลงานของกระทรวง ทั้งนี้สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ประเมินผลงานทั่วไปเพื่อประโยชน์ในการบริหาร เป็นลักษณะการวิจัยองค์กรและสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ประเมินโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญ

งาน	1.1	ศึกษาการสร้างดัชนีผลการดำเนินงาน
	1.2	สร้างระบบการเก็บข้อมูลและการสร้างดัชนีในระดับกรม เพื่อที่จะให้ สปอ.ประเมินผลต่อไป
	1.3	ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานต่อไป

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม หน่วยงานระดับกรมในกระทรวง

2. โครงการประเมินศักยภาพเพื่อการพัฒนาบุคลากรสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร โดยการสนับสนุนการเพิ่มสมรรถภาพของ
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และเร่งพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อ
เนื่อง

- งาน
- 2.1 จัดสถาบันศึกษาหรือบริษัทที่ปรึกษา
 - 2.2 ทำการศึกษาและวิเคราะห์ผลการประเมินศักยภาพ
 - 2.3 อบรม/สัมมนาบุคลากร

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง และบริษัทที่ปรึกษา/สถาบันศึกษา

8. แผนงานพัฒนาระบบข้อมูล

หลักการและเหตุผล

แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลได้รวมเอา 2 แผนงานเข้าไว้ด้วยกันคือ แผนงานพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ และแผนงานจัดเก็บและรวบรวมเอกสารให้เป็นระบบ ทั้งสองแผนเกี่ยวพันกันเนื่องจากการวางแผนจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน ต้องอาศัยการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลและสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูล และเพื่อสะดวกและรวดเร็วในการค้นหา และนำไปใช้ประโยชน์

เป้าหมาย

- สร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศอุตสาหกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีข้อมูลที่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการพัฒนางานข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นระบบ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

งาน : ศึกษาการสร้างฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบและสามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง, กรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

2. โครงการจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

งาน : จัดทำแผนการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเอกสารให้เป็นระบบ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกลาง

9. แผนงานพัฒนาและกำกับดูแลอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน

หลักการและเหตุผล

กองอุตสาหกรรมน้ำมันมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการควบคุมกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งการจัดเก็บเงินผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐของโรงกลั่นน้ำมัน และโรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้ปฏิบัติตามสัญญา/ข้อตกลงที่ทำไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องเกื้อหนุนกันและเกิดประโยชน์ต่อประเทศสูงสุด ศึกษา สำรวจสถานะและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขของรัฐ จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลสถิติการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและติดตามสถานการณ์น้ำมัน และวางแผนการผลิต การลงทุนและการขยายโรงกลั่นน้ำมันของประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การผลิตน้ำมันและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ ทั้งในการใช้เป็นเชื้อเพลิงและเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอื่น โดยที่การผลิตนั้น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของการอนุรักษ์พลังงาน และการรักษาสังแวดล้อมที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลด้านน้ำมันและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ เป็นระบบ และเพื่อให้การดำเนินการของโรงกลั่นต่างๆ ที่เป็นคู่สัญญากับกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันกันได้บนพื้นฐานเดียวกัน และเป็นไปตามสัญญาหรือข้อตกลงที่มีต่อกัน

เป้าหมาย

- ให้โรงกลั่นน้ำมันมีกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
- สามารถจัดเก็บผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐมากขึ้น
- เป็นฐานสนับสนุนและลดการนำเข้าวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- เป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศด้านน้ำมันของประเทศ
- ลดการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ
- เป็นศูนย์กลางการส่งออกน้ำมันในอนาคต

1. การศึกษาและวิเคราะห์ กระบวนการผลิตและเทคโนโลยี อุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน และปิโตรเคมีให้ สอดคล้องกับการอนุรักษ์ พลังงาน และการรักษาสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี ที่สะอาดและมีประสิทธิภาพ

- งาน
- 1.1 รวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 ติดตามความคืบหน้าด้านเทคโนโลยีการกลั่นน้ำมันและปิโตรเคมี
 - 1.3 วิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการกลั่นน้ำมัน

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, กระทรวงพาณิชย์ และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

2. การวางแผนการผลิต การลงทุน และการขยายโรงกลั่นให้ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร ในการเสนอแนะแผนการผลิต การลงทุน การขยายการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการภายในประเทศ และการส่งออก

- งาน
- 2.1 รวบรวมและศึกษาข้อมูล ด้านการผลิต และการลงทุน
 - 2.2 จัดทำแบบจำลองการกลั่นของโรงกลั่นภายในประเทศ
 - 2.3 วิเคราะห์และเสนอแนะแผนการผลิต การลงทุนและการขยายโรงกลั่น

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยและโรงกลั่นน้ำมันต่างๆ

3. การพัฒนาอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน และปิโตรเคมี รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสูงสุด

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร

- งาน
- 3.1 รวบรวมศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ รวมทั้ง กฎระเบียบและนโยบายทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 จัดทำแนวทางการพัฒนาและติดตามผลการดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยและโรงกลั่นน้ำมันและโรงงานปิโตรเคมีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การพัฒนาระบบข้อมูลด้านน้ำมันของประเทศ

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

- งาน
- 4.1 รวบรวมข้อมูล
 - 4.2 พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับความต้องการใช้งาน
 - 4.3 ประมวลสรุปข้อมูลเป็นช่วงๆ
 - 4.4 เผยแพร่ข้อมูล

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, กระทรวงพาณิชย์และโรงกลั่นน้ำมันต่างๆ

5. การกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัท โรงกลั่นน้ำมันและโรงกลั่นน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานให้เป็นไปตามสัญญาหรือข้อตกลงที่ทำไว้ รวมทั้งการจัดเก็บผลประโยชน์ตอบแทนให้รัฐ

กลยุทธ์ : ด้านกฎระเบียบ

- งาน
- 5.1 พิจารณาแบบแปลนแผนผังกระบวนการผลิต รายละเอียดการก่อสร้างของโครงการสร้าง/ขยายโรงกลั่น รวมทั้งติดตามความคืบหน้าในการก่อสร้างจนกว่าแล้วเสร็จ
 - 5.2 กำกับดูแลการปรับปรุงตัดแปลงต่อเติมของโรงกลั่น
 - 5.3 ตรวจสอบการซ่อมบำรุงประจำปี และการเกิดเหตุฉุกเฉินต่างๆ
 - 5.4 ตรวจสอบการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่รัฐ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, กระทรวงการคลัง, กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติและกระทรวงพาณิชย์

6. การดำเนินการประสานระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และโรงกลั่น

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างพันธมิตร

- งาน
- 6.1 ศึกษา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ
 - 6.2 ให้คำแนะนำต่อโรงกลั่นด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ
 - 6.3 ประสานให้ความช่วยเหลือต่อโรงกลั่น

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

7. การเสนอแนะให้มีการแก้ไข กฎ ระเบียบ และขั้นตอนในการดำเนินงานของโรงกลั่น

ให้อยู่ในสถานะที่เท่าเทียมกัน

กลยุทธ์ : ด้านกฎระเบียบ

- งาน
- 7.1 รวบรวม ศึกษา กฎ ระเบียบ และนโยบายต่างๆ
 - 7.2 เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ ขั้นตอนและนโยบายต่างๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กองอุตสาหกรรมน้ำมัน, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, กระทรวงการคลัง, กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์

10. แผนงานพัฒนาและกำกับดูแลอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล

หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายมีหน้าที่หลัก 2 ด้านคือ ด้านการพัฒนาและด้านการกำกับดูแลอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย อำนาจหน้าที่ในด้านการพัฒนาเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2536 ซึ่งได้กำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายระยะ 5 ปี คือ ควรจะคุมปริมาณอ้อยในแต่ละปีไม่ให้เกิน 55 ล้านตัน โดยพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย การปรับปรุงคุณภาพอ้อย การจัดการในไร่อ้อย ระบบการผลิตอ้อย การพัฒนาพันธุ์อ้อย ปรับปรุงพื้นที่เกษตรกรรม โดยการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำให้เหมาะสมกับแหล่งนั้น การจัดการเก็บเกี่ยว การขนส่งอ้อย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลผลิตต้นอ้อยต่อไร่สูงขึ้น โดยเฉพาะให้มีการควบคุมพื้นที่เพาะปลูกมิให้ขยายพื้นที่เพาะปลูก สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตของโรงงานนั้น ควรมีการปรับปรุงเทคนิคของการผลิตน้ำตาล ทั้งทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียน้ำตาลในขบวนการผลิตของโรงงาน ทั้งนี้ เพื่อลดต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย

ส่วนอำนาจหน้าที่ในด้านการกำกับดูแล กระทำโดยดำเนินการออกระเบียบกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ให้ครบถ้วน พร้อมทั้งปรับปรุงประกาศและระเบียบต่างๆ ที่ออกไปแล้วให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วยังครอบคลุมถึงการจัดระบบแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่าย โดยดำเนินการตามมติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายที่เห็นชอบให้มีการคำนวณราคาอ้อยเป็นรายเขตแทนการกำหนดราคาอ้อยแบบรวมทั้งประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อเพิ่มคุณภาพและลดต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย และเพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายเป็นไปอย่างมีศักยภาพ

เป้าหมาย

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยและน้ำตาลทรายให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนการผลิต ให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว
- ให้การปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และก่อให้เกิดประโยชน์และเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับวงการอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของไทย ตลอดจนให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับความเป็นจริงของสถานการณ์ภายในประเทศและของโลกที่เปลี่ยนแปลงในขณะนี้

- ดำเนินการตามมติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายให้มีการคิดราคาอ้อยรายเขตตั้งแต่ปีการผลิตปี 2539/40 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและทำให้เกิดแรงจูงใจให้ชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลในเขตนั้นๆ ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาลทราย
2. โครงการศึกษาวิจัยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์อ้อยและน้ำตาลทราย
3. โครงการวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์อ้อยและเทคโนโลยีชีวภาพ
4. โครงการศึกษาวิจัยต้นทุนการผลิตและจำหน่ายอ้อยและน้ำตาลทราย
5. โครงการวิจัยเกี่ยวกับเกษตรอ้อย
6. โครงการวิจัยการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร
7. โครงการวิจัยเกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูอ้อย
8. โครงการพัฒนาตลาดน้ำตาลทรายภายในประเทศ
9. โครงการศึกษาประสานงานและติดตามการเคลื่อนไหวการปฏิบัติตามพันธกรณีความตกลงการค้าระหว่างประเทศที่มีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับระบบบริหารอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย
10. โครงการกำหนดเป้าหมายการผลิตและแผนการส่งเสริมพัฒนาการผลิตอ้อยและน้ำตาลทราย

โครงการที่ 1-10 มีกลยุทธ์ ขั้นตอน และหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

งาน	1.1	รวบรวมข้อมูล
	1.2	วิเคราะห์ข้อมูล
	1.3	ศึกษาข้อจำกัด ศักยภาพและแนวทางแก้ไข

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, มหาวิทยาลัยของรัฐ และสถาบันวิจัยเอกชนอื่นๆ

11. โครงการควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตาม พรบ. เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และโครงการบริหารและจัดระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่ฮ้อยและโรงงานน้ำตาลและกำหนดราคาฮ้อยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่าย

กลยุทธ์ : ด้านกฎระเบียบและการสร้างพันธมิตร

งาน ออกระเบียบ ประกาศและข้อบังคับอื่นๆ ให้ชาวไร่ฮ้อยและโรงงานน้ำตาลปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการฮ้อยและน้ำตาลทราย

กรมทรัพยากรธรณี

วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของแผนพัฒนาฉบับที่ 8 คือ การใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน อันมียุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ (1) การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และ (3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย (พ.ศ. 2540-2555) ซึ่งจัดทำโดย TDRI (2539) ได้เสนอกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานหลายประการ ได้แก่ การจัดระบบสารสนเทศทางทรัพยากร เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ การสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงานให้แก่ภาคเอกชน การให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนใช้และรับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นต้น

ยิ่งกว่านี้ รายงานการศึกษาทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ซึ่งจัดทำโดย อ.สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และคณะ ได้นำเสนอกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ โดยมีข้อพิจารณาเรื่องการเร่งสำรวจวัตถุดิบในประเทศ การร่วมลงทุนกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาวัตถุดิบทรัพยากรธรณี เป็นต้น

จากการศึกษาดังกล่าว ผนวกกับภาระหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีและข้อมูลจากการสัมภาษณ์อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี สามารถสรุปและร่างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของกรมทรัพยากรธรณีได้ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 กรมทรัพยากรธรณี (กทธ.) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน บนพื้นฐานของการบริหารและจัดการให้ทันกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Utilizing Natural Resources in a Conservation Manner) ภายใต้การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนโดยมีเทคโนโลยีเป็นฐานในการผลักดัน (Technology - based) อนึ่ง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดนั้น ควรจะประกอบด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งในระยะสั้น

และระยะยาว ตลอดจน การสร้างความพร้อมด้านวัตถุดิบทางธรรมชาติเพื่อตอบสนองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม

ฉะนั้น วิสัยทัศน์หลักในการพัฒนาอุตสาหกรรม กทช. คือ การส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) โดยการส่งเสริมการแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบสำรองทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (ไม่ใช่ทรัพยากรเกินขีดความสามารถของธรรมชาติ และเหมาะสมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม) วิสัยทัศน์รองในการพัฒนาอุตสาหกรรมของ กทช. คือ การสร้างความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน โดยส่งเสริมให้เอกชนไทยไปหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศ หรือ ร่วมลงทุนกับต่างชาติในต่างแดน ด้วยคาดหวังว่าจะได้รับวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำสุดนำมาใช้ในประเทศไทย

ภารกิจหลัก

เนื่องด้วย กทช. มีภารกิจในการดูแล กำกับ และบริหารทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ซึ่งเป็นฐานวัตถุดิบที่สำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ภารกิจส่วนใหญ่ที่ กทช. กำกับดูแลรับผิดชอบตามกฎหมายมักเป็นเรื่อง การพัฒนาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าที่จะเป็นเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการและเพื่อประโยชน์ในระยะยาว นอกจากนี้ กทช.มิได้เน้นภารกิจในการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความเข้าใจด้านธรณีวิทยาและระบบนิเวศน์ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนภาคธุรกิจเอกชน ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม อาทิ น้ำบาดาล และสินแร่ หาก กทช.มิได้เพิ่มบทบาทให้มากขึ้นในการรักษาสมดุลระหว่างการใช้ (use) และการอนุรักษ์ (conservation) แล้ว ในระยะยาวปริมาณสำรองของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย ก็อาจจะประสบปัญหาการขาดแคลน (Shortage) อันจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม และระบบนิเวศน์ในอนาคต ฉะนั้นบนพื้นฐานของการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) กทช. จำต้องมีภารกิจหลัก คือ การส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยให้มีความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน โดยคำนึงถึงเรื่อง balance และ optimize ในการนำทรัพยากรออกมาใช้ไม่ให้มากเกินไปกว่าความต้องการใช้ที่เหมาะสม (optimum needs) ของโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยรวม (สำหรับกรณีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ) นอกจากนี้ กทช.จะส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจเอกชนที่มีความสามารถขยายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ หรือส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากภายนอกประเทศให้มากที่สุด ส่วนภารกิจรอง คือ การแสวงหาและส่งเสริมการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระจายข้อมูลสารสนเทศด้านธรณีวิทยากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ภารกิจหลักและรองของ กทช. ในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมนั้น จะเป็นการช่วยสร้างและพัฒนาปัจจัยการผลิตที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ วัตถุดิบ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน กับสิ่งอำนวยความสะดวก (infrastructure) ด้านข้อมูลข่าวสาร

ส่วนการพัฒนาปัจจัยการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ด้านทุน (capital) แรงงาน (labour) และเทคโนโลยี นั้น กทช.มีบทบาทเพียงการพัฒนาบุคลากรของกทช.ให้มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต และการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการวิจัยด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งการสร้างระบบแหล่งทุนสนับสนุนภาคเอกชนในการสำรวจ การพัฒนา และเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติ

ด้วย กทช. มีทรัพยากรธรรมชาติที่จะต้องกำกับดูแลหลายประเภท กทช.สามารถบรรลุภารกิจหลักและรองได้ โดยเน้นการประมวลข้อมูล การพัฒนาระบบการผลิต และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานอย่างเต็มคุณค่าในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านธรณีวิทยา

โดยเน้นการประมวลหาข้อมูลพื้นฐาน จัดทำข้อเสนอทางธรณีวิทยา มีการศึกษาวิจัย และประเมินศักยภาพด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นตลอดจนเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านการสำรวจแสวงหาแหล่งให้กับภาคเอกชน

2) ด้านทรัพยากรแร่

โดยทำการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นการผลิตและการใช้อย่างเสรี เป็นการผลิตและการเพิ่มมูลค่าแร่ให้อยู่ในมาตรฐานความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศตลอดจนการประเมินศักยภาพแหล่งสำรอง การผลิตและการใช้

3) ด้านทรัพยากรพลังงาน

ดำเนินการเตรียมข้อมูล จูงใจ จัดระเบียบ จัดลำดับการให้สัมปทานปิโตรเลียม และการผลิตกำกับดูแล ตลอดจนประเมินศักยภาพแหล่งพลังงานทดแทน ทั้งในประเทศ และในพื้นที่คาบเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ทั้งในอุตสาหกรรมหลักและต่อเนื่อง

4) ด้านทรัพยากรน้ำบาดาล

ดำเนินการประเมินศักยภาพของแหล่งน้ำและกำกับดูแลการพัฒนาน้ำบาดาลให้เหมาะสมกับสภาพอุทกธรณีวิทยาเพื่อให้น้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำใช้ยามขาดแคลน และสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำบาดาลทั่วประเทศ

5) ด้านโลหกรรม

สนับสนุนให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลด้านโลหะ ด้านเทคโนโลยี ด้านวัตถุดิบ ด้านคุณภาพ และการตลาด เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านนี้ให้พัฒนายิ่งขึ้น

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์หลักและภารกิจหลัก ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กลยุทธ์หลักของกทท. ในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานจึงควรเริ่มต้นด้วย (1) การสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติและโครงข่ายเชื่อมโยงให้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ (กลยุทธ์ด้านสารสนเทศ) เพื่อที่จะได้กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังภาคเอกชนและภาครัฐให้เข้าใจสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องและครบถ้วน และใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายของธุรกิจและนโยบายสาธารณะของรัฐที่เหมาะสม และ (2) มีการพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนในเรื่องเทคนิค วิชาการ และความชำนาญพิเศษทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สาขานั้นๆ ตลอดจนมีการจัดการให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Conservation Manner) (กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี) เพื่อจะได้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและด้านการผลิตขึ้นภายในประเทศ และเป็นเทคโนโลยีที่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างการตอบสนองความต้องการของตลาด (การใช้ทรัพยากร) กับการตอบสนองความต้องการรักษาทรัพยากรและรักษาสสมดุลระบบนิเวศน์จนเกิดความมั่นคงด้านวัตถุดิบในระยะยาว

ส่วนกลยุทธ์ด้านอื่นๆนั้น เป็นกลยุทธ์รองที่สนับสนุนพันธกิจหลักของกทท. อันได้แก่กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารองค์กร ควรเน้นการทำงาน ให้ได้ผลในเชิงคุณภาพและในรูปแบบที่มีความพร้อมที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมต่อเนื่องได้ทันที มีการทำงานที่เน้นทั้งด้านพื้นที่ที่เป็นกลุ่มหรืออนุภูมิภาค เน้นด้านภารกิจหลักของหน่วยงาน และเน้นด้านการมีส่วนร่วมของภาครัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ส่วนกลยุทธ์ด้านกฎระเบียบ ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบบังคับ และขั้นตอนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ในด้านกลยุทธ์การจูงใจเพื่อความมั่นคงด้านวัตถุดิบ ควรมีการแสวงหาและกำหนดแหล่งสำรองทรัพยากรธรณีวัตถุดิบ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งการจัดทำแผนการผลิตและการ

การใช้ มีการสนับสนุนใช้หลัก Polluter-Pay-Principle เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อม สำหรับกลยุทธ์ด้านความร่วมมือ กทช.ควรดำเนินการให้มีการเจรจาและมีความร่วมมืออย่างฉันท์มิตร กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถทำการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรธรณีในพื้นที่ชายแดนร่วมกันได้

รายละเอียดของแต่ละกลยุทธ์ที่ กทช.จะดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 เพื่อที่จะบรรลุวิสัยทัศน์หลักและรองได้สรุปไว้ในตารางกรอบกลยุทธ์ของ กทช. ที่นำเสนอนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์แต่ละด้านสามารถทำให้ กทช.บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้พร้อมๆกัน แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้านพร้อมๆกัน (และยังมีกลยุทธ์ย่อยในแต่ละด้านอีกนั้น) กระทำได้ยาก ฉะนั้นเพื่อให้เกิดความแจ่มชัดในการเลือกวิธีปฏิบัติของ กทช. ที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมไทย จึงจำเป็นต้องเลือกกลยุทธ์ที่สำคัญ ที่จะช่วยให้ กทช.บรรลุภารกิจหลักและประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้นั้นคือ กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีและกลยุทธ์ด้านสารสนเทศในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (หรือกลยุทธ์หลักที่กล่าวแล้วข้างต้นนั่นเอง ซึ่งแสดงด้วยตัวหนาในตาราง)

เมื่อพิจารณาจากแนวทางการดำเนินงานของ กทช. ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 (แผนปฏิบัติการของ กทช.) นั้นพบว่า มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้านอยู่แล้วดังแสดงในตารางแนวทางการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม กทช.ควรให้ความสนใจกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีและด้านข้อมูลสารสนเทศให้มากขึ้น เพราะกลยุทธ์หลักทั้งสองนี้จะเป็นกุญแจสำคัญในการไขหรือส่งเสริมสนับสนุนให้ กทช.บรรลุภารกิจหลักได้

กรอบแผนกลยุทธ์กรมทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	สนับสนุนการพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) และเพิ่ม Absorbing Capacity ของประชาชนด้านธรณีวิทยาทรัพยากรธรณี และโลกรวมโดยเร็วเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการกำหนดทิศทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมได้ในอนาคต โดยทำหน้าที่เป็น Technology Coordinator	- สนับสนุนมาตรการการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Conservation Manner) บนพื้นฐานการพัฒนาด้าน Science & Technology และ R&D ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการผลิต และใช้ทรัพยากรธรณี - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด (Clean Technology) ในกระบวนการผลิต เพื่อเข้าสู่ระบบ ISO 14000 - สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสูงสุด, การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ และการผลิตการใช้ทรัพยากรธรณีให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกกระบวนการผลิต - ผลักดันส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสะอาดในอุตสาหกรรมต่อเนื่องด้านทรัพยากรธรณี
ด้านการเงิน	- สนับสนุนและผลักดันให้มีการใช้เครื่องมือทางการเงินการคลัง เพื่อเป็นแรงจูงใจและแก้ไขปัญหา เช่น ปรับปรุงระบบภาษีค่าภาคหลวงและผลประโยชน์ตอบแทนที่รัฐเรียกเก็บให้เหมาะสม (ลดต้นทุนด้านวัตถุดิบ) - ผลักดันให้มีแหล่งเงินทุน หรือสร้างแหล่งทุนสำหรับสนับสนุนการสำรวจ การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรณี (สนับสนุนปัจจัยด้านเงินทุน) - จำแนกประเภทคุณภาพกำหนดแหล่งเงิน ไข และความเหมาะสมในการพัฒนาให้สอดคล้องกับโครงสร้าง	- สนับสนุนให้ใช้หลักการ Polluter-pays และ Prevention-pays Principle (เพิ่มต้นทุนของผู้ผลิต) - เตรียมความพร้อมให้กับแหล่งทรัพยากรธรณีที่จะเข้าไปพัฒนา โดยให้ประชาชนชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการใช้ และการได้รับประโยชน์จากการพัฒนา (พัฒนาด้านวัตถุดิบ) - สร้างแรงจูงใจให้อุตสาหกรรมมีการเกื้อหนุนกันทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
	เจือจาง และความเหมาะสมในการพัฒนาให้สอดคล้องกับโครงสร้างอุตสาหกรรมและทิศทางการพัฒนาประเทศ (สนับสนุนปัจจัยด้านวัตถุดิบ) • สนับสนุนชุดข้อมูลด้านเทคนิค และวิชาการ เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนและลดความเสี่ยง (สนับสนุนปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร) • สนับสนุนให้อุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติและโลหการมีการแข่งขันได้อย่างเสรี (ลดต้นทุน)	
ด้านกฎระเบียบ	• เตรียมความพร้อมของแหล่งทรัพยากรธรณีวัตถุดิบสำรอง (Reserve) ด้วยการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินการให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและการลงทุน (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ)	• สนับสนุนการออกกฎหมาย กฎระเบียบให้อุตสาหกรรมไม่ใช้วัตถุดิบและมีกากอุตสาหกรรมเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้นๆ (ควบคุมการใช้ปัจจัยด้านเทคโนโลยี)
ด้านสถาบันและการบริหาร	• ปรับองค์กรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการกิจใหม่ โดยเน้นการเพิ่มความรู้และขีดความสามารถให้บุคลากรในด้านต่างๆ (ปัจจัยด้านบุคลากรของรัฐ) • ขยายการดำเนินการด้านธรณีวิทยาให้กว้างขวางและครอบคลุมถึงประเทศในภูมิภาคและประเทศอื่นๆ ที่มีแหล่งทรัพยากรธรณี (International Approach) (ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร) • ขยายงาน กิจกรรมและกำกับดูแลอุตสาหกรรมโลหะให้ครอบคลุมระบบการผลิตและมาตรฐานโลหกรรม	• สนับสนุนการทำแผนระยะยาวในการผลิตทรัพยากรธรณีวัตถุดิบบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เพื่อให้เกิดการ Balance ของการใช้วัตถุดิบในประเทศ (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ)
ด้านสารสนเทศและการศึกษา (ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร)	• กระจายระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีสู่ระดับอนุภูมิภาคและท้องถิ่น เช่นการสำรวจและจัดทำแผนที่ Local Resources การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการวางผังเมือง	• เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้รับการบริการและใช้ประโยชน์ข้อมูลสารสนเทศอย่างทั่วถึง • สนับสนุนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศโดยสื่อด้วยแผนที่ธรณีวิทยา

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
	● เน้นการจัดทำระบบสารสนเทศทรัพยากรธรณีในอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้สมบูรณ์มากขึ้น ● วางแนวทางการทำ Performance Index ของแผนปฏิบัติการภายใต้แนวทางแผนกลยุทธ์ของกรมทรัพยากรฯ เพื่อปรับปรุงการทำงานต่อไป	สิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิต ● วางแนวทางการจัดทำแผน IT ระยะยาวของกรมฯ เพื่อพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลโดยเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ
ด้านความร่วมมือ (เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านวัตถุดิบ)	● ติดตามสถานการณ์วิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไขหรือใช้ประโยชน์จากข้อตกลงมาตรการ ตลอดจนความร่วมมือจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก	● ให้ความร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือการพัฒนาพื้นที่และท้องถิ่น เพื่อคุณภาพชีวิตและเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน ● สร้างความร่วมมือในภาคเอกชน เพื่อเร่งรัดการสำรวจแหล่งทรัพยากรธรณี ประเมินปริมาณสำรอง เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นมากที่สุด

หมายเหตุ

1. ส่วนที่แรเงา หมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ของกรมทรัพยากรธรณี
2. ส่วนที่ไม่ได้แรเงา หมายถึง กลยุทธ์เสนอแนะที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทยประมวลจากการประชุมร่วมและสัมภาษณ์ท่านอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี
3. ตัวหนา หมายถึง กลยุทธ์หลัก

แนวทางการดำเนินการ (2540-2544) จำแนกตามกลยุทธ์

กลยุทธ์	การดำเนินการ
ด้านเทคโนโลยี	1. ปรับปรุงเทคโนโลยีตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติการ รวมทั้งจัดหาเพิ่มเติมในส่วนที่เสริมสร้างประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถสร้างงานที่เหมาะสมทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ 2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงต้นทุนทางสังคม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน 3. ส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิชาการ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่และโลหกรรม ตลอดจนอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
ด้านข้อมูลสารสนเทศ	1. เร่งรัดการสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศและโครงข่ายเชื่อมโยงระบบการถ่ายเทข้อมูลสารสนเทศให้สมบูรณ์ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ และเป็นการลดขั้นตอน 2. สำรวจ ตรวจสอบ และศึกษา สภาพและศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติและปรับปรุงข้อมูลทางธรณีวิทยาให้เป็นข้อมูลพื้นฐานพร้อมใช้ สำหรับใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ตลอดจนการป้องกันบรรเทาภัยพิบัติและผลกระทบสิ่งแวดล้อม 3. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการสำรวจการผลิต การใช้ประโยชน์ และการตลาดของทรัพยากรธรรมชาติและโลหกรรม
ด้านกฎระเบียบ	1. ปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการทำงาน ให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุน 2. ศึกษา กำกับ ดูแล กำหนดมาตรการ เงื่อนไข เพื่อควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการพัฒนาทรัพยากรแร่ พลังงาน น้ำบาดาล และโลหกรรม

กลยุทธ์	การดำเนินการ
ด้านบริหาร/องค์กร	1. เน้นการทำงานที่ให้ได้ผลงานในเชิงคุณภาพ และในรูปแบบที่มีความพร้อมที่จะนำไปใช้งานในกิจกรรมต่อเนื่องได้ในทันที 2. ปรับโครงสร้างองค์กรและบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงไป 3. พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางด้านเทคนิคและการปฏิบัติราชการ
ด้านการจูงใจ	1. ส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการให้ข่าวสาร ความรู้ แก่บุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการจูงใจและสร้างเสริมความเข้าใจในกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและโลหกรรม
ด้านความร่วมมือ	1. มีการปรับเปลี่ยนโครงการไปสู่การทำงานที่มีองค์ประกอบ 3 มิติ ได้แก่ ด้านพื้นที่ที่เป็นกลุ่มหรืออนุภาค ด้านภารกิจหลักของหน่วยงาน และด้านการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

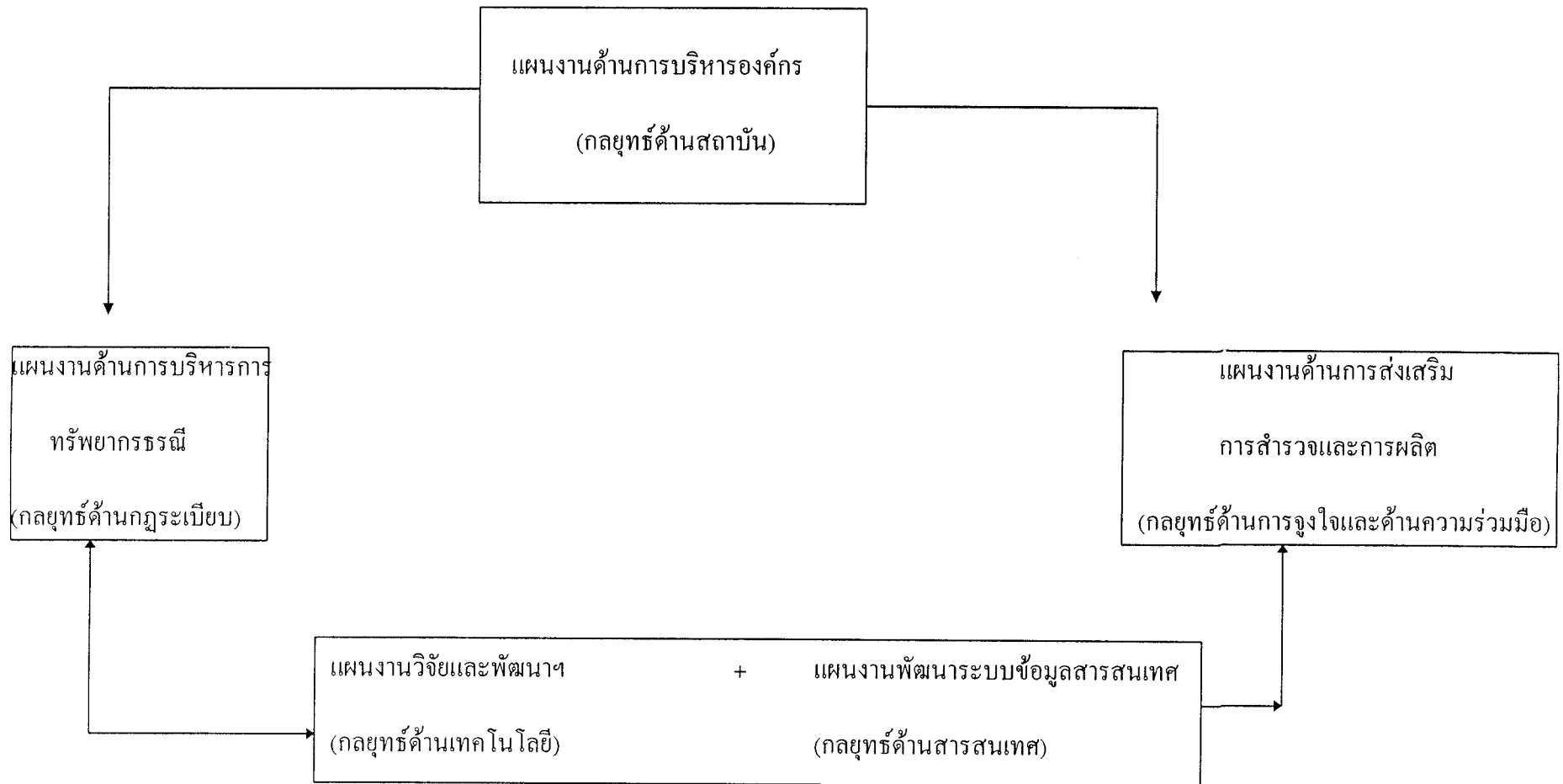
แผนงานหลัก

จากกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น กทท.สามารถจัดทำเป็นแผนงานหลักได้ 2 ลักษณะ แผน คือ แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อย่างมีประสิทธิภาพ (ซึ่งใช้กลยุทธ์ด้านกฎระเบียบเป็นหลัก) และแผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน (ซึ่งใช้กลยุทธ์ด้านการจูงใจและด้านความร่วมมือเป็นสำคัญ) แต่แผนงานหลักทั้งสองจะไม่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ของกทท.และของกระทรวงอุตสาหกรรม หากปราศจาก แผนงานอื่นที่จะมาสนับสนุน อันได้แก่ แผนงานด้านการบริหารองค์กร (เน้นกลยุทธ์ด้านสถาบัน) แผนงานด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม (เน้นกลยุทธ์ด้านสารสนเทศ) และแผนงานวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-การวิจัยด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม (เน้นกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี) แผนงานสนับสนุนดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับแผนงานหลัก ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 กล่าวคือ แผนงานด้านบริหารองค์กร เน้นการปรับปรุงองค์กรและแผนงานและการสร้างความเข้าใจให้เป็นเอกภาพขององค์กรและบุคลากรของกทท. ให้พร้อมที่จะทำหน้าที่ได้เหมาะสมตามสถานะการณ์ในด้านสนับสนุนส่งเสริมธุรกรรมของภาคเอกชนและดูแลให้ภาคเอกชนดำเนินตามกฎระเบียบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งการบริหารองค์กรของกทท. จำต้องสนองต่อการปฏิบัติการกิจหลักหรือแผนงานหลักทั้งสอง ส่วนแผนงานด้านวิจัยวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-การวิจัยและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (S&T&R และ IT) เน้นการสนับสนุนข้อมูลและสารสนเทศให้กับ กทท.และหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรม เกษตรกรรมและพาณิชยกรรม ในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ตลอดจนเผยแพร่ให้เอกชนที่เกี่ยวข้องและที่สนใจ เพื่อจะได้ไปใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ และการปรับตัวในธุรกิจของตน และเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพยากร

แม้ว่าแผนงานหลักของกทท.จะใช้กลยุทธ์ด้านกฎระเบียบด้านการจูงใจ และด้านความร่วมมือ เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่กลยุทธ์ดังกล่าวมิสามารถทำให้แผนปฏิบัติงานนั้นบรรลุวิสัยทัศน์ของ กทท.ได้แต่เพียงลำพัง ทั้งนี้เพราะการบริหารและการจัดการด้านวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี- การวิจัย (S&T&R) และข้อมูลสารสนเทศ (IT) ของกทท. ยังไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์แบบ ตลอดจนความใส่ใจของรัฐต่อความสำคัญของ S&T&R และ IT ในอดีตมีค่อนข้างน้อย จึงทำให้การลงทุนในทั้งสองด้านนี้มีงบประมาณค่อนข้างจำกัด ฉะนั้น กทท. ควรจะมีบทบาทในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิจัย (Technology Base) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและพาณิชยกรรมต่อไป กทท. มีศักยภาพด้านบุคลากร และเครื่องมืออุปกรณ์อย่างเพียงพอที่จะดำเนิน

การดังกล่าวได้ โดยใน 5 ปีข้างหน้า (2544) กทท. ควรจะกระตุ้นให้เกิด Technology Base ด้าน S&T&R และ IT ได้ ด้วยการให้ความสนใจต่อแผนงานด้านการวิจัยและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างจริงจัง

แผนภาพ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานของ กทช.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละแผนงาน ของ กทธ.

หน่วยงาน	แผนงานด้านการบริหาร ทรัพยากรธรณี	แผนงานด้านการส่งเสริมการ สำรวจและการผลิต	แผนงานด้าน S&T&R และ IT	แผนงานด้านการ บริหารองค์กร
กรมทรัพยากรธรณี		✓ ^{*(6)}	✓ ^{*(1+2)}	✓ ^{*(2+3)}
กองการเหมืองแร่	✓	✓	✓	✓
กองป้องกันและปราบปราม	✓			✓
กองรังวัด	✓			✓
กองโลหกรรม	✓		✓	✓
สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต		✓	✓	✓
สำนักงานเลขานุการกรม				✓
กองการเจ้าหน้าที่				✓
กองน้ำบาดาล	✓	✓	✓	✓
กองควบคุมกิจการ** น้ำบาดาล	✓			✓
กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓
กองสัมปทาน	✓			✓
สำนักงานกฎหมายและระเบียบ	✓		✓	✓
ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี**	✓	✓	✓	✓
ที่ทำการทรัพยากรธรณีประจำห้องที่			✓ ^{*(3)}	✓
งานตรวจราชการ				✓
งานตรวจสอบภายใน				✓
กองธรณีวิทยา		✓	✓	✓
กองพัฒนาทรัพยากรธรณี**			✓	✓
กองวิเคราะห์ ฯ		✓	✓	✓
กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา		✓	✓	✓
กองคลัง				✓
กองช่าง		✓		✓

หน่วยงาน	แผนงานด้านการ บริหาร ทรัพยากรธรณี	แผนงานด้านการ ส่งเสริมการสำรวจ และการผลิต	แผนงานด้าน S&T&R และ IT	แผนงานด้านการ บริหารองค์กร
กองเทคโนโลยีการ ทำเหมืองใต้ดิน**	✓			✓
กองวิชาการและ วางแผน		✓*(7)	✓	✓*(1)
กองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรณี	✓	✓		✓
หน่วยงานใหม่ กลุ่มงานส่งเสริมการ สำรวจและพัฒนา ทรัพยากรธรณี		✓		
หน่วยงานใน กระทรวง				
อุตสาหกรรม สำนักงานปลัด (ปลัดกระทรวง)		✓		
สศอ.		✓		
กรมโรงงาน			✓	
กรมส่งเสริม		✓	✓	
อุตสาหกรรม				
หน่วยงานภายนอก				
สศช.		✓		
สำนักงานงบ ประมาณ		✓		
สำนักงานคณะกรรมการ นโยบายและ แผนสิ่งแวดล้อม		✓	✓	
กระทรวงเกษตรฯ		✓	✓	
กระทรวงพาณิชย์		✓		
กระทรวงมหาดไทย		✓	✓	

หมายเหตุ : * หมายถึงเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ โครงการ/กิจกรรม ของแผนงาน

() ตัวเลขใน () หมายถึงเลขที่ของโครงการ/กิจกรรมของแผนงาน

** หมายถึง กองที่ตั้งขึ้นเป็นการภายใน กทช.

กทท. จึงควรนำความสามารถด้าน S&T&R ด้านเทคโนโลยีทรัพยากรธรณี และข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณีที่มีอยู่มาปรับปรุงและจัดระบบให้มีการถ่ายทอด เผยแพร่ข้อมูลสถิติและผลการวิจัยและพัฒนา ให้สมบูรณ์ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ข้อมูลด้านเทคโนโลยี และสารสนเทศเหล่านี้จะเป็นดัชนี หรือช่วยให้การดำเนินกลยุทธ์ด้านกฎระเบียบ ด้านการจูงใจ และด้านความร่วมมือเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ฉะนั้นในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 (2540-2544) นั้น แผนงานวิจัยและพัฒนา กับแผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศฯ จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าแผนงานหลักของกทท. และในอนาคตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ครอบคลุมที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลก ยังคงให้ความสนใจด้าน R&D และ IT อย่างต่อเนื่อง

แผนงานแต่ละแผนนี้ จะต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยงานของ กทท. หลายหน่วยด้วยกัน (ดังแสดงในตารางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละแผนงาน) และในบางกรณีอาจต้องจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลางหรือศูนย์กลางในการประสานงาน และรวบรวมข้อมูลต่างๆ รวมทั้งกระจายข้อมูลสารสนเทศให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน

รายละเอียดของแผนงานทั้ง 4 แผน มีดังต่อไปนี้

1. แผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการและเหตุผล

ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยให้มีความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกทช. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยนั้น กทช.สามารถดำเนินการได้หลายวิธี วิธีการหนึ่ง คือ การจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากรธรณี อันมีจำกัดของประเทศ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและเศรษฐกิจไทย ซึ่งนับได้ว่าเป็นหน้าที่หลักหรือเป็นหัวใจสำคัญของกทช. ที่เดียว

เนื่องด้วยทรัพยากรธรณีเป็นสมบัติของชาติ รัฐจึงจำเป็นต้องเป็นผู้จัดการและบริหารการใช้ทรัพยากรธรณีแต่เพียงผู้เดียว โดยอนุญาตให้ภาคเอกชนเข้าดำเนินการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีได้ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ (หรือ กทช.) สำหรับทรัพยากรธรณีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกทช.มีอยู่ด้วยกันหลายประเภทได้แก่ ทรัพยากรแร่ (โลหะและอโลหะ) ทรัพยากรพลังงาน (ปิโตรเลียม ถ่านหิน ลิกไนต์) และทรัพยากรน้ำบาดาลน้ำบาดาล ซึ่งต่างก็มีระบบและวิธีการบริหารและการจัดการที่แตกต่างกัน ตลอดจนเป็นทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไป ธรรมชาติและมนุษย์ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าประโยชน์ต่อการดำรงชีพและเป็นวัตถุดิบจำเป็นในการอุตสาหกรรม ทำให้มีการมุ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีในปัจจุบัน (หรือระยะสั้น) ให้มากที่สุด โดยมีได้คำนึงถึงการเก็บรักษาทรัพยากรธรณีให้สามารถใช้ประโยชน์ในอนาคต (หรือในระยะเวลาที่เหมาะสม) และมีได้คำนึงถึงผลกระทบจากการเสื่อมดุลของระบบนิเวศน์ และปัญหามลพิษ อันเกิดจากการนำทรัพยากรธรณีมาใช้ประโยชน์ เช่น การขุด การเจาะ การระเบิด การชำระล้าง การแปรรูป เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากรธรณี จึงมักประสบปัญหาการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ดังนั้น กทช. จำเป็นต้องสร้างกระบวนการใช้ทรัพยากรธรณีอย่างชาญฉลาดด้วยการจัดสรรการใช้ทรัพยากรธรณีในระยะเวลาและปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมในระยะยาว แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

แผนงานด้านการบริหารการใช้ทรัพยากรธรณีอย่างมีประสิทธิภาพนี้ จึงประกอบด้วย การดำเนินงานด้านการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ ด้านการอนุญาตใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรณี ด้านการป้องกันและปราบปราม ด้านการควบคุมการสำรวจและการผลิต (กระบวนการทำเหมืองแร่ บ่อน้ำบาดาล และสำรวจปิโตรเลียม) ของภาคเอกชน ด้านการประเมินผลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี และด้านการสำรวจแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีแห่งใหม่

วัตถุประสงค์

เพื่อกำกับ ดูแล ควบคุม ให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีให้เป็นไปตามหลักวิชาการ และตามกฎหมาย เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง ด้านวัตถุดิบและพลังงานแก่ภาคอุตสาหกรรม

เป้าหมาย

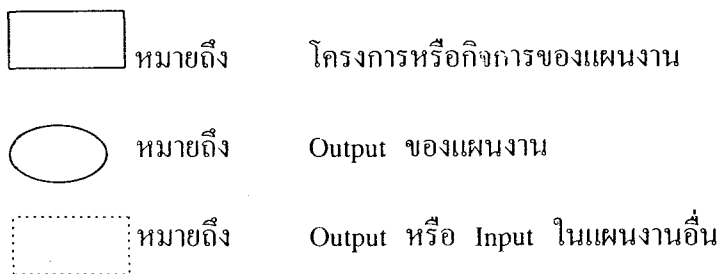
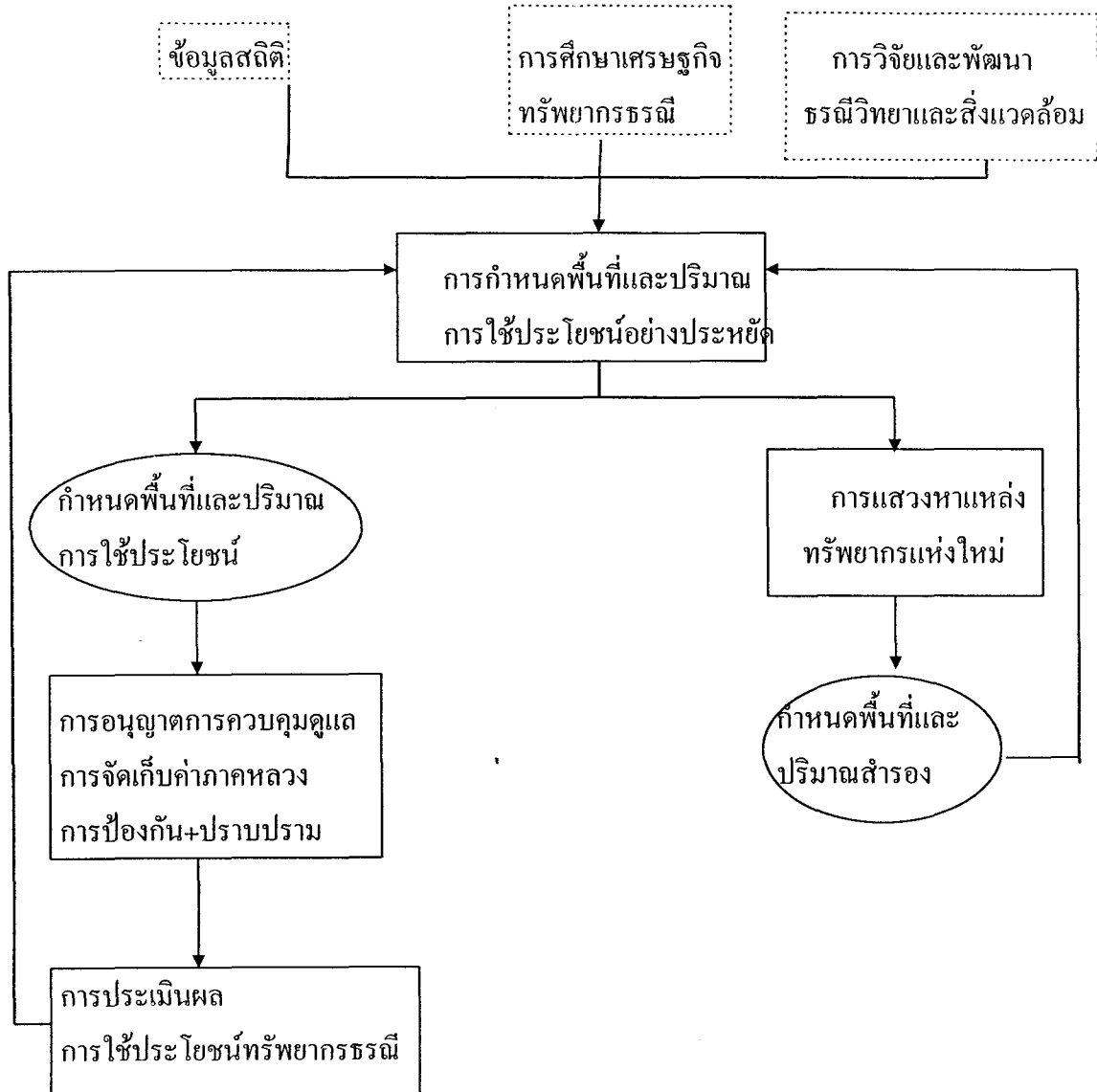
ออกกฎระเบียบ มาตรการ และเงื่อนไข ในการกำกับดูแลให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการค้นพบแหล่งทรัพยากรธรณีใหม่ ๆ

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานด้านการบริหารทรัพยากรธรณีมีอยู่ด้วยกัน 4 โครงการ (หรือกิจกรรม) ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 กล่าวคือ (1) กทธ. ควรกำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ และปริมาณสำรอง ซึ่งอาศัยข้อมูลและผลการวิเคราะห์วิจัยสถานการณ์ทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม มาพิจารณา ซึ่งคำนึงถึงความต้องการใช้ประโยชน์ในระยะสั้น และความมั่นคงด้านวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรมในระยะยาว (2) เมื่อ กทธ.มีนโยบายและกำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ได้เด่นชัดแล้ว จึงจะดำเนินการอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ได้ โดย กทธ.ทำหน้าที่กำกับดูแลตรวจสอบ ให้กิจการด้านทรัพยากรธรณีดำเนินไปด้วยดีตาม พ.ร.บ. และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (3) ในระหว่างนี้ กทธ. ควรดำเนินการประเมินสถานการณ์ทางการผลิตและตลาดของทรัพยากรธรณี ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลศึกษาในการปรับตัวของภาคเอกชน และเพื่อที่ กทธ.จะได้ประเมินสถานการณ์การใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรณีได้ทันการณ์และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับนโยบาย กำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด

นอกจากนี้ (4) กทธ. ควรดำเนินการแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีแห่งใหม่ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณสำรองทรัพยากรธรณี และเพื่อแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีทดแทนอันเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนสามารถนำแหล่งทรัพยากรธรณีใหม่นั้นมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้วัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรมไทย

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงานด้านการบริหาร
ทรัพยากรธรณี

1. การกำหนดพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ ด้วยการนำข้อมูลและผลการวิเคราะห์วิจัยสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรณี และสิ่งแวดล้อม มาประกอบการพิจารณา โดยคำนึงถึงความมั่นคงด้านวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม และความต้องการตอบสนองภาวะตลาดผลิตภัณฑ์ โดยยึดหลักการใช้อย่างประหยัด

งาน 1.1 สำรวจพื้นที่และปริมาณศักยภาพทรัพยากรธรณี

1.2 กำหนดพื้นที่และปริมาณทรัพยากรธรณีสารอง และปริมาณใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามนโยบายการสำรองทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม

งาน 1.1 - 1.2 ต้องอาศัยข้อมูลจากแผนงานส่งเสริมสำรวจและการผลิตและแผน

งาน S&T&R และ IT

2. การอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านกฎระเบียบ และด้านการจูงใจ ด้วยการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ควบคุมให้ภาคเอกชนดำเนินการสำรวจ และการผลิตให้เป็นไปตาม พรบ. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และปริมาณสำรองของประเทศ กทช.อาจต้องออกมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนหันมาใช้เทคโนโลยีที่สะอาดมากขึ้น เช่น การลดค่าภาคหลวงหรือภาษี

งาน 2.1 นำหลักเกณฑ์และข้อกำหนด ปริมาณสำรองและปริมาณการใช้ทรัพยากรธรณี ควบคู่กับการควบคุมสิ่งแวดล้อม ตามกิจกรรม 1 มาพิจารณาอนุญาต ดำเนินกิจการด้านแร่ น้ำบาดาล และปิโตรเลียม ในระยะเวลาที่เหมาะสม

2.2 พิจารณาอนุญาตให้เอกชนดำเนินการสำรวจและผลิต โดยต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ข้อ 2.1 โดยการออกอาชญาบัตรสำรวจแร่ ประทานบัตรทำเหมืองแร่ การให้สัมปทานปิโตรเลียม การออกใบอนุญาตประกอบการโลหกรรม และการออกใบอนุญาตเจาะและใช้น้ำบาดาล

- 2.3 ควบคุม ตรวจสอบ กิจการด้านแร่ น้ำบาดาล และปิโตรเลียม อาทิ การตรวจสอบ การสำรวจแร่ที่ขออนุญาตดำเนินการ การควบคุมการผลิตแร่ให้เป็นไปตามเงื่อนไข การกำกับดูแลการเจาะและใช้น้ำบาดาล การดำเนินการตามสัมปทานปิโตรเลียม การซื้อขาย ความปลอดภัยและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.4 การคำนวณ และจัดเก็บค่าภาคหลวง และค่าธรรมเนียมต่างๆให้เป็นไปตาม กฎระเบียบ
- 2.5 การป้องกันและปราบปรามกรณีการลักลอบผลิตและขนส่ง โดยไม่เสียค่าภาคหลวง เพื่อจะได้ควบคุมปริมาณสำรองทรัพยากรธรณี ให้เป็นไปตามที่ประมาณการไว้ และป้องกันมิให้มีการขอประทานบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจอื่นๆ
- 2.6 พิจารณากำหนดมาตรการและเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมในการขอเปลี่ยนแปลงผังโครงการทำเหมือง การขอต่ออายุประทานบัตร และขอเพิ่มชนิดแร่

หน่วยงานรับผิดชอบ กองสัมปทาน, กองรังวัด, กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ, กองควบคุมน้ำบาดาล, กองการเหมืองแร่ กองโลหกรรม, กองเทคโนโลยีการทำเหมืองใต้ดิน กองป้องกันและปราบปราม กองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรณี ที่ทำการทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ สำนักกฎหมายและระเบียบ

3. การประเมินผลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ จัดเก็บข้อมูลด้านปริมาณการผลิตที่ขออนุญาต ปริมาณการผลิตจริง สถานที่ขาย แหล่งรับซื้อ และผู้ใช้คนสุดท้าย (end user) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตการใช้ภายในประเทศควบคู่กับสถานการณ์ด้านราคาและตลาดโลกของกิจการด้านทรัพยากรธรณี (แร่ พลังงาน ปิโตรเลียม และโลหกรรม) และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

- งาน**
- 3.1 รวบรวมข้อมูลการสำรวจจริง และการผลิตจริง
 - 3.2 เปรียบเทียบสถิติการขออนุญาตผลิตกับปริมาณการผลิตจริงและการใช้จริง

- 3.3 นำผลการวิเคราะห์สถานการณ์ตลาดผลิตภัณฑ์ทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งภายในและต่างประเทศ มาพิจารณาควบคู่กับสถิติที่ได้จากข้อ 3.2
- 3.4 เสนอแนะแนวนโยบายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติว่าจะลดหรือเพิ่มปริมาณการใช้
- 3.5 ติดตามและตรวจสอบ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่มีการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำเหมืองแร่ โรงแต่งแร่ โรงถลุงแร่ บ่อน้ำบาดาล สถานที่ผลิตปิโตรเลียม ให้เป็นไปตามเงื่อนไขในการอนุญาต

หน่วยงานรับผิดชอบ กองสัมปทาน, กองการเหมืองแร่ กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ, กองควบคุมน้ำบาดาล, ที่ทำการทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ กองวิชาการและวางแผน, กองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรณี ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี

4. การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีแห่งใหม่

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจด้านนโยบายของกทธ. ทั้งนี้ กทธ. ต้องใช้กลยุทธ์ด้านความร่วมมือ เพื่อดำเนินนโยบายเชิงรุก ให้แก่ภาคเอกชน โดยที่ส่งเสริมงานด้านวิเทศสัมพันธ์ให้แข็งแกร่ง (กรณีที่ต้องแสวงหาแหล่งทรัพยากรในต่างประเทศ)

งาน	4.1 สำรวจข้อมูลด้านธรณีวิทยาอย่างละเอียด ทั้งด้านถ่านหิน น้ำบาดาล ปิโตรเลียม และแหล่งแร่อื่นๆ โดยครอบคลุมพื้นที่ทั้งภายในประเทศ (บนแผ่นดินและนอกชายฝั่งทะเลอ่าวไทย) และประมวลข้อมูลของต่างประเทศ 4.2 วิเคราะห์ และประเมินคุณภาพทรัพยากรธรณีแห่งใหม่ 4.3 ประเมินศักยภาพ ทรัพยากรธรณีทั้งพื้นที่และปริมาณ เช่น การสำรวจและประเมินศักยภาพถ่านหิน ศักยภาพแหล่งน้ำบาดาล 4.4 นำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี

- 4.5 กำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับทรัพยากรที่คาดว่าจะมีการขาดแคลนในประเทศไทยในอนาคต เพื่อใช้เป็นแหล่งสำรองในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย

หน่วยงานรับผิดชอบ กองพัฒนาทรัพยากรธรณี, ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี กอง
น้ำบาดาล กองธรณีวิทยา กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กองสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรณี

2. แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน

หลักการและเหตุผล

บทบาทของ กทช. นอกจากการควบคุมกำกับดูแล การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีแล้ว ยังต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ทั้งการแปรรูปและการใช้ทรัพยากรธรณี ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น โลหกรรม ปิโตรเคมี วัสดุก่อสร้าง เซรามิก เป็นต้น โดยประสงค์ให้ภาคเอกชนมีประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรธรณีอันมีจำกัดนี้ได้ให้ประโยชน์สูงสุดแก่สังคม การส่งเสริมการผลิตของ กทช. ควรที่จะเป็นการช่วยลดต้นทุนให้กับภาคเอกชน ในด้านการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Information) และการศึกษาวิจัย (Research) ซึ่งเป็นบริการสาธารณะ (public goods) ที่ภาคเอกชนยังไม่มีความพร้อมในการแสวงหาได้เอง ดังนั้น กทช. จึงควรเป็นผู้จัดบริการด้านสารสนเทศให้แก่ภาคเอกชน เพื่อที่จะนำไปศึกษาเพิ่มเติมและใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเอกชนรายใหญ่หรือรายเล็ก ก็จะได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเอกชนรายเล็กหรือเอกชนรายใหม่ ที่ยังมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับต่ำ

มาตรการในการส่งเสริมการผลิต มิใช่มีเพียงการให้บริการด้านสารสนเทศเท่านั้น ยังมีการให้บริการด้านวิชาการและเทคนิคการผลิต โดยการให้ความช่วยเหลือ วิเคราะห์ตรวจสอบทางเทคนิคให้กับภาคเอกชนที่ประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือ รวมทั้งการจัดหาบุคลากรทางเทคนิคให้คำปรึกษาแก่ภาคเอกชนด้วย ตลอดจนการคิดค้นการปรับโครงสร้างค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียมภาษี ขั้นตอนการขออนุญาตดำเนินกิจการ ขั้นตอนการนำเข้าและส่งออก การกำหนดราคา ฯลฯ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อลดภาระของภาคเอกชนและสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนพัฒนาการผลิตของตน มาตรการเหล่านี้ มิใช่เพียงเพื่อส่งเสริมการผลิตของภาคเอกชนเท่านั้น ยังต้องเป็นการช่วยผลักดันให้ภาคเอกชนพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของตนในระยะยาวอีกด้วย

นอกจากนี้ กทช. ควรมีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งสินเชื้อหรือจัดหาแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำให้เอกชนกู้ เพื่อการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรธรณี ทั้งนี้เพราะการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรธรณีเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำคัญ สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ที่ใช้ทรัพยากรธรณีเป็นวัตถุดิบหรือแหล่งพลังงาน กิจกรรมนี้ต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูงและมีได้ก่อให้เกิดกำไรเชิงธุรกิจอย่างเช่นกิจการอุตสาหกรรมและบริการอื่นๆ จึงทำให้มิได้รับการใส่ใจจากสถาบันการเงินเท่าใดนัก

ดังนั้น ภารกิจในการส่งเสริมการผลิตดังกล่าว มิเพียงช่วยให้กทท.บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการส่งเสริม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนเท่านั้น ยังช่วยให้ กทท. บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนด้วย

แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน จึงควรเริ่มต้นด้วยการวางแผน ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ควบคู่กับการประสานงานด้านนโยบายกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติของภาคเอกชน สำหรับมาตรการส่งเสริมนั้น ควรประกอบด้วย การศึกษาเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ การบริการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศแก่ภาคเอกชน การบริการด้านวิชาการและเทคโนโลยีและด้านสินเชื่อแก่ภาคเอกชน ตลอดจนการประเมินผลแผนงานส่งเสริมฯ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและประกอบการวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

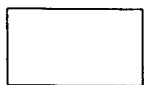
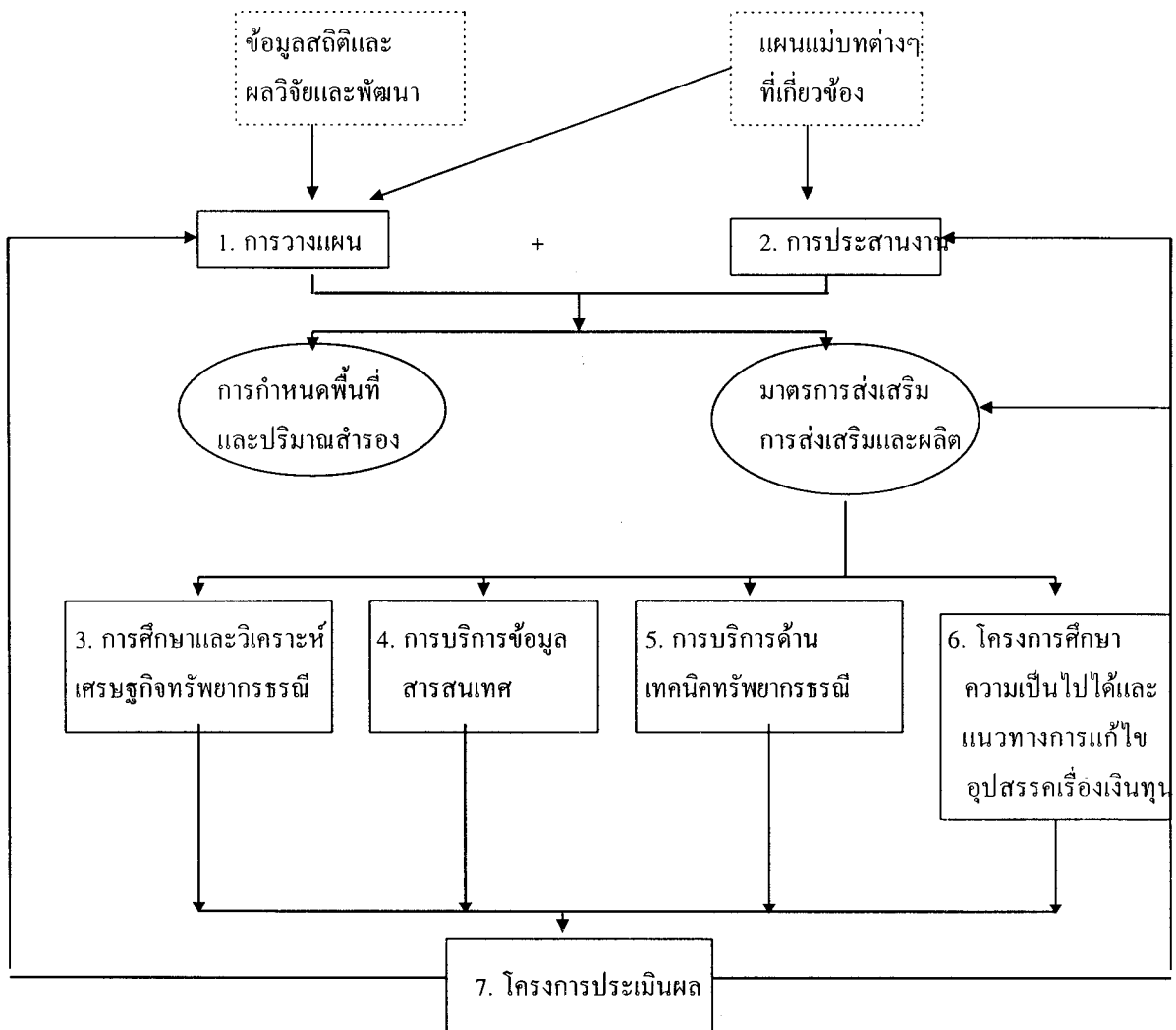
วัตถุประสงค์

เพื่อกระจายการบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านวิชาการและเทคนิค และอำนวยความสะดวกด้านปัจจัยเงินทุน แก่ภาคเอกชนให้ทั่วถึง เพื่อประกอบการตัดสินใจและสร้างสิ่งจูงใจ (เช่น การปรับโครงสร้างภาษีและขั้นตอนทางราชการ) ให้เอกชนทำการสำรวจและการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

เป้าหมาย

ให้มีการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพกลุ่มงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นผู้เผยแพร่และประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอำนวยความสะดวกและสร้างความเชื่อมั่นให้กับแหล่งเงินทุนที่ภาคเอกชนจะไปใช้บริการ ให้ได้ในปี 2544

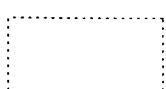
แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงานด้านการส่งเสริม
การสำรวจและการผลิต

หมายถึง โครงการ หรือกิจกรรม ของแผนงาน

หมายถึง output ของแผนงาน

หมายถึง output หรือ input ในแผนงานอื่น

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ประกอบด้วย 7 โครงการ (หรือกิจกรรม) ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 3 กล่าวคือ ในการส่งเสริมกิจกรรมของภาคเอกชนนั้น กทช.ควรจะมีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เด่นชัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ภาคเอกชนจะกำหนดทิศทางธุรกิจของตนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดและนโยบายของรัฐ ด้วยเหตุนี้ กทช. ควร (1) วางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยยึดแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม แผนแม่บททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับข้อมูลสถิติและผลวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับ (2) การประสานงานด้านนโยบายและภาคปฏิบัติด้านกิจกรรมทรัพยากรธรรมชาติ กับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เพื่อให้การกำหนดพื้นที่และการพัฒนาแหล่งสำรองทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับนโยบายและเป้าหมายของหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการส่งเสริมกิจการด้านทรัพยากรธรรมชาติของภาคเอกชน อันได้แก่ (3) การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ (4) การบริการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ (5) การบริการด้านเทคโนโลยี (6) การสร้างความมั่นคง (secure) ด้านทุน และ (7) โครงการประเมินผลการส่งเสริมของ กทช.

1. การวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์: ด้านการจูงใจ ด้วยการจําแนกประเภท และคุณภาพ กำหนดแหล่งสำรอง เงื่อนไขและความเหมาะสมในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับโครงสร้างอุตสาหกรรม และทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยการจัดลำดับความสำคัญของการสำรวจ และการผลิตว่าควรเป็นทรัพยากรชนิดใด รวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์และการประเมินผลของการส่งเสริม

งาน	1.1 พิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรม และแผนแม่บททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	1.2* พิจารณาข้อมูลสถิติและผลวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะได้ทราบศักยภาพ ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ความสามารถในการรองรับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ และความสามารถในการผลิตของภาคเอกชน

- 1.3* นำข้อ 1.1 และ 1.2 มาพิจารณาร่วมเพื่อวางแนวทางการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ในทุกด้านให้ชัดเจน เช่น การวางแผนกำหนดพื้นที่และปริมาณสำรอง ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ มิให้มีความขัดแย้งกัน
- 1.4* เมื่อกำหนดเขตพื้นที่และปริมาณสำรองและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าทรัพยากรใดและพื้นที่ใดควรให้มีการสำรวจและการผลิตก่อนหรือหลังและในช่วงเวลาใด จะได้จัดทำเป็นแผนการใช้ประโยชน์เพื่อจะได้นำไปใช้ในการบริหารการทรัพยากรธรรมชาติต่อไป
- 1.5* พิจารณาวางมาตรการส่งเสริมกิจการสำรวจและผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติของภาคเอกชน ทั้งมาตรการระยะสั้น และระยะยาว เพื่อช่วยให้ภาคเอกชนสามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์การตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป
- 1.6* ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสำรวจ การพัฒนา การผลิต และการจัดการบริหารต่างๆในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.7* กำหนดมาตรการและมาตรฐานของการฟื้นฟูพื้นที่จากการทำเหมือง และควรให้ผู้ประกอบการเสนอแผนงานการฟื้นฟูพื้นที่หลังจากการทำเหมืองในกระบวนการยื่นขอประทานบัตร
- 1.8 กำหนดมาตรฐานและประเภทของการทำเหมืองแต่ละชนิดของแร่และแร่ละแหล่ง ให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะทางธรณีวิทยา เพื่อลดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติในการผลิต

หน่วยงานรับผิดชอบ กองวิชาการและวางแผน กองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ กองธรณีวิทยา กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กองวิเคราะห์ กองการเหมืองแร่ กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการวางแผนของกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

2. โครงการประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ ด้านความร่วมมือ ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างหน่วย
งานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทรัพยากรแร่ ทรัพยากรเชื้อเพลิง ทรัพยากรน้ำ
บาดาล และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรม
เซรามิก การจัดการน้ำบาดาลบริการชุมชน เป็นต้น จะได้เป็นประโยชน์ในการ
ศึกษาแนวโน้มการใช้ทรัพยากรธรณีในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และจะได้กำหนด
มาตรการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรธรณี และนำทรัพยากรธรณีมาใช้ได้
อย่างเหมาะสมกับความต้องการและมีประสิทธิภาพ

- งาน** 2.1* ประสานงานทุกรูปแบบและทุกระดับ กับหน่วยงานของรัฐ (โดยอาจตั้ง
คณะกรรมการร่วมภาครัฐ ภารกิจเอกชน ประชาชน) ในการวางแผน
พัฒนาอุตสาหกรรมและบริการ และการใช้ทรัพยากรธรณีควบคู่กันไป
ตัวอย่างเช่น แผนนโยบายการพัฒนาที่ดินเพื่อบ้านที่อยู่อาศัย กับการใช้น้ำ
บาดาล แผนนโยบายการส่งเสริมการส่งออกและการผลิตผลิตภัณฑ์เซรา
มิก กับการใช้ทรัพยากรดิน เป็นวัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐ
จากหลายสังกัดเกี่ยวข้อง
- 2.2* นำแผนนโยบายความต้องการใช้ทรัพยากรแร่ พลังงาน โลหกรรม น้ำ
บาดาล และปิโตรเลียม ในข้อ 2.1 มาพิจารณาควบคู่กับปริมาณสำรอง
และความสามารถในการผลิตตามหลักวิชาการ เพื่อค้นหาข้อจำกัด
อุปสรรค และเงื่อนไขในการผลิต ด้านทรัพยากรธรณี
- 2.3* นำข้อจำกัดต่างๆดังในข้อ 2.2 เสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อ
หาทางแก้ไขทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในการจัดการทรัพยากรของ
ประเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
- 2.4* ดำเนินกิจกรรมประสานงานทุกรูปแบบกับภาคเอกชนทั้งรายใหญ่และราย
เล็ก เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของภาคเอกชน ในการดำเนินกิจ
การด้านทรัพยากรธรณี และร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไข และให้ภาค
เอกชนรวมทั้งชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการกำหนดแนวทางการ

พัฒนาทรัพยากรธรณีในท้องถิ่นของตน อาจจะโดยขยาย/ปรับสภาพการ
เหมืองแร่ให้เป็นสภาพทรัพยากรธรณี เพื่อเป็นแหล่งรวมเรื่องด้านแร่
น้ำบาดาล เชื้อเพลิงธรรมชาติของภาคเอกชน ซึ่งในขั้นแรกอาจจัดเป็น
“โครงการศึกษาความร่วมมือระหว่าง กทช. กับภาคเอกชน”

2.5* นำข้อปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาค
เอกชน พิจารณาร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ 2.1

หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมทรัพยากร
ธรณี กรมป่าไม้ กรมประมง กรมส่งเสริมการค้าระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง หน่วยธุรกิจเอกชน
ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจบ้านจัดสรร ธุรกิจอุตสาหกรรม
กรรมเชรามิก ธุรกิจผลิตวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

3. การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจด้วยการสนับสนุนชุดข้อมูลด้านวิชาการ เพื่อจูงใจให้มีการลงทุน
กรณีที่ดินการแร่เอื้ออำนวย และลดความเสี่ยง กรณีที่ดินการแร่ผันผวน

งาน 3.1 ศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์อุตสาหกรรมด้าน (แร่ ปิโตร
เลียม น้ำบาดาล) และอุตสาหกรรมปลายทาง (ปิโตรเคมี เชรามิกส์ ผลิต
ภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น)เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและ
เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจการลงทุนและกระจายความเสี่ยงของ
ภาคเอกชน

3.2 ศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบขององค์การร่วมทางการค้าระหว่างประเทศ
(เช่น กลุ่มศึกษาตะกั่วและสังกะสีระหว่างประเทศ และสถาบันเหล็กและ
เหล็กกล้าแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น) ที่มีต่ออุตสาหกรรมแร่
และเชื้อเพลิง และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ตลอดจนเสนอแนะท่าทีของ
ประเทศไทยในการประชุมความร่วมมือทางด้านทรัพยากรธรณีระหว่าง
ประเทศอาเซียน ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กฎแห่งกำเนิดสินค้า เพื่อเป็น
ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนและกระจายความเสี่ยง

- 3.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนของเหมืองแร่ ทรัพยากรเชื้อเพลิงขนาดต่างๆ และการประกอบการโลหกรรม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการดำเนินงานของภาคเอกชน
- 3.4 ปรับปรุงมาตรการและภาษีตามความเหมาะสมของสถานการณ์ภายในและข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ
- 3.5 ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างค่าภาคหลวง และภาษีที่เรียกเก็บจากการผลิต และปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการดังกล่าวให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพ และจูงใจให้เอกชนลงทุนมากขึ้น หรือไม่สร้างภาระแก่เอกชนมากเกินไป
- 3.6 ศึกษาราคาประกาศแร่ ที่ใช้เป็นฐานในการจัดเก็บค่าภาคหลวง โดยควรกำหนดราคาประกาศแร่ให้ครอบคลุมทุกประเภทที่มีการผลิตหรือนำเข้ามาใช้งานในประเทศ ให้เป็นราคาที่สะท้อนถึงราคาซื้อขายในตลาดที่แท้จริงที่ผู้ประกอบการควรได้รับ
- 3.7 ศึกษาและกำหนดมาตรการวัดต้นทุนภายนอกต่างๆ (externality cost) ที่เกิดจากกิจการด้านทรัพยากรธรณี เพื่อกำหนดต้นทุนทางสังคมของการผลิตแต่ละแหล่ง และใช้มาตรการ Pollutor-Pay-Principle และ Prevention-Pays-Principle
- 3.8 ศึกษาและเสนอมาตรการเรื่องการกระจายรายได้จากทรัพยากรธรณีกลับคืนสู่ท้องถิ่นหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรณีนั้นๆ
- 3.9 ศึกษาเพื่อวางแผนและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาคเอกชนได้รับทราบนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการจัดทำแผนแม่บททางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรณีที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ โครงการจัดทำแผนการจัดการแหล่งอนุรักษ์ด้านธรณีวิทยา เป็นต้น

หน่วยงานรับผิดชอบ กองวิชาการและวางแผน กองเหมืองแร่ กองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรณี

2. แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน

หลักการและเหตุผล

บทบาทของ กทช. นอกจากการควบคุมกำกับดูแล การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีแล้ว ยังต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ทั้งการแปรรูปและการใช้ทรัพยากรธรณี ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น โลหกรรม ปิโตรเคมี วัสดุก่อสร้าง เซรามิก เป็นต้น โดยประสงค์ให้ภาคเอกชนมีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรธรณีอันมีจำกัด นี้ได้ให้ประโยชน์สูงสุดแก่สังคม การส่งเสริมการผลิตของ กทช. ควรที่จะเป็นการช่วยลดต้นทุนให้กับภาคเอกชน ในด้านการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Information) และการศึกษาวิจัย (Research) ซึ่งเป็นบริการสาธารณะ (public goods) ที่ภาคเอกชนยังไม่มีความพร้อมในการแสวงหาได้เอง ดังนั้น กทช. จึงควรเป็นผู้จัดบริการด้านสารสนเทศให้แก่ภาคเอกชน เพื่อที่จะนำไปศึกษาเพิ่มเติมและใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเอกชนรายใหญ่หรือรายเล็ก ก็จะได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเอกชนรายเล็กหรือเอกชนรายใหม่ ที่ยังมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับต่ำ

มาตรการในการส่งเสริมการผลิต มิใช่มีเพียงการให้บริการด้านสารสนเทศเท่านั้น ยังมีการให้บริการด้านวิชาการและเทคนิคการผลิต โดยการให้ความช่วยเหลือ วิเคราะห์ตรวจสอบทางเทคนิคให้กับภาคเอกชนที่ประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือ รวมทั้งการจัดหาบุคลากรทางเทคนิค ให้คำปรึกษาแก่ภาคเอกชนด้วย ตลอดจนการคิดค้นการปรับโครงสร้างค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียม ภาษี ขั้นตอนการขออนุญาตดำเนินกิจการ ขั้นตอนการนำเข้าและส่งออก การกำหนดราคา ฯลฯ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อลดภาระของภาคเอกชนและสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนพัฒนาการผลิตของตน มาตรการเหล่านี้ มิใช่เพียงเพื่อส่งเสริมการผลิตของภาคเอกชนเท่านั้น ยังต้องเป็นการช่วยผลักดันให้ภาคเอกชนพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของตนในระยะยาวอีกด้วย

นอกจากนี้ กทช. ควรมีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งสินเชื่อหรือจัดหาแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำให้เอกชนกู้ เพื่อการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรธรณี ทั้งนี้เพราะการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรธรณีเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำคัญ สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ที่ใช้ทรัพยากรธรณีเป็นวัตถุดิบหรือแหล่งพลังงาน กิจกรรมนี้ต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูงและมีได้ก่อให้ เกิดกำไรเชิงธุรกิจอย่างเช่นกิจการอุตสาหกรรมและบริการอื่นๆ จึงทำให้มิได้รับการใส่ใจจากสถาบันการเงินเท่าใดนัก

ดังนั้น การกึ่งในการส่งเสริมการผลิตดังกล่าว มิเพียงช่วยให้กทท.บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการส่งเสริม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนเท่านั้น ยังช่วยให้ กทท. บรรลุวิสัยทัศน์ด้านการเสริมสร้าง ความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนด้วย

แผนงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิตของภาคเอกชน จึงควรเริ่มต้นด้วยการวางแผน ด้านทรัพยากรธรณีที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ควบคู่กับการประสานงานด้าน นโยบายกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารการทรัพยากรธรณี และการส่งเสริม การสำรวจและการผลิตด้านทรัพยากรธรณีของภาคเอกชน สำหรับมาตรการส่งเสริม นั้น ควร ประกอบด้วย การศึกษาเศรษฐกิจทรัพยากรธรณี การบริการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศแก่ภาคเอกชน การบริการด้านวิชาการและเทคโนโลยีและด้านสินเชื่อกแก่ภาคเอกชน ตลอดจนการประเมินผลแผน งานส่งเสริมฯ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและประกอบการวางแผนด้านทรัพยากรธรณีต่อไป

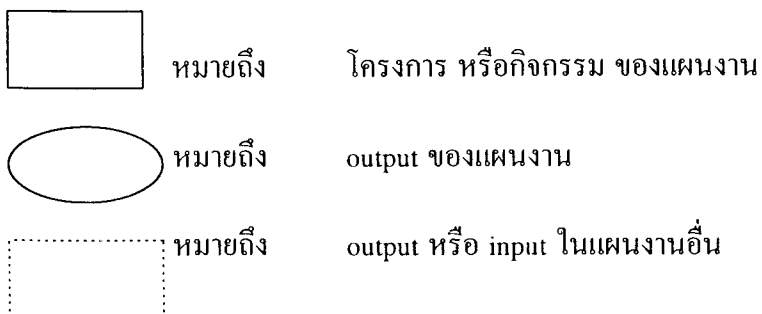
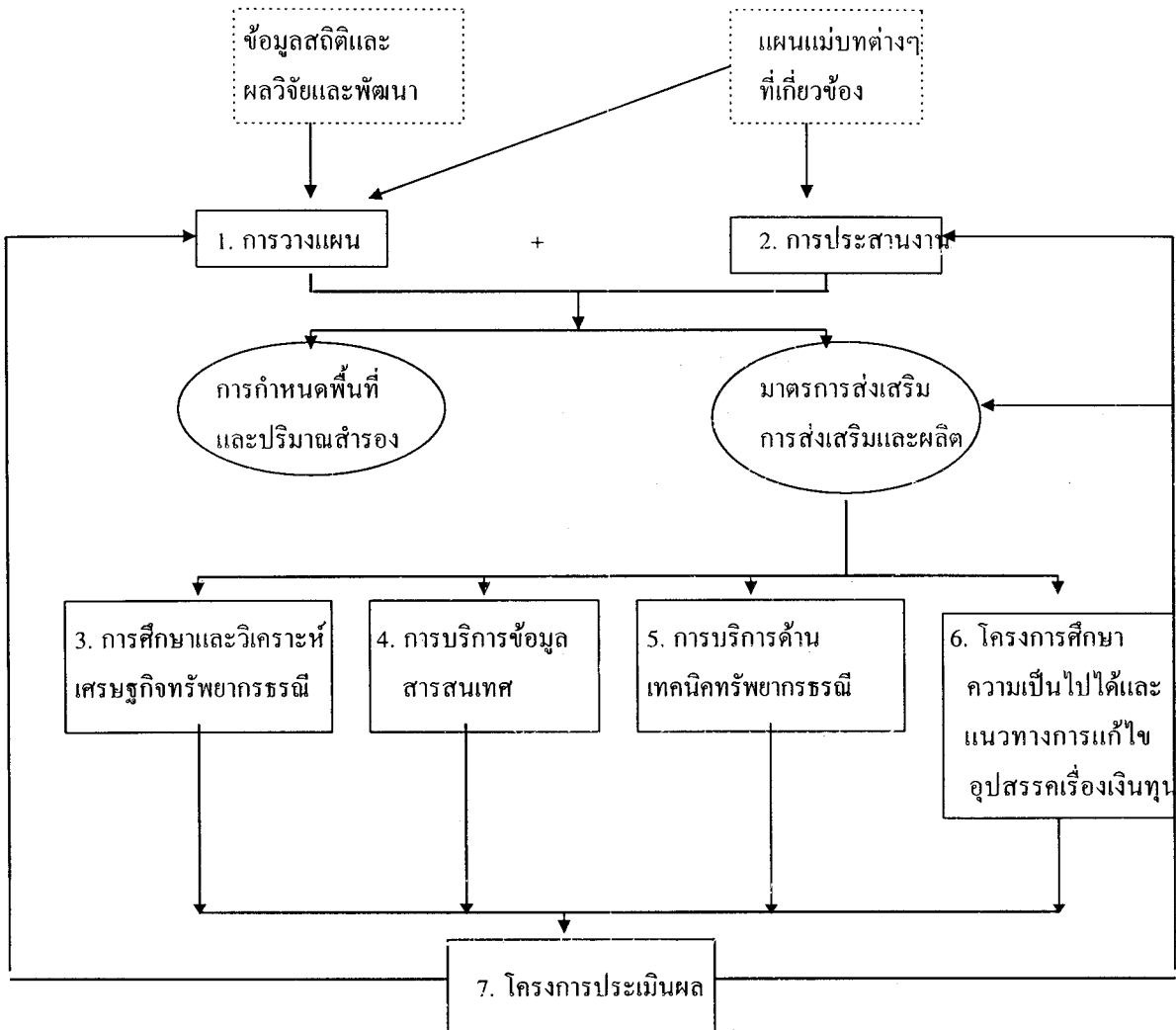
วัตถุประสงค์

เพื่อกระจายการบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านวิชาการและเทคนิค และอำนวยความสะดวกด้านปัจจัยเงินทุน แก่ภาคเอกชนให้ทั่วถึง เพื่อประกอบการตัดสินใจและสร้างสิ่งจูงใจ (เช่น การปรับโครงสร้างภาษีและขั้นตอนทางราชการ) ให้เอกชนทำการสำรวจและการผลิตด้านทรัพยากรธรณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

เป้าหมาย

ให้มีการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพกลุ่มงานด้านการส่งเสริมการสำรวจและการพัฒนา ทรัพยากรธรณีอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นผู้เผยแพร่และประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการ ใช้ทรัพยากรธรณี ตลอดจนการให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอำนวยความสะดวก และสร้างความเชื่อมั่นให้กับแหล่งเงินทุนที่ภาคเอกชนจะไปใช้บริการ ให้ได้ในปี 2544

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงานด้านการส่งเสริม
การสำรวจและการผลิต

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ประกอบด้วย 7 โครงการ (หรือกิจกรรม) ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 3 กล่าวคือ ในการส่งเสริมกิจกรรมของภาคเอกชนนั้น กทท.ควรจะมีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เด่นชัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ภาคเอกชนจะกำหนดทิศทางการธุรกิจของตนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดและนโยบายของรัฐ ด้วยเหตุนี้ กทท. ควร (1) วางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยยึดแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม แผนแม่บททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับข้อมูลสถิติและผลวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับ (2) การประสานงานด้านนโยบายและภาคปฏิบัติด้านกิจกรรมทรัพยากรธรรมชาติ กับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เพื่อให้การกำหนดพื้นที่และการพัฒนาแหล่งสำรองทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับนโยบายและเป้าหมายของหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการส่งเสริมกิจการด้านทรัพยากรธรรมชาติของภาคเอกชน อันได้แก่ (3) การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ (4) การบริการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ (5) การบริการด้านเทคโนโลยี (6) การสร้างความมั่นคง (secure) ด้านทุน และ (7) โครงการประเมินผลการส่งเสริมของ กทท.

1. การวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ ด้วยการจําแนกประเภท และคุณภาพ กำหนดแหล่งสำรอง เงื่อนไขและความเหมาะสมในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับโครงสร้างอุตสาหกรรม และทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยการจัดลำดับความสำคัญของการสำรวจ และการผลิตว่าควรเป็นทรัพยากรชนิดใด รวมทั้งแผนการใช้ประโยชน์และการประเมินผลของการส่งเสริม

งาน	1.1 พิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรม และแผนแม่บททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	1.2* พิจารณาข้อมูลสถิติและผลวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจะได้ทราบศักยภาพ ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ความสามารถในการรองรับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ และความสามารถในการผลิตของภาคเอกชน

- 1.3* นำข้อ 1.1 และ 1.2 มาพิจารณาร่วมเพื่อวางแนวทางการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ในทุกด้านให้ชัดเจน เช่น การวางแผนกำหนดพื้นที่และปริมาณสำรอง ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ มิให้มีความขัดแย้งกัน
- 1.4* เมื่อกำหนดเขตพื้นที่และปริมาณสำรองและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าทรัพยากรใดและพื้นที่ใดควรให้มีการสำรวจและการผลิตก่อนหรือหลังและในช่วงเวลาใด จะได้จัดทำเป็นแผนการใช้ประโยชน์เพื่อจะได้นำไปใช้ในการบริหารการทรัพยากรธรรมชาติต่อไป
- 1.5* พิจารณาวางมาตรการส่งเสริมกิจการสำรวจและผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติของภาคเอกชน ทั้งมาตรการระยะสั้น และระยะยาว เพื่อช่วยให้ภาคเอกชนสามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์การตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป
- 1.6* ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสำรวจ การพัฒนา การผลิต และการจัดการบริหารต่างๆ ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.7* กำหนดมาตรการและมาตรฐานของการฟื้นฟูพื้นที่จากการทำเหมือง และควรให้ผู้ประกอบการเสนอแผนงานการฟื้นฟูพื้นที่หลังจากการทำเหมืองในกระบวนการยื่นขอประทานบัตร
- 1.8 กำหนดมาตรฐานและประเภทของการทำเหมืองแต่ละชนิดของแร่และแร่โลหะหนัก ให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะทางธรณีวิทยา เพื่อลดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติในการผลิต

หน่วยงานรับผิดชอบ กองวิชาการและวางแผน กองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ กองธรณีวิทยา กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กองวิเคราะห์ฯ กองการเหมืองแร่ กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการวางแผนของกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

2. โครงการประสานงานด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ ด้านความร่วมมือ ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทรัพยากรแร่ ทรัพยากรเชื้อเพลิง ทรัพยากรน้ำบาดาล และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมเซรามิก การจัดการน้ำบาดาลบริการชุมชน เป็นต้น จะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาแนวโน้มการใช้ทรัพยากรธรณีในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และจะได้กำหนดมาตรการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรธรณี และนำทรัพยากรธรณีมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการและมีประสิทธิภาพ

- งาน 2.1* ประสานงานทุกรูปแบบและทุกระดับ กับหน่วยงานของรัฐ (โดยอาจตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐ ธุรกิจเอกชน ประชาชน) ในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการ และการใช้ทรัพยากรธรณีควบคู่กันไป ตัวอย่างเช่น แผนนโยบายการพัฒนาที่ดินเพื่อบ้านที่อยู่อาศัย กับการใช้น้ำบาดาล แผนนโยบายการส่งเสริมการส่งออกและการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิก กับการใช้ทรัพยากรดิน เป็นวัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐจากหลายสังกัดเกี่ยวข้อง
- 2.2* นำแผนนโยบายความต้องการใช้ทรัพยากรแร่ พลังงาน โลหกรรม น้ำบาดาล และปิโตรเลียม ในข้อ 2.1 มาพิจารณาควบคู่กับปริมาณสำรองและความสามารถในการผลิตตามหลักวิชาการ เพื่อค้นหาข้อจำกัดอุปสรรค และเงื่อนไขในการผลิต ด้านทรัพยากรธรณี
- 2.3* นำข้อจำกัดต่างๆดังในข้อ 2.2 เสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางแก้ไขทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในการจัดการทรัพยากรของประเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
- 2.4* ดำเนินกิจกรรมประสานงานทุกรูปแบบกับภาคเอกชนทั้งรายใหญ่และรายเล็ก เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของภาคเอกชน ในการดำเนินกิจการด้านทรัพยากรธรณี และร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไข และให้ภาคเอกชนรวมทั้งชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการกำหนดแนวทางการ

พัฒนาทรัพยากรธรณีในท้องถิ่นของตน อาจจะโดยขยาย/ปรับสภาพการ
เหมืองแร่ให้เป็นสภาพทรัพยากรธรณี เพื่อเป็นแหล่งรวมเรื่องด้านแร่
น้ำบาดาล เชื้อเพลิงธรรมชาติของภาคเอกชน ซึ่งในขั้นแรกอาจจัดเป็น
“โครงการศึกษาความร่วมมือระหว่าง กทช. กับภาคเอกชน”

2.5* นำข้อปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาค
เอกชน พิจารณาร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ 2.1

หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมทรัพยากร
ธรณี กรมป่าไม้ กรมประมง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง หน่วยธุรกิจเอกชน
ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจบ้านจัดสรร ธุรกิจอุตสาหกรรม
กรรมเชรามีค ธุรกิจผลิตวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

3. การศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจด้วยการสนับสนุนชุดข้อมูลด้านวิชาการ เพื่อจูงใจให้มีการลงทุน
กรณีที่ดินการแร่เอื้ออำนวย และลดความเสี่ยง กรณีที่ดินการแร่ผันผวน

งาน 3.1 ศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์อุตสาหกรรมด้าน (แร่ ปิโตร
เลียม น้ำบาดาล) และอุตสาหกรรมปลายทาง (ปิโตรเคมี เชรามีคส์ ผลิต
ภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น)เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและ
เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจการลงทุนและกระจายความเสี่ยงของ
ภาคเอกชน

3.2 ศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบขององค์การร่วมทางการค้าระหว่างประเทศ
(เช่น กลุ่มศึกษาตะกั่วและสังกะสีระหว่างประเทศ และสถาบันเหล็กและ
เหล็กกล้าแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น) ที่มีต่ออุตสาหกรรมแร่
และเชื้อเพลิง และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ตลอดจนเสนอแนะท่าทีของ
ประเทศไทยในการประชุมความร่วมมือทางด้านทรัพยากรธรณีระหว่าง
ประเทศอาเซียน ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กฎแห่งกำเนิดสินค้า เพื่อเป็น
ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนและกระจายความเสี่ยง

- 3.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนของเหมืองแร่ ทรัพยากรเชื้อเพลิงขนาดต่างๆ และการประกอบการโลหกรรม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการดำเนินงานของภาคเอกชน
- 3.4 ปรับปรุงมาตรการและภาษีตามความเหมาะสมของสถานการณ์ภายในและข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ
- 3.5 ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างค่าภาคหลวง และภาษีที่เรียกเก็บจากการผลิต และปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการดังกล่าวให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพ และจูงใจให้เอกชนลงทุนมากขึ้น หรือไม่สร้างภาระแก่เอกชนมากเกินไป
- 3.6 ศึกษาราคาประกาศแร่ ที่ใช้เป็นฐานในการจัดเก็บค่าภาคหลวง โดยควรกำหนดราคาประกาศแร่ให้ครอบคลุมทุกประเภทที่มีการผลิตหรือนำเข้ามาใช้งานในประเทศ ให้เป็นราคาที่สะท้อนถึงราคาซื้อขายในตลาดที่แท้จริงที่ผู้ประกอบการควรได้รับ
- 3.7 ศึกษาและกำหนดมาตรการวัดต้นทุนภายนอกต่างๆ (externality cost) ที่เกิดจากกิจการด้านทรัพยากรธรณี เพื่อกำหนดต้นทุนทางสังคมของการผลิตแต่ละแหล่ง และใช้มาตรการ Pollutor-Pay-Principle และ Prevention-Pays-Principle
- 3.8 ศึกษาและเสนอมาตรการเรื่องการกระจายรายได้จากทรัพยากรธรณีกลับคืนสู่ท้องถิ่นหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรณีนั้นๆ
- 3.9 ศึกษาเพื่อวางแผนและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาคเอกชนได้รับทราบนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการจัดทำแผนแม่บททางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรณีที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ โครงการจัดทำแผนการจัดการแหล่งอนุรักษ์ด้านธรณีวิทยา เป็นต้น

หน่วยงานรับผิดชอบ กองวิชาการและวางแผน กองเหมืองแร่ กองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรณี

4. โครงการบริการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจและด้านสารสนเทศ ด้วยการให้บริการและกระจายชุดข้อมูลด้านวิชาการ และข้อมูลเทคนิคแก่ภาคเอกชน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนและลดความเสี่ยง และเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นำข้อมูลสารสนเทศและผลวิจัย มาจากแผนงานด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและการวิจัย) เพื่อให้บริการด้านข้อมูลมีประสิทธิภาพ กทท.ควรนำข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆภายใน กทท.เอง และจากหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องมารวบรวมไว้ที่เดียวกัน ซึ่งจะเป็นการสะดวกและประหยัดทรัพยากรของภาคเอกชนในการสืบเสาะข้อมูลและรับบริการจาก กทท. และยังเป็นการง่ายในการจัดการระบบข้อมูลของกทท.เองด้วย ทั้งนี้ กทท.จะต้องสร้างชุดข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจต้องแตกต่างจากชุดข้อมูลที่นักธรณีวิทยาหรือเจ้าหน้าที่ของ กทท.ใช้อยู่

- งาน
- 4.1 ให้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจทรัพยากรธรณี เช่น ราคา ปริมาณซื้อขาย (รวมนำเข้าและส่งออก) ผู้ประกอบการ ประเทศคู่ค้า มาตรการทางการค้า ระหว่างประเทศและคุณภาพ มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม
 - 4.2 ให้คำปรึกษาด้านเศรษฐกิจและการลงทุนเพื่อการสำรวจและการผลิต
 - 4.3 แนะนำ และให้คำปรึกษาเรื่องการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยจากการพัฒนาทรัพยากรธรณี
 - 4.4 เผยแพร่ผลการวิจัย (R&D) (โดยคิดค่าเอกสารและสื่อที่ใช้เผยแพร่ในอัตราค่าที่ไม่สูงนัก) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาทรัพยากรธรณี ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการ เช่น การทำเหมือง การแต่งแร่ การถลุงแร่ การเจียน้ำบาดาล การชุดใช้ดินหินทราย เป็นต้น
 - 4.5 เผยแพร่ข้อมูลวิชาการด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อมแก่ภาครัฐกิจเอกชน และประชาชนทั่วไป (โดยคิดค่าเอกสารและสื่อที่เผยแพร่ในอัตราค่าที่ไม่สูงนัก)เช่น แผนที่ เอกสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ แผนผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ของเมือง เป็นต้น

หน่วยงานรับผิดชอบ ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี

5. การบริการด้านเทคนิคการผลิตทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจ ด้วยการให้บริการข้อมูลทางวิชาการและงานบริการทางเทคนิคแก่หน่วยธุรกิจเอกชนที่ดำเนินการด้านทรัพยากรธรณี แม้ว่าเทคนิคการผลิตของทรัพยากรธรณีแต่ละชนิด/ประเภทจะแตกต่างกัน แต่กระบวนการให้บริการย่อมไม่แตกต่างกันมากนัก ฉะนั้น กทช. ควรจัดหน่วยงานกลางในการให้บริการด้านนี้ เพื่อลดขั้นตอนงานบริการที่ซ้ำซ้อนและประหยัดทรัพยากรและเวลาทั้งของ กทช. และ เอกชนที่มาใช้บริการ

- งาน**
- 5.1 ให้คำปรึกษาแนะนำความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้ Clean Technology และการใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆให้มีประสิทธิภาพ (โดยคิดค่าเอกสารและสื่อ)
 - 5.2 ให้ความช่วยเหลือ สาธิต ด้านบุคลากรและเครื่องจักร เพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการ เช่น บริการเครื่องจักรกล การขุดเจาะ (โดยคิดค่าบริการในอัตราค่าโรงแปรรูป)
 - 5.3 จัดอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านเทคนิคการผลิตในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตด้านทรัพยากรธรณี และศูนย์พัฒนาบุคลากรด้านทรัพยากรธรณี
 - 5.4* เผยแพร่มาตรการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสำรวจ การพัฒนา การผลิต และการจัดการบริหารต่างๆ ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี เช่น การลดภาษีนำเข้าเครื่องจักร หรือการยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือค่าภาคหลวง ถ้าเอกชนรายใดใช้ Clean Technology เป็นต้น
 - 5.5* เผยแพร่มาตรการ และมาตรฐานการฟื้นฟูพื้นที่จากการทำเหมือง

หน่วยงานรับผิดชอบ กองช่าง กองการเหมืองแร่ ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี

6. โครงการศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการแก้ไขอุปสรรคเรื่องเงินทุนของผู้
ประกอบการด้านทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ ด้านการจูงใจ ด้วยการสนับสนุนหรือผลักดันให้เกิดกองทุนหรือแหล่งเงินทุน
สำหรับสนับสนุนการสำรวจ การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรณีของ
ภาคเอกชน เพราะธุรกิจการสำรวจ และการพัฒนาทรัพยากรธรณี เป็นธุรกิจที่มีความ
ความเสี่ยงค่อนข้างสูง ซึ่งจะช่วยให้การประมาณการทรัพยากรธรณี และการ
ผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีโครงการลงทุนขนาดเล็กด้าน
ทรัพยากรธรณี มักจะไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสถาบันการเงินเท่าใดนัก
กทท. จึงจำเป็นต้องเข้ามาช่วยเหลือ สร้างโอกาสให้แก่ภาคเอกชนรายเล็กและ
กลาง ให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

งาน ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ

-การสำรวจและการผลิตแร่ชนิดใดที่ควรได้รับการส่งเสริมด้านเงินทุน
(จัดลำดับความสำคัญของการใช้แร่)

-เอกชนรายใดหรือควรมีคุณสมบัติอย่างไรที่ควรจะได้รับ การส่งเสริม
(ทุกรายหรือเฉพาะรายที่มีปัญหา) และระดับความรุนแรงของปัญหาควร
เป็นอย่างไร

-การส่งเสริมเช่นนี้จะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ภาคเอกชนหรือ
ไม่ และจะมีผลกระทบต่อระบบการให้อาชญาบัตรและประทานบัตรที่มี
อยู่แล้วหรือไม่

-เนื่องจากการสำรวจและการผลิตแร่มีความเสี่ยงด้านความไม่แน่นอน
(uncertainty) สูง ดังนั้นโดยมาก รัฐจะให้ผู้สำรวจและผู้ผลิตเป็นบุคคล
เดียวกัน แต่เมื่อรัฐเข้ามาช่วยลดความเสี่ยง ผู้ที่ได้าชญาบัตรควรเป็น
คนละคนกับผู้ที่ได้ประทานบัตร เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ภาคเอกชน

หน่วยงานรับผิดชอบ กองวิชาการและวางแผน (เป็นผู้ศึกษาความเป็นไปได้ หรือว่าจ้าง
(subcontract) ให้หน่วยงานเอกชนศึกษาความเป็นไปได้)

7. โครงการประเมินผลการส่งเสริมการสำรวจและการผลิต

กลยุทธ์ ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านความร่วมมือ ด้วยการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพจากแบบสอบถามประเมินผลตลอดจนข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยตรง หรือนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นประเด็นการนำข้อมูลหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับจากกทช. ภาคเอกชนและประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเป็นประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- งาน**
- 7.1 จัดทำแบบสอบถามเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อการประเมินผลด้านการส่งเสริมการสำรวจและการผลิต ในการบริการด้านข้อมูลสารสนเทศและด้านเทคนิค และกระจายแบบสอบถามไปตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี 2 ชุด ชุดแรกสำหรับหน่วยงานของ กทช. ชุดสองสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่มาใช้บริการ
 - 7.2 รวบรวมและประเมินผลจากแบบสอบถาม และแยกแยะเป็นหน่วยงานหรือเป็นกิจกรรมข้อ 3-5
 - 7.3 ส่งผลการประเมินไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ตามข้อ 3-5 และส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการประสานงานเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรณี
 - 7.4 ปรับปรุงแบบสอบถาม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้เป็นที่เชื่อถือทั้งภาครัฐและเอกชน

หน่วยงานรับผิดชอบ ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี (เป็นผู้ออกแบบสอบถามและประเมินผล)

3. แผนงานด้านวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-การวิจัยและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

การสนับสนุนให้อุตสาหกรรมไทยมีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน ตลอดจนการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งภายในและต่างประเทศนั้น กทช.จำเป็นต้องเป็นผู้นำและเผยแพร่ผลการวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะงานวิจัยด้านธรณีวิทยา และงานวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรธรณีและพัฒนาการผลิต (กระบวนการผลิตการเพิ่มมูลค่าและการรักษาสิ่งแวดล้อม) ที่ต้องอาศัยเงินลงทุนค่อนข้างสูง และความรู้ความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางเทคนิค ซึ่งภาคเอกชนขนาดเล็กและขนาดกลางไม่สามารถดำเนินการด้านนี้ได้เองตามลำพัง

งานวิจัยด้านธรณีวิทยา งานวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรธรณีและงานวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตของภาคเอกชน จะช่วยให้กระบวนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณีเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและไม่ทำลายระบบนิเวศน์ ตลอดจนมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับสถานะความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัว

กทช.สามารถนำผลงานวิจัยและพัฒนา (R&D) (ที่มีในต่างประเทศและเกิดขึ้นภายในประเทศ) มาใช้ในการพิจารณาประกอบการจัดการและการบริหารการทรัพยากรธรณี (งานด้านการควบคุมและตรวจสอบ) กับการส่งเสริมการผลิตในภาคเอกชน (งานด้านเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และการหามาตรการอื่นๆ) ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องดำเนินการวิจัยและพัฒนาของทุกกรณี ในบางกรณีกทช.อาจทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ประสานงานหรือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน โดยมีมาตรการต่างๆ สนับสนุนแก่ภาคเอกชนที่ยังไม่มีความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการนำเทคโนโลยีจากต่างประเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านเทคนิคหรือความรู้ด้านเทคโนโลยีธรณีวิทยาแก่ภาคเอกชนและภาครัฐ สำหรับกรณีที่กทช.มีเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีด้านธรณีวิทยาบางอย่างอยู่แล้ว กทช.ก็สามารถดำเนินการวิจัยและพัฒนาได้เอง และพร้อมที่จะให้บริการแก่ภาคเอกชนด้วย

ในปัจจุบันกทช.มีความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีด้านธรณีวิทยาในระดับหนึ่งที่สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถด้านวิชาการให้แก่วงการอุตสาหกรรมไทยด้านวัตถุดิบและพลังงาน งานวิจัยและเทคโนโลยีที่กทช.ควรให้ความสนใจมากขึ้นคือ ประการแรกงานวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้ทรัพยากรธรณีให้มีความหลากหลายมากขึ้น (ไม่จำกัดเฉพาะอุตสาหกรรมเหมืองแร่

อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างเท่านั้น ควรจะขยายไปยังอุตสาหกรรมเครื่องประดับ อุตสาหกรรมการ Recycle และอุตสาหกรรมการแปรรูปวัตถุดิบขั้นต้นไปเป็นขั้นกลางหรือวัตถุดิบสำเร็จรูป เป็นต้น) ประการที่สอง งานวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติและเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ (Clean Technology) ตลอดจนเป็นเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรณีน้อยที่สุด

ในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรมนั้น และเพื่อให้ภารกิจของ กทช. ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น กทช. จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในการเสริมสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบ และส่งเสริมการพัฒนาการผลิตของภาคเอกชน เครื่องมือดังกล่าวประการหนึ่งคือ “ข้อมูลและสารสนเทศ”

การจัดการข้อมูลและสารสนเทศที่ครบถ้วนและเป็นระบบจะอำนวยความสะดวกให้การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรณี (ภารกิจหลัก) กับการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตในภาคเอกชน (ภารกิจรอง) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประมาณการปริมาณสำรองทรัพยากรธรณีการจัดสรรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรณี แนวทางส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ การปรับตัวของภาคเอกชนให้ทันต่อสภาวะการณ์ของตลาดและคู่แข่ง ตลอดจนการพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคต

กทช.จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ครบถ้วน และสามารถหยิบใช้ได้ทันที เพื่อให้ทันกับความต้องการและสถานการณ์เนื่องด้วย กทช. ต้องกำกับดูแลทรัพยากรธรณีหลายประเภทและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนการติดตามความเคลื่อนไหวข้อมูลและสารสนเทศในต่างประเทศ จึงทำให้การจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศของ กทช. ต้องอาศัย ความร่วมมือภายในองค์กรหลายฝ่าย ในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของแต่ละฝ่าย แล้วนำส่งหน่วยงานกลางหรือศูนย์กลางที่ดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี

แผนงานด้านวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-การวิจัยและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม (S&T&R และ IT) เป็นการจัดเตรียมข้อมูลในด้านต่างๆอย่างครบถ้วนและสามารถนำเผยแพร่ได้แผนงานนี้ประกอบด้วย การจัดตั้งศูนย์กลาง S&T&R) และโครงข่ายข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม การสำรวจศักยภาพทรัพยากรธรณีภายในประเทศทั้งด้านแร่ น้ำบาดาล และปิโตรเลียม การรวบรวมข้อมูลทรัพยากรธรณีในต่างประเทศ รวมทั้งการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การวางแผนเมือง การจัดทำแผนที่ Local Resource ตลอดจนการกำหนดพื้นที่ศักยภาพแหล่งทรัพยากรธรณี

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านวิจัยและข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรแร่ ธรณีวิทยา โลหกรรม และสิ่งแวดล้อมในการถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยีด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและเทคนิคแก่ภาคเอกชนอย่างครบวงจร ซึ่งภาคเอกชนสามารถนำผลการวิจัยและข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในทางที่จะช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรณีภายในประเทศและจากต่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนด้วยการช่วยลดต้นทุนการวิจัยและการแสวงหาข้อมูลของภาคเอกชน ตลอดจนช่วยให้ภาคเอกชนปรับปรุงการผลิตของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

เป้าหมาย

1. สร้างระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่เพื่อการบริหารและการตัดสินใจด้านการทรัพยากรธรณีให้มีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมให้ประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน มีส่วนร่วมในการรับรู้และใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยและข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี

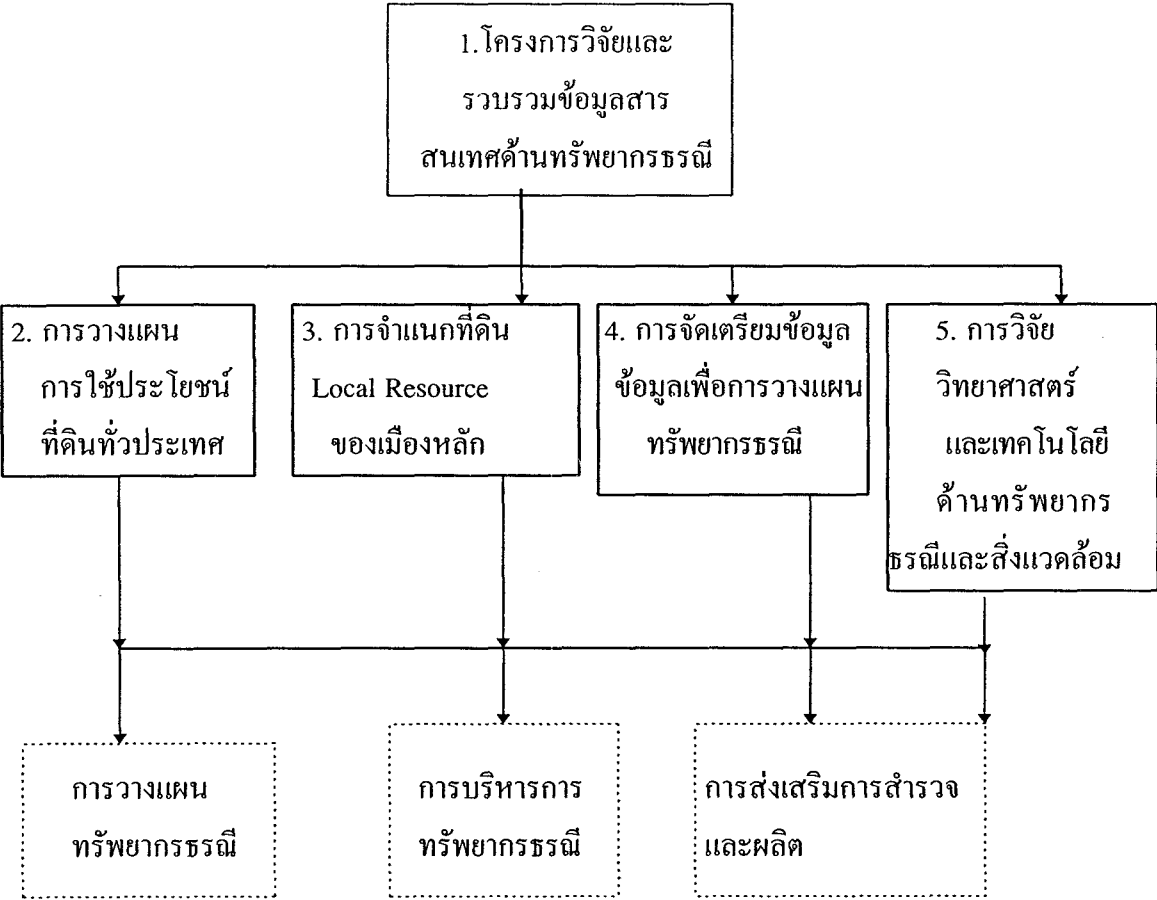
โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนวางพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 5 โครงการ (หรือกิจกรรม) ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเช่น ดังแสดงในแผนภาพที่ 4 กล่าวคือ (1) วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ กทช.จะนำมาจัดทำ (2) โครงการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินทั่วประเทศไทย (3) โครงการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพ Local Resource ของเมืองหลักและ (4) การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี (5) การวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านทรัพยากรธรณีและสิ่งแวดล้อม

1. โครงการวิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ ด้านสารสนเทศและด้านเทคโนโลยี จัดทำข้อมูล 6 ระบบที่เกี่ยวกับทรัพยากรแร่ น้ำบาดาล ปิโตรเลียม ธรณีวิทยา โลหกรรม และ MIS เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการวางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากร มีการวิจัยด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุม ดูแลการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของโครงการและกิจกรรมในแผนงาน S&T&R และIT

หมายถึง โครงการหรือกิจกรรมของแผนงาน

หมายถึง OUTPUT วางแผนงาน

หมายถึง OUTPUT หรือ INPUT ในแผนงานอื่น

- งาน 1.1 รวบรวมและประมวลผลข้อมูลการวิจัยด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี (แร่ เชื้อเพลิง น้ำบาดาล) เช่นการวิเคราะห์ตัวอย่าง การทดลอง การวิจัยทางธรณีเคมี ธรณีฟิสิกส์ และธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม
- 1.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลประยุกต์ ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมืองหลัก ข้อมูลแหล่งทรัพยากรธรณีพื้นที่ศักยภาพ
- 1.3 จัดทำแหล่งข้อมูลอ้างอิงทางธรณีวิทยา ให้บริการนำชม จัดนิทรรศการ และให้บริการหนังสือวิชาการ วารสารและเอกสารวิชาการต่างๆ
- 1.4* จัดทำระบบข้อมูลเชิงสถิติและมาตรการหรือนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนระยะยาวในการผลิตทรัพยากรธรณีวัตถุดิบ บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดการสมดุลของการใช้วัตถุดิบในประเทศ
- 1.5* ให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรธรณีและอุตสาหกรรมต่อเนื่องและนโยบายระดับประเทศและระหว่างประเทศ แก่หน่วยงานราชการและภาคเอกชน (โดยคิดมูลค่าเอกสารและสื่อที่เผยแพร่)

หน่วยงานรับผิดชอบ กรมทรัพยากรธรณี โดยสำนักกฎหมายและระเบียบ กองวิชาการและวางแผน กองธรณีวิทยา กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กองน้ำบาดาล กองพัฒนาทรัพยากรธรณี ศูนย์สารสนเทศ

2. โครงการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ทั้งส่วนเหนือผิวดินและใต้ผิวดิน) ทั่วประเทศ

กลยุทธ์ ด้านสารสนเทศ และด้านความร่วมมือด้วยการจัดทำข้อมูลการใช้พื้นที่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ในทุกด้าน เพราะทรัพยากรมีการทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน (เช่น การจัดทำเหมืองแร่อุตสาหกรรมกับการจัดพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย) ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการตัดสินใจในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ Land scape และคุณสมบัติ

ของธรณีวิทยา โดยให้กทธ. เป็นผู้นำด้านการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน และประสานงานกับกรมโรงงาน และหน่วยงานอื่นๆ

- งาน
- 2.1 ประสานงานรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ อาทิ พื้นที่ป่าสงวน เขตอนุรักษ์ พื้นที่อยู่อาศัย เขตโรงงานและอุตสาหกรรม พื้นที่ทรัพยากรธรณี พื้นที่การเกษตรและการประมง ฯลฯ
 - 2.2 ประสานงานด้านนโยบายการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เขตที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม การสำรองปริมาณทรัพยากรธรณี เพื่อกำหนดการขยายตัวและพื้นที่รองรับกิจการทางเศรษฐกิจต่างๆ
 - 2.3 จากข้อ 2.1 และ 2.2 กำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ทั้งส่วนเหนือผิวดินและส่วนใต้ผิวดิน) ในระยะเวลา 20 ปี โดยแบ่งเป็น 4 แผนย่อย แผนย่อยละ 5 ปี (ช่วงเวลาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) เช่น พื้นที่ถนน ที่อยู่อาศัยเขตโรงงานอุตสาหกรรม เขตพาณิชยกรรม เขตอาคารสูง เขตการเกษตรและประมง เขตการทำเหมืองแร่ เขตน้ำบาดาลและระบบประปา ฯลฯ
 - 2.4 กทธ. ควรเป็นผู้นำและจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านทรัพยากรธรณีที่แจ่มชัด ด้วยเหตุผลด้านธรณีวิทยาและการสำรองปริมาณ
 - 2.5 จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจากข้อ 2.3 โดยจัดทำเป็นระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด ภายในปี 2544
 - 2.6 นำแผนที่ดังกล่าวในข้อ 2.5 เผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนรับรู้ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจดำเนินอุตสาหกรรมของตน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมทรัพยากรธรณี กรมโรงงาน,กรมส่งเสริมการเกษตรกรมประมง,กรมป่าไม้ กรมที่ดิน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม,การเคหะแห่งชาติ ฯลฯ

3. โครงการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพ Local Resource ของเมืองหลัก

กลยุทธ์ ด้านสารสนเทศและด้านความร่วมมือ ด้วยการจัดทำข้อมูลการใช้พื้นที่ของเมืองหลักในทุกด้าน เช่น ถนน ระบบประปา ระบบน้ำทิ้ง ของที่อยู่อาศัยโรงงานเขตพาณิชยกรรมและเขตเกษตรกรรม และข้อมูลด้านทรัพยากรธรณีท้องถิ่นและมาตรการรักษาระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเมืองหลักของแต่ละภูมิภาคหรือในบางจังหวัด จะมีจำนวนประชากรหนาแน่นและมีแนวโน้มของการขยายตัวเร็ว การวางแผนผังเมืองควบคู่กับการพิจารณาแผนที่ Local Resource ของเมืองจะช่วยให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างมีระเบียบและลดความขัดแย้งด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรณีในอนาคต

- งาน**
- 3.1 ประสานงาน รวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ อาทิ พื้นที่ระบบสาธารณูปโภค เขตที่อยู่อาศัย เขตพาณิชยกรรม เขตอุตสาหกรรม เขตเกษตรกรรม เขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณี เขตอนุรักษ์ และพื้นที่ระบบนิเวศน์ ฯลฯ ของเมืองหลักนั้นๆและพื้นที่ใกล้เคียงหรือเมืองบริวาร
 - 3.2 กองธรณีวิทยา ประสานงานด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคม กับองค์กรบริหารท้องถิ่น หน่วยงานราชการท้องถิ่นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในท้องถิ่นประสานกับนโยบายการใช้พื้นที่และปริมาณทรัพยากรธรณีท้องถิ่น
 - 3.3 กทธ. เป็นผู้นำในการจัดทำแผนกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ให้เด่นชัดในระยะสั้น(แผน 5 ปี) และระยะยาว (แผน 20 ปี)โดยยึดหลักการขยายตัวของเมืองและความเหมาะสมด้านธรณีวิทยาและสิ่งแวดล้อม (Environment Ecology) เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อความมั่นคงทางด้านวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม เช่น การกำหนดพื้นที่แหล่งแร่และน้ำบาดาล รวมทั้ง geological hazard area.
 - 3.4 จัดทำแผนที่ Local Resource และแผนที่ผังเมืองหลัก เผยแพร่ให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นทราบ เพื่อจะนำข้อมูลนี้ไปประกอบการตัดสินใจดำเนินธุรกรรมของตน โดยยึดหลักว่า แผนที่นั้นต้องอ่านง่ายและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้

หน่วยงานรับผิดชอบ กองธรณีวิทยา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เช่น อบจ. สตูล) หน่วยงานราชการอื่นๆ

4. โครงการจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการวางแผนทรัพยากรธรณี

กลยุทธ์ ด้านสารสนเทศ ด้วยการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด และมีข้อมูลการใช้พื้นที่ในวัตถุประสงค์ต่างๆของแต่ละจังหวัด ข้อมูลต่างๆนี้สามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลาและมีโครงข่ายเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ (Compatible&Standard) ของกระทรวงอุตสาหกรรม และนอกกระทรวง ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลกับองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิก ASEAN

- งาน**
- 4.1 การแปลงข้อมูลจาก analog เป็น digital และการจัดเตรียมข้อมูลด้านทรัพยากรธรณีสัณฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน มาตรการและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรธรณี การสำรวจและผลิตด้านทรัพยากรธรณีในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลด้านการตลาดของอุตสาหกรรมทรัพยากรธรณีและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและในตลาดโลก ฯลฯ
 - 4.2 นำเสนอข้อมูลในข้อ 4.1 ทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด เพื่อการพิจารณาวางแผนด้านทรัพยากรธรณีและสัณฐาน โดยเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 4.3 สร้างเครือข่าย (net work) ของระบบการจัดเก็บข้อมูลและการดัดแปลงข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

หน่วยงานรับผิดชอบ กองธรณีวิทยา กองวิชาการและวางแผนของกทช. กรมโรงงานอุตสาหกรรม และหน่วยงานต่างๆของกระทรวงอุตสาหกรรม ตลอดจนหน่วยงานของรัฐอื่นๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

5. การวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีและและด้านสารสนเทศ ด้วยการรวบรวมผลงานวิจัยและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ กทช.และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ และกทช.ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่หรือนำเข้ามาจากต่างประเทศ ตลอดจนมีการคิดค้นเทคนิคและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการสำรวจ การผลิต และสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์ รวมถึงแหล่งโบราณคดีภายในประเทศ

- งาน**
- 1.1 ทำการรวบรวมผลงานวิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 ทำการวิจัยและพัฒนาด้านเทคนิคและเทคโนโลยีในการสำรวจและการผลิตทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพและการแก้ไขปัญหาธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม เช่น แผ่นดินไหว แผ่นดินยุบ การวิจัยน้ำจากเหมือง การวิจัยสารพิษในน้ำบาดาล
 - 1.3 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เพิ่มมูลค่าสูงสุด การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ และ การใช้เทคโนโลยีที่สะอาดในอุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
 - 1.4 จัดเตรียมระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านเทคนิค และเทคโนโลยี เพื่อใช้ประกอบในการพิจารณานโยบายและวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงานของรัฐ
 - 1.5 ให้บริการ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง (โดยคิดมูลค่าเอกสารและสื่อที่เผยแพร่) แก่ภาคเอกชนในการวิเคราะห์วิจัยและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรด้านเทคนิค
 - 1.6 วิเคราะห์ตัวอย่างแร่ สินแร่ หิน หินทราย หินอุตสาหกรรม ดิน ตะกอนธารน้ำ น้ำบาดาล โคลน โลหะและโลหะผสม อัญมณีและรัตนชาติ ถ่านหินและปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคและเทคโนโลยีของกทช.ที่เหมาะสม
 - 1.7 การศึกษาทางเทคนิคด้านโบราณชีววิทยา ซากดึกดำบรรพ์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ กองวิเคราะห์ ฯ และกองน้ำบาดาล กองการเหมืองแร่ กองธรณี
วิทยา กองโลหกรรม และกองเศรษฐธรณีวิทยา

4. แผนงานด้านการบริหารองค์กร

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันบทบาทของรัฐจะเน้นไปในการสนับสนุนกิจกรรมของภาคเอกชนด้วยการให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศและเลือกสรรมาตรการที่ส่งเสริมธุรกิจภาคเอกชน นอกจากนี้ภารกิจด้านความมั่นคงของวัตถุดิบและพลังงานเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนั้น กทช. จำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาวและออกมาตรการที่เกี่ยวข้องอีกทั้งกิจกรรมของกทช.ต้องเกี่ยวพันกับหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภายในและต่างประเทศ อาทิ กรมป่าไม้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (กรณีทรัพยากรธรณีพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่เกษตรอยู่ในบริเวณเดียวกัน) องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (กรณีการประกาศทำเหมือง) ASEAN (กรณีโครงการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ร่วมลงทุน) เป็นต้น

กทช.จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งในการประสานงานกับองค์กรต่างๆและต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกิจกรรมของกทช.ด้วยการเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

กทช.มิได้มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืนเท่านั้น กทช.ยังต้องการที่จะเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชนด้วยการแสวงหาวัตถุดิบจากต่างประเทศราคาถูกเพื่อตอบสนองความต้องการและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การบรรลุวิสัยทัศน์ทั้งสองได้นั้น กทช.จะต้องให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและกทช.ต้องพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกทช.ได้

แผนงานบริหารองค์กรจึงประกอบด้วยการปรับโครงสร้างแผนงาน ด้านการวางแผนและประเมินผลและด้านพัฒนาบุคลากร

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ภาคเอกชนและภาครัฐไปในทิศทางที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบและพลังงาน และความสามารถในการแข่งขันแก่ภาคเอกชน

เป้าหมาย

1. จัดทำ Performance Index เพื่อใช้ในการปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานในกทช. ภายในปี 2544
2. พัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในอันที่จะนำองค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ของกทช.และของกระทรวงอุตสาหกรรมภายในปี 2540

โครงการ/กิจกรรม

แผนงานบริหารองค์กรจัดทำขึ้นเพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้แผนงานด้านอื่นๆดังกล่าวข้างต้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและบรรลุวิสัยทัศน์ของกทช. อันประกอบด้วย 2 โครงการ/กิจกรรมหลักคือ

- โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหาร
- โครงการจัดทำหลักเกณฑ์และดัชนีผลการดำเนินงาน (Performance Index)

1. โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหาร

กลยุทธ์ ด้านสถาบันและการบริหาร ด้วยการจัดการชี้แจงให้บุคลากรภายในองค์กรทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องการบรรลุวิสัยทัศน์ของกทช.และของกระทรวงอุตสาหกรรมรวมทั้งการหามาตรการต่างๆให้บุคลากรภายในกทช.เข้าใจและสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก กทช.ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนทั่วไป

- งาน**
- 1.1 จัดการชี้แจง หรือบรรยายเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และนโยบายของกทช. ให้แก่บุคลากรของกทช.ให้ทั่วถึง
 - 1.2 จัดการอบรมด้านเทคนิคการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น Management Information System (MIS) Software สำหรับการจัดการระบบข้อมูลทรัพยากรกรณีการทำงานเป็น Team Work กับบุคลากรในหน่วยงานอื่นๆ (ภายนอกกทช.และภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรม) เพื่อให้การดำเนินงานและการวางแผนเป็นไปอย่างราบรื่น

- 1.3 มีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ของบุคลากร (เมื่อบุคลากรทำงานได้ประมาณ 5 ปี ในตำแหน่งเดิม) ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรไม่เกิดความจำเจในการทำงานและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหน้าที่อื่นๆ อันจะทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถรอบด้านมากขึ้นและยังทำให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้เชิงการจัดการบริหารระหว่างบุคลากร
- 1.4 จัดอัตรากำลังและโยกย้ายบุคลากรบางส่วน ให้ไปอยู่ในส่วนงานที่มีภารกิจเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม

หน่วยงานรับผิดชอบ กรมทรัพยากรธรณี

2. โครงการจัดทำหลักเกณฑ์และดัชนีผลการดำเนินงาน (Performance Index)

กลยุทธ์ ด้านสารสนเทศ ด้วยการจัดทำแบบสอบถามและกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินการดำเนินงานของแผนงานต่างๆ หรือของหน่วยงานใน กทช. เพื่อนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานและองค์กร ทั้งนี้ตัวชี้วัดจะต้องประกอบด้วยเกณฑ์ด้านปริมาณ (quantitative) และด้านคุณภาพ (qualitative)

- งาน**
- 2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงาน หรือผลงานของหน่วยงานใน กทช. โดยการร่วมมือกันทุกฝ่ายภายในกทช.
 - 2.2 ศึกษาการสร้างดัชนีผลการดำเนินงานที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถบ่งบอกผลการดำเนินงานได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด
 - 2.3 ทดลองใช้ดัชนีเพื่อทำการประเมินประสิทธิภาพของดัชนี หากมีข้อบกพร่องก็ทำการปรับปรุงดัชนี โดยให้บุคลากรในกทช. มีส่วนร่วมกำหนดหรือเสนอแนะการสร้างดัชนี
 - 2.4 ชี้แจงและอบรมให้บุคลากรภายใน กทช. เข้าใจ และยอมรับการใช้ดัชนีนั้นๆ (เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตน)

หน่วยงานรับผิดชอบ ควรรออกมาในรูปของ “คณะทำงาน” อันประกอบด้วยตัวแทนจากทุกหน่วยงานในกทช. โดยมีอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีเป็นประธานคณะทำงาน

3. การบริหารงานทั่วไป

กลยุทธ์ ด้านสถาบันและการบริหาร ด้วยการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและแม่นยำ

- ประกอบด้วย
- งานด้านสารบรรณ (ฝ่ายสารบรรณ)
 - งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์)
 - งานห้องสมุด (ฝ่ายห้องสมุด)
 - งานประสานงานและตรวจราชการ (ฝ่ายประสานราชการและตรวจราชการ)
 - งานด้านการคลัง (กองคลัง)
 - งานการเจ้าหน้าที่ (กองการเจ้าหน้าที่)
 - งานตรวจสอบภายใน (ฝ่ายตรวจสอบภายใน)
 - งานวิเทศสัมพันธ์ (ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ กองวิชาการและวางแผน)
 - งานวางแผนด้านงบประมาณ (กองวิชาการและวางแผน)
 - งานด้านกฎหมาย (สำนักกฎหมายและระเบียบ)

กรมโรงงานอุตสาหกรรม

วิสัยทัศน์

กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่มีสมรรถนะในการควบคุมกำกับดูแล ส่งเสริม และ สนับสนุนการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมให้สามารถพัฒนาแบบยั่งยืน และ เป็นที่ยอมรับของสากล

ภารกิจหลัก

ภารกิจหลักของกรมโรงงานอุตสาหกรรมก็คือ การมุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ด้านการควบคุมมลพิษจากกิจการอุตสาหกรรม ไม่ให้เป็นภัยต่อชุมชน และ สิ่งแวดล้อม (ตรงกับวิสัยทัศน์ ใน 9 วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม) ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการเน้นความสามารถในการแข่งขัน โดยนัยนี้ เราสามารถจำแนกภารกิจหลักของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ออกได้สองประการคือ

- 1) ควบคุม กำกับ ดูแล ประสานงานการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม โดยยึดแนวทางการรักษาสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย สุขอนามัย และ ประสิทธิภาพผลงาน
- 2) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาขีดความสามารถ และ ประสิทธิภาพของการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน กรมโรงงานอุตสาหกรรมก็มีภารกิจสนับสนุนอีก 2 ประการคือ

- 1) เป็นศูนย์กลางข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องจักร สารเคมี วัตถุอันตราย และ สารระเหยของประเทศ
- 2) ดูแลและรักษาผลประโยชน์ของประเทศในข้อตกลงระหว่างประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และ ความมั่นคง

กลยุทธ์

ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่สำคัญหลายประการ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งคือ การเกิดขึ้นของ “ทวิลักษณ์” (dualism) ของอุตสาหกรรมไทยอันแสดงออกในรูปของความแตกต่างเป็นอย่างมากระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งมีขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัด

การสูง กับ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งยังไม่มีขีดความสามารถในด้านเทคโนโลยี และการจัดการนัก

เมื่อพิจารณาในระดับเวทีการค้าระหว่างประเทศ เราจะพบว่า ได้มีความเคลื่อนไหวซึ่งบางประเทศได้ใช้มาตรฐานว่าด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัย มาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกีดกันทางการค้า ในขณะที่เดียวกันได้เกิดความร่วมมือในพิธีสารและอนุสัญญาต่างๆ ในการดูแลด้านสิ่งแวดล้อม

กรมโรงงานอุตสาหกรรมตระหนักถึงความเคลื่อนไหวในระดับสากล ซึ่งมีผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย และ การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของอุตสาหกรรมไทย ดังกล่าวข้างต้น และ ตระหนักว่าบทบาทของกรมจะต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสมจากเดิมที่เน้นการควบคุม หรือ กำกับดูแล ไปสู่การสนับสนุนให้โรงงานที่มีขีดความสามารถสูงและมีความน่าเชื่อถือ เช่น โรงงานของบริษัทที่มีชื่อเสียงด้านคุณภาพ หรือ ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ISO 14000 ตรวจสอบความเรียบร้อยด้านสิ่งแวดล้อมเอง หรือ ให้องค์กรเอกชนที่กรมรับรองเป็นผู้ดูแลแล้วรายงานให้แก่กรม โดยกรมมีบทบาทเพียงการเข้าไปตรวจเยี่ยม ให้การรับรองการตรวจ และ ให้คำแนะนำในบางกรณีเท่านั้น นอกจากนี้ กรมจะเน้นการสร้างส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมกับกลุ่มโรงงานที่มีขีดความสามารถสูงเหล่านี้ เพื่อพัฒนาบุคลากรของกรมให้มีความสามารถในการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัยในแขนงอุตสาหกรรมต่างๆ

กลยุทธ์ในระยะยาวอีกประการหนึ่งที่กรมจะพิจารณานำมาใช้ในอนาคต คือ การเพิ่มบทบาทให้องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไรซึ่งสามารถเชื่อถือได้ เช่น สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย หรือ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ตลอดจนมหาวิทยาลัยของรัฐบาลหรือเอกชนที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมให้ สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและให้คำแนะนำโรงงานด้านการกำจัดมลภาวะและการรักษาความปลอดภัยมากขึ้น โดยกรมจะลดบทบาทลงเหลือเพียงการตรวจรายงานของหน่วยงานเหล่านี้ และ เข้าไปเกี่ยวข้องในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น

ในด้านการใช้มาตรการจูงใจเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมเลือกใช้เทคโนโลยีที่สะอาด (Clean Technology) และ ปลอดภัย กรมจะใช้กลยุทธ์ในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ในการจูงใจให้โรงงานพัฒนาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมจนสามารถได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากล ISO 14000 โดยโรงงานดังกล่าวจะได้รับการผ่อนผันการตรวจโรงงาน นอกจากการตรวจตามปกติเพื่อพิจารณาต่ออายุใบอนุญาต

นอกจากนี้ กรมโรงงานอุตสาหกรรมยังมีแนวความคิดในการนำเอากลไกราคา (pricing mechanism) ที่เหมาะสมเข้ามาใช้เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานอุตสาหกรรมตามปริมาณมลพิษที่โรงงานปล่อยออกมา โดยยึดความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม และ ประเภทของอุตสาหกรรม ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ในด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะเลือกใช้วิธีจูงใจทางอ้อมโดยผ่านการให้ความสนับสนุนทางการเงินซึ่งมาจากค่าธรรมเนียมการประกอบกิจการโรงงาน ให้แก่สถาบันอิสระที่มีพันธกิจในการยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังตัวอย่างของ สถาบันพัฒนาสิ่งทอที่มีการจัดตั้งขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำค่าธรรมเนียมดังกล่าวไปอุดหนุนสถาบันอิสระได้ โดยตรง

กลยุทธ์หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกรม เพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชน ให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้นคือ การปรับปรุงระบบ วิธีการทำงานในกระบวนการอนุญาตโรงงาน และ วัตถุอันตรายให้คล่องตัว รวดเร็ว ชัดเจน และ โปร่งใส ไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของเอกชน นอกจากนี้ กรมจะส่งเสริมให้มีการสร้างหน่วยงานเพื่อให้คำแนะนำทางวิชาการในการจัดการกับปัญหามลพิษหรือเหตุเดือดร้อน รวมทั้งการออกแบบระบบบำบัดมลพิษมาตรฐานเพื่อบริการแก่โรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กด้วย

ในด้านการบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคนั้น กรมจะดำเนินการชักจูงให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรม โดยจะพิจารณาให้สิทธิพิเศษแก่โรงงานที่จะย้ายฐานการผลิตจากบริเวณกรุงเทพ และ ปริมณฑล ไปยังภูมิภาค โดยอาศัยมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2523 ในการประกาศเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามท้องที่ต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อดึงดูดการลงทุนและให้อุตสาหกรรมได้อยู่รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกำกับดูแลปัญหามลพิษที่จะเกิดขึ้น และ จะพยายามเพิ่มความเข้มงวดด้านการรักษาความปลอดภัย และ การรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงงานที่ยังไม่ย้ายฐานการผลิต แต่จะไม่ใช้การบีบบังคับให้โรงงานดังกล่าวออกไปโดยไม่สมัครใจ

ตารางต่อไปนี้ สรุปกลยุทธ์หลัก ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมพิจารณาจะใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

สรุปกลยุทธ์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	กลยุทธ์เพื่อสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน	กลยุทธ์เพื่อส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืน
กลยุทธ์ด้าน เทคโนโลยี	- สนับสนุนให้มีการใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ และ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ - ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรและ เทคโนโลยีทันสมัย และ สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี	ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโรงงานที่เหมาะสม
กลยุทธ์ด้าน การจูงใจ	ให้เงินอุดหนุนองค์กรอิสระที่มีพันธกิจ ในการยกระดับขีดความสามารถทาง เทคโนโลยีของอุตสาหกรรม โดยใช้ รายได้จากค่าธรรมเนียมการประกอบ กิจการโรงงาน	- ใช้มาตรการที่กำหนดให้ผู้สร้างมลพิษ เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามปริมาณ มลพิษ โดยผ่านกฎหมายที่รับผิดชอบ - สนับสนุนให้มีการย้ายโรงงานไปสู่ภูมิภาค โดยสร้างแรงจูงใจ - เป็นตัวกลางในการใช้เงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการลงทุนเพื่อ ดัดแปลงเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์ - ผ่อนผันการตรวจสอบโรงงานที่ได้รับ มาตรฐาน ISO 14000
กลยุทธ์ด้าน กฎระเบียบ	- ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุญาตโรงงาน และ วัตถุอันตราย เพื่ออำนวยความสะดวก ในการ ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม และ วัตถุอันตราย - ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจดทะเบียน เครื่องจักร ให้ครอบคลุมประเภทก จิการเพิ่มมากขึ้น	- ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยว กับ การประกาศเขตอุตสาหกรรม การ รักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาความปลอดภัย และ ประหยัดพลังงาน - จัดทำมาตรฐานน้ำทิ้ง อากาศเสีย สิ่ง ปฏิกูล หรือ วัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับสภาพการณ์ด้าน สิ่งแวดล้อมของประเทศ - ทำแนวทางการจัดการสารอันตราย การ ป้องกันและรับมือกับอุบัติเหตุ
กลยุทธ์ด้าน สถาบันและการ บริหาร	ปรับปรุงระบบ วิธีการทำงานใน กระบวนการอนุญาตโรงงาน และ วัตถุ อันตรายให้คล่องตัว รวดเร็ว ชัดเจน และ โปร่งใส	- จัดตั้งหรือส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ คำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย - กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการให้เอกชนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทนเพื่อควม คุ้มค่าแก่กับโรงงาน

กลยุทธ์	กลยุทธ์เพื่อสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน	กลยุทธ์เพื่อส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืน
		- สนับสนุนองค์กรท้องถิ่นในการเฝ้าระวังมลพิษและอุบัติเหตุ ด้วยการให้ความรู้ - ฝึกอบรมบุคลากรของโรงงานด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัย - พัฒนานุเคราะห์ของกรมให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัยในแขนงอุตสาหกรรมที่มีปัญหา โดยอาศัยความช่วยเหลือจากภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถ
กลยุทธ์ด้านสารสนเทศและการศึกษา	- เข้าร่วมการเจรจาระหว่างประเทศเพื่อรับรู้และกำหนดมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อพิทักษ์ประโยชน์อุตสาหกรรม - จัดสร้างระบบเครือข่ายข้อมูลของกรม และ พัฒนาระบบข้อมูลโรงงาน เครื่องจักร และ วัตถุอันตรายให้มีความสมบูรณ์ - เผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับข้อตกลง มาตรการ ระเบียบตามพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติ	- เผยแพร่ข้อตกลง มาตรการ กฎระเบียบตามพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติ - จัดตั้งศูนย์ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องจักร สารเคมี และ วัตถุอันตราย - จัดสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม - วิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนหลักของกรมในการลดปัญหามลพิษที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม
กลยุทธ์ด้านการสร้างพันธมิตร	- ประสานงานการจัดการข้อมูลด้านโรงงาน เครื่องจักร สารเคมี วัตถุอันตรายกับหน่วยงานอื่นทั้งในและต่างประเทศ - เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อกำหนดและรับรู้ข้อตกลง มาตรการ กฎระเบียบ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศ ตลอดจนเป็นแกนกลางในการปฏิบัติตามพันธกรณี	- เพิ่มบทบาทสถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไรในการตรวจสอบและให้คำแนะนำแก่โรงงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย - ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนและดำเนินการตามแผนการลดปัญหามลพิษในภาคอุตสาหกรรม

หมายเหตุ ส่วนที่แรเงาหมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์เดิมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนที่เป็นตัวเข้มหมายถึง กลยุทธ์หลักที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะใช้ในการดำเนินงาน

แผนงานและโครงการของ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) ในปีงบประมาณ 2540-2544 ประกอบด้วย 8 แผนงานหลักดังต่อไปนี้ คือ

- 1) แผนงานปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมและวัตถุอันตราย
- 2) แผนงานพัฒนาการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงาน และ การสร้างส่วนร่วมกับภาคเอกชนในการตรวจสอบโรงงาน
- 3) แผนงานจดทะเบียนเครื่องจักรและให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการดูแลเครื่องจักร
- 4) แผนงานด้านความปลอดภัยโรงงานอุตสาหกรรม
- 5) แผนงานด้านสารสนเทศ
- 6) แผนงานการดำเนินงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศ
- 7) แผนงานกำกับดูแลวัตถุอันตราย
- 8) แผนงานควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม

1. แผนงานปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จำเป็นต้องอาศัยการออกเป็นกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวงมาบังคับใช้ นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่เหล่านี้ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ หรือมีขีดจำกัดในการเข้าไปกำกับดูแลปัญหามลพิษและเหตุเดือดร้อนจากโรงงานอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดให้มีกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ตลอดจนระเบียบที่จำเป็น และ เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่มีอยู่ให้อำนวยความสะดวกแก่การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ในขณะที่ยังสามารถกำกับดูแลด้านมลพิษและเหตุเดือดร้อนได้

โครงการและกิจกรรม

1. จัดทำระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายวัตถุอันตราย
2. ปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2536 ให้ผู้ต้องหาสามารถส่งผู้แทนมารับฟังการเปรียบเทียบคดีแทนได้
3. ปรับปรุงแก้ไข พรบ. จดทะเบียนเครื่องจักร ให้สามารถลดระยะเวลาในการประกาศของจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ลง และปรับปรุงกฎกระทรวงให้เครื่องจักรทุกชนิดสามารถจดทะเบียนได้
4. เสนอคณะรัฐมนตรีให้แก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุน พ.ศ. 2525 ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นศูนย์บริการเพื่อการลงทุน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุญาตแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิจารณาคำอนุญาต เพื่อให้สามารถพิจารณาอนุญาตได้เสร็จสิ้นในระดับจังหวัด
5. จัดทำโครงการนำร่องการร่วมพิจารณาคำขออนุญาต ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตจากหลายหน่วยงาน โดยกรมเป็นแกนหลัก

6. เพิ่มประเภทของโรงงานที่เปิดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. มีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุญาตเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงาน

7. กำหนดมาตรฐานการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านลักษณะของสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่ต้องดำเนินการโดยเฉพาะ มาตรฐานเสียงดังที่เกิดจากการประกอบการ และ ลักษณะโรงงานที่ต้องมีผู้ควบคุมดูแลและปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อม ตลอดจน กำหนดมาตรฐานการป้องกันและระงับอุบัติภัย

8. ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 30 แห่ง พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535 ให้มีบทบัญญัติที่ระบุถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าของโครงการเขตอุตสาหกรรม และ จัดทำประกาศกระทรวงกำหนดแบ่งแยกความรับผิดชอบระหว่างเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการ ตลอดจน แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

เป้าหมาย

- มีแนวในการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายวัตถุอันตราย และการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายโรงงานที่ผู้ต้องหาสามารถส่งผู้แทนมารับฟังการเปรียบเทียบคดีแทนได้ภายในปีพ.ศ. 2540

- ลดเวลาการประกาศจดทะเบียน เครื่องจักร และ อุปกรณ์ทุกประเภทให้สั้นลงเหลือ 15 วันได้ภายในปี พ.ศ. 2542

- แก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุนได้ภายในปี พ.ศ. 2544 และ สามารถดำเนินโครงการนำร่องในการพิจารณาอนุญาตร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ในปี พ.ศ. 2544

- มีประเภทโรงงานที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุญาตไม่น้อยกว่า 50 ประเภทภายในปี พ.ศ. 2544

- มีมาตรฐานด้านมลพิษ ด้านเสียง และ กาก ตลอดจน มาตรฐานการป้องกันและระงับอุบัติภัยภายในปี พ.ศ. 2542

- มีหลักเกณฑ์ที่แบ่งความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการในเขตประกอบการอุตสาหกรรม และมีแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภายในปีพ.ศ. 2543

2. แผนงานพัฒนาการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงาน และการมีส่วนร่วม กับภาคเอกชนในการตรวจสอบโรงงาน

หลักการและเหตุผล

กรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักในการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงาน อุตสาหกรรม ที่ผ่านมา กรมได้ปรับปรุงกระบวนการในการตรวจสอบโรงงานมาโดยตลอด จนสามารถลดเวลาในการตรวจโรงงานให้สั้นลงเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทันกับสภาพที่โรงงาน อุตสาหกรรมในประเทศไทยขยายตัวขึ้นจนมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 130,000 โรง และ มีความหลากหลายในลักษณะกิจการและปัญหาที่โรงงานเหล่านี้อาจก่อผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม กรมยังจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการตรวจสอบโรงงาน และ เปิดส่วนร่วมให้ภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือกรมในการตรวจสอบโรงงาน พร้อมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังอุบัติเหตุ ซึ่งนอกจากจะทำให้การตรวจโรงงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยเพิ่มความโปร่งใสให้มากขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากระบวนการตรวจโรงงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยยังสามารถรักษาระดับคุณภาพในการตรวจสอบ เพื่อบรรเทามลพิษ อุบัติภัย เหตุเดือดร้อน และ สุขอนามัย และ เพื่อพัฒนาให้การกำกับดูแลโรงงานมีความเป็นกลางและความโปร่งใสมยิ่งขึ้น

โครงการและกิจกรรม

1. พัฒนาระบบการที่ต้องขออนุญาต หรือ แจ้งประกอบกิจการ ตลอดจน โรงงานที่มีการร้องเรียนหรือเกิดอุบัติเหตุให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
2. ตรวจและกำกับโรงงานที่ประกอบการแล้ว
3. จัดทำระเบียบในการปฏิบัติ สำหรับหน่วยงานภายนอกในการตรวจและจัดทำรายงานการตรวจโรงงาน และ เริ่มทดลองใช้กับการตรวจโรงงานของสภาอุตสาหกรรม
4. โครงการนำร่องการแก้ปัญหามลพิษในโรงงานโดยบุคคลที่สาม
5. ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่นในการเฝ้าระวังมลพิษ และ อุบัติภัยจากอุตสาหกรรม

6. ประกาศเขตประกอบการอุตสาหกรรมและเขตผ่อนผัน

เป้าหมาย

- สามารถตรวจโรงงานที่ขออนุญาตประกอบกิจการ ขยายโรงงาน และต่ออายุใบอนุญาตอย่างรวดเร็ว โดย
 - สามารถตรวจโรงงานที่ขออนุญาตประกอบกิจการภายในวันที่รับคำขอสามารถตรวจโรงงานที่ขออนุญาตขยายโรงงานภายใน 7 วันนับแต่วันที่รับคำขอ
 - สามารถตรวจโรงงานที่ครบกำหนดต่ออายุใบอนุญาตให้เสร็จสิ้นก่อนวันสิ้นอายุใบอนุญาต
 - สามารถตรวจโรงงานที่แจ้งประกอบกิจการ ภายใน 15 วันนับแต่วันเริ่มประกอบกิจการ
 - สามารถตรวจโรงงานที่ประกอบกิจการแล้วไม่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี
 - สามารถตรวจโรงงานที่มีการร้องเรียน หรือโรงงานที่เกิดอุบัติเหตุทันที
- มีระเบียบที่มีความเหมาะสมชัดเจน ให้เอกชนตรวจโรงงานและจัดทำรายงานการตรวจโรงงานแทนพนักงาน เจ้าหน้าที่ได้ภายในปี พ.ศ. 2540
- เริ่มให้หน่วยงานที่มีขีดความสามารถเข้ามาช่วยเหลือการแก้ไขปัญหามลพิษแก่ผู้ประกอบการภายในปี พ.ศ. 2541
- จัดการเผยแพร่ความรู้ด้านมลพิษและอุบัติเหตุจากอุตสาหกรรมได้ครบทุกจังหวัดภายในปี 2544
- สามารถประกาศเขตประกอบการอุตสาหกรรมเพิ่มเติมไม่น้อยกว่าปีละ 2 แห่ง และสามารถตรวจสอบโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรมและเขตผ่อนผันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. แผนงานจดทะเบียนเครื่องจักรและให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการดูแลเครื่องจักร

หลักการและเหตุผล

เครื่องจักรเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญของการประกอบการอุตสาหกรรม กรมโรงงานสามารถมีส่วนช่วยเหลือการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการโดยใช้เครื่องจักรได้หลายวิธีคือ การจดทะเบียนเครื่องจักรเป็นทรัพย์สินที่สามารถจำนองได้เช่นเดียวกับอสังหาริมทรัพย์อื่นๆ ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 การส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการผลิต และการส่งเสริมให้ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสภาพของเครื่องจักรให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทย ทั้งด้านทุนประกอบการ และ ขีดความสามารถในการใช้และบำรุงรักษาเครื่องจักร

โครงการและกิจกรรม

1. การขยายการจดทะเบียนเครื่องจักรสู่ภูมิภาค
2. การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีและฝึกอบรมเกี่ยวกับเครื่องจักร
3. การให้ความรู้ด้านการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรแก่ผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม

เป้าหมาย

- จดทะเบียนกรรมสิทธิ์และจดจำนองเครื่องจักรได้ไม่น้อยกว่าปีละ 1,400 ราย
- มีศูนย์จดทะเบียนเครื่องจักรในส่วนภูมิภาครองรับการจดทะเบียนเครื่องจักรทั้ง 75 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2544
- จัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีและฝึกอบรมการใช้เครื่องจักรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในปี พ.ศ. 2542
- จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักร แก่ผู้ประกอบการไม่น้อยกว่าปีละ 100 ราย

4. แผนงานด้านความปลอดภัยโรงงานอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

กรอบ. มีภารกิจหลักประการหนึ่งคือ การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการที่ผ่านมายังมีความไม่เป็นเอกภาพและความคล่องตัวเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีกำหนดแผนหลักด้านความปลอดภัย การที่กฎระเบียบบางประการยังไม่มี ความคล่องตัว และ ยังขาดการวิจัยด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ตลอดจน การขาดโครงสร้างพื้นฐานในด้านความปลอดภัย เช่น ศูนย์ประสานงานและป้องกันภัยจากโรงงาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ กรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการดำเนินการด้านการควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การประกอบกิจการอุตสาหกรรมมีความปลอดภัยและความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยผ่านการจัดทำแผนหลักที่มีเอกภาพ การสร้างเครือข่ายในการกำกับดูแล ป้องกันและเฝ้าระวังอุบัติเหตุกับหน่วยงาน องค์กร และชุมชนทุกระดับ และ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย

โครงการและกิจกรรม

1. โครงการจัดทำแผนหลักด้านความปลอดภัย ซึ่งกำหนดแนวทางการปฏิบัติตั้งแต่ระยะสั้นถึงระยะยาว สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลบุคคลที่สามในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย
2. โครงการศึกษาวิเคราะห์วิจัยด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านความปลอดภัยของอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนหลัก
3. กำหนด แก้ไข ปรับปรุงและเพิ่มเติม ระเบียบ ข้อกำหนด กฎหมาย และหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ หลักเกณฑ์กำกับดูแลบุคคลที่สามในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย
4. โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและป้องกันภัยจากโรงงานและวัตถุอันตราย รวมทั้งการให้บริการข้อมูลในการระงับภัยจากสารเคมี เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินอัตโนมัติทางโทรศัพท์ ตลอด 24 ชั่วโมง

5. โครงการฝึกอบรมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อพัฒนาบุคลากรของทั้ง กรอ. ภาคเอกชน และชุมชนตลอดจนการเผยแพร่ด้านวิชาการ

6. โครงการศึกษาและประเมินความเสี่ยงภัยอุตสาหกรรม ในสาขาที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งทางด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งให้บริการตรวจสอบเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีความเสี่ยงสูงแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม

7. ร่วมกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยกับหน่วยงานต่างๆทั้งในระดับชาติและในระดับสากล เช่น ISO และ CODEX

8. โครงการจัดทำฐานข้อมูลความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งจากสารเคมีและเครื่องจักร อุปกรณ์

เป้าหมาย

- มีแผนหลักของด้านความปลอดภัย ภายในปี 2544
- สามารถปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายต่างๆ ด้านความปลอดภัยที่จำเป็นตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยโรงงานแล้วเสร็จภายในปี 2544
- มีผลการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีความปลอดภัยด้านต่างๆ เช่น การบริหารความปลอดภัย เครื่องจักรอุปกรณ์ สารเคมี อาชีวอนามัย ที่เป็นฐานการพัฒนาเทคโนโลยีความปลอดภัยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต ปีละไม่น้อยกว่า 1 ชิ้น
- มีเครือข่ายนำร่องด้านความปลอดภัย ที่มีเอกชน และ ชุมชนมีบทบาทเข้าร่วมภายในปี 2544
- มีศูนย์ประสานงานและป้องกันภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมและวัตถุอันตรายโดยมี กรอ. เป็นหน่วยงานหลัก (National Focal Point) ตามโครงการเตรียมพร้อมรับภาวะฉุกเฉินจากโรงงานอุตสาหกรรมในระดับท้องถิ่น APELL (Awareness and Preparedness for Emergency at Local Level) ภายในปี 2544 โดยเริ่มจากเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยเน้นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง
- มีเอกสารคู่มือทางด้านความปลอดภัยของเครื่องจักร อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมการทำงาน สารเคมีและโรคจากการทำงาน สำหรับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมทั่วไป และอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูง ปีละไม่น้อยกว่า 1 ชิ้น

- มีฐานข้อมูลความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีความเสี่ยงสูงทั้งจากสารเคมี และเครื่องจักรและอุปกรณ์ อย่างน้อย 1,500 โรงงาน ภายในปี 2544
- ให้บริการข่าวสารและข้อมูลทางด้านความปลอดภัยสารเคมีไม่น้อยกว่า 4,000 ชนิด แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน โดยระบบเครือข่าย สาธารณะ (Internet) ภายในปี 2544
- ให้บริการข้อมูลความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมแก่สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 จังหวัด (สมุทรปราการ, ชลบุรี, ระยอง) ได้ภายในปี 2540 และเพิ่มอีกไม่น้อยกว่า 20 จังหวัดในปี 2544 โดยระบบเครือข่ายสาธารณะ (Internet)
- บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านความปลอดภัย มีศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก้าวหน้าเทคโนโลยีในปี 2544

5. แผนงานด้านสารสนเทศ

หลักการและเหตุผล

สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำ และ ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการตัดสินใจ กรมโรงงานตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการกำกับดูแล สนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ และ ช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้อง จึงได้วางแผนในการพัฒนาระบบสารสนเทศในช่วงปี 2540 ถึง 2544 นี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลปฏิบัติการที่จำเป็นต่อการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมของกรม และสามารถให้บริการแก่ผู้ประกอบการ

โครงการและกิจกรรม

1. โครงการวางเครือข่ายระบบฐานข้อมูลทะเบียนโรงงานเชื่อมต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. โครงการฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม
3. โครงการวางเครือข่ายการสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการตรวจวัดมลพิษระยะไกล (Remote Monitoring) จากโรงงาน
4. โครงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation) ในด้านการควบคุมดูแลระบบ จัดทำมาตรฐานโปรแกรมสำนักงานอัตโนมัติ รวมทั้งการเก็บเอกสารสำนักงานและเรียกค้นด้วยสื่อคอมพิวเตอร์
5. โครงการบริการสารสนเทศอุตสาหกรรม ทั้งในรูปสิ่งตีพิมพ์ และ สิ่งตีพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่าย
6. โครงการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสำนักงานอัตโนมัติแก่เจ้าหน้าที่ของกรม และ การฝึกอบรมการใช้ระบบฐานข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมแก่ทั้งเจ้าหน้าที่ภายในและภายนอกกรม
7. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านสารสนเทศ

7.1 การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับเจ้าหน้าที่กรม

7.2 โครงการให้ทุนการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ

เป้าหมาย

- มีฐานข้อมูลของโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศทั้ง 130,000 โรงงาน เพื่อสนับสนุนการกำกับดูแลโรงงาน และมีเครือข่ายการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ภายในปี 2544
- มีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อสนับสนุนการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม โดยสามารถเพิ่มข้อมูลโรงงานในระบบดังกล่าวอย่างน้อยปีละ 1,000 โรงงานในระหว่างปี 2540 - 2542 ตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา
- มีระบบตรวจวัดมลพิษโรงงานอุตสาหกรรมจากระยะไกล ซึ่งครอบคลุมถึงโรงงานที่มีปัญหามลพิษทุกแห่ง ภายในปี 2544

6. แผนงานการดำเนินการตามพันธกรณี ระหว่างประเทศ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันนานาชาติประเทศได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญา พิธีสาร ต่างๆเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อม ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมโลกประเทศหนึ่ง ย่อมต้องให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการให้สัตยาบัน โดยดำเนินการตั้งแต่การแต่งตั้งตัวแทนเข้าร่วมร่างระเบียบข้อบังคับ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ การลงนามเข้าร่วมเป็นภาคี การรับเอาพันธกรณีมาเพื่อพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ การเผยแพร่ข้อมูลและความก้าวหน้าให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ การให้การสนับสนุนการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ และการติดตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในส่วนที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทย

วัตถุประสงค์

ประเทศไทยต้องมีส่วนร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อมของโลก เพื่อแสดงความรับผิดชอบ และเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความสัมพันธ์อันดีกับนานาชาติในประเด็นอื่นๆในอนาคต

นอกจากนี้ประเทศไทยจะได้ทราบข่าวสารความคืบหน้าและแผนด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆในโลก อันจะเป็นข้อมูลให้ประเทศไทยสามารถกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งเป็นการป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบจากประเทศอื่นๆ เช่นการรับซื้อเทคโนโลยีที่ล้าสมัย (Obsolete Technology) จากประเทศอื่น

โครงการและกิจกรรม

ภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. อนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยการป้องกันชั้นบรรยากาศโอโซน (Vienna Convention) และพิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยการลดและเลิกใช้สารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (Montreal Protocol)

2. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามพัฒนา ผลิต สะสม และใช้อาวุธเคมี และการทำลายอาวุธเคมี (Organization for the Prohibition of Chemical Weapons)

3. อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายของเสียอันตรายข้ามแดน และ การกำจัด (Basel Convention)

4. อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Convention)

5. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Pshychotropic Substances 1988)

6. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธชีวะ (Biological Weapons)

โครงการและกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจดังกล่าวประกอบด้วย

1. การประสานงานเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติทำหน้าที่พิจารณาการให้สัตยาบัน อนุสัญญาฯ รวมทั้งการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ

2. การเข้าร่วมการประชุมเพื่อเสนอข้อคิดเห็น/ท่าทีของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การรักษาผลประโยชน์ของประเทศ

3. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการตอบรับ/ไม่รับ ข้อเสนอและข้อตกลงต่างๆ ในแนวทางที่จะให้ประโยชน์สูงสุดกับประเทศไทย

4. เผยแพร่ข้อมูลความรู้และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ประชาชนทั่วไปได้รู้ถึงการดำเนินการของรัฐ

5. ประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศในการรับความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีและเงินช่วยเหลือในการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

6. ศึกษาและเสนอข้อมูลเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกิจ

7. ปฏิบัติงานและประสานงานเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่ได้รับความเห็นชอบ

เป้าหมาย

- เสนอแนะและผลักดันให้มีการให้สัตยาบันอนุสัญญาอาวุธเคมี และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติด ในปีพ.ศ. 2540
- จัดเตรียมข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานตามพันธกรณี สำหรับการประชุมตามอนุสัญญาทุกครั้ง
- เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลง และความคืบหน้าของอนุสัญญาต่างๆ ผ่านสื่อชนิดต่างๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งต่อ 1 อนุสัญญา
- จัดการสัมมนา ฝึกอบรมความรู้ในการปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งต่อ 1 อนุสัญญา
- จัดทำโครงการต้นแบบการควบคุมสารเคมีในการผลิตยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2540-2541
- จัดทำโครงการลด เลิกการใช้สาร CFC ในอุตสาหกรรมต่างๆ 60 โครงการในปีพ.ศ. 2540-2544

7. แผนงานการกำกับดูแลวัตถุอันตราย

หลักการและเหตุผล

ในปี พ.ศ. 2510 ประเทศไทยได้มีการร่างพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ พ.ศ. 2510 ขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายว่า “เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายควบคุมการนำเข้า การส่งออก การผลิต การขาย การใช้รับจ้าง การมีไว้ในครอบครอง การนำผ่านแดน ซึ่งวัตถุมีพิษเป็นเหตุให้เกิดอันตรายถึงตาย เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนอยู่เสมอ ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยของสวัสดิภาพของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมวัตถุมีพิษขึ้น”

ในช่วงระยะต้นๆของพ.ร.บ. วัตถุมีพิษ พ.ศ. 2510 นั้น สารเคมีที่มีการนำเข้ามาใช้ภายในประเทศ จะเน้นหนักในเรื่องสารป้องกันศัตรูพืชเป็นหลัก และสารเคมีที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในบ้านเรือนเป็นรอง ส่วนในทางอุตสาหกรรมนั้นมีเป็นปริมาณน้อย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมของประเทศไทยได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดด มีการนำสารเคมีเข้ามาใช้อย่างกว้างขวาง บางครั้งเป็นไปด้วยความไม่ระมัดระวังก่อให้เกิดอันตราย ตลอดจนการขนส่ง การเก็บรักษาไม่ปลอดภัย ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอยู่เนืองๆ รัฐบาลจึงได้เสนอแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ. วัตถุมีพิษ ในปี พ.ศ. 2535 เปลี่ยนชื่อเป็นพ.ร.บ. วัตถุอันตราย โดยให้มีขอบข่ายในการควบคุมกว้างขวางขึ้น ทั้งนี้เพื่อควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออก และครอบครอง วัตถุอันตรายอย่างครบวงจร อาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังกล่าว กรมโรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีแผนงานและการปฏิบัติในการควบคุมอย่างครบวงจร

วัตถุประสงค์

เพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือระงับอันตรายจากวัตถุอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช สิ่งแวดล้อมหรือทรัพย์สิน โดยกำกับดูแลในเรื่ององค์ประกอบ คุณสมบัติและสิ่งเจือปน ภาชนะบรรจุ วิธีการทดสอบ ฉลาก การผลิต การนำเข้า การส่งออก การขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การกำจัด การทำลาย และอื่นๆ

โครงการและกิจกรรม

1. จัดจำแนกวัตถุอันตราย (Chemical Classification) ให้เป็นหมวดหมู่ตามคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดอันตราย

2. กำหนดลักษณะภาชนะบรรจุ ทั้งขนาดเล็ก (Packaging) ภาชนะบรรจุขนาดใหญ่ (Container) ถึงเก็บขนาดใหญ่ (Tank Container) และ Storage Facility โดยให้มีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

3. จัดทำมาตรฐานการขนส่งวัตถุอันตราย (Transportation of Dangerous Goods)

4. กำหนดวิธีการจัดเก็บสารเคมี โกดังเก็บและท่าเลที่ตั้ง

5. จัดตั้งระบบสารสนเทศเกี่ยวกับวัตถุอันตราย

6. ตรวจสอบสถานที่ผลิต เก็บ ใช้ และระบบการขนส่งวัตถุอันตราย

7. จัดประชุมคณะกรรมการวัตถุอันตราย และคณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการวัตถุอันตราย

8. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และประสานงานเกี่ยวกับวัตถุอันตราย

เป้าหมาย

- ปรับปรุง ระเบียบ ข้อบังคับ โดยออกเป็นกฎกระทรวงฯ หรือ ประกาศกระทรวงฯ โดยอาศัยอำนาจตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ในปี 2544

- จัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับวัตถุอันตรายและสารเคมี ในปี 2542

- จัดทำเอกสารเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัตถุอันตราย ปีละ 10 ชิ้น

- ตรวจสอบและให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย จัดทำผลกระทบอันเนื่องมาจากการผลิต เก็บ ใช้วัตถุอันตราย ไม่น้อยกว่า 3,000 ราย ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544

- ควบคุมบรรทุกวัตถุอันตราย ให้มีความปลอดภัยในการขนส่งไม่น้อยกว่า 500 คัน ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544

8. แผนงานควบคุมปัญหาล้างแวล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการปล่อยของเสียมากขึ้น การควบคุมปัญหาล้างแวล้อมจากอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แนวทางหนึ่งที่ได้คือ การสร้างแรงจูงใจไม่ให้เกิดการก่อมลพิษโดยใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้ชำระ (Polluter Pays Principle) อีกแนวทางหนึ่งคือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ลดมลพิษ และประหยัดทรัพยากรในภาคเอกชน เช่น การจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม และฝึกอบรมเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด การลดของเสีย และการหมุนเวียนใช้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการลดการปล่อยมลพิษออกสู่สภาพแวดล้อม และ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด

โครงการและกิจกรรม

1. จัดทำแผนหลักในการลดปัญหามลพิษทางน้ำ ทางดินและ ทางอากาศ
2. ปรับปรุงกฎกระทรวงเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมประกอบกิจการโรงงาน โดยคิดค่าธรรมเนียมตามมลพิษที่ปล่อยออก
3. โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด(Cleaner Production) เทคโนโลยีลดของเสีย(Waste Minimization) และ เทคโนโลยีนำกลับมาใช้(Reuse-Recycle)
4. จัดทำแบบ (blueprint) บำบัดมลพิษสำหรับโรงงานขนาดเล็กที่ก่อมลพิษ เช่น โรงชุบโลหะ โรงพ่นสี
5. อบรมความรู้ด้านการควบคุมและบำบัดมลพิษ
6. จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์วิเคราะห์สารมลพิษในส่วนภูมิภาค ในจังหวัดเชียงใหม่ สงขลา ขอนแก่น และ จังหวัดอื่นๆ
7. จัดตั้งศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรมในจังหวัดระยองและจังหวัดอื่นๆ และปรับปรุงศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรมแสมดำ-ราชบุรี

8. ขึ้นทะเบียนบุคลากรและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมในโรงงานที่มีมลพิษสูง
9. ประชาสัมพันธ์และให้คำปรึกษาแก่โรงงานให้ได้รับมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)

เป้าหมาย

- มีแผนหลักในการลดปัญหามลพิษอย่างซ้ำในปี พ.ศ. 2544
- ปรับปรุงกฎกระทรวงเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมประกอบกิจการโรงงาน โดยคิดค่าธรรมเนียมตามมลพิษที่ปล่อยออกภายในปีพ.ศ. 2542
- มีโครงการนำร่องเทคโนโลยีที่สะอาด อย่างน้อยปีละ 2 โครงการ
- ให้บริการแบบบำบัดมลพิษ หรือให้คำแนะนำการจัดการปัญหามลพิษแก่เอกชนอย่างน้อยปีละ 250 รายและอบรมความรู้ด้านการควบคุมและลดมลพิษแก่เอกชนอย่างน้อยปีละ 300 ราย
- มีศูนย์วิเคราะห์มลพิษกระจายในทุกภาคภายในปี พ.ศ. 2542
- มีศูนย์บำบัดและฝังกากกระจายในทุกภาคภายในปี พ.ศ. 2544
- สามารถให้คำปรึกษาแก่โรงงานให้ได้รับมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO14000) จำนวน 2,000 โรง ในระหว่างปี 2540 - 2544

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

การร่างกรอบแผนกลยุทธ์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เริ่มพิจารณาจากแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ตลอดจนเอกสารอื่นของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่แสดงแผนงานไว้ นำมาประกอบกับร่างกรอบแผนกลยุทธ์ของกระทรวง ทั้งนี้เพื่อให้บทบาทการพัฒนาอุตสาหกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงมีความสอดคล้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แบ่งยุทธศาสตร์หลักเป็น 7 ยุทธศาสตร์ คือ การพัฒนาศักยภาพของคนไทย การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนให้ทั่วถึง การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประชาธิปไตย¹ และการบริหารจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติ

ในยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะมียุทธศาสตร์ย่อยที่เป็นแนวทางไปสู่เป้าหมาย ซึ่งถ้ามองจากบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนากำลังแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมจะมีบทบาทที่สำคัญในยุทธศาสตร์ด้าน: การพัฒนาศักยภาพของคนไทย การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประชาธิปไตย

จากหลักและยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 การมองภาพการพัฒนาอุตสาหกรรม (Vision) ของกระทรวงอุตสาหกรรมคือ กระทรวงอุตสาหกรรมต้องพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการผลิต (technology-based industry) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ และพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั่นคือใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการกระจาย ประชาชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการพัฒนา²

¹ หมายถึงการพัฒนาให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจที่สอดคล้องกัน เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของภาครัฐ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของรัฐ

² รายละเอียดของวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของกระทรวงอยู่ในบทที่ 2 ของรายงาน

เพื่อให้บรรลุภาพที่เราต้องการจะให้ เป็น นักวิจัยได้ร่างแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยแยกออกเป็น 6 ด้านคือ การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยี สถาบันและองค์กร กฎระเบียบ การสร้างแรงจูงใจ สารสนเทศ การเป็นพันธมิตร ทั้งนี้กลยุทธ์จะต้องมีผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาที่ยั่งยืน จากกรอบกลยุทธ์นี้ในส่วนต่อไปของรายงานนี้จะพิจารณาว่า แผนกลยุทธ์ที่ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจัดทำมีความสอดคล้องกับด้านต่าง ๆ ของกรอบร่างแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอย่างไร จากนั้นจะมีการวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยพิจารณาจากเอกสารอื่นและการสัมภาษณ์

วิสัยทัศน์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงอุตสาหกรรมในการพัฒนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ให้มีความทันสมัย เพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยี การผลิต การจัดการและการตลาด โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับองค์กรอื่นทั้งภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐบาลให้อุตสาหกรรมมีการกระจายไปสู่ภูมิภาคและชุมชนในชนบท อีกทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์แนวนอนของอุตสาหกรรม ให้มีความเชื่อมโยง โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมและอุตสาหกรรมชุมชน ดังนั้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงต้องเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ มีระบบสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมและการพัฒนาองค์กร

ภารกิจหลัก

เอกสารแนวนโยบายการดำเนินงานและงานหลัก ปีงบประมาณ 2540 ระบุว่าภารกิจหลักของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมคือ

- เสนอแนะนโยบาย และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถของอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้สนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก
- บริหารและดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสมรรถนะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในสาขาที่สำคัญให้เป็นไปตามนโยบาย
- พัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมในสาขาที่สำคัญด้านเทคโนโลยีและการจัดการให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนาการผลิต ให้มีมาตรฐานเข้าสู่ระบบสากล

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายคือ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมในภูมิภาค ในชุมชนและชนบท บุคลากรภาครัฐและองค์กรเอกชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เพราะเป็นส่วนที่ต้องการความช่วยเหลือและยังไม่มีองค์กรหลักดำเนินการ อีกทั้งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาได้ด้วยตัวเอง แต่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมก็มีงานบางอย่างและความสามารถที่จะช่วยอุตสาหกรรมทุกขนาดเป็นการทั่วไปได้ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมการเกษตรและหัตถกรรม รวมทั้งการเป็นหน่วยงานกลางติดต่อขอรับความช่วยเหลือเฉพาะด้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดทำกลยุทธ์ (ปี 2539-2541) ตามภารกิจหลัก ซึ่งถ้าจัดตามตารางของกรอบกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นดังนี้

ตารางวิเคราะห์กลยุทธ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	สร้าง ความสามารถในการแข่งขัน	ส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	3.1 พัฒนาความรู้ด้านการจัดการผู้ประกอบการอุตสาหกรรม 3.2 พัฒนาเทคโนโลยี การผลิตและช่างฝีมืออุตสาหกรรมรายสาขา	1.1 กำหนดนโยบายและแผนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ (รวมด้านอุตสาหกรรมชนบทด้วย)
ด้านการจูงใจ		3.4 สนับสนุนและพัฒนาลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาค
ด้านกฎระเบียบ		
ด้านสถาบันและการบริหาร	3.3 พัฒนานองค์กรอิสระภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2.2 สร้างระบบในการบริหารงานส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (ด้านการพัฒนาองค์กร)	1.1 กำหนดนโยบายและแผนหลักในการพัฒนา SMI's 1.2 สร้างระบบในการนำเสนอ นโยบาย และการทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง
ระบบสารสนเทศและการศึกษา	2.1 สร้างระบบในการบริหารงานอุตสาหกรรม (ด้านการสร้างระบบข้อมูลและการสร้างเครือข่าย)	2.2 สร้างระบบติดตามและประเมินผล
ด้านการสร้างพันธมิตร		2.1 สร้างระบบในการบริหารงานส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (ด้านการร่วมงานระหว่างกระทรวงกับองค์กรภายนอก)

ตารางข้างต้นยังไม่ครอบคลุมแผนงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมทั้งหมด เพราะในแต่ละหน่วยงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะมีการวางกลยุทธ์ในการทำงาน (work method) และแผนกิจกรรมที่จะมีความครอบคลุมกว่าที่สรุปเป็นกลยุทธ์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่นำมาจัดเป็นรูปตารางข้างต้น ซึ่งร่างแผนกลยุทธ์ที่จะเสนอจะพิจารณาให้มีความครอบคลุมชัดเจนขึ้น

จากภารกิจและแผนงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรม ต่างจากหลาย ๆ กรมในกระทรวงอุตสาหกรรมที่บทบาทหลักเป็นการกำกับดูแล กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีความได้เปรียบที่มีบุคลากรที่มีความคุ้นเคยในด้านนี้ และมีศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคในหลายจังหวัด บทบาทหลักของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติและประสานงานในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมน่าจะมองการส่งเสริมเป็นสามด้านคือ อุตสาหกรรมชนบท อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมสาขาที่สำคัญ (เช่น วิทยุยามทำในอุตสาหกรรมสนับสนุน) และวางกลยุทธ์หลักในสามแนวนี ซึ่งในช่วงห้าปีข้างหน้าจะมีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมรถยนต์อย่างมาก ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมคงจะต้องมีบทบาทสร้างความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีและความเข้มแข็งของอุตสาหกรรม อีกด้านหนึ่งของการวางแผนคือด้านปรับองค์กรและติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นลักษณะการปรับองค์กรภายในกรมเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 นี้ เน้นเรื่องการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสำหรับกระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคนในภาคอุตสาหกรรมทั้งในด้านคนงาน ช่างเทคนิคและผู้ประกอบการ รวมทั้งการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคด้วย

เครื่องมือของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นด้านการให้บริการฝึกอบรม คำปรึกษาแนะนำ ข่าวสารข้อมูล การสาธิตและศึกษาดูงาน การสร้างเครือข่าย การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน (ในวงเงินที่จำกัด) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมไม่มีเครื่องมือด้านมาตรการทางการเงิน การคลังการเงิน การกำกับควบคุม จึงจำเป็นต้องยังจะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่จะใช้มาตรการด้านต่างๆ ที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ นอกจากนี้การที่จะให้บริการมีความทั่วถึงและทันกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่มีอย่างรวดเร็ว จำเป็นที่จะต้องสร้างเครือข่ายเป็นพันธมิตรกับภาคเอกชนและองค์กรอื่น ๆ

ตารางต่อไปนี้เป็นข้อเสนอกลยุทธ์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยพิจารณาจากกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม แผนงานหน่วยงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และประเด็นข้างต้นในด้านบทบาทที่สำคัญของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ร่างกรอบกลยุทธ์กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	สร้างความสามารถในการแข่งขัน	ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	• พัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี และการจัดการของบุคลากรภาคอุตสาหกรรม • เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยี • พัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ • พัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนเน้นการรับช่วงการผลิต	• สนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีการพัฒนาและใช้ clean technology • ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชน และชนบท
ด้านกฎระเบียบ		
ด้านการสร้างแรงจูงใจ	• จัดตั้งและจัดการกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านสินเชื่อ • ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างมาตรการแรงจูงใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย • ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เงินทุนสมทบเพื่อการฝึกอบรมยกระดับเทคโนโลยีและช่างฝีมือในภูมิภาค	• สร้างระบบจูงใจให้อุตสาหกรรมกระจายสู่ภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม • ส่งเสริมสนับสนุนด้านการเงินเป็นเงินทุนสบทบค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำและการฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการและการผลิตของอุตสาหกรรมในภูมิภาค
ด้านสถาบันและการบริหาร	• พัฒนาองค์กรอิสระภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน • สร้างระบบ/องค์กรในการบริหารงาน ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม • พัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ให้มีคุณภาพ และสมรรถนะขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถให้บริการได้อย่าง	• กำหนดนโยบายและแผนหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างระบบในการนำเสนอนโยบายและการทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง • สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม • ลดเงื่อนไขขั้นตอนในการขอรับบริการ • สนับสนุนให้ความร่วมมือจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาค

กลยุทธ์	สร้างความสามารถในการแข่งขัน	ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
	มีประสิทธิภาพ	
ด้านสารสนเทศและการศึกษา	● สร้างระบบข้อมูลในการบริหารงานพัฒนาอุตสาหกรรม สร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเข้าถึงข้อมูลและกระจายข้อมูลอุตสาหกรรม	● สร้างระบบและดัชนีในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนา สนับสนุนการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการศึกษาและจัดทำความเป็นไปได้ของกลุ่มทางการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในภูมิภาค
ด้านการสร้างพันธมิตร	● ร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน ● ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ● สร้างเสริมสนับสนุนการร่วมลงทุนระหว่างนักลงทุนไทยด้วยกันและระหว่างนักลงทุนไทยกับนักลงทุนต่างประเทศ ● ร่วมมือกับสถาบันการเงิน สนับสนุนการให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม	● ร่วมกับองค์กรเอกชนและชุมชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมภูมิภาค สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมในภูมิภาคและอุตสาหกรรมชนบท

แผนงานและโครงการของ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

แผนงานหลักของ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) ประกอบด้วย 10 แผนงาน โดยแยกตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี

- 1) แผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม แก่บุคลากรภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการ
- 2) แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ
- 3) แผนงานส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท

กลยุทธ์ด้านการสร้างพันธมิตร

- 4) แผนงานการรับช่วงการผลิตของอุตสาหกรรมสนับสนุน
- 5) แผนงานสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ด้านการจูงใจ

- 6) แผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค
- 7) แผนงานจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ด้านสถาบันและการบริหาร

- 8) แผนงานพัฒนาองค์กร ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- 9) แผนงานกำหนดนโยบายและสร้างระบบในการนำเสนอ นโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ด้านสารสนเทศ

- 10) แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

1. แผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม

แก่นุเคราะห์ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการ

หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมของประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมประมาณร้อยละ 98 ของอุตสาหกรรมทั้งประเทศ ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมโดยใช้ความรู้ความชำนาญ เทคโนโลยี และวิธีการที่ทันสมัยมาตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งเกิดจากการลอกเลียนแบบ ขาดหลักการพื้นฐานความรู้ที่แท้จริง ทำให้กิจการต้องเลิกล้มไป การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมจึงไม่มีประสิทธิภาพ ขาดโอกาสในการสร้างความมั่นคงให้กับกิจการ และการขยายกิจการให้เจริญเติบโตมีความเป็นไปได้น้อย

จากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจไร้พรมแดน การเปิดตลาดการค้าเสรี และการเรียกร้องให้คำนึงถึงคุณภาพชีวิต การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิต และการผลิตที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ ทางรอดของอุตสาหกรรมไทย คือการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิต โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิต การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาภาวะแวดล้อมควบคู่กันไป เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและยั่งยืนให้เกิดขึ้นในธุรกิจอุตสาหกรรมไทย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งรับผิดชอบกำกับดูแลและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลก จำเป็นต้องกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกของบุคลากรภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทย ให้รับรู้สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และจำเป็นต้องสนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางการผลิตของธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม ให้แก่นุเคราะห์ภาคอุตสาหกรรมทุกระดับ ให้มีขีดความสามารถสูงขึ้นอยู่ในระดับสากล โดยเฉพาะการเริ่มต้นสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเองก่อน ให้เห็นประโยชน์และผลที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ที่อยู่ในกระบวนการผลิตทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งตัวผู้ประกอบการเองและผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบดูแลของธุรกิจอุตสาหกรรมนั้นๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาและยกระดับเทคโนโลยี การจัดการและการรักษาสิ่งแวดล้อม แก่บุคลากรในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมเจ้าของธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการให้มีความรู้ความสามารถในระดับสากล 125 ครั้ง 3,750 คน
2. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารธุรกิจสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม ในส่วนกลาง 300 ครั้ง 8,500 คน
3. จัดประชุมระดับนานาชาติ จัดงานนิทรรศการและแสดงสินค้านานาชาติ จัดงานการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเทคโนโลยีในประเทศไทย 20 ครั้ง
4. จัดพาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปร่วมประชุม ร่วมแสดงนิทรรศการ ร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ และศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ 100 ครั้ง

โครงการ/กิจกรรม

โครงการที่สำคัญของแผนงานพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี การจัดการ และสิ่งแวดล้อม แก่บุคลากรภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการ มีอยู่ด้วยกัน 6 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กระทรวงการคลัง, กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และมหาวิทยาลัยต่างๆ

1. โครงการฝึกอบรมแบบเข้มข้นเพื่อพัฒนาการจัดการและความเป็นผู้ประกอบการ
กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี ด้วยการพัฒนาผู้ประกอบการ พร้อมกับพัฒนาเทคโนโลยีงาน
 - 1.1 ฝึกอบรม/สัมมนาด้านเทคนิคและวิชาการในอุตสาหกรรมต่างๆ
 - 1.2 ฝึกอบรม/สัมมนาด้านการจัดการแก่ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมในภูมิภาค
 - 1.3 พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
 - 1.4 จัดทำคู่มือการศึกษาด้วยตนเองในหลักสูตรต่างๆ
 - 1.5 จัดพานักอุตสาหกรรมภาคอุตสาหกรรม ศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีการบริหารจัดการ การผลิต และการประสานการร่วมลงทุน

2. โครงการยกระดับช่างฝีมืออุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี เพื่อเตรียมบุคลากรที่จะรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงต่อไป

งาน : ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและพัฒนาฝีมือช่างอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น

3. โครงการคลินิกอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้วยการให้บริการข้อมูล บริการและแนะนำการผลิต การลงทุน และการบริหารจัดการ

- งาน
- 3.1 จัดคลินิกปรึกษาแนะนำการผลิต การลงทุน และการบริหารจัดการ ด้านอุตสาหกรรม โดยทั่วไป และเฉพาะราย
 - 3.2 ให้บริการปรึกษาแนะนำ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการในธุรกิจอุตสาหกรรม
 - 3.3 ให้บริการปรึกษาแนะนำ เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการผลิต
 - 3.4 ให้บริการปรึกษาแนะนำ การใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและการวางแผนเครื่องจักรในโรงงานเพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน
 - 3.5 ให้บริการทดสอบและตรวจสอบผลิตภัณฑ์
 - 3.6 ให้บริการวิเคราะห์วัสดุ วัตถุดิบในการผลิต
 - 3.7 ให้บริการข้อมูลและจัดทำเอกสารเผยแพร่บทความทางวิชาการด้านเทคโนโลยี การจัดการ การลงทุน สถานการณ์อุตสาหกรรม
 - 3.8 ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ด้านการจัดการ และแนวทางแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรม

4. โครงการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน
- 4.1 ศึกษาสถานะการใช้เทคโนโลยีในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - 4.2 จัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมจากต่างประเทศ
 - 4.3 ประสานการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศแก่บุคลากรภาคอุตสาหกรรม
 - 4.4 จัดทำโครงการประสานการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยให้บริษัทใหญ่เป็นผู้ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี
 - 4.5 ศึกษาความเป็นไปได้ที่จะให้แรงจูงใจทางการคลัง เพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

5. โครงการส่งเสริมความรู้การใช้เทคโนโลยีปราศจากมลพิษในอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน
- 5.1 จัดทำโครงการฝึกอบรมและให้บริการด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีปราศจากมลพิษ (Clean technology) เพื่อพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมให้สังวรณเรื่องสิ่งแวดล้อม
 - 5.2 อบรมให้ความรู้ด้าน ISO 14000
 - 5.3 จัดทำโครงการศูนย์วิเคราะห์ทดสอบมลพิษจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ (Eco-Textile หรือ Green-Textile) เพื่อให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่มุ่งผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก

6. โครงการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี ด้านสารสนเทศ และด้านพันธมิตร

- งาน
- 6.1 ศึกษาวิจัย พัฒนาการกระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมต่างๆ
 - 6.2 จัดประกวดผลิตภัณฑ์และรูปแบบผลิตภัณฑ์
 - 6.3 จัดนิทรรศการแสดงความก้าวหน้าของเครื่องจักร อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งภายในและต่างประเทศ

2. แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ

หลักการและเหตุผล

มาตรการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมา ก่อให้เกิดปัญหาและความไม่เท่าเทียมกันในภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือ อุตสาหกรรมบางประเภทได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุน ด้านภาษีอากร ด้านการควบคุมและการส่งเสริมอื่นๆ ทำให้อุตสาหกรรมบางประเภทไม่ได้รับความเป็นธรรม ส่งผลให้โครงสร้างอุตสาหกรรมบิดเบือนไปจากสภาพที่ควรจะเป็น และเสียโอกาสสร้างความเข้มแข็งทางการผลิตให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลกในยุคของการเปิดตลาดการค้าเสรีที่ได้มีมาถึง ซึ่งในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมจะมีสภาพปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันไป ส่งผลให้โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมบางประเภทอ่อนแอ และยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตประเทศโดยรวมด้วย

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เจริญเติบโตอย่างไม่หยุดยั้ง จากโครงสร้างอุตสาหกรรมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป อุตสาหกรรมแต่ละสาขาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมด้วยมาตรการที่แตกต่างกัน ที่แล้วมาการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมของไทยขาดระบบและความต่อเนื่อง ภายใต้อำนาจจัดด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และกรอบเวลา จึงจำเป็นต้องจัดลำดับสาขาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ และที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โครงสร้างอุตสาหกรรม การลงทุน การจ้างงาน และรายได้ของประเทศควรให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ

เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาที่สำคัญเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีระบบ และมีความต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา เพื่อเป็นกรอบแนวทางการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในลักษณะบูรณาการ เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญได้รับการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย สามารถแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคที่ประสบอยู่และสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนให้แก่อุตสาหกรรมสาขานั้นๆ สืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายรายสาขาที่สำคัญ

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ ที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ รวม 8 สาขาอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับฝีมือ ความรู้ความสามารถด้านการผลิต 1,500 ครั้ง 37,500 คน
 - 1.1 อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ 75 ครั้ง 1,875 คน
 - 1.2 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม 600 ครั้ง 15,000 คน
 - 1.3 อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา 125 ครั้ง 2,750 คน
 - 1.4 อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการ 425 ครั้ง 10,625 คน
 - 1.5 อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน 125 ครั้ง 2,750 คน
 - 1.6 อุตสาหกรรมการเกษตร 50 ครั้ง 1,250 คน
 - 1.7 อุตสาหกรรมไฟเบอร์กลาส 75 ครั้ง 2,625 คน
 - 1.8 อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ 25 ครั้ง 625 คน
2. พัฒนารูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้ตรงกับความต้องการของตลาดโลก 1,500 แบบ
3. ดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนของประเทศไทย

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยต่างๆ

1. โครงการพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเฉพาะสาขา

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน
- 1.1 ศึกษาวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยี
 - 1.2 จัดทำคู่มือพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเผยแพร่ความรู้ทางสื่อต่างๆ
 - 1.3 พัฒนาเครือข่ายข้อมูลเทคโนโลยีอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ

2. โครงการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและองค์กรธุรกิจเอกชน เพื่อผลิตบุคลากรรองรับอุตสาหกรรมสาขาเป้าหมาย

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน :
- ประสานการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

3. โครงการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อมรายสาขาที่สำคัญ

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน
- 3.1 ศึกษาวิจัยโครงสร้างอุตสาหกรรม
 - 3.2 กำหนดเป้าหมายการขยายตัวของอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมสนับสนุน อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา และอุตสาหกรรมกระดาษและหัตถกรรม เป็นต้น
 - 3.3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ
 - 3.4 ศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม ในอุตสาหกรรมรายสาขาเป้าหมาย
 - 3.5 ศึกษาคาดการณ์สาขาอุตสาหกรรมที่จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในอนาคต

4. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเพื่อการส่งออก

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

- งาน :
- 4.1 ศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ
 - 4.2 พัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการหัตถกรรมเพื่อแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

3. แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท

หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 98 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด รองรับการจ้างงานประมาณร้อยละ 74 ของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและมีผลิตภัณฑ์ส่งออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติประมาณร้อยละ 67 อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมกลุ่มใหญ่ของประเทศ จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หากได้รับความช่วยเหลือดูแลส่งเสริมให้มีความเข้มแข็ง แข็งแรง ก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงแข็งแรงตามไปด้วย

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประสบปัญหาอุปสรรคเช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ดังเช่นปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร การขาดแคลนช่างฝีมือ การเข้าถึงข้อมูล การพัฒนาเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมในเทคโนโลยี การได้รับความช่วยเหลือด้านการเงิน และการเข้าถึงตลาด เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ต่างก็มีบทบาท มีความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมของประเทศหลายองค์กรด้วยกัน แต่ผลการดำเนินงานยังไม่ตรงกับความต้องการนัก และไม่สามารถแก้ปัญหาอุปสรรคที่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมประสบอยู่ได้ตรงจุดนัก สาเหตุเป็นเพราะผู้ให้บริการและผู้รับบริการยังมีความเข้าใจซึ่งกันและกันไม่เพียงพอ การให้ความสำคัญในผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติมากกว่าการตีกรอบเพื่อรักษาบทบาทและผลประโยชน์ขององค์กรยังไม่สูงพอ การสนับสนุนให้นำมาตรการและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในประเทศไทยยังไม่มากพอ และการกระจายเผยแพร่ผลสำเร็จเพื่อให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้เข้าถึงแหล่งสนับสนุนและให้บริการต่างๆ ทั้งที่เป็นบริการของภาครัฐและภาคเอกชนยังมีไม่เพียงพอ

เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งอุตสาหกรรมชุมชนและชนบทได้ผลดียิ่งขึ้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจำเป็นต้องเป็นแกนกลางหรือเป็นสะพานเชื่อมในการนำศักยภาพหรือจุดแข็งของภาครัฐและภาคเอกชนมาบูรณาการเพื่อให้ธุรกิจอุตสาหกรรมได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนา เพื่อไปสู่เป้าหมายร่วมเดียวกัน คือ การสร้างความเข้มแข็ง แข็งแรง และยั่งยืนให้แก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท ดังเช่น การเสนอแนะนโยบายมาตรการในการช่วยเหลือสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งอุตสาหกรรมชุมชนและชนบทและเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้บริการแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมรวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม อุตสาหกรรมชุมชนและชนบท ประกอบด้วย 4 โครงการ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

1. โครงการพัฒนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
 2. โครงการพัฒนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชุมชน และผู้นำกลุ่มอาชีพ
- ทั้ง 2 โครงการข้างต้น สอดคล้องกับกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี

3. โครงการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีที่เหมาะสม

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี

งาน	3.1	ศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ชุมชนและชนบท
	3.2	พัฒนาวิทยากร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

4. โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท

กลยุทธ์ : ด้านเทคโนโลยี ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านการสร้างพันธมิตร

งาน	4.1	ประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อชักจูงธุรกิจเอกชนเข้าร่วมโครงการ
	4.2	สำรวจ ศึกษา ข้อมูล ในพื้นที่ ศักยภาพของราษฎร เพื่อชักจูงให้เข้าร่วมโครงการ
	4.3	สนับสนุนที่ปรึกษาองค์การพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น เป็นแรงผลักดันให้เกิดธุรกิจชุมชนได้เร็วขึ้นและกว้างขวางขึ้น
	4.4	ฝึกอบรมพัฒนาฝีมือ เพิ่มทักษะการผลิต การบริหาร/จัดการ ให้แก่ราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการ โดยสนับสนุนอาคารสถานที่ เครื่องจักร อุปกรณ์การฝึกอบรม เพื่อเตรียมกลุ่มราษฎรรองรับการผลิตสำหรับธุรกิจเอกชนที่จะเคลื่อนย้ายเข้าไปดำเนินการผลิตในสถานที่ของชุมชน
	4.5	สนับสนุนอาคารอนุบาลอุตสาหกรรมชุมชน เครื่องจักรอุปกรณ์ เพื่อเป็นจุดทดลองสร้างความมั่นใจแก่ธุรกิจเอกชน และราษฎรในท้องถิ่นที่จะร่วมสร้างหน่วยผลิตของชุมชนในระยะแรก

4. แผนงานการรับช่วงการผลิตของอุตสาหกรรมสนับสนุน

หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมสนับสนุน หมายถึง อุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบ สินค้า และบริการให้แก่ อุตสาหกรรมอื่น ได้แก่ การผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่ การผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมบริการ เช่น การบรรจุภัณฑ์ และการบริการทดสอบ ตรวจสอบ เป็นต้น ในแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนของประเทศไทย จะครอบคลุมเฉพาะอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมสนับสนุนที่ทำการผลิตชิ้นส่วนให้อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่มีโอกาสและกลไกที่จะได้รับและพัฒนาเทคโนโลยี เทคนิคการผลิตอย่างต่อเนื่อง และยังมีปัญหาการขาดแคลนช่างฝีมือแรงงานที่มีคุณภาพ ตลาดชิ้นส่วนและส่วนประกอบมีขนาดใหญ่ แต่ก็มีความต้องการด้านคุณภาพและความเที่ยงตรงสูง ซึ่งอุตสาหกรรมสนับสนุนของไทยยังไม่สามารถเข้าสู่ตลาดนี้ได้ ในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการใช้ชิ้นส่วนจากอุตสาหกรรมสนับสนุนในประเทศ ขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพชิ้นส่วน เนื่องจากไม่มีกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งสองฝ่าย

ประเทศไทยถึงจุดที่ต้องทำการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนอย่างจริงจัง เพราะอุตสาหกรรมสนับสนุนเป็นรากฐานของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมขั้นปลาย ซึ่งประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมขั้นปลายจำนวนมาก และในขณะที่ข้อได้เปรียบด้านแรงงานลดลง การพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน นอกจากจะทำให้ประเทศไทยรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลกแล้ว ยังทำให้มีศักยภาพที่จะเป็นฐานการผลิตให้กับประเทศอุตสาหกรรมอื่นที่มีความจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตมายังประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนจะก่อให้เกิดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้โครงสร้างพื้นฐานของภาคอุตสาหกรรมมีความแข็งแกร่ง ส่งผลให้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมแม่ (Principle) กับอุตสาหกรรมลูก (Supplier) จะก่อให้เกิดกลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยี อุตสาหกรรมสนับสนุนจะได้รับและพัฒนาเทคโนโลยี และเทคนิคการผลิตอย่างต่อเนื่องในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ก็จะมีคามมั่นใจในคุณภาพของชิ้นส่วนและบริการตามระดับที่ต้องการ

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากอุตสาหกรรมแม่มาสู่อุตสาหกรรมลูก

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมวิศวกร/ช่างเทคนิคระยะกลาง เพื่อยกระดับความชำนาญ 1,000 คน
2. ให้คำปรึกษาแนะนำกับโรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุน 250 โรงงาน
3. มีธุรกิจการรับช่วงการผลิตรายใหม่เกิดขึ้น 100 ราย

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่ส

ประกอบด้วย 1 โครงการ ที่รับผิดชอบโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

1. โครงการส่งเสริมการรับช่วงการผลิต

กลยุทธ์: ด้านการสร้างพันธมิตร และด้านเทคโนโลยี

งาน	1.1 แนวทางการส่งเสริมระบบการรับช่วงการผลิตในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รวมทั้งหลักการในการจ่ายค่าชิ้นงานและการประกันความเสียหายอันเกิดจากการผลิต1.2 สำรวจ รวบรวมข้อมูลอุตสาหกรรมที่สนใจจะจ้างผลิต (โรงงานแม่-Principle) และโรงงานที่สนใจจะรับจ้างผลิต (โรงงานลูก-Supplier) และทำการเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย1.3 รณรงค์ให้เกิดการรับช่วงการผลิตในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งอุตสาหกรรมในชุมชนและชนบท1.4 จัดตลาดนัดผู้ผลิตพบผู้ซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. แผนงานสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมให้ประสบผลสำเร็จ มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยประกอบกันหลายด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การตลาด และการเงิน โดยใช้ความสามารถและประสบการณ์ทางการบริหารจัดการด้านบุคลากร ข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติตามกฎระเบียบเงื่อนไขที่กำหนดเป็นกติกากำไว้ ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นต่อธุรกิจอุตสาหกรรม

ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม องค์กรภาครัฐที่จัดตั้งขึ้น มีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบและความชำนาญงานเฉพาะด้านแตกต่างกันไป และในขณะนี้องค์กรภาคเอกชนได้พัฒนาถึงระดับที่สามารถรับช่วงงานจากองค์กรภาครัฐไปดำเนินการได้มากขึ้น และเมื่อมองในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมก็มีหลายแห่งที่มีประสบการณ์ความชำนาญงาน และความรู้ความเข้าใจตลอดจนเทคนิคในการทำธุรกิจ สามารถจะถ่ายทอดและหาแนวร่วมในกลุ่มธุรกิจต่างๆ เพื่อขยายตลาดสร้างธุรกิจอุตสาหกรรมให้เจริญเติบโต อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจส่วนตัว และส่วนรวมในระดับชาติต่อไป

ในยุคปัจจุบันที่ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมเข้ามารุมเร้า หนทางการแก้ปัญหาไม่สามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว จำเป็นต้องนำจุดแข็งความสามารถ และโอกาสใช้ขอบเขตของงานร่วมกันที่มีอยู่เฉพาะด้านมารวมกัน เพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศ ดังนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีระบบการประสานงาน มีเครือข่ายและระบบความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย

ในด้านของธุรกิจเอกชน นอกจากจะมีองค์กรสำคัญคือสภาอุตสาหกรรมไทยและสภาหอการค้าไทย คูเลกจิการของสมาชิก และให้ความร่วมมือกับภาคราชการในดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศแล้ว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมยังได้สนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรวมตัวกัน จัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดพลังและเป็นกลไกหนึ่งของการดำเนินกิจกรรม พัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรม กลุ่มพลังเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถแบ่งเบางานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อีกทั้งจะเป็นตัวแทนของภาคเอกชนอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อป้อนข้อมูลและแนวนโยบายทิศทางที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือทางราชการได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการลงทุนและการย้ายฐานการผลิตและเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น

เป้าหมาย

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของสมาคม ชมรม กลุ่มของอุตสาหกรรมรายสาขา และกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม 20 ชมรม/สมาคม
2. ระบบงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนและการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน 25 กิจกรรม

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 4 โครงการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, สภาอุตสาหกรรมจังหวัดท้องถิ่น, สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, กระทรวงการต่างประเทศ และที่ปรึกษาผู้ช่วยทูตด้านอุตสาหกรรม

1. โครงการศึกษาการสร้างระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และภายนอกกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
2. โครงการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
3. โครงการสนับสนุนการร่วมลงทุน
4. โครงการร่วมจัดตั้งอุตสาหกรรมของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

โครงการทั้ง 4 เป็นกลยุทธ์การสร้างพันธมิตร

6. แผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่ผลของการพัฒนาทำให้เกิดช่องว่างของรายได้ระหว่างผู้อยู่ในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือ กำลังแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีประมาณ 18.1 ล้านคน แต่ผลผลิตภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติประมาณร้อยละ 10.20 เท่านั้น ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีกำลังแรงงานประมาณ 4.2 ล้านคน แต่ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติประมาณร้อยละ 25.20 รายได้ของผู้อยู่ในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมจึงต่างกัน ทำให้กำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งอยู่ในภาคเกษตรกรรมมีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องลดกำลังแรงงานภาคเกษตรกรรมในขณะที่ต้องใช้มาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรกรรมควบคู่กันไปด้วย แนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้ คือ การใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวนำโดยการส่งเสริมให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

การส่งเสริมให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคแนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในภูมิภาคที่ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมอยู่แล้ว ให้สามารถดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กิจกรรมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้เกิดการขยายกิจการ และการสร้างโอกาสให้ผู้ที่ไม่เคยอยู่ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรมมาก่อน ได้เข้าสู่วงการธุรกิจอุตสาหกรรมง่ายขึ้นอย่างสะดวกและมั่นใจ นั่นคือ การมีโอกาสเรียนรู้วิธีการเริ่มต้นทำธุรกิจอุตสาหกรรม รู้หลักการคัดเลือกโครงการลงทุน และรู้วิธีการบริหารจัดการ และการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ที่จะต้องเกี่ยวข้องด้วยในการดำเนินธุรกิจนั้นๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะสร้างความมั่นใจและช่วยให้การคัดเลือกโครงการลงทุน และเริ่มต้นลงทุนทำธุรกิจอุตสาหกรรมให้เกิดผลสำเร็จต่อไป

นอกจากนั้นยังมีแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการย้ายฐานอุตสาหกรรมที่กระจุกตัวอยู่ในส่วนกลางโดยเฉพาะกรุงเทพฯและปริมณฑลออกไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพในภูมิภาค ในด้านที่ตั้งอุตสาหกรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งจูงใจและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยการย้ายฐานอุตสาหกรรม

ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้พัฒนาแนวทางและมาตรการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในภูมิภาคหลายด้าน ดังเช่น เงินทุนสนับสนุนบริการปรึกษาแนะนำ เงินทุนสนับสนุนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม และเงินทุนหมุนเวียนเพื่อ

ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม เป็นต้น แต่การดำเนินงานของกรมส่งเสริม อุตสาหกรรมในฐานะที่เป็นองค์กรภาครัฐมีข้อจำกัดด้านอัตราค่าจ้าง และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ต่างๆ ของทางราชการ จึงไม่มีความคล่องตัวในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายนโยบาย ของการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคให้บรรลุผลโดยรวดเร็ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ กรมส่งเสริม อุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องนำบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานอิสระอื่นๆ ที่มีความสามารถรับ ช่วงดำเนินการ นอกเหนือจากการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเองส่วน หนึ่ง เพื่อขยายผลการใช้แนวทางและมาตรการต่างๆ ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีอยู่ ให้เกิด การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเร่งรัดการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค ก่อให้เกิดการจ้างงาน การกระจาย ความเจริญทางเศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมธุรกิจอุตสาหกรรมในภูมิภาคให้มีความรู้และทักษะการเป็นผู้ประกอบการ 75 ครั้ง 2,250 คน
2. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจ สมัยใหม่ในส่วนภูมิภาค 875 ครั้ง 21,875 คน
3. กำหนดพื้นที่อุตสาหกรรมพร้อมทั้งโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ รองรับการย้ายฐานอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค
4. สนับสนุนเงินทุน สนับสนุนบริการปรึกษา แนะนำ เพื่อสมทบเป็นค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญ 250 ราย 50 ล้านบาท
5. สนับสนุนเงินทุน สนับสนุนการจัดฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม เพื่อ สมทบเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัท หรือหน่วยงานอิสระภาคเอกชน ในการจัดฝึกอบรมบุคลากรของ ธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นการเฉพาะเรื่อง เฉพาะบริษัท หรือกลุ่มบริษัท 250 ราย 50 ล้านบาท
6. อนุญาตโครงการลงทุน เพื่อให้เกิดการลงทุนใหม่และการขยายกิจการเดิมของผู้ ประกอบการอุตสาหกรรมในภูมิภาค 300 โครงการ
7. ให้บริการปรึกษา แนะนำ ชี้แนะช่องทางการลงทุน การแก้ไขปัญหาด้านการผลิต การจัดการ และการลงทุนของอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค 1,000 ราย
8. ให้ราษฎรในท้องถิ่นชนบทกู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำ รายละไม่เกิน 500,000 บาท จาก เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม เงินทุน 250 ล้านบาท

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ประกอบด้วย 3 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานประมาณ และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1. โครงการศึกษาสิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมในภูมิภาค

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างแรงจูงใจ

งาน	1.1	ศึกษาศักยภาพการลงทุนอุตสาหกรรมในภูมิภาค
	1.2	ศึกษามาตรการทางการเงิน การคลัง สิทธิประโยชน์ และสิ่งจูงใจอื่นๆ เพื่อการกระจายอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้อุตสาหกรรมเข้าถึงบริการที่จัดไว้
	1.3	ประสานการศึกษา และจัดทำแผนพัฒนานิคมอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมในภูมิภาค

2. โครงการเงินทุนสมทบเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการจัดการ และการเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยี และการบริหารงานของอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างแรงจูงใจ

งาน	2.1	ศึกษาแนวโน้มความต้องการเงินทุนของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย
	2.2	พัฒนาประสิทธิภาพของระบบการเข้าถึงเงินทุนสมทบเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมในภูมิภาค

3. โครงการพัฒนาระบบงาน และระบบข้อมูลเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรมด้านเงินทุน

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างแรงจูงใจ

งาน	3.1	พัฒนาประสิทธิภาพของระบบการเงิน การบัญชี และการบริหารลูกหนี้ของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไทย
	3.2	ฝึกอบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

7. แผนงานการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

ในการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาครัฐได้พยายามกำหนดมาตรการการช่วยเหลือสนับสนุนแก่ภาคอุตสาหกรรมในหลายด้าน ดังเช่น การชดเชยภาษีอากร เพื่อการส่งเสริมการส่งออกโดยกระทรวงการคลัง การให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน การจัดหาแหล่งที่ตั้งโรงงานพร้อมสาธารณูปโภคโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การปรับปรุงระบบการสื่อสารโทรคมนาคมให้กระจายทั่วถึง การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม การจัดสร้างโรงงานกำจัดขยะอุตสาหกรรมและโรงงานกำจัดน้ำเสียรวม ในด้านการเงินได้จัดตั้งบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และจัดตั้งกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี กองทุนกระจายการผลิตและการจ้างงานสู่ภูมิภาค กองทุนร่วมทุน กองทุนปรับเปลี่ยนเครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นต้น รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ ต่างๆ และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมในชุมชนและชนบท ในรูปแบบของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม มีเงินทุน (ปี 2540) 120 ล้านบาท ในรูปแบบของเงินทุนสนับสนุนบริการปรึกษาแนะนำเพื่อสมทบเป็นค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญปีละ 10 ล้านบาท และเงินทุนสนับสนุนการจัดฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม เพื่อสมทบเป็นค่าใช้จ่ายการจัดฝึกอบรมบุคลากรของหน่วยงานธุรกิจอุตสาหกรรมเฉพาะรายเฉพาะกลุ่ม ปีละ 10 ล้านบาท เพื่อให้การพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมในชุมชนและชนบทมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม เนื่องจากขณะนี้การดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการเงินแก่อุตสาหกรรมของประเทศมีอยู่กระจัดกระจาย ดำเนินงานโดยหลายหน่วยงาน ทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของอุตสาหกรรมได้ครบวงจรและไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการที่มีเป็นจำนวนมาก การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งรัฐจัดสรรงบประมาณให้เป็นประเดิมในเริ่มแรกจำนวนหนึ่งอย่างต่อเนื่องติดต่อกันในระยะเวลาพอสมควร โดยมีคณะกรรมการบริหารเงินกองทุนเป็นการเฉพาะหลังจากนั้นเมื่อกองทุนตั้งตัวได้ จะเป็นโอกาสได้รับเงินจากภาคเอกชน หรือรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศต่อไป การดำเนินงานของกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมจะเป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนด้านการเงินให้แก่ภาคอุตสาหกรรม โดยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การให้บริการทางเทคโนโลยีและการบริหารจัดการ การ

ฝึกอบรมบุคลากรของธุรกิจอุตสาหกรรม และอื่นๆ โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือเสียค่าใช้จ่ายเพียงบางส่วน

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

เป้าหมาย

จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ เพื่อเป็น ประเดิมเริ่มแรก (Seed Fund) ไม่น้อยกว่า 500 ล้านบาท

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 1 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

1. โครงการศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ : ด้านการสร้างแรงจูงใจ

- งาน :**
- 1.1 ศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมเงินทุนสมทบ Consultancy-Fund, Training Fund, เงินทุนหมุนเวียน เพื่อการส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรมไทย และเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมผู้มีรายได้น้อย เพื่อเป็นฐานการจัดตั้งกองทุน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 1.2 ศึกษาและจัดระเบียบและการบริหารกองทุน

8. แผนงานพัฒนาองค์กร ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นองค์กรนำในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการค้าของโลก ซึ่งการดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะต้องสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงสร้างของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ปรับปรุงใหม่ ได้คำนึงถึงความคล่องตัวและความสะดวกในการทำงานบางลักษณะ หรืออุตสาหกรรมบางสาขาที่มีความพร้อมจะแยกตัวออกเป็นองค์กรอิสระ ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีองค์กรอิสระที่แยกตัวจากภาคราชการเกิดขึ้น ซึ่งต่างก็มีรูปแบบแตกต่างกันไป ดังเช่นการจัดตั้งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันอาหาร และสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น ขณะนี้ยังเร็วเกินไปที่จะประเมินหารูปแบบขององค์กรอิสระที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องติดตามศึกษาเพื่อเสนอแนะเป็นนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบขององค์กรอิสระที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการพหุภารกิจหน้าที่เฉพาะด้านเฉพาะอุตสาหกรรมรายสาขาที่จะเกิดขึ้นในโอกาสต่อไป

การดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมตามภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ปรับปรุงใหม่ จะบรรลุผลตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ได้ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนและหน่วยงานอื่นที่เป็นเครือข่ายการดำเนินงาน สนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมร่วมกันควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้บุคลากรส่งเสริมอุตสาหกรรม มีศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานตามความต้องการของภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะในยุคที่ภาคธุรกิจเอกชนมีความตื่นตัว และเป็นเป้าหมายของการพัฒนาให้ก้าวสู่การแข่งขันในตลาดการค้าโลก หากบุคลากรภาครัฐไม่ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าตามความก้าวหน้าของภาคอุตสาหกรรมแล้ว การดำเนินงานของภาคราชการจะล้าหลังไม่ทันกับความต้องการของภาคเอกชน ซึ่งจะยิ่งห่างจากกันออกไปทุกที กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมซึ่งเป็นองค์กรนำในการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จึงต้องมีการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะด้านบุคลากรจำเป็นต้องมีแผนการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน มีการดำเนินการที่เข้มข้นและมีความต่อเนื่อง ซึ่งย่อมจะต้องใช้เวลาเพื่อให้ปรากฏผลอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กรของกระทรวงอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับแผนงานและให้มีความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานได้ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการผู้ประกอบการ และเพื่อพัฒนาระบบและองค์การส่งเสริมอุตสาหกรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. ร่วมมือกับองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและหน่วยงานภาคอื่นๆ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรอิสระที่เหมาะสมในการดำเนินการเฉพาะด้าน หรือเฉพาะรายสาขาที่จะจัดตั้งขึ้นในอนาคต
2. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม
3. แผนการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานพัฒนาองค์กรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 4 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1. โครงการพัฒนาองค์กรอิสระภายใต้การกำกับของภาครัฐ

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

งาน ศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรอิสระภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ

2. โครงการพัฒนาศักยภาพของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

- งาน
- 2.1 พัฒนาศักยภาพของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ให้มีทัศนคติและจิตสำนึกในการเป็นผู้ให้บริการ
 - 2.2 ฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติงานให้เป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน
 - 2.3 ปรับปรุงระบบการพัฒนาศักยภาพของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยเน้นการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

3. โครงการพัฒนาวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

- งาน 3.1 ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง
- 3.2 ฝึกอบรมสัมมนาและจัดดูงาน เพื่อพัฒนาวิทยากร (Training for Trainer) ให้มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอด

4. โครงการพัฒนาองค์กรและระบบบริหารงานส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม

ขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ : ด้านสถาบันและการบริหาร

- งาน 4.1 ศึกษาเชิงพัฒนาระบบการบริหารงานภายในกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- 4.2 พัฒนาองค์กรและระบบงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้
- 4.3 ศึกษาและวิเคราะห์บทบาท โครงการ และผลงานของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และหน่วยงานอื่น เพื่อการรับช่วงและรับจ้าง เหมางานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- 4.4 พัฒนาระบบการจัดทำแผนงาน แผนเงิน และแผนคน รวมทั้งการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

9. แผนงานกำหนดนโยบายและสร้างระบบในการนำเสนอนโยบาย และจัดทำแผนปฏิบัติการ

หลักการและเหตุผล

จุดอ่อนของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย คือ หน่วยงานของภาครัฐยังให้ความสำคัญและความสนใจไม่เพียงพอในการแปลงแผนที่กำหนดไว้เป็นแนวนโยบายของชาติไปสู่แผนปฏิบัติการ ทำให้ไม่มีเครื่องมือสะท้อนข้อเท็จจริงและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ภาครัฐต้องนำมาใช้กำหนดหาแนวทางและจัดมาตรการต่างๆ เข้าไปปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมเข้าสู่เป้าหมาย บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตามนโยบายของรัฐบาล จึงไม่มีทิศทางที่มั่นคงชัดเจน ขาดตัวชี้วัดผลความสำเร็จของการดำเนินงาน ในทำนองเดียวกันเมื่อกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพบปัญหาอุปสรรคที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมเผชิญอยู่ ทั้งในลักษณะรายบุคคล หรือกลุ่มอุตสาหกรรม ก็ไม่มีเวทีหรือระบบการนำเสนอเรื่องที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถกำหนดเป็นแนวนโยบาย หรือแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ต่อไป ทำให้กระบวนการของการวางแผนในแต่ละวงจร ทั้งในระดับนโยบาย ระดับแปลงแผน และระดับปฏิบัติการ ขาดความเชื่อมโยงตามที่ควรจะเป็น รวมทั้งในระหว่างแต่ละวงจรก็ขาดจุดประสานการทำงานระหว่างฝ่ายนโยบาย ฝ่ายแผน และฝ่ายปฏิบัติเพื่อให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมองเห็นปัญหา ความสำคัญและความเกี่ยวเนื่องระหว่างนโยบายกับแผนปฏิบัติการมาโดยตลอด ในการปรับโครงสร้างใหม่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จึงให้ความสำคัญงานนโยบายและแผนส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งจะต้องกำหนดชี้ชัดถึงบทบาทและทิศทางการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการนี้จำเป็นต้องสร้างระบบเส้นทางของงานแผนส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยมีกระบวนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการแปลงนโยบายตามที่กำหนดไว้ในแผนของชาติระดับต่างๆ สู่กิจกรรมดำเนินงาน ตามแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้าน และลงสู่แผนปฏิบัติของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยมีโครงการ งาน และระบบงานรองรับ

ในการดำเนินงานดังกล่าวผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแต่ละระดับจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้วิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำแผน การใช้แผนและรับบทบาทหน้าที่จุดรับผิดชอบของแต่ละระดับ เมื่อผู้เกี่ยวข้องทุกระดับทั้งผู้บริหาร ผู้คิดแผน ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผน

และผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจสอดคล้องในวัตถุประสงค์เดียวกันแล้ว จำเป็นต้องมีการกำกับติดตาม เนื่องจากกระบวนการของแผนเป็นเรื่องที่ต่อเนื่อง เป็นวงจรติดต่อกันไปไม่จบสิ้น แต่แผนที่ออกมาในแต่ละครั้งจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป สามารถใช้กำกับติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป ในขณะที่เดียวกันกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมต้องหารูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการระดมความคิดเป็นโอกาสตรวจสอบและการหาข้อมูลเพื่อสร้างแนวทางวางระบบการนำเสนอนโยบายต่างๆ เพื่อการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการวางแผนแม่บทการบริหารงานและการปฏิบัติงานส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมสัมมนานุเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนทุกระดับ เพื่อสร้างระบบเส้นทางของแผนส่งเสริมอุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 75 ครั้ง 2,400 คน
2. แผนปฏิบัติการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมระหว่างปี 2540-2544
3. แผนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรายปี (ปี 2540-2544)

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานกำหนดนโยบายและสร้างระบบในการนำเสนอ นโยบาย และจัดทำแผนปฏิบัติการประกอบด้วย 4 โครงการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1. โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
2. โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา
3. โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำแผนแม่บทการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม อุตสาหกรรมในชุมชนและชนบท
4. โครงการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาผู้ประกอบการ และบุคลากร ภาคอุตสาหกรรม

ทั้ง 4 โครงการเป็นกลยุทธ์ด้านสถาบันและการบริหาร

10. แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการส่งเสริมพัฒนา

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

หลักการและเหตุผล

ในภาวะการแข่งขันในตลาดการค้าโลกที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้แต่ละคน แต่ละองค์กรสามารถชนะคู่แข่ง องค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชนจึงจำเป็นต้องปรับบทบาท ปรับแนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มสมรรถนะและประสิทธิภาพการดำเนินงาน ให้กลุ่มเป้าหมายผู้ให้บริการได้รับความพึงพอใจและได้รับผลประโยชน์สูงสุด มิเช่นนั้นแล้วองค์กรต่างๆ เหล่านั้นจะอยู่ไม่ได้ เนื่องจากถูกค้ำหน้าไปเลือกใช้บริการหรือสินค้าจากที่อื่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทต่อองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมในด้านการเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อพัฒนาระบบงาน ระบบข้อมูล และระบบเครือข่าย ให้สามารถให้บริการต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการดำเนินงานของภาครัฐที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากนโยบายที่จำกัดขนาดกำลังคนภาครัฐ อีกทั้งจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐบาลได้มีนโยบายให้องค์กรภาครัฐนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะและประสิทธิภาพของระบบราชการไทย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีกิจกรรมที่ให้บริการและช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมหลากหลาย จากความก้าวหน้าของภาวะเศรษฐกิจโลก จากการเชื่อมโยงกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผ่านมาระยะยาวนานกว่า 50 ปี มีข้อมูลมากมาย ทั้งในระดับแนวกว้างที่เป็นขอบเขตของการให้บริการด้านต่างๆ และในระดับแนวลึกที่เป็นเนื้อหาของเทคโนโลยีและวิชาการด้านต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้มีความหลากหลาย มีความสลับซับซ้อนในขณะเดียวกันก็มีความเกี่ยวเนื่องกันด้วย จำเป็นจะต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ช่วยแยกแยะและจัดสรรข้อมูลที่มีอยู่ให้เป็นสารสนเทศ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญส่วนหนึ่ง และเพื่อให้บุคลากรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเองทุกระดับอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เสนอนโยบายและแผน ผู้จัดทำแผนและผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถใช้ข้อมูลของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมประกอบการตัดสินใจเฉพาะเรื่องตามภารกิจของแต่ละ

ละหน่วยงานเป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งในภาวะการแข่งขันที่ทุกฝ่ายต้องเผชิญอยู่ในขณะนี้ กรอบของเวลาจะเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดให้การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีเครือข่ายการดำเนินงานและค้นหาข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามาช่วยให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจในระยะเวลาที่สั้นลงและมีสารสนเทศที่สมบูรณ์ขึ้น

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีแนวคิดด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลมาเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ปี 2529 โดยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และในปี 2536 ได้ว่าจ้างศึกษาเพื่อหารูปแบบของการสร้างระบบการกำหนดฐานโครงสร้างของระบบ ในปี 2539 ได้ว่าจ้างศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้การปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของกรมส่งเสริมมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

เพื่อนำข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและการให้บริการต่อภาคอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อให้มีข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเพียงพอสำหรับการใช้ในการติดตามสถานการณ์ และความเคลื่อนไหวของภาคอุตสาหกรรม และใช้ประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบาย

เป้าหมาย

1. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างระบบงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อการบริหารงานและการให้บริการต่อผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวม 11 ระบบงาน

- 1) ระบบงานประชาสัมพันธ์ (Public Relation)
- 2) ระบบงานจัดระบบงานและโครงสร้างองค์กร (Organization)
- 3) ระบบงานวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning)
- 4) ระบบงานการเงิน (Financial)
- 5) ระบบงานบุคคล (Personnel)
- 6) ระบบงานจัดการเอกสาร (document Management)
- 7) ระบบงานบริหารทั่วไป (General Management)
- 8) ระบบงานฝึกอบรมบุคลากร (Training Management - For Officer)
- 9) ระบบงานฝึกอบรมผู้ประกอบการ (Training Management - For Customers)
- 10) ระบบงานจัดการบริหาร (Service Management)

2. พัฒนาบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
3. พัฒนาระบบ Industrial net โดยตั้งเป็น node ในงานบริการด้านข่าวสารข้อมูลอุตสาหกรรม และเชื่อมโยงกับศูนย์สารสนเทศอื่น
4. พัฒนาระบบ workflow เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
5. เชื่อมโยงกับเครือข่ายด้วยระบบ Internet
6. มีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงหน่วยงานทั้งหมดภายในกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและหน่วยงานภายนอก

โครงการ/กิจกรรม

โครงการและกิจกรรมที่สำคัญของแผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย 2 โครงการ มีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

1. โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูลสารสนเทศอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

- งาน :
- 1.1 พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร
 - 1.2 พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริการอุตสาหกรรม

2. โครงการพัฒนาเครือข่ายและการเชื่อมโยงข้อมูล ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ

- งาน :
- 2.1 สร้างระบบการประสานและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
 - 2.2 จัดทำ Web Page หรือ Home Page ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

วิสัยทัศน์

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) มีวิสัยทัศน์ในการเป็นสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ ดำเนินการและประสานงานด้านการมาตรฐานอย่างเป็นระบบ มีเอกภาพ และ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภค สังคม และ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ภารกิจหลัก

ภารกิจหลักของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ การมุ่งสู่การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดโลก (ตรงกับวิสัยทัศน์ที่ 1 ใน 9 วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม) ควบคู่ไปกับการให้หลักประกันคุณค่าสินค้า ความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม (ตรงกับวิสัยทัศน์ที่ 4 ใน 9 วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม) ซึ่งภารกิจหลักทั้งสองเป็นภารกิจเพื่อการสร้างความสามารถทางการแข่งขัน และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามลำดับ ภารกิจหลักเหล่านี้ประกอบด้วยหน้าที่ของ สมอ. ในการ

- 1) กำหนดนโยบาย และ แผนหลักด้านการมาตรฐานของประเทศให้เป็นไปตามแนวสากล โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนเข้าร่วมดำเนินการอย่างเป็นระบบ
- 2) ปฏิบัติงานและพัฒนการมาตรฐานภายใต้ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และ นโยบายรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ความปลอดภัย พืชภัยสิ่งแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และ พัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก
- 3) ดูแลและรักษาผลประโยชน์ของประเทศด้านการมาตรฐาน ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศ

กลยุทธ์

สมอ. ได้ตระหนักถึงบทบาทที่เพิ่มขึ้นของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการเป็นปัจจัยชี้ขาดในการส่งออกผลิตภัณฑ์ สมอ. จะดำเนินกลยุทธ์ตามภารกิจหลักในเชิงรุก เพื่อให้กิจกรรมด้านการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไทยมีความก้าวหน้า สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาดโลกได้ ทั้งในด้านการให้การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมต่างๆ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านเทคโนโลยี (Technology Literacy) เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมไทยมีความแข็งแกร่ง ตลอดจนการรณรงค์เผยแพร่แนวความคิดเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ซึ่งจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคตอันใกล้ ต่อการสร้างอุตสาหกรรมไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ และการพัฒนาให้อุตสาหกรรมไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตามนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนแม่บทอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ต่างมีเป้าหมายในการให้หน่วยราชการคัดโอนงานไปยังภาคเอกชน เพื่อให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น สมอ.จึงปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ให้ทำหน้าที่เฉพาะหน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Agency)

- มีหน้าที่ในการรับรองระบบงาน (Accreditation) และควบคุมดูแลมาตรฐานการทำงาน of หน่วยรับรอง (Certification Body)

- เจรจาให้เกิดการยอมรับร่วม (Mutual Recognition) ในการรับรอง ซึ่งควรเป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ เพราะแต่ละประเทศจะมีเพียงหน่วยงานเดียวในการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานสากล และต้องไปทำงานด้านการรับรอง (Certification)

การต้องเลือกบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการรับรองระบบงาน (Accreditation) และการรับรอง (Certification) สมอ. จึงจะสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินการแทนสมอ.ในเรื่องการรับรอง (Certification) โดยเฉพาะการรับรองระบบคุณภาพและการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการจัดตั้งเป็นสถาบันอิสระ เลี้ยงตนเองได้ โดยให้ภาคเอกชนและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นกรรมการสถาบัน

สมอ.ยังมีแนวทางในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดตั้งสถาบันทดสอบที่จำเป็นในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นสถาบันอิสระ ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมไทยมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น เกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานสากล สามารถเจรจาให้เกิดการยอมรับผลการทดสอบระหว่างประเทศได้โดยมิต้องมีการทดสอบซ้ำ

ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 สมอ. ได้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ระยะ 5 ปี ในช่วงปี 2540 ถึงปี 2544 โดยจะเน้นให้เจ้าหน้าที่ของ สมอ. มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการด้านการมาตรฐาน ด้านเทคโนโลยี และ ด้านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมอ. สามารถร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานและดำเนินกิจกรรมด้านมาตรฐานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวางมาตรการเพื่อรับมือกับการออกกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law) ซึ่งจะทวีความสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคตอันใกล้ และอาจถูกต่างประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้า สมอ.จะรณรงค์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญ และเนื้อหาสาระของเรื่องดังกล่าวในอนาคตอันใกล้ เพื่อปูทางไปสู่การผลักดันให้มีการออกและบังคับใช้กฎหมายให้ทันเหตุการณ์

ส่วนกลยุทธ์อื่นๆ ที่ สมอ. จะให้ความสำคัญได้แก่ การปรับปรุงและพัฒนาระบบงาน กำหนดมาตรฐาน ระบบงานรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ การปรับปรุง พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับแนวทางสากลมากยิ่งขึ้น การเข้าร่วมในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ ตลอดจน การจัดทำระบบสารสนเทศด้านมาตรฐานอุตสาหกรรม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ในการดำเนินการของสมอ. ในอนาคตที่จะมีประสิทธิผลมากที่สุด คือ กลยุทธ์ในการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถมีบทบาทมากขึ้นในกิจกรรมด้านการมาตรฐาน กลยุทธ์ด้านการจัดตั้งสถาบันอิสระและการพัฒนาบุคลากรด้านการมาตรฐานให้มีความรู้ความสามารถในระดับสากลเพื่อให้สามารถสร้างระบบการรับรองระบบงาน (Accreditation System) ที่เป็นที่ยอมรับ สามารถดูแลกิจกรรมด้านการมาตรฐานที่ถ่ายโอนให้เอกชนทำแทน และสามารถมีส่วนร่วมในการร่างมาตรฐานระหว่างประเทศและปฏิบัติตามพันธกิจขององค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศไทยได้

ตารางต่อไปนี้เป็นสรุปกลยุทธ์ที่สมอ. จะดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

สรุปกลยุทธ์ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ กำหนดมาตรฐาน ระบบงานรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนห้องปฏิบัติการและงานทดสอบ	
ด้านการเงิน	ร่วมมือกับ BOI ในการให้แรงจูงใจแก่อุตสาหกรรมไทยที่ได้รับมาตรฐาน ISO 9000	ร่วมมือกับ BOI ในการให้แรงจูงใจแก่อุตสาหกรรมไทยที่ได้รับมาตรฐาน ISO 14000
ด้านกฎระเบียบ	- ควบคุมการรับรองคุณภาพของหน่วยงานเอกชนที่ให้บริการรับรองคุณภาพ - ให้การรับรองผลิตภัณฑ์ส่งออก - ปรับปรุง พรบ. มาตรฐานอุตสาหกรรม และกฎระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย	พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ความปลอดภัย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการประหยัดพลังงาน
ด้านสถาบันและการบริหาร	- รื้อปรับระบบองค์กร และ ผูกอบรมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานมี technology literacy - พัฒนานุคลากรด้านการมาตรฐานให้มีความรู้ความสามารถในระดับสากล	ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานมีความเข้าใจถึงบทบาทของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคม
ด้านสารสนเทศและการศึกษา	- เก็บรวบรวมข้อมูล และ จัดทำฐานข้อมูล ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลด้านมาตรฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม - นำระบบคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ - ศึกษาผลกระทบในการกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมในต่างประเทศ และระหว่างประเทศต่ออุตสาหกรรมไทย บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของประเทศไทย - เผยแพร่ความรู้ด้านการมาตรฐานสู่สถาบันการศึกษา	

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านการสร้างพันธมิตรหรือมีส่วนร่วมเพื่อร่วมพัฒนา	- สนับสนุนหน่วยงานเอกชน และหน่วยงานรัฐที่มีขีดความสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมมาตรฐาน - เข้าร่วมในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ และปฏิบัติตามพันธกรณีขององค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศ	สนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภคให้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐาน และการนำมาตรฐานไปใช้

หมายเหตุ ส่วนที่แรเงาหมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์เดิมของสมอ.

ส่วนที่ใช้ตัวเข้มหมายถึง กลยุทธ์หลักที่ สมอ. จะใช้ในการปฏิบัติงานด้านกิจการมาตรฐาน

แผนงานและโครงการของ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ในปีงบประมาณ 2540-2544 ประกอบด้วย 4 แผนงานหลักดังต่อไปนี้ คือ

- 1) แผนงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 2) แผนงานด้านการกระจายงานให้เอกชน
- 3) แผนงานด้านการให้บริการสารสนเทศด้านมาตรฐาน เพื่อแจ้งเตือนล่วงหน้า
- 4) แผนงานด้านมาตรฐานการประหยัดพลังงาน

1. แผนงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

จากสภาพที่ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมบางประเภทของไทยยังมีมาตรฐานที่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนการที่ผู้ประกอบการไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่จำเป็น เช่น มาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 ยังมีจำนวนน้อยอยู่นั้น ทำให้สมอ. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านการมาตรฐานของประเทศไทยต้องเร่งรัดพัฒนาให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของไทย มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล พร้อมทั้งต้องเร่งรัดให้การรับรองมาตรฐานที่จำเป็นแก่ผู้ประกอบการไทย ให้เพียงพอกับความต้องการ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยได้รับการรับรองมาตรฐานสากลที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการได้อย่างรวดเร็ว สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้
- 2) เพื่อพัฒนาให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของไทย มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- 3) เพื่อดูแลและรักษาผลประโยชน์ของประเทศด้านการมาตรฐาน ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศ

เป้าหมาย

- สามารถให้การรับรองมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 ให้แก่ผู้ประกอบการได้อย่างน้อย 2,300 และ 500 ราย ตามลำดับ ภายในปี 2543 (ในกรณีที่มีการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐานสากล ISO 9000 และ ISO 14000 ได้เสร็จในปี 2541)
- สามารถให้การรับรองฉลากเขียวแก่ผู้ประกอบการได้อย่างน้อย 400 ราย ภายในปี 2544
- สามารถให้การรับรองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 5,000 รายภายในระหว่างปี 2540-2544
- อื่นๆ (ดูตาราง)

โครงการและกิจกรรม

- 1) การร่วมกำหนดมาตรฐานในระดับสากล เช่น มาตรฐาน ISO, IEC, CODEX
- 2) การกำหนดและแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- 3) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ระบบ และ ฉลากเขียว
 - 3.1) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์
 - 3.2) การรับรองระบบคุณภาพ (ISO 9000 และ ISO 14000)
 - 3.3) การรับรองฉลากเขียว
- 4) การทดสอบผลิตภัณฑ์ และ มลพิษจากยานยนต์
 - 4.1) การทดสอบผลิตภัณฑ์
 - 4.2) การทดสอบมลพิษจากยานยนต์
- 5) โครงการรับรองสุขลักษณะ และการบังคับใช้ระบบวิเคราะห์จุดวิกฤติที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis Critical Control Points หรือ HACCP) ในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร
- 6) โครงการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาอะฟลาทอกซินในอาหาร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (เป้าหมายคืออาหารสัตว์ 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วลิสง และ น้านม)
- 7) โครงการจัดตั้งห้องปฏิบัติการทดสอบ ป้องกันและรบกวนคลื่นสนามแม่เหล็กไฟฟ้า

237

นโยบายรัฐ		ความสอดคล้องกับ แผนแม่บทอุตสาหกรรม	แผนงาน/งาน/โครงการของ สมอ.	ระยะเวลาดำเนินการ					หน่วยนับ
				2540	2541	2542	2543	2544	
นโยบายด้าน อุตสาหกรรม	ข้อ 3.3.3 ขกระดับ ระดับศักยภาพในการ แข่งขันของอุตสาหกรรม หลักของประเทศ	แนวทางและมาตรการทั่วไป ข้อ 2. ปรับปรุงประสิทธิภาพ การผลิตและเพิ่มคุณภาพของ ผลผลิต เพื่อให้สามารถแข่งขัน ในตลาดโลกได้	แผนงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม						
			งานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม						
			1. ร่วมกำหนดมาตรฐานในระดับสากล เช่น ISO,IEC,CODEX	500	600	650	650	650	เรื่อง
			2. กำหนดและแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานใน ประเทศให้สอดคล้องกับสากล	130	200	250	300	300	เรื่อง
			3. การรับรอง						
			3.1 รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์	900	950	1000	1050	1100	ราย
			3.2 รับรองระบบ						
			3.2.1 การรับรองระบบคุณภาพ (ISO 9000) (สะสม)	550	900	1600	2300	-	ราย
			3.2.2 การรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (สะสม) (ISO 14000)	50	100	200	500	-	ราย
			3.3 รับรองฉลากเขียว	50	70	100	100	100	ราย
			3.4 ตรวจสอบควบคุมและติดตามผลโรงงาน	6000	6600	7200	7900	8800	ครั้ง
			4. การทดสอบ	1900	1750	(2400)	(3000)	(3600)	ชุดตัวอย่าง
			4.1 ผลิตภัณฑ์	1600	1750	(2000)	(2500)	(3000)	ชุดตัวอย่าง
			4.2 มลพิษจากยานยนต์	300	350	(400)	(500)	(600)	ชุดตัวอย่าง
			5. รับรองระบบ HACCP (Harzard Analysis Critical) Control Point)	1	5	10	(20)	(30)	โรงงาน
6. ศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาข้อกำหนดอะฟลาทอกซินให้ เป็นไปตามมาตรฐานสากลในข้าวโพด ถั่วลิสง น้ำมัน									

นโยบายรัฐ		ความสอดคล้องกับ แผนแม่บทอุตสาหกรรม	แผนงาน/งาน/โครงการของ สมอ.	ระยะเวลาดำเนินการ					หน่วยนับ
				2540	2541	2542	2543	2544	
นโยบายด้านการบริหาร	ข้อ 2.1.1 ปรับลดบทบาทของรัฐบาลจากการที่เป็นผู้ดูแลรักษากติกา วางแผนประสานงานและส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามาเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการแทนในการที่รัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินการเอง	ข้อ 1. อุตสาหกรรมส่งออก ข้อ 1.3.4 สนับสนุนให้กระทรวงอุตสาหกรรมกระจายงานรับรองมาตรฐานและปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสากล	การกระจายงานให้ภาคเอกชน (สถาบันอิสระ) และปรับเปลี่ยนบทบาทของสมอ. 7. สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันอิสระ 7.1 สถาบันรับรอง ISO 9000 และ ISO 14000 7.2 สถาบันวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 7.3 สถาบันวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน 8. การเปลี่ยนบทบาทของสมอ. เป็นหน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Agency) 8.1 ให้การรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง (สะสม) (Certification body) 8.2 ให้การรับรองห้องปฏิบัติการ (สะสม) (ISO/IEC Guide 25) 9. การเจรจาเพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกับประเทศคู่ค้าใน APEC/ASEAN/EU	จัดตั้งองค์กรอิสระ และเริ่มดำเนินการ	จัดตั้งองค์กรอิสระ และเริ่มดำเนินการ	จัดตั้งองค์กรอิสระ และเริ่มดำเนินการ	ดำเนินการอิสระ	ดำเนินการอิสระ	
นโยบายด้านอุตสาหกรรม	ข้อ 3.3.5 สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรม	แนวทางและมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน ข้อ 1. อุตสาหกรรมส่งออก ข้อ 1.3.2 การส่งเสริมให้มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early warning)	การให้บริการข้อมูลตามมาตรฐาน กฎระเบียบ ทางวิชาการ และการรับรองคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีระบบการแจ้งเตือนล่วงหน้า 9. ติดตามการออกข้อกำหนด กฎระเบียบ และมาตรฐานของต่างประเทศที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการค้าและอุตสาหกรรมของไทย 10. ศึกษาหาข้อมูลโดยละเอียดในเรื่องที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรงและสรุปเป็นข้อมูลเพื่อแจ้งเตือนให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก สมาคมธุรกิจอุตสาหกรรมสาขาต่างๆ ให้เตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์	4	8	10	10	10	ราย
				30	60	100	150	200	ราย
				500	550	600	650	700	เรื่อง*
				30	30	40	40	40	เรื่อง*

ที่มา : ตัวเลขเป้าหมายการดำเนินการใน () เป็นผลงานที่จะดำเนินการโดยสถาบันอิสระ

หมายเหตุ : เป้าหมายที่ต้องทำให้สำเร็จ

2. แผนงานด้านการกระจายงานให้ภาคเอกชน

หลักการและเหตุผล

สมอ. มีความจำเป็นต้องกระจายงานรับรองมาตรฐานแก่เอกชน และ ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนไปสู่ผู้กำกับดูแลการมาตรฐาน เพื่อให้การรับรองระบบมาตรฐานของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ ผู้ประกอบการไทยสามารถได้รับการรับรองมาตรฐานสากลที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการได้อย่างทันต่อสถานการณ์ กลยุทธ์หนึ่งซึ่งเชื่อว่า เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว คือ การจัดตั้งสถาบันอิสระขึ้นมาดำเนินการแทน สมอ. ด้านการรับรองมาตรฐาน และ ปรับบทบาทของสมอ. ไปสู่การเป็นผู้กำกับดูแล โดยทำหน้าที่เป็นผู้รับรองระบบงาน (Accreditation Body)

นอกจากนี้ กลยุทธ์การจัดตั้งสถาบันอิสระ เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพอุตสาหกรรมซึ่งเป็นนโยบายประการหนึ่งของรัฐบาลปัจจุบันยังน่าจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมที่ได้รับการระบุในแผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรมว่าเป็น “อุตสาหกรรมเพื่ออนาคต” เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อีกด้วย เนื่องจาก สถาบันซึ่งเป็นอิสระจากระบบราชการดังกล่าว จะมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน และ บริหารบุคลากรมากกว่า

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาให้การรับรองระบบตามมาตรฐาน ISO ของไทยได้ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ ผู้ประกอบการไทยได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 ได้อย่างรวดเร็ว สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้
- 2) เพื่อจัดตั้งสถาบันอิสระที่มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ในการช่วยพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม “อุตสาหกรรมเพื่ออนาคต” เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

เป้าหมาย

- สามารถจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000 ตลอดจน สถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจน สถาบันทดสอบยานยนต์และชิ้นส่วน ได้ภายในปี 2541 และ สถาบันดังกล่าวสามารถดำเนินการได้โดยอิสระได้ตั้งแตปี 2542 ตลอดจน สามารถเลี้ยงตนเองทางการเงินได้ภายในปี 2544

ชิ้นส่วน ได้ภายในปี 2541 และ สถาบันดังกล่าวสามารถดำเนินการได้โดยอิสระได้ตั้งแต่ปี 2542 ตลอดจน สามารถเลี้ยงตนเองทางการเงินได้ภายในปี 2544

- สมอ. สามารถให้การรับรองระบบงานของหน่วยรับรอง (Certification Body) ได้อย่างน้อย 10 แห่ง ภายในปี 2544 และ สามารถให้การรับรองห้องปฏิบัติการ (ISO/IEC Guide 25) ได้อย่างน้อย 200 แห่งภายในปี 2544 (ดูตาราง)

โครงการและกิจกรรม

1) โครงการสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพอุตสาหกรรม

1.1) โครงการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 14000

1.2) โครงการจัดตั้งสถาบันทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

1.3) โครงการจัดตั้งสถาบันทดสอบยานยนต์และชิ้นส่วน

2) โครงการเปลี่ยนบทบาทของ สมอ. ไปสู่หน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Agency)

2.1) โครงการให้การรับรองระบบงานของหน่วยงานรับรอง (Certification Body)

2.2) โครงการให้การรับรองห้องปฏิบัติการ (ISO/IEC Guide 25)

3. แผนงานด้านการให้บริการสารสนเทศด้านมาตรฐาน เพื่อแจ้งเตือนล่วงหน้า

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน การใช้มาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ มาตรฐานความปลอดภัย มาตรฐานสิ่งแวดล้อม และ แนวทางปฏิบัติของอุตสาหกรรมได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ประเทศคู่ค้าโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ใช้ในการกีดกันทางการค้าต่อประเทศผู้ส่งออกในลักษณะของกำแพงทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff Barrier) มากขึ้นเรื่อยๆ หากผู้ประกอบการในประเทศไทยไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและเข้มงวดขึ้นอยู่เสมอแล้ว ก็จะมีปัญหาที่ไม่สามารถส่งออกได้ การจัดให้มีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและการแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning) ต่อเรื่องดังกล่าวจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสมอ. ถือว่าเป็นพันธกิจอย่างหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามและศึกษาความเคลื่อนไหวด้านมาตรฐานต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมส่งออกของไทย และ แจ้งให้ผู้ประกอบการไทยทราบอย่างถูกต้องและทันเหตุการณ์

เป้าหมาย

สามารถติดตามและเผยแพร่ความเคลื่อนไหวด้านมาตรฐานต่างๆ ที่สำคัญของประเทศคู่ค้าหลักของไทยได้หมด โดยไม่มีการตกหล่น

โครงการและกิจกรรม

1) การติดตามอย่างครอบคลุม ศึกษาในรายละเอียดในบางเรื่อง และ แจ้งให้ผู้ประกอบการทราบถึงการออกข้อกำหนด กฎระเบียบ และ มาตรฐานต่างประเทศที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการค้าและอุตสาหกรรมไทย

4. แผนงานด้านมาตรฐานการประหยัดพลังงาน

หลักการและเหตุผล

การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะเป็นการประหยัดซึ่งจะช่วยลดภาระการลงทุนในการจัดหาพลังงานแล้ว ยังช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทางอ้อมอีกด้วย ในปัจจุบัน อัตราการใช้ยานพาหนะในประเทศไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและเมืองสำคัญตามภาคต่างๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการจราจรติดขัดซึ่งส่งผลกระทบต่อการสูญเสียน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปและไม่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ ซึ่งทำให้ในแต่ละปี ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นมูลค่ามหาศาล และยังเป็นสาเหตุของการเกิดมลภาวะทางอากาศและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในฐานะสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ จึงได้กำหนดมาตรฐานการทดสอบและมาตรฐานระดับประสิทธิภาพการใช้พลังงานขั้นต่ำของเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้าและยานพาหนะเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพในการประหยัดและอนุรักษ์พลังงาน อันจะช่วยลดปริมาณมลพิษทางอากาศอันเกิดจากยานยนต์

โครงการและกิจกรรม

1) โครงการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

1.1 การกำหนดมาตรฐานการทดสอบและมาตรฐานระดับประสิทธิภาพการใช้พลังงานขั้นต่ำของเครื่องมืออุปกรณ์

1) เรื่องที่ประกาศกำหนดมาตรฐานแล้วและจะมีการปรับปรุงแก้ไขด้านประหยัดพลังงาน

1. มอก. 263-2533 : หลอดฟลูออเรสเซนต์

2. มอก. 385-2524 : เครื่องปรับอากาศชนิดติดผนังห้อง

3. มอก. 455-2526 : ตู้เย็นสำหรับใช้ในบ้าน
4. มอก. 812-2531 : มอเตอร์คอมเพรสเซอร์
5. มอก. 866-2532 : มอเตอร์เหนียวนำเฟสเดียว
6. มอก. 867-2532 : มอเตอร์เหนียวนำสามเฟส
7. มอก. 885-2532 : บัลลัสต์อิเล็กทรอนิกส์ใช้กับไฟฟ้ากระแส
สลับสำหรับหลอดฟลูออเรสเซนต์
8. มอก. 986-2533 : หลอดฟลูออเรสเซนต์เฉพาะด้านความปลอดภัย
9. มอก. 1155-2532: เครื่องปรับอากาศสำหรับห้องแบบแยก
ส่วนระบายความร้อนด้วยอากาศ
10. มอก. 1235-2537 : ตู้เย็นพาณิชย์
11. มอก. 792-2531 : เครื่องสุญญากาศตู้ทรียสไลนา : โถส้วม
12. มอก. 793-2531 : เครื่องสุญญากาศตู้ทรียสไลนา : ถังพักน้ำและ
ฝาปิด
13. มอก. 794-2531: เครื่องสุญญากาศตู้ทรียสไลนา : ที่นั่งส้วมแบบ
นั่งยอง
14. มอก. 795-2531 : เครื่องสุญญากาศตู้ทรียสไลนา : ที่ปัสสาวะ
ชาย
15. มอก. 899-2532 : ตัวเก็บรังสีอาทิตย์แบบแผ่นราบ
16. มอก. 1014-2533 : อุปกรณ์ประกอบถังพักน้ำของที่นั่งส้วม
17. มอก. 1093-2535 : วาล์วขับล้างสำหรับที่นั่งส้วม
18. มอก. 1094-2535 : วาล์วขับล้างสำหรับที่นั่งปัสสาวะชาย
19. มอก. 1187-2536 : ฝักบัวอาบน้ำ

20. มอก. 1188-2536 : ก๊อกรน้ำสำหรับอ่างอาบน้ำ

21. มอก. 1189-2536 : ก๊อกรน้ำสำหรับฝักบัวอาบน้ำ

22. มอก. 1277-2538 : ก๊อกรน้ำสำหรับอ่างล้างชาม

23. มอก. 1278-2538 : ก๊อกรน้ำสำหรับอ่างล้างหน้า-ล้างมือ

2) เรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการด้านประหยัพลังงาน

1. เตาอบไมโครเวฟ

2. เครื่องซักผ้า

3. กระทะไฟฟ้า

4. กระจกต้มน้ำร้อนไฟฟ้า

5. เครื่องผกผันสำหรับขับมอเตอร์

6. ก๊อกรน้ำทั่วไป

7. เครื่องทำน้ำร้อน

8. แผ่นพลาสติกฟูโพลิสไตรีน

9. ฟิล์มสำหรับติดกระจกรถยนต์

10. ฉนวนยางกันซึม

11. ลิกไนต์อัดแท่ง

12. เซมิโค้ก

13. ถ่านโค้ก

14. ฉนวนโพรพิลยูรีเทนกันความร้อน

3) เรื่องที่กำลังจะขออนุมัติจัดทำด้านประหยัพลังงาน

1. หัวฉีดชำระล้าง

1.2 แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาและการใช้พลังงาน

1) การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงและมาตรฐานยานพาหนะ

เรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

1. รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ระดับ 5
2. รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ระดับ 6
3. รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ระดับ 4
4. รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ระดับ 5
5. รถยนต์ขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ระดับ 4
6. รถจักรยานยนต์ ระดับ 4

2) การกำจัดกากน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วและส่งเสริมการนำน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

เรื่องที่ประกาศกำหนดมาตรฐานแล้ว

1. มอก. 1040-2534 : น้ำมันเครื่องสำหรับเครื่องยนต์เบนซินสองจังหวะ หนึ่ง ขณะนี้อยู่ระหว่างการทบทวนแก้ไข

เรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

1. น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน

3) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เรื่องที่ประกาศกำหนดมาตรฐานแล้ว

1. มอก. 605-2529 : ผลชำระล้าง
2. มอก. 474-2526 : น้ำยาล้างถ้วยชาม

3. มอก. 329-2523 : น้ำยาล้างสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องมือ
เคลือบชนิดปอร์ซเลน

เรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

1. ผงซักฟอก (ยกเลิกและกำหนดใหม่)
2. ผงซักฟอกเข้มข้น
3. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดชนิดสารลดแรงตึงผิว สำหรับเครื่อง
สุขภัณฑ์เซรามิก
4. น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว
5. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น
6. ถ่านกัมมันต์ (ยกเลิกและกำหนดใหม่)
7. น้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน
8. น้ำมันเทอร์โบอากาศยาน
9. สารขจัดคราบน้ำมัน
10. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดครัว ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดทั่วไป

เป้าหมาย

ดำเนินการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวข้างต้นให้แล้วเสร็จก่อนปี 2544

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

วิสัยทัศน์

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) มีวิสัยทัศน์ในการเป็นหน่วยงานหลักด้านนโยบายและแผนอุตสาหกรรม ด้านข้อมูลอุตสาหกรรม ตลอดจนเป็นผู้วิเคราะห์และที่ปรึกษาประสานงานกลยุทธ์ และแผนงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาลและตามนโยบายโดยรวมของกระทรวง นอกจากนี้สศอ. จะพัฒนาเป็นหน่วยงานที่ติดตามและประเมินผลการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม ทั้งรายสาขาและภาพรวมโดยพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสาขาอุตสาหกรรม

ภารกิจหลัก

- (1) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรม เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆของกระทรวงให้มีความสอดคล้องกัน พร้อมทั้งเป็นผู้ประสานแผนปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน
- (2) ศึกษาสภาพปัญหาโดยภาพรวมและรายสาขาของอุตสาหกรรม เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงสุด
- (3) พัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารงานพัฒนาอุตสาหกรรมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลและร่วมมือกับหน่วยงานเศรษฐกิจของต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
- (4) กำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและ โครงการต่างๆ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง เพื่อให้การปฏิบัติงานพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพสูงสุด
- (5) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่

(6) เสนอนโยบายในการตั้ง และจัดสรรงบประมาณประจำปี ของหน่วยงานในสังกัด กระทรวง รวมทั้งติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณและการดำเนินงานตามนโยบาย และแผนพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ

(7) ศึกษาและกำหนดแนวทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ / มาตรการให้สอดคล้องกับพันธกรณี

กลยุทธ์

สศอ. กำหนดแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงาน 2 ประการ

- ประสานบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- สร้างเอกลักษณ์ของวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้เกิดขึ้นและเผยแพร่ให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

กรอบนโยบายของสศอ. เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงาน สศอ. ได้แก่

- จะเลือกกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดความเป็นกลาง (Neutrality) แก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่กระทรวงต่างๆ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมของนโยบาย และประโยชน์สูงสุดของภาคอุตสาหกรรม
- จะเลือกกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ (Alliance) ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนสูงสุด โดยเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายเป็นสำคัญ
- จะเลือกกลยุทธ์ที่เสริมสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานในการดำเนินนโยบายให้มีความต่อเนื่องปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก
- จะเลือกสนับสนุนกลยุทธ์ที่สนับสนุนการทำงานของกลไกตลาด เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากร และงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมาย

กรอบแผนกลยุทธ์สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	- พัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ประกอบการ - พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ	- ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรมภายในประเทศ และแนวทางการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในประเทศไทย - ศึกษาและเสนอแนวทางการปรับระบบและวิธีถ่ายทอดเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมกลุ่มต่างๆ
ด้านการจูงใจ	- ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่ มีศักยภาพโดยเสนอแนะข้อจูงใจต่างๆ - ศึกษาเปรียบเทียบเครื่องมือและสิ่งจูงใจของประเทศต่างๆ เพื่อเสนอเกณฑ์การสร้างแรงจูงใจแก่ภาคอุตสาหกรรม - ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของภาคอุตสาหกรรม	- ศึกษาแนวทางการให้มาตรการจูงใจแก่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก-กลางทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค - ศึกษาสู่ทางการลงทุนอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ
ด้านกฎระเบียบ	- สนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงด้านกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงการผลิต และลดต้นทุน การผลิตในอุตสาหกรรม - ร่วมกับหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวง กำหนดกฎเกณฑ์ในการสนับสนุนให้เท่าเทียมกัน - เสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ/มาตรการให้สอดคล้องกับพันธกรณี	ร่วมกับหน่วยงานอื่นในการกำหนดกฎระเบียบการสนับสนุนอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับข้อตกลงที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก
ด้านสถาบันและการบริหาร	- เสนอแนะแนวทางและประสานงานในการจัดตั้งสถาบันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและพัฒนาอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการ - ปรับปรุงสมรรถนะระบบราชการในสตอ.	- ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและบุคลากรในสาขา อุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน - สร้างระบบคั่นแบบ (Blue print) ทางอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านสารสนเทศและการศึกษา	- พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลให้ก้าวทันสถานการณ์ - พัฒนาระบบบอกเหตุ (early warning) ในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาต่างๆของไทย - พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ	ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการกำหนดเครื่องมือเพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงในสาขาอุตสาหกรรม และวัดระดับหรือประเมิน ประสิทธิภาพของการช่วยเหลือและการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายในกระทรวง
ด้านการสร้างพันธมิตร	- พัฒนาระบบความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาต่างๆทั้งภายในและภายนอก - กำหนดแนวทางและศึกษาผลกระทบของการพัฒนาภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ระหว่างประเทศภายใต้องค์กรต่างๆทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี - กำหนดแนวทางการพัฒนาระดับพื้นที่ทั้งในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค	สนับสนุนให้เกิดระบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน

หมายเหตุ ส่วนที่เป็นตัวหนา หมายถึง กลยุทธ์หลักที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

แผนงานและโครงการของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ในปีงบประมาณ 2540-
2544

ประกอบด้วย 5 แผนงานหลัก ดังต่อไปนี้

- (1) แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย
- (2) แผนงานเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ
- (3) แผนงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
- (4) แผนงานกระจายอุตสาหกรรม
- (5) แผนงานนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ประสาน ติดตามและประเมินผล

1. แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย

หลักการและเหตุผล

ข้อมูลอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอื่นๆทั้งภายในและภายนอกก็มีผลต่อการกำหนดแผน มาตรการและนโยบาย เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพในการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้นข้อมูลที่ต้องครบถ้วนและทันสมัยจึงจำเป็นต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านข้อมูลและวิชาการของกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูล ทั้งระดับข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ นอกจากนี้แผนงานนี้ยังจะพัฒนาไปสู่ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อจัดทำดัชนีอุตสาหกรรมเพื่อการพยากรณ์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมในระยะสั้นและประมาณการผลผลิตของภาคอุตสาหกรรมในระยะยาว

นอกจากนี้แผนงานนี้จะพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารข้อมูล ประยุกต์ใช้โปรแกรมต่างๆในการวิเคราะห์ได้

เป้าหมาย

- (1) มีระบบฐานข้อมูลด้านอุตสาหกรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- (2) มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของกระทรวงอุตสาหกรรม
- (3) มีโปรแกรมสำเร็จรูป (Turn Key System) เป็นระบบการใช้และสื่อสารข้อมูลแบบอัตโนมัติ มีระบบสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของกระทรวงทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน
- (4) มีระบบเผยแพร่ข้อมูลอุตสาหกรรมไปสู่ผู้ประกอบการทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

โครงการ/กิจกรรม

กิจกรรมหลักแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 - พัฒนาระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรม

(1.1) ฐานข้อมูลปฐมภูมิด้านอุตสาหกรรม

-จัดเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 9 หมวด
อุตสาหกรรมตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 9 (2538)

(1.2) ฐานข้อมูลหัตถภูมิ

-รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 - พัฒนาแบบจำลองเพื่อประยุกต์ใช้ข้อมูล ประกอบด้วย

งานที่ 1 - จัดทำและพัฒนาแบบจำลองเพื่อประมาณการผลิต รายสาขาผลิตภัณฑ์และรายภาคได้แก่

- (1) ประมาณการระดับผลผลิตของอุตสาหกรรมรายสาขา รายผลิตภัณฑ์และรายภาค
- (2) จัดทำดัชนีการใช้ผลผลิตอุตสาหกรรม
- (3) จัดทำดัชนีผลผลิตภาพการผลิตอุตสาหกรรม
- (4) จัดทำดัชนีกำลังการผลิตของอุตสาหกรรม
- (5) จัดทำดัชนีสินค้าคงคลัง
- (6) จัดทำดัชนีการใช้วัตถุดิบ
- (7) จัดทำดัชนีการใช้พลังงานภาคอุตสาหกรรม

งานที่ 2 - จัดทำวัฏจักรระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อติดตาม ดูแล ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมโดยรวมในระยะสั้น ตลอดจนเป็นเครื่องชี้ภาวะล่วงหน้า

งานที่ 3 - จัดทำและพัฒนาแบบจำลองเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในเชิงมหภาค
โดยส่วนรวมและรายสาขา โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทาน

งานที่ 4 - การเชื่อมโยงฐานข้อมูลอุตสาหกรรม

งานที่ 5 - งานฝึกอบรมการบริหารระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 3 - พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของกระทรวงอุตสาหกรรม (EIS)

2. แผนงานเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

หลักการและเหตุผล

ปัจจัยการผลิตของภาคอุตสาหกรรมเป็นทั้งเหตุและผลของภาวะการแข่งขันภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ การปรับโครงสร้างการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดซึ่งต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆของรัฐ สศอ. ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งระดับมหภาคและระดับรายสาขา จำเป็นต้องนำข้อมูลจากที่มีในแผนงานที่ 1 และจากการเจาะลึกเฉพาะเรื่อง/งาน เพื่อการวิเคราะห์เสนอแนะมาตรการแก้ไขปรับปรุง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

แผนงานนี้จะเพิ่มขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเน้นการปรับปรุงด้านกำลังคน วัตถุดิบในการผลิต เทคโนโลยีเครื่องจักร การลดต้นทุนการผลิตโดยย้ายฐานการผลิตไปสู่ภูมิภาค และการพัฒนาองค์กรอิสระเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมรายสาขา

เป้าหมาย

- เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากำลังคนในแผนพัฒนาอุตสาหกรรม
- เพื่อเสนอแนวทางการรักษาเสถียรภาพด้านวัตถุดิบในการผลิตในแผนพัฒนาอุตสาหกรรม
- เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงเทคโนโลยีด้านการผลิต (เครื่องจักร)
- เพื่อเสนอแนวทางการจัดตั้งองค์กรพัฒนาอุตสาหกรรมในรูปองค์กรอิสระ

โครงการ/กิจกรรม

ในปีงบประมาณ 2540-2544 ลักษณะงาน/โครงการที่จัดอยู่ในแผนงานนี้ แบ่งได้ดังต่อไปนี้

งานที่ 1 -งานศึกษาแนวทางการพัฒนากุศลกรด้านอุตสาหกรรม ประกอบด้วย
โครงการ

- (1) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดกลยุทธ์และรูปแบบการพัฒนากำลังคนภาคอุตสาหกรรม

- (2) โครงการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนากำลังคนสนับสนุนการรับช่วงการผลิตในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- (3) โครงการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนากำลังคน กรณีกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่ออนาคต
- (4) โครงการประเมินผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม
- (5) โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมยานยนต์
- (6) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- (7) โครงการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการผลิตกับอัตราค่าจ้าง (Wage & Productivity Linkage) ของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

งานที่ 2 งานศึกษาแนวทางการรักษาเสถียรภาพของปัจจัยการผลิตและปัจจัยพื้นฐาน ตลอดจนศึกษาความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมรายสาขา

- (1) โครงการศึกษาวิจัยโครงสร้างปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม (เครื่องใช้ไฟฟ้า , ผลิตภัณฑ์ยางพารา และวงจรพิมพ์)
- (2) โครงการศึกษาวิจัยการใช้โอกาสจากการขยายโครงสร้างพื้นฐานด้านสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศ เป็นตัวนำในการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
- (3) โครงการวิจัยการใช้ประโยชน์จากไบโพลัมเพื่อผลิตกรดไขมัน
- (4) โครงการศึกษาแผนแม่บทในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องมือกล และเครื่องจักรกลการเกษตร
- (5) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมปราบยาศัตรูพืช
- (6) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกระบี่เชิงเซรามิกส์
- (7) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกระบี่กระจกแผ่น
- (8) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เหล็กกล้าชนิดพิเศษ

- (9) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมเหล็กแผ่นเคลือบผิว
- (10) โครงการศึกษาวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมผลิตเหล็กถลุง
- (11) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมผลิตสารวัตถุอันตรายในประเทศไทย
- (12) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมดินผสมสำเร็จรูป
- (13) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์แก้ว
- (14) โครงการศึกษาบทบาทของแม่บทในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กของประเทศ
- (15) โครงการศึกษาเคมีภัณฑ์ในอุตสาหกรรมฟอกย้อม
- (16) โครงการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตสารวัตถุอันตรายจากสมุนไพรในประเทศไทย
- (17) โครงการศึกษาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอะลูมิเนียม
- (18) โครงการศึกษาโครงการโปรแตสเซียม
- (19) โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเหล็กเส้น
- (20) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมเคมีเพื่อการก่อสร้าง (แคลเซียมคลอไรด์)
- (21) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมเหล็กโครงสร้างรูปพรรณ
- (22) โครงการศึกษาวิจัยทิศทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรของไทย
: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์
- (23) โครงการศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มการผลิตในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
- (24) โครงการส่งเสริมการส่งออกยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์
- (25) โครงการศูนย์กลางอัญมณีเพื่อการส่งออก

งานที่ 3 งานศึกษาแนวทางการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและการใช้เครื่องจักรในโรงงาน
ประกอบด้วยโครงการ

- (1) โครงการศึกษาวิเคราะห์การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำส้มจากส้มเขียวหวานใน จ. น่าน
- (2) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดประเภทชิ้นส่วนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีศักยภาพการลงทุนในภาคตะวันออกเชิงเหนือ
- (3) โครงการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต และการสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรม มีศักยภาพในการแข่งขันในเศรษฐกิจยุคใหม่ และในอุตสาหกรรมสนับสนุน
- (4) โครงการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของประเทศในระยะยาว

งานที่ 4 งานศึกษาและสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา
ประกอบด้วยโครงการ

- (1) โครงการสถาบันยานยนต์
- (2) โครงการสถาบันอิเล็กทรอนิกส์
- (3) โครงการสถาบันอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง
- (4) โครงการสถาบันผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี
- (5) โครงการสถาบันเหล็ก

3. แผนงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

หลักการและเหตุผล

จากการที่ระบบเศรษฐกิจโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดมีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อประสานนโยบายและแผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน องค์กรที่ประเทศไทยมีส่วนร่วมได้แก่ องค์กรการค้าโลก WTO ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ความร่วมมือภายใต้ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศอาเซียน (AICO) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (IMT-GT) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค และอนุทวีป ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้ส่งผลให้กระแสการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยทั้งในด้านที่เอื้อประโยชน์และเสียประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ สศอ. มีขีดความสามารถที่จะทราบถึงผลกระทบของข้อตกลงที่มีต่อภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการเตรียมแผนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกจากการที่ต่างประเทศต้องเปิดตลาดตามข้อตกลง และเตรียมแผนแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากข้อตกลง ซึ่งรวมถึงการแสวงหามาตรการสนับสนุน การแก้ไขกฎระเบียบของทางราชการ การพัฒนาระบบการผลิตการลงทุนที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับข้อตกลงต่างๆ

เป้าหมาย

- สนับสนุนการจัดตั้งโครงการร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- พิจารณา เสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ นโยบายและมาตรการทางการผลิตภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับพันธกรณี
- ประเมินประโยชน์และผลกระทบที่เกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางรองรับผลประโยชน์และแนวทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ

- กำหนดแนวทางและมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยให้สอดคล้องกับข้อตกลงที่ประเทศไทยมีส่วนร่วม
- กำหนดทำที่แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับพื้นที่ ภูมิภาค และอนุภูมิภาค รวมถึงการจัดทำแผนจากโครงการเพื่อตอบสนองต่อการร่วมมือดังกล่าว
- จัดหาข้อมูลความร่วมมือทางธุรกิจอุตสาหกรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเริ่มจากประเทศในกลุ่มอินโดจีน

โครงการ/กิจกรรม

งานที่ 1 งานศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ และระหว่างกลุ่มประเทศที่มีผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของไทย

- (1) โครงการศึกษาอุตสาหกรรมเป้าหมายภายใต้เหลี่ยมเศรษฐกิจ
- (2) โครงการเร่งรัดให้ความสนับสนุนด้านกฎระเบียบอุตสาหกรรมในจังหวัดชายแดนพื้นที่โครงการเหลี่ยมเศรษฐกิจ
- (3) โครงการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริการอุตสาหกรรมในจังหวัดชายแดนพื้นที่โครงการเหลี่ยมเศรษฐกิจ
- (4) โครงการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย ภายใต้โครงการเหลี่ยมเศรษฐกิจ
- (5) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาและความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมตามเส้นทางตะวันออกสู่ตะวันตกของแหลมทอง
- (6) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมระหว่างไทย-สหภาพเมียนมาร์-จีนตอนใต้ ในเส้นทางเชียงราย-เชียงตุง-สิบสองปันนา
- (7) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวยุทธศาสตร์การพัฒนา และการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมระหว่างไทย-สหภาพเมียนมาร์-จีนตอนใต้ ในเส้นทางเชียงราย(แม่สาย)-เชียงตุง-ขุนหมิง

- (8) โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงกิจกรรมอุตสาหกรรมภายใต้โครงการชายฝั่งทะเลตะวันออก-สหภาพเมียนมาร์
- (9) โครงการศึกษากำหนดแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม ระหว่างไทย-กัมพูชา ในเส้นทางสระแก้ว-ปอยเปต-พนมเปญ
- (10) โครงการศึกษาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมในเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนลาว

งานที่ 2 งานศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบ-เสียเปรียบการแข่งขันในเชิงเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศเกี่ยวกับโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศและระหว่างกลุ่มที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก

- (1) การพิจารณาคำขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้โครงการ AICO
- (2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Individual Action Plan : IAP) และการเสนอแนะผู้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภาคอุตสาหกรรมของไทย

งานที่ 3 งานศึกษาวิเคราะห์แนวทางและติดตามความคืบหน้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความตกลงทางการค้า เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ (2 โครงการ)

งานที่ 4 งานเสนอแนะแนวนโยบายในการกำหนดท่าทีของประเทศ ในการประสานความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

4. แผนงานกระจายอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

จากแผนแม่บทอุตสาหกรรมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแนวทางของมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะด้านโดยเน้นการย้ายฐานการผลิตในประเทศโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้น สศอ. ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีความพร้อมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านพื้นที่และเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมในกลุ่มจังหวัดต่างๆ มีความเหมาะสมที่จะร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ กำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้การเกิดและพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

แผนงานนี้จะเพิ่มขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ในการเป็นฐานการผลิตของประเทศ มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและมีความยั่งยืนในการพัฒนาอีกด้วย

เป้าหมาย

- เพื่อกำหนดประเภทอุตสาหกรรมที่จะย้ายฐานไปสู่พื้นที่กลุ่มจังหวัดเป้าหมาย
- เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ประกอบกิจกรรมด้านอุตสาหกรรม
- เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของการลงทุนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสูงสุด
- เพื่อประสานบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ทั้งของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์การลงทุนอุตสาหกรรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
2. โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับภาพรวม 4 ภาค
3. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบทิศทางและแผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับโครงการชายฝั่งทะเลต่างๆ
4. โครงการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ของอุตสาหกรรมในภูมิภาค
5. โครงการศึกษา-วิเคราะห์สาเหตุของการเคลื่อนย้ายโรงงานอุตสาหกรรมไปต่างประเทศและแนวทางสนับสนุนโรงงานอุตสาหกรรมเคลื่อนย้ายไปสู่ภูมิภาค

5. แผนงานนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ประสาน ติดตามและประเมินผล

หลักการและเหตุผล

งานนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งในระดับกระทรวงและระดับชาติต้องมีความเหมาะสมและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ สศอ. จึงต้องติดตามประเมินประสิทธิภาพของนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ตลอดจนประเมินผลการปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามเงื่อนไขการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณ

วัตถุประสงค์

- เพื่อวิเคราะห์ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานและผลกระทบที่เกิดจากนโยบายและมาตรการทางด้านอุตสาหกรรม
- เพื่อยกระดับความสามารถของบุคลากรและของ สศอ. ในการวิเคราะห์แผนและผลกระทบที่เกิดจากนโยบายและมาตรการต่างๆ ทางด้านอุตสาหกรรม
- เพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานในการวางนโยบายและมาตรการด้านอุตสาหกรรมที่สามารถประเมินผลและติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- เพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของโครงการ
- เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป
- เพื่อพัฒนาระบบงานที่เอื้ออำนวยต่อเป้าหมายขั้นต้น
- เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรม

โครงการ/กิจกรรม

งานที่ 1 งานวิเคราะห์และปรับปรุงนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรม

งานที่ 2 การเตรียมบุคลากรสำหรับ สศอ. ประกอบด้วยโครงการ

(1)โครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการใน สศอ.

(2) โครงการทางวิชาการเพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานตามภารกิจของหน่วยงาน

(3) โครงการดูงานทางด้านอุตสาหกรรมที่ทันสมัยทั้งในและต่างประเทศ

งานที่ 3 ประเมินผล - ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกระทรวง

(1) โครงการประเมินผล “โครงการพัฒนาระบบคุณภาพและการจัดการด้านสุขลักษณะ อุตสาหกรรมอาหาร”

(2) โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ “ติดตามประเมินผลโครงการด้านอุตสาหกรรมด้วยระบบคอมพิวเตอร์”

(3) โครงการประเมินผล “โครงการเร่งรัดการขยายประชาชนบท”

(4) โครงการประเมินผล “โครงการสำรวจและประเมินศักยภาพถ่านหิน”

(5) โครงการประเมินผล “ขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมการส่งออก”

(6) โครงการประเมินผล “การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท”

(7) โครงการประเมินผล “การพัฒนาแหล่งแร่เพื่อให้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องของประเทศ”

(8) โครงการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลนโยบาย/มาตรการ/แผนงาน/โครงการของกระทรวงอุตสาหกรรม

(9) โครงการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยพัฒนางานกระทรวงอุตสาหกรรม

(10) โครงการประเมินผล “ศักยภาพการใช้น้ำบาดาลในกิจการอุตสาหกรรม”

(11) โครงการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านการติดตามประเมินผลงานอุตสาหกรรม

(12) โครงการประเมินผล “การใช้วัตถุดิบระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมันและปิโตรเคมีเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ

(13) โครงการจัดทำดัชนีบอกเหตุในอุตสาหกรรมต่างๆ

(14) โครงการจัดทำดัชนีเพื่อชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม

งานที่ 4 งานศึกษาแนวทางการปรับปรุงระเบียบเพื่อส่งเสริม/สนับสนุนการลงทุนสำหรับภาค
อุตสาหกรรม ประกอบด้วย

- (1) โครงการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมที่ปลอดภัย
- (2) โครงการจัดตั้งกองพัฒนาด้านสาธารณูปโภค
- (3) โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน

งานที่ 5 งานเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและสาธารณูปโภค
ประกอบด้วย

- (1) โครงการศึกษาวิจัยเงินกองทุนในการซ่อมสร้างและทดแทนระบบ
สาธารณูปโภคพื้นฐานในนิคม และเขตประกอบการอุตสาหกรรม
- (2) โครงการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสาธารณูปโภคเพื่อการพัฒนา
อุตสาหกรรมในพื้นที่เฉพาะ

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่ง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคงและสมดุล โดยการสร้างฐานการผลิตให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก อันเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของแผนฯ ซึ่งมียุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่ การสร้างความสมดุลของการผลิตกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพสินค้า การค้าร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น

สำหรับแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย (พ.ศ. 2540-2555) (TDRI : 2539) นั้น ได้เสนอกกลยุทธ์ด้านการค้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการเพื่อสนับสนุนการส่งออก การปรับโครงสร้างภาษีศุลกากร การเพิ่มขีดความสามารถด้านสารสนเทศเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ และการกีดกันการค้ารูปแบบใหม่ การจัดทำแผนขยายตลาดในประเทศเพื่อนบ้านและอนุทวีปอื่น การสนับสนุนผู้ประกอบการในการแสวงหาวัตถุดิบจากต่างประเทศและการย้ายฐานการผลิต เป็นต้น

นอกจากนี้ รายงานการศึกษาทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (อ.สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และคณะ) ได้เสนอกกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ด้านความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรม เพื่อสร้างฐานการผลิตของไทยให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมระบบรับช่วงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรม และระหว่างกิจการอุตสาหกรรมกับชาวบ้าน การส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกิจการขนาดใหญ่และเล็ก การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้บริการแก่อุตสาหกรรมอื่นๆ การสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมในต่างประเทศเพื่อยืดช่วงเวลาที่อุตสาหกรรมไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างประเทศ เป็นต้น

กรอบกลยุทธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมของไทยดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การร่างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตัวเองให้เป็นองค์กรที่มีมาตรฐานระดับสากล ซึ่งประกอบธุรกิจปิโตรเลียมและธุรกิจต่อเนื่อง อย่างครบวงจรทั้งในประเทศและต่างประเทศในเชิงรุก โดยจะมุ่งการสร้างมูลค่ารวมสูงสุดให้แก่องค์กร ภายใต้การผสมผสานวัตถุดิบ ประสิทธิภาพและสนับสนุนนโยบายรัฐ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology based) ในการบริหารและการจัดการ อีกทั้งยังสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และความปลอดภัยของประชาชนเป็นที่ตั้ง

ด้วยเหตุที่ ปตท. เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับพลังงานและวัตถุดิบ (น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ) ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม ปตท. จึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีบทบาทในการแทรกแซงกลไกตลาดผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ปตท. ต้องเป็นองค์กรที่สามารถแข่งขันกับภาคเอกชนได้ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์น้ำมันและพลังงานอื่นๆ ในประเทศ และด้านการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศด้วย

ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของปตท. ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจนั้น จะพิจารณาเฉพาะวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยโดยรวม มิได้เจาะจงแต่กิจการของปตท. เท่านั้น ดังนั้นในที่นี่จะไม่กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของปตท. ที่เป็นด้านเชิงพาณิชย์ของปตท.เอง แต่จะกำหนดร่างวิสัยทัศน์ของปตท.ที่เป็นด้านการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทย

ฉะนั้น วิสัยทัศน์หลัก ของปตท.ในการส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมคือ การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ภาคอุตสาหกรรมไทย โดยการสร้างความมั่นคงด้านปิโตรเลียม เพื่อเป็นหลักประกันแก่ภาคเอกชนในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม ส่วนวิสัยทัศน์รอง คือ การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชน ด้วยการสร้างความได้เปรียบแก่อุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นวัตถุดิบหรือพลังงาน โดยปตท.จะพยายามผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในราคาถูกลงกว่าภาคอุตสาหกรรม

ภารกิจหลัก

ภารกิจหลัก ของปตท. ในการบรรลุวิสัยทัศน์หลักเพื่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม คือ (1) การแสวงหาแหล่งวัตถุดิบภายในประเทศและจากต่างประเทศที่มีราคาถูก เพื่อเป็นปริมาณสำรอง (reserve) ในอนาคต และให้สอดคล้องกับความต้องการในระยะยาว (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ) (2) การลงทุนด้านปิโตรเลียมทั้งภายในและต่างประเทศรวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องด้านปิโตรเลียม เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และเพื่อเป็นฐานการผลิตของเศรษฐกิจไทย (ปัจจัย

ด้านเงินทุน) และ (3) การพัฒนาและวิจัยเทคโนโลยีการผลิตด้านปิโตรเลียม (ปัจจัยด้านเทคโนโลยี) เพื่อลดต้นทุนการผลิต (ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย)

สำหรับ ภารกิจรอง ของปตท. ได้แก่ (1) การจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัยเพื่อจะได้รับและกระจายข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบปิโตรเลียมให้แก่ภาครัฐ เพื่อที่รัฐจะได้กำหนดนโยบายหรือมาตรการด้านปิโตรเลียม สำหรับภาคอุตสาหกรรมได้ทันต่อสถานการณ์ของตลาดภายในประเทศและตลาดโลก (ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร) และ (2) การส่งเสริมให้ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและคุณภาพ (ปัจจัยด้านแรงงาน)

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์หลักและภารกิจหลักข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ปตท.มี กลยุทธ์หลัก ในการส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทย อย่างน้อย 3 กลยุทธ์ (ซึ่งแสดงด้วยตัวหนาในตารางที่ 1) คือ (1) กลยุทธ์ด้านสถาบันฯ โดยการจัดทำแผนการบริหารในระยะยาว ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการรักษาความมั่นคงด้านวัตถุดิบปิโตรเลียมและปิโตรเคมี อาทิ การวางแผนพัฒนาและขยายการผลิต การปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี การวางแผนขยายหรือเพิ่มปริมาณการสำรองทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น (2) กลยุทธ์ด้านความร่วมมือกับภาคเอกชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติทั้งนี้เพราะ ทรัพยากรด้านปิโตรเลียมในประเทศไทยมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ ปตท. จึงจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งปิโตรเลียมจากภายนอกประเทศเพิ่มเติม ด้วยการร่วมลงทุนกับภาคเอกชน ในการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ เพื่อดำเนินการแสวงหาหรือผลิตและนำเข้าวัตถุดิบปิโตรเลียม และ (3) กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี โดยการยกระดับเทคโนโลยีทางด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีของปตท. อาทิ การสร้างระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันที่มีประสิทธิภาพ การสร้างและปรับปรุงโรงแยกก๊าซธรรมชาติ และการส่งเสริมการค้นคว้าและวิจัยเพื่อการพัฒนา (R&D) ด้านการผลิต (เพื่อลดต้นทุน) และด้านผลิตภัณฑ์ (ให้มีคุณภาพปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม)

สำหรับกลยุทธ์ด้านอื่นๆนั้นเป็นกลยุทธ์รอง ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีให้แก่ภาครัฐ เพื่อรัฐได้นำไปประกอบการวางแผนนโยบายและมาตรการด้านวัตถุดิบและการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป (กลยุทธ์ด้านสารสนเทศ) นอกจากนั้น ปตท. ยังคงดำรงความเป็นกลไกของรัฐในตลาดค้าปลีกของน้ำมัน และพลังงานอื่นๆ ในขณะเดียวกันก็เน้นความเป็นผู้นำด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Green Quality Products) ในการรับผิดชอบต่อสังคมโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และความปลอดภัยของผู้บริโภค (กลยุทธ์ด้านจงใจ) และ ปตท. ควรเสนอแนะให้ยกเลิกกฎหมายและกฎระเบียบทางปิโตรเลียมที่ล้าสมัย และควรให้มีการทบทวนแก้ไข กฎระเบียบ

ยกเลิกกฎหมายและกฎระเบียบทางปิโตรเลียมที่ล้าสมัย และควรให้มีการทบทวนแก้ไข กฎระเบียบ และขั้นตอนการลงทุนด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีให้มีความสะดวกรวดเร็วและโปร่งใส (กลยุทธ์ ด้านกฎระเบียบ)

รายละเอียดของแต่ละกลยุทธ์ที่ ปตท. จะดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ได้แสดงไว้ดังในตาราง

กรอบแผนกลยุทธ์การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี (ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต)	- ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) และยกระดับเทคโนโลยีทางด้านปิโตรเลียม - จัดทำแผนพัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยขององค์กร - พัฒนา R&D ทั้งแบบ innovative, radical และ incremental - พัฒนาขีดความสามารถในการกำหนดทิศทางการใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีได้ในอนาคต	- ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการขนส่งและการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว - สนับสนุนและเป็นตัวกลาง (Technology Coordinator) ในการใช้และจัดหาเทคโนโลยีที่สะอาดและมีประสิทธิภาพ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และความปลอดภัยของประชาชน - ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสะอาดในอุตสาหกรรมหลักและต่อเนื่องรวมไปถึงอุตสาหกรรมเกิดใหม่
ด้านการเงิน (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ)	ยังคงความเป็นกลไกของรัฐในตลาดค้าปลีกของน้ำมันและพลังงานอื่นๆ	เน้นความเป็นผู้นำด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Green Products) ในการรับผิดชอบต่อสังคมโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของผู้บริโภค
ด้านกฎระเบียบ (ปัจจัยด้านเงินทุน)	- เสนอแนะให้มีการทบทวนและแก้ไขกฎระเบียบ และขั้นตอนการลงทุนด้านปิโตรเลียมให้มีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส - ยกเลิกกฎหมายและกฎระเบียบทางปิโตรเลียมที่ล้าสมัย	เสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียมที่เน้นถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และความปลอดภัย เป็นหลัก
ด้านสถาบันและการบริหาร	- ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบธุรกิจให้ได้มาตรฐานระดับสากลและเตรียมการแปรรูปเพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหารงาน เช่น ในรูปแบบบริษัทในเครือ (ภายในองค์กร) - พัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโดยระบบ Rotation ผู้บริหารระหว่างบริษัทในเครือ เพื่อ	

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
	• พัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโดยระบบ Rotation ผู้บริหารระหว่างบริษัทในเครือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและถ่ายทอดความสามารถ (ภายในองค์กร)	
ด้านสารสนเทศและการศึกษา (ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร)	• ออกแบบและวางระบบบริหารธุรกิจและระบบสารสนเทศ (Business Process Redesign หรือ BPR) (ภายในองค์กร) • ปรับปรุงระบบการสื่อสารระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบ Office Automation และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยสอดคล้องกับการปรับโครงสร้างองค์กรและระบบงานใหม่ (ภายในองค์กร) • นำเสนอข้อมูลด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีให้แก่ภาครัฐเพื่อดำเนินการวางแผนหรือนโยบายด้านวัตถุดิบ และการพัฒนาอุตสาหกรรม	• สนับสนุนการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิต และความปลอดภัย ที่เกิดจากอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมีของประเทศ • สร้างระบบสารสนเทศเพื่อป้องกันภัยจากอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี รวมถึงของเสียจากอุตสาหกรรมเหล่านี้
ด้านความร่วมมือ	• ลงทุนร่วมกับภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ในการดำเนินธุรกิจหลักและธุรกิจต่อเนื่องที่สร้างมูลค่าในระยะยาว โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันและดำเนินธุรกิจในเชิงรุก (ภายในองค์กร) • เน้นการขยายธุรกิจในภูมิภาคและต่างประเทศที่มีศักยภาพสูงให้มากขึ้น (ภายในองค์กร)	• ร่วมมือกับภาคเอกชน แสวงหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศที่มีราคาถูก เพื่อเป็นปริมาณสำรองของภาคอุตสาหกรรม (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ) • ร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิต Green Quality Product บนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย (ปัจจัยด้านวัตถุดิบ) • ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ในการพัฒนารูปแบบยั่งยืนบนมาตรฐานระดับสากล (ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร)

1. ส่วนที่เรงาหมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
2. ส่วนที่ไม่ได้เรงา หมายถึง กลยุทธ์เสนอแนะที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ประมวลจากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ว่าการด้านแผนและกลยุทธ์องค์กร การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
3. ตัวหนา หมายถึง กลยุทธ์หลัก

แผนงาน

จากกรอบแผนปฏิบัติการของ ปตท. ในช่วง พ.ศ. 2540-2544 นั้น ปตท. ได้แบ่งแผนปฏิบัติการตามกลุ่มธุรกิจของปตท. อันได้แก่ กลุ่มธุรกิจสำรวจและผลิตปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ (สผ.) กลุ่มธุรกิจการกลั่น กลุ่มธุรกิจน้ำมัน กลุ่มธุรกิจปิโตรเคมี และสำนักงานใหญ่ ในที่นี้ขอจำแนกแผนปฏิบัติการของ ปตท. ตาม ภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมไทย ได้แก่

1. แผนงานจัดหาแหล่งสำรองวัตถุดิบปิโตรเลียม
2. แผนงานด้านความมั่นคงทางวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี
3. แผนงานด้านการค้นคว้าและวิจัยเพื่อการพัฒนา
4. แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพและมูลค่าสูงสุดขององค์กร

แผนงาน 1-3 เป็นแผนงานที่ปตท.มีอยู่แล้วและช่วยส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ส่วนแผนงาน 4 เป็นแผนงานที่มุ่งพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะ ซึ่งก็เป็นการส่งเสริมธุรกิจอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน ในแต่ละแผนงานดังกล่าว จะประกอบไปด้วยโครงการหรือกิจกรรมของหลายกลุ่มธุรกิจ (ดังแสดงในตาราง) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องในแต่ละแผนงานที่ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม

	สำนักงานใหญ่	กลุ่ม สห.	กลุ่มธุรกิจ การกลั่น	กลุ่มธุรกิจ น้ำมัน	กลุ่มธุรกิจ ปิโตรเคมี
แผนงานจัดหาแหล่งสำรอง วัตถุดิบปิโตรเลียมและก๊าซ ธรรมชาติ		✓		✓	
แผนงานด้านความมั่นคงทาง วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี		✓	✓	✓	✓
แผนงานด้านการค้นคว้าและ วิจัยเพื่อการพัฒนา	✓	✓		✓	✓
แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพ และมูลค่าสูงสุดขององค์กร	✓	✓	✓	✓	✓

1. แผนงานจัดหาแหล่งสำรองวัตถุดิบปิโตรเลียม

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยปริมาณก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในประเทศไทยมีไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศในระยะยาว ปตท. ในฐานะที่เป็นวิสาหกิจของรัฐและดำเนินธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม จึงมีหน้าที่ในการจัดหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติให้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ด้วยการแสวงหาแหล่งปิโตรเลียมภายในประเทศเพิ่มเติม และแสวงหาแหล่งปิโตรเลียมในต่างประเทศที่มีราคาถูกเพื่อนำเข้ามาใช้ในประเทศทั้งในรูปแบบของวัตถุดิบสำเร็จรูปและสินค้าสำเร็จรูป

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดหาก๊าซธรรมชาติและน้ำมันให้เพียงพอกับความต้องการในประเทศและจัดเก็บปริมาณสำรองไว้ภายในประเทศ เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่ภาคอุตสาหกรรมไทย

เป้าหมาย

1. จัดหาก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบในประเทศเพิ่ม
2. จัดหาก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน

โครงการ/กิจกรรม

1. การจัดหาก๊าซธรรมชาติเพิ่มเติมจากแหล่ง บงกช ทานตะวัน ไพลัน และเบญจมาศ
2. การจัดหาก๊าซธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น YADANA YEAGUN JDA
3. การจัดหาวัตถุดิบ ในประเทศเพิ่มเติมจากแหล่ง PHET , BP , NORTH CENTRAL , NANG-NUAN, WICHIEBURI

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นการดำเนินการตาม กลยุทธ์ด้านการบริหาร ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการปริมาณสำรองให้กับโรงแยกก๊าซธรรมชาติและโรงกลั่นน้ำมันในประเทศ และกลุ่มธุรกิจของรัฐและของเอกชนที่ใช้ก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบเป็นวัตถุดิบ เช่น โรงไฟฟ้า โรงงานปูนซีเมนต์ เป็นต้น ตลอดจนการวางแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติในระยะยาวให้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศและอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ. และ กลุ่มธุรกิจน้ำมัน

4. แผนงานร่วมทุนกับบริษัทไทยแอลเอ็นจีเพาเวอร์ เพื่อนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว

กลยุทธ์ ด้านความร่วมมือ โดยการร่วมลงทุน (ร้อยละ 40) กับบริษัทเอกชนในการนำเข้า ก๊าซธรรมชาติเหลว (ILNG) จากประเทศตะวันออกกลาง/เอเชียตะวันออกเฉียงใต้/ออสเตรเลีย เพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้า และให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ.

2. แผนงานด้านความมั่นคงทางวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

หลักการและเหตุผล

ด้วยอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและปิโตรเคมีเป็นกิจการประเภท Downstream ที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมของไทยในปัจจุบัน และความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและปิโตรเคมีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปตท. สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคเอกชนในประเทศได้ว่าจะไม่เกิดปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบหรือสินค้าชั้นกลางที่มาจากผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี การแสวงหาวัตถุดิบปิโตรเลียมเพิ่มเติมเพียงประการเดียว ยังไม่สามารถสร้างหลักประกันด้านวัตถุดิบให้แก่ภาคอุตสาหกรรมได้ ปตท. จึงได้ดำเนินการด้านการจัดการระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ (เพราะก๊าซธรรมชาติเป็นทรัพยากรของประเทศที่สำคัญและเหตุผลด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบกับต้องใช้เงินทุนสูง ภาคเอกชนไม่สามารถเข้ามาดำเนินการเองโดยลำพัง) นอกจากนี้ ปตท. ต้องดำเนินการด้านคลังน้ำมันตามกฎหมาย (เพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะขาดแคลน หรือ ภาวะไร้เสถียรภาพของราคาน้ำมัน) และดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมต่อเนื่องด้านปิโตรเคมี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมประเภท Upstream (เพื่อให้เกิดธุรกิจด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีแบบครบวงจร และเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการขนส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งสำรองไปยังโรงไฟฟ้า โรงแยกก๊าซและโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ
2. เพื่อขยายและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของโรงแยกก๊าซธรรมชาติ สนองความต้องการใช้ภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น
3. เพื่อให้ปริมาณสำรองผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและสนองตอบต่อความต้องการใช้ในภูมิภาคต่างๆ
4. เพื่อส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีให้เกิดขึ้นภายในประเทศ และลดการพึ่งพิงการนำเข้าจากต่างประเทศ อีกทั้งสามารถพัฒนาการผลิตไปสู่การส่งออกในอนาคต

เป้าหมาย

1. ก่อสร้างระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากทะเลอ่าวไทยและจากประเทศเพื่อนบ้านไปยังโรงแยกก๊าซธรรมชาติของปตท. และโรงงานของรัฐและเอกชนที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ
2. ก่อสร้างโรงแยกก๊าซธรรมชาติหน่วยที่ 3 ขนาด 350 MMSCFD ผลิตก๊าซ ETHANE, LPG และ NGL จากก๊าซธรรมชาติและปรับปรุงโรงแยกก๊าซธรรมชาติหน่วยที่ 1 และ 2 ให้สามารถผลิตเพิ่มขึ้น
3. ก่อสร้างและปรับปรุงคลังน้ำมันในภูมิภาคต่างๆ รวมปริมาณสำรอง 175 แสนตัน
4. ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

โครงการ/กิจกรรม

1. การขยายและปรับปรุงระบบการขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อ

กลยุทธ์	ด้านการบริหารและด้านเทคโนโลยี โดยการบริหารการขนส่งก๊าซธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถรองรับการขยายตัวของปริมาณการผลิตได้
งาน	- โครงการท่อส่งก๊าซฯ กลุ่มงาน เอรಾವัง-ระยอง-บางปะกง (รวมระยะทาง 535 กม.) จะสิ้นสุดปี 2540 - โครงการท่อส่งก๊าซฯ BV # 6 - วังน้อย (ระยะทาง 100 กม.) จะสิ้นสุดปี 2540 - โครงการท่อส่งก๊าซฯ ราชบุรี-วังน้อย (ระยะทาง 150 กม.) โดยมีระยะดำเนินการปี 2540 - 2546 - โครงการท่อส่งก๊าซฯ พม่า (จากแหล่ง YADANA และ YETAGUN) ราชบุรี-วังน้อย (รวมระยะทาง 400 กม) จะสิ้นสุดปี 2541 - โครงการท่อส่งก๊าซฯ แหล่งทานตะวัน (ระยะทาง 100 กม.) จะสิ้นสุดปี 2540

- โครงการท่อส่งก๊าซฯ จากแหล่งไพลิน-แท่น ERP (ระยะทาง 58 กม) จะสิ้นสุดปี 2541
- โครงการท่อส่งก๊าซฯ แหล่ง JDA-ภาคตะวันตกและตะวันออก (รวมระยะทาง 924 กม.) โดยมีระยะดำเนินการปี 2540 - 2546
- แผนงานสร้างท่อ จาก BV#6-โรงไฟฟ้าบางปะกง จะสิ้นสุด ปี 2540

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ.

2. การก่อสร้างและปรับปรุงโรงแยกก๊าซธรรมชาติ

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยี โดยการก่อสร้างโรงแยกก๊าซฯใหม่ที่ทันสมัย และปรับปรุงโรงแยกก๊าซฯเก่า ให้มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น และสามารถลดอัตราการสูญเสียในระหว่างการผลิตลง

- งาน**
- โครงการก่อสร้างโรงแยกก๊าซฯ ระยอง (หน่วยที่ 3) จะสิ้นสุดปี 2540
 - โครงการแยก CC₂ ที่โรงแยกก๊าซฯ หน่วยที่ 2 และ 3 มีระยะเวลาดำเนินการปี 2540 - 2543

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ.

3. การก่อสร้างและปรับปรุงคลังผลิตก๊าซปิโตรเลียม เพื่อเพิ่มปริมาณสำรอง

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยี ด้วยการก่อสร้างคลังผลิตก๊าซปิโตรเลียมใหม่ที่ทันสมัย อีกทั้งปรับปรุงคลังผลิตก๊าซปิโตรเลียมเดิมให้สามารถรองรับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้

- งาน**
- ปรับปรุงคลังน้ำมันและก๊าซเดิมให้มีมาตรฐานทันสมัยและปลอดภัย ให้สิ้นสุดในปี 2544 เช่น คลังพระโขนง-บางจาก (จะสิ้นสุดปี 2541) คลังปิโตรเลียมสงขลา คลังน้ำมัน-คลังก๊าซสุราษฎร์ธานี คลังน้ำมันปากพนัง และคลังน้ำมันภูเก็ต
 - แผนงานขยายคลังผลิตก๊าซ LPG เขاب่อยาวระยะที่ 2 ขนาด 4,000 ตัน (เพื่อการส่งออก) มีระยะเวลาดำเนินการปี 2537 - 2542

- แผนงานสร้างถังที่คลังก๊าซ LPG บ้านโรงโป๊ะ ขนาด 1,000 ตัน ให้สิ้นสุดปี 2542 (เพื่อตอบสนองความต้องการทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- แผนงานสร้างคลังน้ำมัน สระบุรี รวม 70 ล้านลิตร จะสิ้นสุดปี 2540 (เพื่อสนองตอบความต้องการทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางตอนบน)
- แผนงานสร้างคลังน้ำมัน ลำลูกกา รวม 90 ล้านลิตร จะสิ้นสุดปี 2540 (เพื่อสนองความต้องการในเขตกรุงเทพฯ ภาคตะวันออก และภาคเหนือบางส่วน)
- แผนงานสร้างคลังน้ำมัน ขอนแก่น (ใหม่) รวม 20 ล้านลิตร จะสิ้นสุดปี 2542 (เพื่อสนองความต้องการในจังหวัดขอนแก่น อุรธานี และประเทศลาว)

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจน้ำมัน

4. การร่วมทุนในอุตสาหกรรมน้ำมันและอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

กลยุทธ์ ด้านความร่วมมือ ด้วยการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมและปิโตรเคมีแบบครบวงจร เพื่อเป็นฐานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าและสามารถส่งออกได้ในอนาคต

- งาน**
- การร่วมทุนในบริษัทไทยออยล์ (กลั่นน้ำมัน) โดย ปตท. ถือหุ้นร้อยละ 49 และไทยลูบเบส (ผลิตน้ำมันหล่อลื่น) ซึ่งปตท. ถือหุ้นร้อยละ 30
 - การร่วมทุนบริษัทผลิตและค้ายางมะตอยให้เสร็จสิ้นในปี 2541 (จัดหาและผลิตผลิตภัณฑ์ยางมะตอยและตั้งโรงผสมยางมะตอยและคลังเก็บสำรองทั่วทุกภูมิภาค)
 - การร่วมทุนกับบริษัท ปตท. ปิโตรเคมีคอล โดยปตท.ถือหุ้นร้อยละ 75 ให้เสร็จสิ้นในปี 2544 (เพื่อผลิตสารโอเลฟินส์และใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เอทิลีนโกลคอล, LLDPE/HDPE , LDPE และระบบสาธารณูปโภค) เป็นเงินร่วมลงทุน 488 ล้านบาท
 - การร่วมทุนกับบริษัท CHEVRON และ CALTEX (เพื่อสร้างโรงอะโรเมติกส์ที่ 2 ในเขตมาบตาพุด) ให้สิ้นสุดปี 2543

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจการกลั่น กลุ่มธุรกิจน้ำมันและกลุ่มธุรกิจปิโตรเคมี

3. แผนงานด้านการค้นคว้าและวิจัยเพื่อการพัฒนา

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยเทคโนโลยีทางด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมีของไทย มักจะพึ่งพิงการนำเข้าจากต่างประเทศ ปตท.ได้ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและพัฒนา” ขึ้น และ ปตท.ต้องเป็นผู้นำทางด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และเป็นผู้นำในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการลดมลพิษที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนการดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมและปิโตรเคมีของ ปตท. และของภาคอุตสาหกรรมโดยรวม อีกทั้งสนองนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีต่างประเทศ

เป้าหมาย

1. การตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา ณ อำเภอวังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ให้แล้วเสร็จภายในปี 2540
2. ปรับปรุง การผลิต ของ ปตท. ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
3. สร้างสถานี NGV สำหรับรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและมลภาวะ
4. การขนส่งน้ำมันทางท่อ

โครงการ/กิจกรรม

1. การตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีและด้านสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมการวิจัย และค้นคว้าพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (ภูมิอากาศ) และศึกษาผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต

หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานใหญ่

2. การแก้ไขและปรับปรุง การผลิต ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีด้วยการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องจักรและกระบวนการผลิต

งาน - โครงการขจัด H_2S ในกระบวนการ PURIFY ให้เสร็จสิ้นในปี 2542

- การปรับปรุงโรงบรรจุก๊าซหุงต้ม ปตท.ของเอกชน ให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย ให้เสร็จสิ้นในปี 2544

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ. และกลุ่มธุรกิจน้ำมัน

3. การสนับสนุนการลดมลภาวะ

กลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีและด้านความร่วมมือ ด้วยการเป็นผู้นำด้านผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนในการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว (Green Quality Product)

งาน - การสร้างสถานี NGV สำหรับรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ จะเสร็จสิ้นในปี 2540

- การร่วมทุน(ถือหุ้นร้อยละ 30.6) กับบริษัททอสงปิโตรเลียมไทย เพื่อส่งน้ำมันในสำเร็จรูปการ แก้ไขปัญหาจราจร และสิ่งแวดล้อม (รวมระยะทาง 75 กม. จะเสร็จสิ้นปี 2540)

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ. และกลุ่มธุรกิจน้ำมัน

4. แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพและมูลค่าสูงสุดขององค์กร

หลักการและเหตุผล

เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีมาตรฐานระดับสากลและสร้างมูลค่ารวมสูงสุดแก่องค์กร เนื่องจาก ปตท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่ต้องเผชิญกับภาวะการค่าน้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีแบบเสรี

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาระบบการขนส่งและการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิต
2. เพิ่มผลกำไร หรือยอดขาย หรือสัดส่วนการครองครองตลาดภายในประเทศ

เป้าหมาย

1. ปรับปรุงระบบขนส่งผลิตภัณฑ์ทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพ ภายในปี 2544
2. ขยายตลาดผลิตภัณฑ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
3. ปรับปรุงสถานบริการและการจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพ
4. แก้ไขปัญหาทางด้านเทคนิคการจัดการอื่นๆ

โครงการ/กิจกรรม

1. การปรับปรุงระบบขนส่งผลิตภัณฑ์น้ำมันและก๊าซ (เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภค) โดยการจัดหารถ บรรทุกและรถไฟบรรทุกที่ได้มาตรฐานสากล

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ น้ำมัน

2. การขยายตลาดผลิตภัณฑ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่

- การสร้างระบบท่อย่อยสำหรับอุตสาหกรรมและสถานีNGVบริเวณแหลมฉบัง มาบตาพุด ปทุมธานี สระบุรี ให้สิ้นสุดปี 2544
- การซื้อท่อส่งก๊าซบางพลี-สระบุรี จากบริษัทปูนซีเมนต์ไทย บริการให้ลูกค้า บริเวณใกล้เคียง ให้สิ้นสุดปี 2540

- การวางท่อย่อย NGL LPG และ สถานีเก็บ LPG ขนาดย่อย บริการลูกค้า บริเวณมาบตาพุด ให้เสร็จสิ้นปี 2544
- การร่วมทุน บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) จัดจำหน่ายก๊าซธรรมชาติ ให้แก่ลูกค้าอุตสาหกรรม
- การร่วมทุน(ถือหุ้นร้อยละ 70 ให้เสร็จสิ้นปี 2541) กับบริษัทโรงผสมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หล่อลื่น จำกัด เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์หล่อลื่น
- การร่วมทุนบริษัทไทยพีลิกพอร์ท จำกัด (TPP) เพื่อก่อสร้างท่าเรือขนถ่าย และคลังน้ำมัน สำหรับจำหน่ายน้ำมันสำหรับเรือเดินทะเล สิ้นสุดการสร้าง คลังสำรองปี 2544
- การร่วมทุนบริษัท ปตท.-AM/PM (Thailand) เพื่อดำเนินธุรกิจค้าปลีกควบคู่ กับธุรกิจสถานีบริการของปตท. สิ้นสุดการดำเนินการทำสัญญาสิทธิปี 2541
- การร่วมทุนบริษัทโรงกลั่นสตาร์ปิโตรเลียมรีไฟน์นิ่ง (ระยะที่ 2) ให้เสร็จสิ้น ภายในปี 2543 เพื่อผลิตเนปทา (NAPHTHA) ขายให้โครงการอะโรเมติกส์
- การร่วมทุนบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ เพื่อดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมในจีน สิ้นสุดการดำเนินงานปี 2549 เช่น สถานีบริการปิโตรเอเชีย (300 แห่ง ปตท.ถือหุ้นร้อยละ 20-25) การก่อสร้าง LPG Terminal & Jetty (ปตท.ถือหุ้นร้อยละ 20) การก่อสร้าง LPG Storage (ปตท.ถือหุ้นร้อยละ 20) และ การก่อสร้าง LPG Bottling Plant (ปตท.ถือหุ้นร้อยละ 50)
- การร่วมลงทุนบริษัทท้องถิ่นในประเทศพม่า และมาเลเซีย เพื่อดำเนินธุรกิจปิโตรเลียม เช่น สถานีบริการ (พม่าและมาเลเซีย) สร้างคลัง LPG (มาเลเซีย) ธุรกิจยาง ASPHALT (พม่า) โดยมีระยะดำเนินการในประเทศพม่า 2540 - 42 และในมาเลเซีย 2540 - 49
- การพัฒนาตลาดอินโดจีนและภูมิภาคเอเชีย เช่น สร้างสถานีบริการ และคลังน้ำมัน และจัดตั้งสำนักงานตัวแทนในประเทศต่างๆ

หน่วยงานรับผิดชอบ กลุ่มธุรกิจ สผ. กลุ่มธุรกิจน้ำมัน และกลุ่มธุรกิจการกลั่น

3. การปรับปรุงสถานบริการ และการจำหน่าย ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

- การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยจัดหาอุปกรณ์สำหรับสถานบริการใหม่เฉลี่ย 100 สถานี/ปี และสถานบริการเดิมเฉลี่ย/ปี
- การก่อสร้างสถานบริการใหม่ รวม 250 สถานีและพัฒนาสถานบริการตามรูปแบบใหม่ รวม 900 สถานี และเพิ่มจุดจ่าย 240 แห่งตามหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ โดยการยกระดับภาพลักษณ์สถานบริการของ ปตท. ให้เทียบเคียงหรือเหนือกว่าคู่แข่ง (โดยมีระยะเวลาดำเนินการ ปี 2536 - 2546)
- การติดตั้งระบบการจ่ายน้ำมันอัตโนมัติทั่วประเทศ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ลดการสูญหายของผลิตภัณฑ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บเงินจากลูกค้า จะเสร็จสิ้นปี 2542

หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานใหญ่ และกลุ่มธุรกิจน้ำมัน

4. แก้ไขปัญหาทางด้านเทคนิคการจัดการอื่นๆ อาทิ

- การติดตั้งระบบแยกไอ Liquid Hydrocarbon ที่เกิดจากระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จะเสร็จสิ้นปี 2541
- การจัดหาที่ดิน สร้างคันดินและ Box Culvert เพื่อป้องกันความเสียหายต่อท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จะเสร็จสิ้นปี 2540
- การย้ายท่อผลิตภัณฑ์บริเวณ Pattaya Interchange เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากการก่อสร้างสะพานต่างระดับ ให้เสร็จสิ้นปี 2541
- การจัดตั้ง “ศูนย์ฝึกอบรม” อ.วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเสร็จสิ้นปี 2540

หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานใหญ่ และกลุ่มธุรกิจ สผ.

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานที่เน้นสร้างยุทธฐานการผลิตและการค้าทั่วโลก โยงใยการลงทุนทั่วโลก เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ภารกิจหลัก

มุ่งสร้างคุณภาพของคุณค่า 5 สถาน (5E's) ดังนี้ เศรษฐกิจ(Economy) เสถียรภาพ (Stability) สิ่งแวดล้อม(Environment) การศึกษาและจริยธรรม(Education and Ethics) อย่างเป็นบูรณาการสู่สังคมไทย

กลยุทธ์

- ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างพันธมิตรร่วม ดำเนินธุรกิจในโลกที่ไร้พรมแดนภายใต้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และความพอใจของผู้ใช้บริการ

ตารางดังต่อไปนี้สรุปกลยุทธ์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

สรุปกลยุทธ์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านเทคโนโลยี	- จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมพิเศษ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ นิคมอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท - จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแบบครบวงจร ทำเรืออุตสาหกรรม เพื่อเป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมพื้นฐาน	ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเทคโนโลยีเพื่อกำจัดมลพิษ ในนิคมอุตสาหกรรม
ด้านการจ้างใจ	- ให้สิทธิพิเศษตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุน สำหรับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม - ให้สิทธิพิเศษในการถือครองที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม แก่ผู้ประกอบการทั้งคนไทย และ คนต่างด้าว - ให้สิทธิประโยชน์ตาม พรบ. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แก่ผู้ประกอบการในเขตอุตสาหกรรมส่งออก - พัฒนาความพร้อมในระบบบริการ สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต ทำให้ต้นทุนผู้ผลิต ลดลงได้	- สนับสนุนการย้ายโรงงานโดยผลักดันให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม - สนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนร่วมดำเนินงานในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้บริการในนิคมอุตสาหกรรม
ด้านกฎระเบียบ	ทบทวนระบบการกำหนดราคาที่ดินในเขตนิคม ที่จะทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	กำหนดประเภทของอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษหรือใช้วัตถุดิบอันตรายต้องอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเท่านั้น

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านสถาบันและการบริหาร	- จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ - One Stop Service สำหรับผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรม - จัดตั้งและบริหารเขตอุตสาหกรรมส่งออก - ส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพ - ร่วมมือและถ่ายทอดเทคนิคการจัดการให้แก่ภาคเอกชน - ส่งเสริมให้เขตอุตสาหกรรมได้รับสิทธิพิเศษในการประกอบธุรกิจ	- กำหนดไม่อนุญาตให้ตั้งโรงงานในรัศมี 30 กิโลเมตร รอบนิคมอุตสาหกรรม - นิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งเพื่ออุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ ตั้งในพื้นที่ที่เหมาะสม - จัดตั้งกลไกในการรับคำร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนใกล้เคียงนิคมอุตสาหกรรม - ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษา พัฒนา และยกระดับแรงงานในระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคมากที่สุด
ด้านสารสนเทศและการศึกษา	- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะ เครือข่ายการสื่อสารความเร็วสูงเพื่อเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร - พัฒนาระบบการวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรม เพื่อลดต้นทุนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	- ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีทันสมัยด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โครงการจัดฝึกอบรม, สัมมนา ร่วมกับองค์กรต่างประเทศ - ศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม (Risk Assessment) ในนิคมอุตสาหกรรม - ศึกษาเพื่อคัดเลือกวิธีการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมที่เหมาะสม เพื่อความมั่นใจแก่ประชาชนใกล้เคียง - สร้างระบบสารสนเทศ แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทต่างๆ ในนิคมอุตสาหกรรม - จัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม - วางระบบตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ และ Modern Computer เพื่อให้ส่วนกลางทราบผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ทันที (real time)

กลยุทธ์	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
ด้านการสร้างพันธมิตร	- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพ - ส่งเสริมให้เอกชนยกระดับเขตอุตสาหกรรมเป็นนิคมอุตสาหกรรม - ร่วมกับเอกชนและหน่วยราชการอื่นในการพัฒนารูปแบบการบริหารนิคม การลงทุน และการดำเนินงานนิคมอุตสาหกรรม	ร่วมกับหน่วยราชการต่างๆ และภาคเอกชน สนับสนุนการย้ายโรงงานออกจากเขตชุมชนหนาแน่น

- หมายเหตุ
1. ส่วนที่แรเงา หมายถึง กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
 2. ส่วนที่ตัวหนา หมายถึง กลยุทธ์หลักที่การนิคมอุตสาหกรรมควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

สรุปแผนงานและโครงการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

แผนงานและโครงการของการนิคมแห่งประเทศไทย (กนอ) ในปีงบประมาณ 2539-2543 ประกอบด้วย 10 แผนงานหลักดังต่อไปนี้ คือ

- 1) แผนงานการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
- 2) แผนงานจัดตั้งและบริหารท่าเรืออุตสาหกรรม
- 3) แผนงานจัดตั้งและบริหารเขตอุตสาหกรรมส่งออกและเขตปลอดภาษี
- 4) แผนงานจัดตั้งนิติบุคคลร่วมลงทุน กลยุทธ์ด้านการเงิน
- 5) แผนงานจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- 6) แผนงานฟื้นฟูนิคมอุตสาหกรรมและการบริการครบวงจร
(จัดให้มีระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ)
- 7) แผนงานการอนุญาตและบริการเปิดเสรีครบวงจร
- 8) แผนงานสร้างภาพพจน์องค์กร
- 9) แผนงานด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 10) แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1. แผนงานการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

หลักการและเหตุผล

ศักยภาพของพื้นที่เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งเอกชนมีความสนใจในการลงทุนในพื้นที่ ๆ มีศักยภาพสูง เพราะผลตอบแทนสูง ในขณะที่พื้นที่บางแห่ง บางจังหวัดมีศักยภาพต่ำ จึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำบุกเบิกเข้าไปสร้างนิคมอุตสาหกรรม และในพื้นที่ ๆ ซึ่งให้ผลตอบแทนการลงทุนสูงกว่า กอ.ก็จะสนับสนุนให้เอกชนไปลงทุน โดยกอ.จะพยายามสนับสนุนการดำเนินงานของภาคเอกชน โดยร่วมบริหารและจัดการ

วัตถุประสงค์

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมตามพ.ร.บ.กอ. พ.ศ.2522 และสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มมูลค่าในการผลิตในภูมิภาค การบริหารงานในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปการร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน เพื่อให้มีการจัดการด้านธุรกิจภาคอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ กอ.ยังมีบทบาทในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในโครงการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณชายแดนและชายฝั่งทะเลอีกด้วย

เป้าหมาย

จัดตั้งนิคมและร่วมกับเอกชนจัดตั้งนิคมรวม 29 โครงการใน 25 จังหวัด โดยกอ. ดำเนินการเอง 15 โครงการและร่วมกับภาคเอกชนจำนวน 14 โครงการในช่วงเวลา 5 ปี(ปี 2539-43) ในจำนวนนี้เป็นการพัฒนาใหม่ที่ยังไม่เคยประกาศเขต รวม 25 นิคม

โครงการ/กิจกรรม

1. กิจกรรมการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกรวม 6 โครงการ ใน 2 จังหวัด (เป็นนิคมใหม่ 3 นิคม)
2. กิจกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 ตามมติกรม.และนโยบาย อก. รวม 7 โครงการ 6 จังหวัด (เป็นนิคมใหม่ทั้ง 7 โครงการ)

3. โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ
(6 เหลี่ยมเศรษฐกิจ) รวม 5 โครงการ 5 จังหวัด (เป็นนิคมใหม่ ทั้ง 5 โครงการ)

กลยุทธ์ : ด้านการจูงใจและการให้บริการของรัฐ และในด้านสารสนเทศและการศึกษา

งาน : 1.1 จัดให้มีการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพ ปัญหา
และอุปสรรค

1.2 กำหนดแหล่งพัฒนาพื้นที่เพื่อการลงทุนและการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

1.3 เสนอแนะรูปแบบการบริหารและสิ่งจูงใจเพื่อการร่วมมือและ/หรือสนับสนุน
ภาคเอกชนให้มีบทบาทในการพัฒนา

หน่วยงานรับผิดชอบ

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

4. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 3 ฝ่าย (ไทย-อินโดนีเซีย-มาเลเซีย) รวม 5
โครงการ 5 จังหวัด (เหมือน 3) (เป็นนิคมใหม่ 4 โครงการ)

5. โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป (5 เหลี่ยมเศรษฐกิจ) ได้แก่
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล
ภาคตะวันตก รวม 6 โครงการ 6 จังหวัด (เป็นนิคมใหม่ทั้ง 6 โครงการ)

ความสัมพันธ์ของโครงการ - โครงการในแผนที่ 1 มีความสัมพันธ์สนับสนุนการจัด
ตั้งนิคมอุตสาหกรรมของภาคเอกชน กำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการ
สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมร่วมกันของนักธุรกิจในประเทศต่างๆ ที่มีเขตแดนติดต่อกัน

2. แผนงานจัดตั้งและบริหารท่าเรือ

หลักการและเหตุผล

การจัดตั้งนิคมและบริหารนิคมในรูปแบบทั้ง 4 อย่าง ส่งผลให้การกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ความสมบูรณ์ของโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะเพื่อการส่งออก จะพึ่งพาอาศัยเฉพาะท่าเรือคลองเตยแห่งเดียวไม่ได้ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในรูปแบบครบวงจร จำเป็นต้องมีการก่อสร้างท่าเรือและจัดรูปแบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ท่าเรือน้ำลึกเป็นโครงการที่จะทำให้อุตสาหกรรมพื้นฐานหลายอย่างเกิดขึ้น เช่น อุตสาหกรรมเหล็กฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของท่าเรืออุตสาหกรรม เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าประเภทต่าง ๆ โดยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกจะต้องอยู่ในทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม คือ ให้เกิดความเชื่อมโยงกับระบบขนส่งแบบอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- ขยายท่าเรือมาบตาพุด เพื่อรับเรือขนเค 80,000 DWT
- จัดตั้งท่าเรือน้ำลึกตามโครงการชายฝั่งทะเลภาคใต้
- บริการท่าเรือโดยรูปแบบการจัดการต่าง ๆ

โครงการ/กิจกรรม

1. กิจกรรมการจัดตั้งและบริหารท่าเรืออุตสาหกรรมที่มาบตาพุด และพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

กลยุทธ์ : ร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนและบริหารกิจการท่าเรือ

หน่วยงานรับผิดชอบ

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ความสัมพันธ์ของโครงการ

กิจกรรมของแผนงานที่ 2 มีความสัมพันธ์กับแผนงานที่ 1 ในการสร้างความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้อุตสาหกรรมไทยแข่งขันกับต่างประเทศได้

3. แผนงานจัดตั้งและบริหารเขตอุตสาหกรรมส่งออกและเขตปลอดภาษี

หลักการและเหตุผล

การบริหารการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ โดยสร้างความคล่องตัวและลดต้นทุนการส่งออกให้ต่ำสุด ก็จะทำให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น การจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออกและเขตปลอดภาษี จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพและแข่งขันกับต่างประเทศได้ จึงจะดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาใช้บริการ และมีเรือบรรทุกขนาดใหญ่มาใช้บริการ การเข้ามาจัดตั้งและร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจะช่วยลดปัญหาและต้นทุนการบริหารได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตและศูนย์กลางการค้าในภูมิภาค
- เพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีความคล่องตัวในการประกอบอุตสาหกรรมการค้าสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

เป้าหมาย

- จัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออก 8 แห่ง
- ปรับปรุงให้พื้นที่เขตอุตสาหกรรมส่งออกเป็นเขตการค้าเสรี

โครงการ/กิจกรรม

1. กิจกรรมจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดต่าง ๆ 8 จังหวัด ที่มีเขตอุตสาหกรรมส่งออก
 - ภาคเหนือ ในจังหวัดเชียงราย
 - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในจังหวัดหนองคาย อุบลราชธานี และจ.ศรีสะเกษ
 - ภาคตะวันออก ในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ภาคใต้ ในจังหวัดระนอง นราธิวาส และชายแดนไทย-มาเลเซีย

กลยุทธ์ : ร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดหา พัฒนาและบริหารพื้นที่อุตสาหกรรม โดยเฉพาะในจังหวัดที่เอกชนยังไม่พร้อมที่จะจัดตั้งหรือบริหารเอง

ความสัมพันธ์ของโครงการในแผน

มีลักษณะของกิจกรรมที่เหมือนกับการจัดตั้งนิคมในที่ต่าง ๆ ซึ่งเน้นรูปแบบ
และบริหารตามความเหมาะสมของอุตสาหกรรม และกิจการในแต่ละพื้นที่

4. แผนการจัดตั้งนิติบุคคลร่วมลงทุน ความร่วมมือกฤษฎีด้านการเงิน

หลักการและเหตุผล

การดำเนินการบางประการในรูปรัฐวิสาหกิจมีอุปสรรคในเรื่องการเงิน นอกจากจะเกิดปัญหาด้านความล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันหรือตอบสนองกับธุรกิจเอกชนได้ เป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจเอกชนต่ำ การปรับกฎระเบียบเพื่อรองรับการปรับตัวของหน่วยงานไปสู่ความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อดำเนินธุรกิจบางประการซึ่งรัฐวิสาหกิจไม่สามารถดำเนินการได้

วัตถุประสงค์

เพื่อดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ในด้านการลงทุนเพื่อสนับสนุนผู้ลงทุนรายย่อย และเป็นแหล่งระดมทุนเพื่อการลงทุนระยะยาว ตลอดจนสนองตอบนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง privatization

เป้าหมาย

- จัดตั้งหน่วยงานในรูปบริษัทเอกชน เพื่อดำเนินธุรกิจ สนับสนุนกิจกรรมของกนอ.
- ระดมทุนจากตลาดทุนเพื่อใช้ลงทุนในโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการจัดตั้ง บ. Central Utilities

กลยุทธ์ : ร่วมมือกับภาคเอกชน ใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างความคล่องตัวในการบริหาร

- งาน
- 1.1 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พรบ.กนอ. ในเรื่องการร่วมทุนกับเอกชน
 - 1.2 กำหนดเงื่อนไขการถือหุ้น การระดมทุน และการแปรสภาพที่ดินเป็นทุน

1.3 คัดเลือกเอกชนเข้าร่วมในโครงการจัดหาและบริการสาธารณูปโภค
แก่ผู้ลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม และเมืองรอบบริเวณ

2. โครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่

1. จัดตั้งบริษัทจำกัดเพื่อผลิตน้ำประปา มาบตาพุด
2. จัดตั้งบริษัทจัดการสิ่งแวดล้อม
3. จัดตั้งบริษัทจัดการกากอุตสาหกรรมที่เป็นพิษ
4. จัดตั้งบริษัทพัฒนาน้ำภาคตะวันออก
5. จัดตั้งบริษัทพัฒนาและบริหารจัดการระบบ Pipe ways
6. จัดตั้งบริษัทพัฒนาโครงการท่าเรือชายฝั่งทะเลภาคใต้
7. จัดตั้งบริษัทจ่ายและผลิตไฟฟ้าในนิคมมาบตาพุด
8. จัดตั้งบริษัทเพื่อพัฒนาเขตพาณิชย์แหลมฉบัง

ความสัมพันธ์ของโครงการ

มีความสัมพันธ์ระหว่างโครงการในแผนงานที่ 4 และแผนงานอื่น ๆ ของกนอ. โดยเฉพาะงานโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคและจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องใช้เงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ จำเป็นต้องมีระบบการจัดการแบบเอกชน เพื่อดึงดูดให้เอกชนมาร่วมงานด้วย

5. แผนงานจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

หลักการและเหตุผล

ปัญหาหลักของการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมคือ การก่อให้เกิดมลพิษอันเกิดจาก ขบวนการผลิต การจัดการด้านขยะและของเหลือจากขบวนการผลิต ทั้งในรูปของเหลว ก๊าซ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาระที่ภาคเอกชนมักจะละเลยหรือลงทุนในด้านนี้ไม่มากนัก ทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยเกิดขึ้นในชุมชนที่มีโรงงานตั้งอยู่

ในขณะที่นิคมอุตสาหกรรมกลายเป็นแหล่งที่ชุมชนตั้งข้อรังเกียจในการอาศัยอยู่ใกล้ นิคมอุตสาหกรรม แนวความคิดในการพัฒนานิคมให้มีความสะอาดและสิ่งแวดล้อมสีเขียวจึงเป็นเรื่องเหมาะสม

วัตถุประสงค์

- สร้างมาตรฐานให้เกิดในนิคมอุตสาหกรรมที่กนอ.มีส่วนเกี่ยวข้องว่ามีระดับการจัดการ ดูแลป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นตัวอย่าง
- สร้างระบบข้อมูลมาตรฐานในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมของภาคเอกชน
- เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบของสังคมในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเอกชนจะสนใจลงทุนมากขึ้น

เป้าหมาย

- จัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสะอาดในเรื่องน้ำ และก๊าซ
- จัดการให้สภาพแวดล้อมมีความเขียวสดงดงาม โดยมุ่งเน้นในการจัดสร้าง

1. สวนป่าในนิคม (10% ของพื้นที่)
2. รอบบริเวณสำนักงานให้มีสวนป่า (25% ของพื้นที่)
3. ปลูกต้นไม้ใหญ่อย่างน้อย 1 ต้น/ไร่ในบริเวณโรงงาน
4. จัดสร้าง green belt (ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2539 ออกตามความใน พ.ร.บ. กนอ. พ.ศ. 2522)

โครงการและกิจกรรมของแผนงาน

1. โครงการจัดการบำบัดน้ำเสีย

กลยุทธ์ : เน้นการร่วมมือกับเอกชนในการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการประกอบ
กิจกรรมด้านอุตสาหกรรม

งาน	1.1	กนอ.เป็นฝ่ายริเริ่มโครงการโดยเลือกนิคมที่มีปัญหาเรื่องมลพิษจากนี้ :
	1.2	ขอความร่วมมือจากต่างประเทศในการศึกษาความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะในการลงทุนและในรูปแบบการจัดการ
	1.3	จัดหาผู้ร่วมลงทุน และขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในนิคม เพื่อให้การบริการและการจัดการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

หน่วยงานรับผิดชอบ - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

2. โครงการตรวจวัดคุณภาพน้ำ ในนิคมมาบตาพุด และบางปู
3. โครงการจัดตั้งศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรมในนิคมฯภาคเหนือ
4. โครงการจัดตั้งเตาเผาเคลื่อนที่ เพื่อเสริมการให้บริการกำจัดกากอุตสาหกรรม
5. โครงการติดตามผลคุณภาพสิ่งแวดล้อม รอบ ๆ นิคมต่าง ๆ
6. โครงการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศในนิคมมาบตาพุด
7. โครงการจัดทำแผนป้องกันอุบัติเหตุ
8. โครงการ Risk Assessment of Electronics Industry

ความสัมพันธ์ของโครงการต่าง ๆ - โครงการต่าง ๆ มีการเริ่มต้นในปี 2539 แต่บางโครงการขาดความต่อเนื่อง หรือใช้งบประมาณเพียงเล็กน้อย ในด้านการศึกษาความเป็นไปได้ แต่ขาดงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติอย่างจริงจัง โครงการต่าง ๆ ในแผนงานนี้จึงมีความจำเป็นในอนาคต และควรสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อให้การบริการของกนอ.มีคุณภาพยิ่งขึ้น

6. แผนงานฟื้นฟูนิคมอุตสาหกรรมและการบริการบวงจร โดยจัดให้มีระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

หลักการและเหตุผล

อุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ ได้แก่ การขาดแคลนสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในพื้นที่หลายแห่ง โดยเฉพาะในภูมิภาค แม้ว่าจะมีนิคมอุตสาหกรรมไปตั้งก็ตาม การให้บริการมักจะไม่เพียงพอ หรือคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ทำให้นักลงทุนส่วนใหญ่โดยเฉพาะต่างชาติ ไม่ต้องการไปลงทุนในต่างจังหวัด แม้แต่นิคมอุตสาหกรรมที่กนอ.มีส่วนร่วมก็มีปัญหาระดับหนึ่ง ซึ่งในตอนระยะแรกของการดำเนินกิจการ การให้บริการด้านสาธารณูปการ สาธารณูปโภคก็จะเพียงพอ แต่เมื่อโรงงานต่าง ๆ ขยายการผลิต ก็จะมีปัญหาซึ่งกนอ.จำเป็นจะต้องปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมต่อความต้องการ

วัตถุประสงค์

ฟื้นฟูและปรับปรุงนิคมอุตสาหกรรมที่กนอ.เป็นผู้รับผิดชอบให้อยู่ในสภาพดีตลอดไป ร่วมมือกับผู้ประกอบการนิคมในการดูแล ประสานงาน ให้พัฒนาระบบสาธารณูปการ สาธารณูปโภคให้อยู่ในสภาพดี และมีอัตราค่าบริการที่เหมาะสม

เป้าหมาย

- ปรับปรุงขีดความสามารถของระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตราค่าบริการที่ยุติธรรม และเป็นมาตรฐานระหว่างเอกชนและรัฐบาล (กนอ.)
- แบ่งงานด้านการบริหารและดูแลงานระหว่างเอกชนและกนอ. โดยกนอ.บริหารและดูแล 8 แห่ง เอกชนบริหารและดูแล 12 แห่งทั่วประเทศ
- จัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาดทั้งเรื่องน้ำและอากาศ ตลอดจนมีต้นไม้ตามเกณฑ์ที่กนอ.กำหนดไว้

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการเพื่อคุณภาพและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ : พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
โดยกำหนดมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติ

- งาน 1.1 กำหนดเกณฑ์และมาตรการการดูแลจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในนิคมฯ
ต่าง ๆ ที่กนอ.เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบ การสุ่มตัวอย่าง การเสนอแนะ
วิธีป้องกัน แก้ไข ปรับปรุง สภาพแวดล้อมด้านน้ำ อากาศ และอื่น ๆ
- 1.3 จัดการแบ่งงานและควบคุมการดูแลให้การจัดการบรรลุเป้าหมาย

ความสัมพันธ์ของโครงการ

ลักษณะการบริหารและการจัดการแต่ละโครงการ มีขั้นตอนที่เหมือนกัน แต่ระดับความ
รุนแรงของปัญหาแตกต่างกันตามจำนวนโรงงานและประเภทอุตสาหกรรมในแต่ละ
นิคมฯ นอกจากนั้นอายุการใช้งานของระบบการบริการสาธารณูปโภคก็แตกต่างกัน ทำให้
กนอ.จำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์การสนับสนุน ด้านการเงินและการจัดการในแต่ละ
นิคมฯ แตกต่างกันไปบ้าง

2. โครงการบำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

กลยุทธ์ : เหมือนกับโครงการ 1

งาน : เหมือนกับโครงการ 1

7. แผนงานอนุญาตและบริการเบ็ดเสร็จครบวงจร

หลักการและเหตุผล

งานบริการและจัดการโดยหน่วยงานของรัฐบาล มักจะมีปัญหาเรื่องความล่าช้า เพราะลักษณะการกำหนดหน้าที่อาจซ้ำซ้อน นำไปสู่การรับผิดชอบและต้นทุนของผู้ประกอบการในด้านอุตสาหกรรมสูงขึ้นเกินความจำเป็น การให้บริการของกนอ.จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันกับคู่ค้าในตลาดโลกอย่างมีประสิทธิภาพได้

วัตถุประสงค์

- พัฒนาคูณภาพการบริการของเจ้าหน้าที่ของกนอ. ให้เป็นที่ยอมรับและประทับใจแก่ผู้รับบริการ
- เพื่อสนับสนุนให้ผลกระทบอุตสาหกรรมสามารถแข่งขันกับคู่ค้าในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- ให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในบริการของกนอ.
- ให้มีหลักเกณฑ์และกำหนดระยะเวลาในการให้บริการได้อย่างแน่นอน
- ให้ระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Station Services) เป็นที่ยอมรับ

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Station Services)

กลยุทธ์ : ปรับปรุงองค์กร เพื่อให้การบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการ และลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจ เพราะเป็นการบริการแบบเบ็ดเสร็จ

งาน 1.1 พิจารณาปรับปรุงระบบ ขั้นตอน วิธีการและระยะเวลาในการอนุมัติ

1.2 เตรียมเจ้าหน้าที่

1.3 พัฒนาระบบการทำงานโดยใช้คนไปสู่การใช้เครื่อง

1.4 พัฒนาระบบ Software สารสนเทศ เพื่อประโยชน์ด้านการบริหาร
การให้บริการและการอนุมัติ

1.5 นำระบบงานไปใช้จริง

ความสัมพันธ์ของโครงการ

ขั้นตอนของโครงการจัดเป็นโครงการย่อย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีระยะเตรียมการนาน 4 ปี นับตั้งแต่ปี 2539 และใช้งานได้จริงในปี 2542 โครงการเคลื่อนย้ายงานจากกองต่าง ๆ ไปสู่ศูนย์บริการแบบรวมจุดนี้ จะต้องไม่กระทบกำลังคนของโครงการต่าง ๆ ในแผนงานอื่น

8. แผนงานสร้างภาพพจน์ขององค์กร

หลักการและเหตุผล

การสร้างที่น่าเชื่อถือให้เกิดแก่ผู้ให้บริการภายในนิคมอุตสาหกรรมที่กนอ.เข้าไปเกี่ยวข้อง จะเป็นผลดีในการขยายกิจกรรมให้บริการกว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถปรับองค์กรให้มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

วัตถุประสงค์

- สร้างความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ลงทุน ซึ่งจะดึงดูดนักลงทุนโดยเฉพาะต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น
- เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินงานของกนอ.
- เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีทัศนคติที่ดีต่อกนอ. โดยเฉพาะบทบาทในการบริการนักลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ

เป้าหมาย

- สร้างภาพพจน์ให้เป็นที่ยอมรับ
100% จากผู้ลงทุน
90% จากประชาชนทั่วไป
- สร้างความมั่นใจ 100% สำหรับผู้ลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม
- สร้างความมั่นใจ 100% ในเรื่องการจัดดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรมของกนอ.

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการการประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ : เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน. ทำให้เกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในการบริการของกนอ.

- งาน
- 1.1 พิจารณาเลือกข้อมูล ข่าวสาร และแนวทางในการเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
 - 1.2 พิจารณาสื่อต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น เพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด
 - 1.3 พิจารณาร่างแรงจูงใจให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในโครงการ
 - 1.4 ดำเนินตามความเหมาะสม

2. โครงการส่งเสริมการตลาด

กลยุทธ์ : เหมือนข้อ 1

- งาน
- 1.1 กำหนดแนวทางการส่งเสริมการขายในเชิงธุรกิจมากขึ้น
 - 1.2 เลือกวิธีการส่งเสริมการขายที่มีประสิทธิภาพโดยเจาะจงกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกประเทศ
 - 1.3 พิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศ เพื่อจัดตั้งสำนักงานขายต่อไป

กิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการกำหนดในช่วงแผน 5 ปีนี้เท่ากับ 7 กิจกรรม

ความสัมพันธ์ของโครงการ

มีความเหมาะสมแต่อาจมีปัญหาด้านบุคลากร และการเจาะกลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศ อาจมีต้นทุนการดำเนินงานสูง อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

9. แผนงานพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ

หลักการและเหตุผล

ในโลกธุรกิจและการจัดการของกิจกรรมทุกประเภท มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ การขาดระบบข้อมูลสารสนเทศ จะทำให้การบริการของกนอ.ไม่ทันต่อความต้องการ อันเป็นเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันถูกกระทบได้

วัตถุประสงค์

- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการ กำกับดูแลสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุญาต อนุมัติ ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้แก่พนักงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถลดค่าใช้จ่ายขององค์การลง

เป้าหมาย

- จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของกนอ.ที่ดี และมีความถูกต้องสมบูรณ์ 12 ระบบ
- ปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริการและให้ความสะดวกแก่ลูกค้า

โครงการ/กิจกรรม

1. โครงการระบบข้อมูลและสารสนเทศภูมิศาสตร์

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการวางแผน การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

งาน 1.1 พิจารณาลักษณะข้อมูลที่ต้องการใช้

1.2 เชื่อมโยงเครือข่ายการจัดหาภาพถ่ายทางอากาศ

1.3 การประเมินและระบบการจัดเก็บ

1.4 การใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผน

โครงการระบบข้อมูล มีทั้งสิ้น 12 ระบบ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ระบบสารสนเทศของกนอ.

ความสัมพันธ์ของโครงการ

ความต้องการระบบข้อมูลสารสนเทศประเภทต่าง ๆ สร้างความพร้อมในการบริการลูกค้าของกนอ. แต่ปัญหาเรื่องการเตรียมบุคลากร ความสัมพันธ์ของแต่ละระบบ ตลอดจนความพร้อมจะทำให้การจัดเตรียมงบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้น

10. แผนงานทรัพยากรมนุษย์

หลักการและเหตุผล

การทำงานในแต่ละหน่วยงานจะต้องมีการประสานงาน ความรู้พื้นฐานและทักษะของบุคลากรแต่ละระดับจะต้องสัมพันธ์กัน การที่แต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงาน จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพขึ้น การอบรม พัฒนาบุคลากร เจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ จึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของกนอ.

วัตถุประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กรทุกระดับ
- สร้างโอกาสในการทำงานของบุคลากรในองค์กร
- เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะของบุคลากรตามการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร
- เพื่อยกระดับความสามารถในการการทำงานของบุคลากรและสามารถติดต่อกับลูกค้าในระดับชาติได้

เป้าหมาย

- จัดอบรมหลักสูตรผู้บริหาร (ระดับหัวหน้างานขึ้นไป) ปีละ 40 คน
- จัดอบรมภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 60 ของพนักงาน กนอ.ทั้งหมด ในแต่ละปี)
- ให้พนักงานกนอ.ได้รับการอบรมเฉลี่ยคนละ 7 วัน/ปี

โครงการ/แผนงาน

1. หลักสูตรอบรม/สัมมนาผู้บริหาร

กลยุทธ์ : ด้านสารสนเทศ และการศึกษา เพื่อยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กร

- งาน
- 1.1 พิจารณาคัดเลือกหน่วยงานหรือองค์กรที่จะให้การอบรมหรือเรียน/สอน
 - 1.2 กำหนดหลักสูตรเพื่อการเรียน/สอน โดยเน้นความทันสมัย และการใช้งาน
 - 1.3 คัดเลือกเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์ความเหมาะสม และการใช้ประโยชน์จากโครงการ
 - 1.4 กำหนดแนวทางการประเมินความเหมาะสมของโครงการ เพื่อปรับปรุงการคัดเลือกบุคลากรและโครงการอบรม

โครงการต่าง ๆ ในการอบรมบุคลากรระดับต่าง ๆ มีความหลากหลายโดยกำหนดไว้ 7 หลักสูตรในช่วง 5 ปี (2539-43)

ความสัมพันธ์ของโครงการ

การอบรมในหลักสูตรสั้น ๆ ที่จัดขึ้นภายใน (In-house) มีลักษณะเนื้อหาวิชาที่กว้างขวาง เป็นการปูพื้นฐานความรู้แก่บุคลากรขององค์กร แต่เมื่อลักษณะงานต้องการความลึก และความชำนาญเฉพาะอย่าง อาจจำเป็นต้องให้บุคลากรเหล่านั้น ไปเข้าเรียนหรืออบรมกับสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกประเทศ

ภาคผนวกที่ 2

สัมภาษณ์ท่านปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 กระทรวงอุตสาหกรรมมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด มีความรอบรู้ทันโลกในยุคของโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ในอนาคตข้างหน้า กระทรวงอุตสาหกรรมจะลดบทบาทในการควบคุมและชี้นำ แต่จะเน้นบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลแทน โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าอุตสาหกรรมไทยจะต้องสามารถต่อสู้ในตลาดโลกได้ กระทรวงจะต่อสู้กับตลาดต่างประเทศร่วมกับภาคเอกชนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่เท่าเทียมกันในเวทีต่างประเทศโดยการเจรจาต่อรองในมาตรการและสนธิสัญญาต่างๆ

จากการสัมภาษณ์ท่านปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เราสามารถสรุปวิสัยทัศน์ได้เป็น 4 ประเด็น

(1) ระบบ	- แม้ว่าจะระบบตลาดจะเป็นตัวตัดสินในด้านการจัดสรรทรัพยากรก็ตาม การเกิดของบางอุตสาหกรรมก็จำเป็นต้องใช้ปัจจัยอื่นๆ มาร่วมตัดสินใจ นั่นคือ คุณค่าของสังคม (social value) ยังเป็นสิ่งจำเป็น
(2) บุคลากร	- เชื่อมมั่นในระบบการเลื่อนขั้น ตำแหน่ง ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคคลควรได้รับการสนับสนุนให้ทำงานตามความถนัดและชอบของตน
(3) บทบาทของกระทรวง	- ควรจะเลือกบทบาทตามความถนัดและความพร้อมของหน่วยงาน และสนับสนุนให้หน่วยงานมีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
(4) แนวทางการพัฒนาหน่วยงาน	- จะเน้นการต่อยอด สานต่องาน ซึ่งผู้บริหารคนก่อนได้ริเริ่มไว้แล้ว โดยจะเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ท่านปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้สรุปแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ทางกระทรวงอุตสาหกรรมจะดำเนินการต่อไปในอนาคต ดังนี้

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1.1) กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องมีหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นต่อโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนปรับบทบาทเป็นฝ่ายรุกในการทำหน้าที่ของหน่วยงานเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการตรวจโรงงานหรือการประเมินราคาเครื่องจักร

1.2) ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมไทยสามารถต่อสู้ในตลาดโลกได้ โดยเน้นการผลิตสินค้าคุณภาพ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน ในขณะที่ค่าแรงงานของไทยไม่ควรต่ำจนเกินไป

1.3) เน้นความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรม โดยศึกษาผลกระทบของโครงการต่างๆ ก่อนที่จะอนุมัติให้โครงการดำเนินการได้

1.4) ดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมในเชิงรุก โดยให้อเอกชนมีส่วนร่วมทุกครั้ง ตัวอย่างเช่น การร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมไทย (FTI) การออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมควรจะได้รับความเห็นชอบจากเอกชนหรือให้อเอกชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการร่างกฎหมาย

1.5) ในการประสานบทบาทกับหน่วยงานอื่น จะต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

1.6) การบริหารของกระทรวงอุตสาหกรรมในอนาคตจะเน้นการนำไปสู่ภาคปฏิบัติ (Implementation) ให้มากที่สุด โดยการตัดตอนการทำงานให้สั้นและรวดเร็วขึ้น

1.7) สนับสนุนให้ข้าราชการทำงานตามความถนัดและความสนใจ ทั้งด้านวิชาการและการบริหาร โดยให้การสนับสนุนในด้านตำแหน่งและเงินเดือนที่เหมาะสม

1.8) อนาคตของข้าราชการต้องฉลาดและเก่ง เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่วนในเรื่อง Brain - Drain นั้นทางกระทรวงอุตสาหกรรมไม่วิตกแต่กลับสนับสนุนเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ตลาดและทั้งยังสามารถเป็นแนวร่วม(Alliance)ให้กับกระทรวงอุตสาหกรรมในอนาคตได้อีกด้วย

2. การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบยั่งยืน

2.1) บุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรม จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ บุคลากรเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ว่าจะย้ายไปทำงานในภาคเอกชนต่อไปหรือไม่ก็ตาม

2.2) กระทรวงอุตสาหกรรมคงจะสร้างเทคโนโลยีขึ้นมาเองไม่ได้ แต่สามารถทำได้ทางอ้อมในรูปของการจัดตั้งสถาบันต่างๆให้เกิดขึ้นโดยร่วมกับภาคเอกชน โดยรัฐลงทุนและให้เอกชนบริหาร กล่าวคือ กระทรวงอุตสาหกรรมทำหน้าที่เป็น Technology Coordinator และเน้นให้เอกชนทำ ในส่วนของบทบาทการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศนั้นยังคงมีปัญหาอยู่ ปัญหาที่พบคือ เรามี absorbing capacity เพียงพอ แต่ถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ไม่ครบหมด เนื่องจากเทคโนโลยีไม่ได้มาในรูปแบบ Integrated System ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาหนทางพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้และดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศให้มากขึ้น

2.3) กระทรวงอุตสาหกรรมต้องชักจูงให้อุตสาหกรรมจากส่วนกลางย้ายฐานการผลิตไปสู่ภูมิภาค เพราะแรงงานในภูมิภาคของไทยยังสามารถช่วยให้สินค้าไทยแข่งขันกับต่างประเทศได้ด้วยมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า เมื่อการย้ายฐานการผลิตไปยังภูมิภาคถึงจุดอิ่มตัวแล้ว จึงส่งเสริมการย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศ

2.4) การพัฒนาโครงการลงทุนควรดู factors ที่เป็นองค์ประกอบต่างๆให้ครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุดิบ แรงงาน วัฒนธรรมของคน การลงทุน เทคโนโลยีและอื่นๆ โดยให้มีความสอดคล้องกัน และควรมีการประสานงานกันระหว่างกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง (Intra-Ministerial Relationship) เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตร กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เป็นต้นในการพัฒนาอุตสาหกรรม

2.5) สำหรับการพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรมนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีการบริหารที่ลงตัวในเรื่องพื้นที่และที่ดิน ต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมและไม่ปะปนกัน

2.6) สร้างสถาบันด้านอุตสาหกรรมให้มากขึ้น โดยมีเอกชนเป็นผู้นำและมีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้คอยกำกับดูแล

สรุป คือ กระทรวงอุตสาหกรรมในอนาคต จำเป็นต้องมองให้เห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยการสนับสนุนของข้อมูลอย่างครบถ้วนและถูกต้อง นอกจากนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมกำลังพิจารณาทำแผน 20 ปีกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการดำเนินการต่อไปของกระทรวงอุตสาหกรรมในระยะยาว โดยจะเน้นบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนมากกว่าการควบคุมและชี้นำ รวมถึงการเจรจาในเวทีโลกในเชิงรุก ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สัมพันธวิธีบริหารทรัพยากร

ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 กรมทรัพยากรมีมุมมองที่จะหาแนวทางพัฒนา บริหารและจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด การอนุรักษ์ทรัพยากรและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีเทคโนโลยีเป็นฐานในการผลักดัน (Technology-based) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมรองรับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และการเพิ่มคุณภาพชีวิต กรมทรัพยากรมีกำลังเริ่มมี Vision ที่ยาวไกลในระดับสากล, การสร้างฐานข้อมูลที่แข็งแกร่ง, การปรับปรุงสมรรถนะเจ้าหน้าที่ และการพัฒนาองค์กร อีกทั้งยังมุ่งเน้นนโยบายการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ

นอกจากนโยบายเทคโนโลยีนำ (Technology-based) แล้ว กรมทรัพยากรยังให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น การเข้าสู่ระบบ ISO 14000 โดยส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดในกระบวนการผลิต, การส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ลดมลพิษ เป็นต้น นอกจากนี้ กรมทรัพยากรยังมีแนวคิดที่จะร่วมมือกับ BOI ให้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสะอาดที่ใหม่และทันสมัยแทนการใช้เทคโนโลยีที่เก่าและล้าหลังแต่มีราคาสูง ซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะมากขึ้นได้ นอกจากนี้ กรมทรัพยากรยังเน้นการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้แข็งแกร่งในภูมิภาค การพัฒนาดัชนีผลการดำเนินงาน (Performance Index) ที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

กรมทรัพยากร จัดเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและทันสมัยองค์กรหนึ่ง มีการวางแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการในระยะสั้น และระยะยาวที่ค่อนข้างชัดเจน ภายใต้การบริหารงานของท่านอธิบดีคนปัจจุบัน ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ที่เน้นด้านการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) เพื่อให้เกิดศักยภาพด้านการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นหลักในการพัฒนาประเทศ

สัมภาษณ์อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และ ความปลอดภัย ซึ่งรวมรวมถึงการจัดการกับวัตถุอันตราย หรือ บทบาทอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี เช่น การดำเนินการปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการจัดการกับอาวุธเคมี

จากการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมา พบว่า ได้เกิดความแตกต่างเป็นอย่างมาก ระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก และ โรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่

โรงงานกลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ประกอบกิจการด้วยตนเอง ไม่มีนักบริหารมืออาชีพ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และ มีการใช้น้ำเปลืองมาก เช่น โรงงานฟอกหนัง โรงงานชุบโลหะ หรือ โรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า โรงงานทำกระดากจากเยื่อกระดาษเก่า หรือ โรงงานทำอาหารขนาดเล็ก โรงงานเหล่านี้ต้องการการช่วยเหลือจากรัฐ แต่ที่ผ่านมารัฐยังไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้มากนัก กรมโรงงานอุตสาหกรรมควรมีบทบาทในการให้การดูแล และ สนับสนุนโรงงานเหล่านี้ให้มากขึ้นในอนาคต

โรงงานกลุ่มที่สองคือโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ที่มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีสูง เช่น โรงงานด้านปิโตรเคมี โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ โรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ เป็นต้น โรงงานเหล่านี้มักไม่ต้องการความช่วยเหลือจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม เพราะสามารถดูแลตนเองได้ บทบาทของกรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปจากการควบคุมอย่างเคร่งครัด ไปสู่การสนับสนุนให้โรงงานดูแลตนเองมากขึ้น แนวทางใหม่นี้จะก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการเดินทางไปตรวจสอบโรงงาน ไปสู่การเดินทางไปเยี่ยมชม (visit)

กรมตระหนักถึงความเร่งด่วนต่อภารกิจที่ต้องเร่งพัฒนานุเคราะห์ภายในกรม โดยเน้นให้นุเคราะห์ที่เดิมมีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมทั่วไป ไปสู่ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมรายสาขาต่างๆ เพราะมลพิษจากโรงงานที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมนั้นเปลี่ยนไปตามแต่ละสาขาของอุตสาหกรรม นุเคราะห์ของกรมจะต้องมีขีดความสามารถในระดับที่สูงพอที่จะเข้าใจถึงกระบวนการผลิต (process) ของอุตสาหกรรมนั้นๆ และ ต้องมีความสามารถในการแนะนำให้โรงงานอุตสาหกรรมเลือกเทคโนโลยีที่สะอาด (clean technology) เหมาะสมกับอุตสาหกรรมนั้นๆ ได้ ทางหนึ่งในการพัฒนานุเคราะห์ให้มีขีดความสามารถดังกล่าวคือ การสร้างส่วนร่วม

กับภาคเอกชน โดยให้ภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถสูงให้ความช่วยเหลือกรมในการฝึกอบรมบุคลากร

กรมโรงงานอุตสาหกรรมยังมีแนวความคิดให้เอกชน โดยเฉพาะองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย หรือ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย และ สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในภูมิภาค มีส่วนร่วมในการตรวจโรงงาน โดยกรมได้เริ่มทดลองแนวความคิดนี้มาตั้งแต่ปี 2522 แล้ว การแก้ไข พระราชบัญญัติกรมโรงงานที่ผ่านมา ยังมีส่วนช่วยให้การดำเนินการตามแนวทางนี้เป็นไปได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมให้มีการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ทางกรมจะร่วมมือกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในการให้แรงจูงใจให้โรงงานต่างๆ หันมาใช้ระบบ ISO 14000 กันมากขึ้น โดยจะผ่อนผันการตรวจโรงงานในรูปของการเก็บน้ำหรืออากาศเสียมาตรวจ แต่จะยังคงตรวจโรงงานเหล่านั้นเป็นประจำอยู่ทุกช่วง 5 ปี เพื่อการพิจารณาค่าอายุใบอนุญาตเช่นเดิม

นอกจากนี้ ในด้านการควบคุมดูแลให้โรงงานลดการก่อมลพิษ กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวความคิดในการใช้กลไกราคา (pricing mechanism) ที่เหมาะสมเข้ามาใช้เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมโรงงานอุตสาหกรรมตาม ปริมาณมลพิษที่โรงงานปล่อยออกมา โดยยึดความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม และ ประเภทของอุตสาหกรรม ตาม กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ในแง่ของการเสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศ กรมตระหนักดีว่า กรมไม่มีกลไกในการสร้างแรงจูงใจโดยตรงเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่น กรมจึงใช้วิธีในทางอ้อม เช่น ให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรอิสระที่มีส่วนช่วยในการยกระดับเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม เช่น สถาบันสิ่งทอ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโรงงานจากโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ในด้านการบรรลุนิวัติทัศน์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิกอนั้น กรมจะดำเนินการชักจูงให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรม จากบริเวณกรุงเทพและปริมณฑลไปยังภูมิภาค และจะพยายามเพิ่มความเข้มงวดด้านการรักษาความปลอดภัย และ การรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงงานที่ยังไม่ย้ายฐานการผลิต แต่จะไม่ใช้การบีบบังคับให้โรงงานดังกล่าวออกไปโดยไม่สมัครใจ

สัมพันธอริบติกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ในประเด็นที่นักวิจัยจะวางกรอบแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม ท่านอธิบดีเห็นด้วยที่วางเป็นสองแนวหลักคือ สร้างความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี

ในด้านการพัฒนาเทคโนโลยี คนทั่วไปอาจไม่ตระหนัก แต่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมนี้มีบทบาทมากในการยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยี แม้ว่าจะไม่เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาอย่างกระทรวงวิทยาศาสตร์ ดังเช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมออกสู่ชนบทก็ต้องเอาเรื่องของเทคโนโลยีไปด้วย ตัวอย่างเช่น การเจียรไนพลอยเคมทำด้วยมือ ก็มีการเอาเครื่องมืออุปกรณ์ไปเสริม ทำให้เกิดประสิทธิภาพ มีคุณภาพดีกว่า การใช้เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการเจียรไนพลอยในเมืองใช้นานแล้ว แต่ต่างจังหวัดเพิ่งจะมี เป็นลักษณะเทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate technology)

การนำเทคโนโลยีไปใช้และการส่งเสริมอุตสาหกรรมในชนบท มีแนวใหม่คือ การใช้ตลาดเป็นตัวนำในลักษณะสามประสานระหว่างภาครัฐ ธุรกิจเอกชนและราษฎรในท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องมีเอกชนเข้าร่วมเพื่อเป็นแหล่งตลาด มีบริษัทเข้าถึงราษฎรในท้องถิ่น เข้าถึงหมู่บ้าน ทำให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตโดยธุรกิจเอกชนเป็นผู้นำ

ลักษณะงานการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีอีกรูปแบบหนึ่งคือ การนำผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไปดูงานต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้นำเทคโนโลยีที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับการผลิตมาใช้ เช่น มีกรณีของการทำด้วยสแตนเลส ซึ่งแต่เดิมผู้ประกอบการต้องใช้เครื่องปั๊มโลหะหลายตัว เพื่อที่จะปั๊มตามชิ้นตอนต่างๆ จนออกมาเป็นรูปถ้วย เมื่อไปดูงานต่างประเทศแล้วพบเครื่องจักรที่ดีกว่า สามารถนำมาเป็นแบบใช้ progressive die ซึ่งรวมการปั๊มหลายชิ้นตอนไว้ในเครื่องเดียว ทำให้ประหยัดแรงงานประหยัดเวลา ประหยัดพื้นที่โรงงานในการใช้เครื่องจักรดังกล่าว นอกจากนี้ การดูงานและติดต่อต่างประเทศ ทำให้มีการทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เป็นโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่การร่วมลงทุนได้อีกด้วย

วิธีการพัฒนาเทคโนโลยีอีกแบบหนึ่งคือ การให้คำปรึกษาแนะนำ กองอุตสาหกรรมสิ่งทอเคยสาธิตการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยในการย้อมสีในอุตสาหกรรมฟอกย้อม ทำให้ลดต้นทุนการผลิตและลดมลภาวะ เนื่องจากการใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยนั้น จะทำให้ใช้น้ำเพื่อการย้อมสีน้อยลง เป็นการแก้ไขปัญหาด้านมลภาวะตั้งแต่ต้นเหตุ เมื่อผู้ประกอบการเห็นว่ามิใช่ประโยชน์ก็ติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้เพิ่มความสามารถด้านเทคโนโลยีได้อีกทางหนึ่ง กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ

สามารถแนะนำผู้ประกอบการให้เข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างประเทศได้ เพราะว่ามีเครือข่ายติดต่อกับต่างประเทศ เช่น Leeds University ของประเทศอังกฤษ เป็นต้น

ประเด็นที่ว่า ในอนาคตเราจะทำให้ไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์ ถ้าจะพัฒนาให้คนไทยมีความรู้ทางเทคโนโลยี มีการต่อยอดได้ ทางกระทรวงอุตสาหกรรมจะมีบทบาทอย่างไรนั้น ท่านอธิบดีมีความเห็นว่าในด้านนโยบายการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นบทบาทของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การจัดกฎระเบียบสร้างแรงจูงใจเป็นบทบาทของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะกำหนดอายุเวลาของผู้เชี่ยวชาญ ธนาคารแห่งประเทศไทยคุมเรื่องการโอนเงินที่รวมถึงด้านการซื้อเทคโนโลยีด้วย ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้ให้การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม ที่จะทำให้มีความสามารถในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีแผนแม่บทเรื่องอุตสาหกรรมสนับสนุนซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วที่จะทำให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้วย

สำหรับประเด็นที่ว่าทำไมทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมทำเรื่องส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหลัก เป็น mandate จากกระทรวงอุตสาหกรรมหรืออย่างไร

คำตอบคือ เป็นเพราะอุตสาหกรรมระดับนี้จะพึ่งตัวเองลำบากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่นการใช้เครื่องจักรราคาแพง ถ้าซื้อเองคงไม่มีกำลังซื้อ ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงจัดทำให้แล้วมาใช้ร่วมกัน เช่น เครื่องตรวจสอบส่วนผสมของโลหะ เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ถ้าต้องการความช่วยเหลือในด้านใดก็สามารถช่วยได้ ดังเช่น การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านภาษี เป็นต้น

ในเรื่องการสร้าง incubator สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม ยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ที่เป็นอยู่มีการอนุบาลโครงการลงทุนของผู้ประกอบการ หากมีความคิดด้านเทคโนโลยีหรือด้านการลงทุน เมื่อติดขัดตรงไหนผู้ประกอบการก็สามารถเข้ามาติดต่อกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งก็จะมี การช่วยเหลือ อาจจะเป็นตัวกลางให้ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่อง และมหาวิทยาลัย ในโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมก็มีการอบรมด้านการจัดการ การผลิต การตลาด รวมทั้งจัดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีโอกาสไปดูงานในต่างประเทศด้วย

ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีความคิดว่าจะจัดพื้นที่ในลักษณะนิคมอุตสาหกรรมเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นลักษณะ incubator เมื่ออุตสาหกรรมพร้อมแล้วก็ย้ายไปอยู่ข้างนอกได้

ในส่วนของการรับช่วงการผลิต กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสามารถดำเนินการได้ภายใต้โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท และตามแผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน ได้กำหนดการพัฒนาชิ้นส่วนอุตสาหกรรมรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน มีกรอบการปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ อย่างชัดเจน

ในด้านการวิจัยและพัฒนา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเองก็มีการทำวิจัยในเรื่องของอุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยทำการจ้างวิจัยทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ และเทคโนโลยี

สำหรับการพัฒนาการบริหารในกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีการวางแผนในด้านการปรับองค์กร จะทำระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการให้บริการ มีการปรับโครงสร้างองค์กร รวมทั้งจะให้มีการทำดัชนีเพื่อติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโครงการต่างๆ และของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อจะทำให้ราชการมีขนาดเล็กลง และให้หน่วยงานมีความคล่องตัวขึ้น โดยจะแยกสาขาที่สำคัญ จะต้องเลี้ยงตัวเองได้ โดยรัฐบาลให้เป็น seed money ก่อน ตอนนี้มีการจัดตั้งสถาบันอาหาร สถาบันสิ่งทอ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นสถาบันอิสระในรูปมูลนิธิ โดยใช้มติดิฉันรัฐมนตรี จึงมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน คนที่ทำงานไม่ได้เป็นข้าราชการ ทำด้านการพัฒนาผลิตภาพ (productivity) เป็นการเน้นระดับจุลภาคคือ โรงงาน ส่วนสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการ หรือ MIDI เน้นด้านเทคโนโลยีในระดับเป็น macro มากกว่า

สัมภาษณ์เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

ในปัจจุบันจะเห็นว่า การวางมาตรฐานในต่างประเทศมีความเข้มงวดขึ้นเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างที่ บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ 3 รายใหญ่ของสหรัฐ (Big Three) ได้ออกมาตรฐานด้านยานยนต์ขึ้นมาเองคือ มาตรฐาน QS 9000 ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่ามาตรฐาน ISO 9000 ที่ยุโรปเป็นผู้ริเริ่มขึ้น เป็นที่แน่ชัดว่า ในอนาคต บทบาทของมาตรฐานในด้านการค้าระหว่างประเทศจะทวีความสำคัญขึ้น สมอ. เองได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และ รู้สึกถึงความสำคัญในการยกระดับเรื่องการมาตรฐานของประเทศไทย ให้มีความเข้มแข็ง สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้

พันธกิจหลักที่ สมอ. ให้ความสำคัญเป็นอย่างสูงในขณะนี้คือ การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทย ได้รับการรับรองมาตรฐานชุดอนุกรม ISO 9000 และ ISO 14000 เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาว่า ในขณะนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศที่อยู่ในข่ายยื่นขอรับการรับรองมาตรฐานดังกล่าวแล้วก็จะพบว่า มีจำนวนถึงหลักแสน

สมอ. ตระหนักดีว่า โดยลำพัง สมอ. ซึ่งมีขีดจำกัดเรื่องบุคลากรย่อมไม่สามารถที่จะเป็นผู้รับรองมาตรฐานเหล่านี้ได้หมดในเวลาอันสมควร สมอ. จึงพิจารณาเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้การรับรองเองเป็น สถาบันรับรองระบบของหน่วยงาน (Accreditation Body) และจะเร่งสร้างระบบในการรับรองระบบของหน่วยงาน (Accreditation System) ซึ่งได้รับการยอมรับจาก International Accreditation Forum (IAF) บทบาทใหม่ของสมอ. จึงเป็นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นผู้รับรองมาตรฐานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแทน ซึ่งก็คงได้รับการตอบสนองที่ดีเพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้เลี้ยงตนเองได้ ส่วนสมอ. เป็นผู้ควบคุมดูแลการรับรองมาตรฐานนั้นให้มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งก็เหมาะกับขีดความสามารถของ สมอ. ในปัจจุบัน นอกจากนี้ แนวทางการแบ่งแยกออกเป็นองค์กรรับรองมาตรฐาน กับ องค์กรควบคุมดูแลนี้ยังสอดคล้องกับข้อกำหนดในทางปฏิบัติในต่างประเทศ ซึ่งต้องการให้เกิดความเป็นกลางในกระบวนการรับรองมาตรฐานอีกด้วย

นอกจากการเปิดให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการรับรองมาตรฐานดังกล่าวข้างต้นแล้ว สมอ. ยังมีแนวทางในการสร้างส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น การร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมและสถาบันเพิ่มผลผลิตในการจัดการฝึกอบรมบุคลากรเรื่อง ISO 9000 ในขณะเดียวกัน สมอ. ยังร่วมมือกับหน่วยงานด้านการศึกษาต่างๆ เช่น ร่วมมือกับทบวงมหาวิทยาลัย

และ มหาวิทยาลัยสุรนารี ในการเปิดสอนหลักสูตรด้านมาตรฐาน โดยผู้เรียนจะสามารถได้หน่วยกิตในการเรียนด้วย นอกจากนี้ สมอ. ยังร่วมมือกับกรมอาชีวศึกษา ในการร่างหลักสูตร และ ฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้สอนในเรื่องมาตรฐานต่อไป

ในด้านการปรับปรุงองค์กร สมอ. ได้พยายามรื้อปรับองค์กร (Reengineer) ไปแล้ว ดังปรากฏในรายงานผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการของ สมอ. แต่อาจจะยังไม่มีประสิทธิผลเต็มที่นัก

การวางมาตรฐานเป็นการเตรียมการสำหรับอนาคต เพราะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า 4-5 ปีขึ้นไป ในด้านการวางมาตรฐานต่างๆ สมอ. มีแนวทางที่ชัดเจนในอนาคตในการอิงกับมาตรฐานสากล แทนที่จะเลือกใช้วิธีสร้างมาตรฐานของตนเองขึ้นมาใหม่ หรือ การใช้หลายมาตรฐานร่วมกันจนเกิดเป็นมาตรฐาน “ลูกผสม” ดังเช่นที่ผ่านมา เพราะเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า หากประเทศไทยหวังจะพึ่งพาการส่งออกในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว การมีมาตรฐานเดียวกับมาตรฐานสากลย่อมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ สมอ. จึงมีเป้าหมายอย่างชัดเจนด้วยว่า เราจะต้องทำให้ระบบการรับรองมาตรฐานของไทยมีความเข้มแข็งเหนือกว่าของประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่ง ต่อประเด็นนี้ สมอ. ต้องการให้หน่วยงานในการวางแผน เช่น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ระบุสาขาของอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญสูงต่อประเทศ ซึ่งสมอ. ควรเร่งจัดการในการวางมาตรฐาน

ต่อประเด็นว่าด้วย กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้ผลิตในผลิตภัณฑ์ (Product Liability Law) นั้น สมอ. เห็นว่า เรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง และ เชื่อว่าไม่ช้าก็เร็ว ประเทศเราก็จำเป็นต้องมีการนำแนวความคิดเรื่องนี้มาปฏิบัติอย่างแน่นอน การเริ่มรณรงค์ในเรื่องนี้ในเวลานี้จึงมีความจำเป็น อย่างไรก็ตาม ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่า การผลักดันให้มีการออกกฎหมายในเรื่องนี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของ สมอ. โดยตรง หรือไม่ แม้ว่า ดูเหมือนจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่บ้างก็ตาม

สัมภาษณ์รองผู้ว่าการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยใน 5 - 10 ปีข้างหน้า จะมี 2 วิสัยทัศน์หลักด้วยกัน สำหรับวิสัยทัศน์แรกคือ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีการพัฒนาที่มั่นคงและมีความสามารถในการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และวิสัยทัศน์ที่สองคือ ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมถ้ามีวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายหลักเดียวกัน จะทำให้มีการเติบโต มีความสามารถในการแข่งขัน มั่นคง และมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

เทคโนโลยี เป็นเรื่องสำคัญเพราะถ้าไม่ให้ความสำคัญเรื่องนี้แล้ว วิสัยทัศน์ที่กล่าวมาที่จะเป็นไปไม่ได้แต่ต้องเลือกว่าเทคโนโลยีอย่างไรเหมาะสมหรือ ดีกว่ากันกับสภาพการใช้งานในประเทศ

การปิโตรเลียมฯมีส่วนช่วยพัฒนาอุตสาหกรรม ในช่วงแรกมีนโยบายเพื่อความมั่นคงในการจัดหา สำรอง และผลิตพลังงาน ต่อมารัฐคาดหวังให้การปิโตรเลียมฯเป็นแกนในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในอนาคตการปิโตรเลียมฯจะมีบทบาทในการส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมมีความได้เปรียบในเชิงรูปธรรม คือจัดหาพลังงานและวัตถุดิบในต้นทุนต่ำ เพื่อป้อนให้แก่ภาคอุตสาหกรรมทำให้มีต้นทุนการผลิตโดยรวมต่ำ และในส่วนที่การปิโตรเลียมฯ มีความถนัดหรือ มีส่วนร่วมอยู่ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี จะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวให้มีศักยภาพหรือพัฒนาประสิทธิภาพดีขึ้น เช่นการพัฒนา Know-How ให้มีประสิทธิภาพสูงสามารถแข่งขันได้ การปรับโครงสร้างของธุรกิจให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ดี ซึ่งต้องมีกิจกรรมธุรกิจที่สมบูรณ์ในตัวเอง จาก upstreams ถึง downstreams เป็นต้น

กลยุทธ์ในการพัฒนาของแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน แต่มีกลยุทธ์ที่ร่วมกันอยู่ในเรื่องของ IT System , Organization, Human Resources ในส่วนของปิโตรเคมี ควรเน้นกลยุทธ์ทางด้านปัจจัย ในอนาคตถ้ามีการเปิดเสรีเต็มที่ทั้งหมดแล้ว จำเป็นต้องมีการแข่งขันกันที่ต้นทุน เช่น ตลาดวัตถุดิบ, การจัดหา, ภาระการเงินซึ่งต้องหาสูตรทางการเงินที่มีต้นทุนต่ำสุด รวมถึงการบริหารจัดการโรงงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยต้นทุนต่ำ

ในการพัฒนา Know-How ด้าน Technology มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรกเลือกซื้อขบวนการผลิตที่มีอยู่แล้ว ซึ่งต้องดูความเหมาะสมและราคาต้องไม่แพงเกินไป และขั้นตอนต่อไปคือ การส่งบุคลากรไปปฏิบัติงานและรับการฝึกอบรม รับการถ่ายทอดเทคนิคที่จะนำมาใช้ในการผลิต ทั้งนี้จะต้องปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ภายในประเทศไทย หลังจากนั้นจะเป็นการพัฒนาเทคนิคขบวนการที่มีอยู่

การปิโตรเลียมฯมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยของตัวเอง ซึ่งถ้ามองในเรื่องผลตอบแทนจะต้องมองระยะยาวและยากที่จะคำนวณเป็นตัวเลข แต่ในภาพรวมแล้ว จะช่วยสนับสนุนธุรกิจของการปิโตร

เลี่ยมฯให้มีศักยภาพในตัวสินค้าและสนับสนุนรัฐได้ ศูนย์วิจัยจะเน้นในการทำงานวิจัย เชิงการนำผลมาใช้งาน (application) มากกว่าการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ (pure research)

เมื่อการปิโตรเลียมฯ แปรรูปโดยมีภาคเอกชนมีส่วนร่วมแล้ว การปิโตรเลียมฯก็ยังคงดำเนินนโยบายรักษาเสถียรภาพด้านพลังงานอยู่ อาทิ การเป็นผู้นำด้านราคาน้ำมัน แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับภาวะความจำเป็นของเศรษฐกิจและฐานะของกิจการ อย่างไรก็ดี การปิโตรเลียมฯก็ยังคงรักษาบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้แก่ภาคอุตสาหกรรมต่อไป

สัมภาษณ์ผู้ว่าการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้ว่าการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยให้แนวคิดว่าคุณภาพอุตสาหกรรมของประเทศไทยในยุคใหม่ ควรจะมีลักษณะเป็นการเข้าสู่มนุษย์มากยิ่งขึ้น(Humanization) ทั้งกระบวนการผลิตและผู้อยู่ในกระบวนการผลิตและผลผลิต ไม่ใช่เน้นเฉพาะเรื่องผลผลิตเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจเหมือนอย่างในอดีต การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยต้องไม่เหมือนสหรัฐฯ หรือญี่ปุ่น เราต้องไม่เหมือนเกาหลีที่เป็นผู้ตามประเทศที่เป็นผู้นำอุตสาหกรรม เราต้องมีอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทยเราเอง ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยขึ้นโดยเฉพาะด้านสารสนเทศ ตลอดจน Control / Robotics ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมสามารถทำได้โดยคิดถึงสิ่งแวดล้อม คิดถึงความ เป็นมนุษย์

ถ้าเราจะตามสหรัฐฯ หรือญี่ปุ่น ก็เน้นตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ (Upstream) ต้องทำ R&D ใช้ High end technology มีต้นทุนสูงและตลาดไม่มาก ตัวอย่างเช่น โรงกลั่นถือว่าเป็น high end technology แต่โรงกลั่นขนาดใหญ่ที่จะทำในประเทศ 16 ปี จึงมีสักครั้ง ที่จริงแล้วถึงจุดที่เป็นเรื่องของการเลือกระหว่างBuy และ Make ซึ่งถ้าหากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงเร็ว ตลาดมีการแข่งขันประเทศเล็กใช้การซื้อเทคโนโลยีหรือสินค้าบางประเภทจะได้เปรียบกว่า ไม่ต้องคำนึงถึงศัพท์ว่า “ความมั่นคง” เพราะโลก Globalize หมดแล้ว

กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีต้องมีการกำหนดให้ชัดเจน เมื่อมีการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมหนัก กลาง และปลายน้ำ (Down Stream) เราควรเลือกพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

ผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมฯ มีความคิดเห็นว่าอุตสาหกรรมต้นน้ำจะมีการลงทุนสูงในขณะที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ ส่วนอุตสาหกรรมปลายน้ำจะมีมูลค่าเพิ่มสูงและมีมลภาวะน้อยกว่า นอกจากนี้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น อุตสาหกรรมถลุงเหล็กและปิโตรเคมี จะไม่ช่วยด้านการพัฒนาคนมากนัก เพราะเป็นอุตสาหกรรม close system ใช้ระบบอัตโนมัติ ใช้คนน้อย แนวคิดที่กำลังเดินทางไปทางอุตสาหกรรมต้นน้ำเพื่อให้ครบวงจรนั้น อาจไม่ optimum ในโลกปัจจุบันที่ sourcing มาจากได้ทุกแห่ง

ประเด็นที่สองที่ผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมฯ ออกความเห็นเป็น paradox คือ อุตสาหกรรมที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงอยู่ในปัจจุบัน ที่หลายคนคิดว่าเป็น Sun Set Industries เช่น สิ่งทอ รองเท้า นั้นมองให้เป็น Sunrise Industry ก็ได้ โดยเราต้องทำให้มี Innovation ข้อสังเกตคือ คนต้องใช้ของเหล่านี้ แต่สินค้าเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า มี Petrochem เป็นฐาน เช่น Synthetic fibre ที่เมืองไทยมีจุดแข็ง ตลอดจนการออกแบบ และ Software Technology จนทำให้เป็นสินค้าใหม่อยู่เสมอ เราต้องจับสินค้าที่ยืดตลาดที่มีมากอยู่แล้วต่อไป (High Market Share)

นอกจากนี้อุตสาหกรรมที่ควรสนับสนุนเป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่เป็น “very light / high value” เช่น ตั้งนิคมอุตสาหกรรมออกแบบแฟชั่นที่จังหวัดภูเก็ต (Software Industry) ตั้งศูนย์ Multi Media ที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยอาศัยฐานที่เป็น enabling technology

วิสัยทัศน์ของการนิคมอุตสาหกรรมฯ คือ “Providing Strategic Production / Trade bases with Globally Competitive Edge” ซึ่งคำว่า Strategic เป็นการรวมทั้ง hardware and software ด้วย

โดยวิสัยทัศน์ต้องสร้างระบบคุณค่าอย่างเป็นบูรณาการต่อสังคม เช่น การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมก่อให้เกิดระบบคุณค่า 5 ประการ (5 E's Value System : Economy, Equitability, Environment, Education and Ethics

ในแง่อุตสาหกรรมหนักก็ต้องตระหนักถึงโลกใหม่ แม้รถยนต์ก็ต้องมี concept ของ long term technology transfer โดยคำนึงถึงการผลิตเป็น Mass Customerization

สำหรับโครงการจัดตั้งโรงงานผลิตไฟฟ้าในนิคมอุตสาหกรรม (IPP) การนิคมอุตสาหกรรมฯ ให้การสนับสนุน ร่วมลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การใช้พลังงานในนิคมอุตสาหกรรมมีคุณภาพและราคาถูก

Hazardous Waste คิดว่าอยู่ในวิสัยที่ประเทศไทยแก้ไขได้ เพราะว่ามีไม่มาก มีการขจัด โดยให้ บริษัท Genco Ltd. ตั้งในนิคมอุตสาหกรรม และมีโกดังที่จังหวัดลำพูน

สำหรับสาเหตุที่ต้องมีการนิคมอุตสาหกรรมฯของรัฐทั้งที่มีเอกชนสามารถจัดตั้งได้ เพราะว่าระบบตลาดไม่สามารถทำให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่มีผลตอบแทนต่ำแต่เป็นตั้งที่ต้องการในแง่ของสังคม การนิคมอุตสาหกรรมฯ จึงเป็นผู้นำที่หลายโครงการมิใช่เพื่อผลทางการตลาด แต่ นำตลาด และเพื่อสร้างระบบคุณค่า (5 E's ขั้นต้น)

สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
และรองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

สศอ. มีแนวความคิดต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในเชิงรุก เช่น ในขณะนี้ใน สศอ. เอง มีการถกเถียงกันว่า จะพัฒนาองค์กรไปในรูปแบบเดียวกันกับสำนักงานวางแผน (bureau) ของกระทรวงการคลังระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมญี่ปุ่น (MITI) หรือ ควรมีการเพิ่มบทบาทหน้าที่ในลักษณะเดียวกันกับองค์กรการค้าภายนอกแห่งญี่ปุ่น (JETRO) หรือไม่ เพราะในปัจจุบัน อุตสาหกรรมนั้นจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างสูง อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยบทบาทในการส่งเสริมอุตสาหกรรม และการส่งออก ยังถูกแบ่งให้กับสองกระทรวงคือ กระทรวงอุตสาหกรรม และ กระทรวงพาณิชย์อยู่

สศอ. มีความเห็นว่า อุตสาหกรรมของไทยในช่วงที่ผ่านมา เป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงนัก ในอนาคต เพื่อยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น เราจำเป็นจะต้องให้ความสนใจต่อการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานสากล และ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศต่างๆ เช่น GATT หรือ WTO แล้ว จะเห็นว่า ในอนาคตอัตราภาษีศุลกากรจะถูกปรับให้ลดลงเป็นอย่างมาก ซึ่งหมายความว่า หากอุตสาหกรรมของประเทศเรามีความพร้อมพอ เราก็จะสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้มากขึ้น

ในด้านขององค์กร สศอ. ตระหนักดีว่า สศอ. เป็นหน่วยงานที่มีขีดจำกัดด้านกำลังคน สศอ. จึงมีแนวกลยุทธ์ในการดำเนินการโดยการสร้างส่วนร่วม (counterpart) กับฝ่ายต่างๆ และมีแนวความคิดในการส่งเสริมให้เกิดสถาบันอิสระต่างๆ ที่จะสามารถช่วยยกระดับอุตสาหกรรม เช่น สถาบันพัฒนาสิ่งทอ ซึ่งวางแผนไว้ว่าจะงบประมาณตั้งต้นจากกองทุนส่งเสริมการส่งออก และมีรายได้ต่อเนื่องจากค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันดังกล่าวจะทำหน้าที่หลักในด้านวิจัยและพัฒนา การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และจะกระตุ้นให้เกิดสถาบันด้านยานยนต์ในลักษณะเดียวกัน โดยการร่วมมือกับผู้ประกอบการในภาคเอกชน

ต่อประเด็นเรื่อง ความเป็นกลางในการดำเนินนโยบาย สศอ. จะเน้นการประสานงานกับหน่วยงานที่เป็นตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรม เช่น สมาอุตสาหกรรม หรือ สมาคมต่างๆ แทนการประสานงานกับบริษัทต่างๆ โดยตรง เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงในการดำเนินงาน ทั้งนี้ องค์กรตัวแทนจากอุตสาหกรรมนั้นจะต้องเป็นองค์กรตัวแทนที่แท้จริง

สรุปประเด็นการวิจารณ์จากการสัมมนา
เรื่อง"กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8
วันที่ 4 ธันวาคม 2539

ดร.วิจิต รัชตะตานันท์

ผู้อำนวยการกองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน สถาปณณ์ฯ

ให้มีการพัฒนาองค์รวม โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องมองทุกมิติรวมกันไป ต้องมีอุตสาหกรรมเป้าหมายและแผนปฏิบัติการตรวจสอบคล้อยมีการเชื่อมโยงกับหลายๆกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญชัดเจนของการกระจายอุตสาหกรรม พัฒนาบุคลากรควรมองเป็นPackage หรือทั้งระบบราชการและต้องเข้าใจ Mission ของหน่วยงานตนเอง การประสานงานหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและเอกชนควรทำอย่างไร

รศ.ดร.สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การกำหนดแผนแม่บทหรือกลยุทธ์ต้องว่าตอนนี้ ทรัพยากร ความได้เปรียบเสียเปรียบอยู่ตรงไหน สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงระหว่างประเทศ เทคโนโลยีได้จากไหนมีการนำมาใช้หรือมีข้อบกพร่องอย่างไร จะปรับแก้อย่างไร ควรจะดำเนินต่อไปอย่างไร ต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพควรทำอย่างไร การกระจายอุตสาหกรรมต้องทำอย่างไร หน่วยงานไหนรับผิดชอบและจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร ความสอดคล้องของการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปควรมีกลยุทธ์อย่างไร ทำอย่างไรให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีการปรับตัวควรรักษาเสนอวิธีการที่ชัดเจน สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทหน้าที่กว้าง ต้องมีการปรับโครงสร้างอย่างไร บทบาทกรมโรงงานคือการควบคุมกำกับดูแล สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ควรมีบทบาทเป็นเลขธิการและประสานงานในการวางกลยุทธ์และนโยบาย ป้อนให้หน่วยงานอื่นรวมถึงเป็นเลขาคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ

ร.ต. ประยูร เถลิงศรี

ผู้อำนวยการบริหาร สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

หน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมไม่ชัดเจนมีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้อยมากกลยุทธ์ต่างๆควรชัดเจนว่าเน้นอุตสาหกรรมอะไร มีหน้าตาหรือมีทิศทางอย่างไร ควรมีกลยุทธ์ที่ต่าง

กันสำหรับอุตสาหกรรมที่ต่างกัน รวบรวมแผนกลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ผ่านมา การเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ใครคือลูกค้าของกระทรวงอุตสาหกรรม

กอบแก้ว อัครคุปต์

สำนักงานปลัดฯ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

การเสริมสร้างขีดความสามารถทางเทคโนโลยีต้องดูแผนของกระทรวงวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมี Target Technology ประมาณ 10 กลุ่มสามารถนำมาทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนานุเคราะห์เป็นหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมหรือกระทรวงแรงงาน ไม่มีพูดถึงเรื่องนี้

คุณหญิงทองทิพ รัตนะรัต

ผู้อำนวยการ สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

กลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงเรื่องการค้าเสรีเรา Free trade ที่ Market End ซึ่งการพิจารณาการผลิตต้องดูปัจจัยการผลิตทุกอย่างตัวสอดคล้องกันหรือไม่การผลิต Free Trade (finance, fund, infra & Transport) เราไม่ฟรีในต้นทุนการผลิต ต้องมีเครื่องมือช่วยเหลือ sector ที่เดือดร้อนในบางครั้ง เทียบต้นทุนการส่งออกและนำเข้า ควรมี one-step-service ให้ส่งออกง่าย focus industry คือ competitiveness แต่ละอุตสาหกรรมอยู่ที่ไหนโดยดูที่ input ability , environment constraint, trade parameter

บรรณานุกรม

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2539. *แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย ภาคที่หนึ่ง : นโยบายและกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ.

Christensen, S., et.al. 1993. "The Lessons of East Asia : Thailand, The Institutional and Political Underpinnings of Growth", Background Paper for the World Bank, *The East Asian Miracle*. Washington, D.C. : World Bank.

Dicken, Peter. 1988. *Global Shift Industrial Change in a Turbulent World*. London : Paul Chapman Publishing Ltd.

Hannah, Leslie. 1996. " Marshall's 'Trees' and the 'Global Forest' : Were 'Giant Rewoods' Different? ". Presented at a National Bureau of Economic Research conference in Cambridge, Massachusetts. October 1996.

Lawrence, Robert L., Albert Bressand, and Takatoshi Ito. 1996. *A Vision for the World Economy*. Washington, D.C. : Brookings.

Rock, Michael T. 1995. " Thai Industrial Policy : How Irrelevant was it to Export Success?" *Journal of International Development*. vol.7,no.5 : 745-757.